دقرآن او احادیثو په رڼا کې

مکمل او مدلل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتو ژباړه

ملا فضل الرحمن

خپروونکی

مکتبہ رشیدیہ

سرکی روڈ کوئٹہ

دقرآن اواحادیثو په رڼاکې

مکمل اومدلل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتو ژباړه

ملافضل الرحمن

خپروونکی

مکتبه رشیدیه سرکی روډ

کوټه

دکتاب پیژندنه :-

دکتاب نوم	داوداسه مسئلې
مؤلف	مولانامحمدرفعت (قاسمي)
پښتوژباړه	ملافضل الرحمن
همکار:	مفتي محمدابراهیم (خلیل)
دکمپوزاودترجمې چارې	دنورالقرآن اداري دژباړې اوکمپوزخانګه
کمپوزر	حسن الله (ذهان)
تصحیح	دنورالقرآن اداری خادم ابوخالدمولوی عبدالاحد(مجروح)
ډیزائن اوسمون	ابوخالد
خپروونکی	رشیدیه کتابخانه سرکی روډکوټه
چاپوونکی	محمدساجد
چاپ شمیر	۱۱۰۰ټوکه
چاپ کال	۲۰۰۸ میلادی دجولايي میاشت
چاپ ځای	لاهور

داوداسه فضیلتونه.............................۱۲
داوداسه ګټې اوحکمتونه.............................۱۵
داوداسه په وسیله کوم ګناهونه معافیږي ؟.............................۱۷
پاکي دمکروبوو ژونکی ده.............................۱۸
داوداسه پیژندنه.............................۲۰
په څرنګه اوبوسره اودس اوغسل کیږي.............................۲۰
دلمرپه ګرموشواوبواودس کول.............................۲۹
دزمزم په اوبواودس اوغسل کول ؟.............................۲۹
دباران اوروانواوبوسره اودس اوغسل کول ؟.............................۳۰
له کوم حوض څخه چې اودس روادی دهغه اندازه.............................۳۲
دناپاکي په وخت کې داوداسه کولو څه ګټه ده ؟.............................۳۳
ایاکامل اودس ضروری دی کله چې درکعت دتیریدوویره وی ؟.............................۳۴
دمجبوری له امله خوله نه مینځل ؟.............................۳۴
پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟.............................۳۵
دمسجدپرفرش باندې اودس کول.............................۳۵
داودس دځای نالي دمسجدغولی ته رااستل ؟.............................۳۶
پرقبربرسیره اودس کول.............................۳۷
له کورڅخه په اوداسه راتلل ښه کاردی.............................۳۷
له غسله وروسته اودس کول.............................۳۹
دغسل په دوران کې که اودس مات شي نو ؟.............................۳۹
په ګرمواوبواودس کول.............................۴۰
دعذرله کبله په ولاړې اودس کول ؟.............................۴۱

پەاوداسه کښې دمصنوعي ويښتانوحکم.......... ٤١
داودس کولوپروخت دقبلې لورته توکل ؟.......... ٤٢
پەاوداسه کښې دعذرله امله داندامووچول.......... ٤٢
پەاوداسه کښې اندامونه له درووارو څخه زيات مينځل.......... ٤٤
دهراندام دری ځلو مينځلو حکمت.......... ٤٤
پەاوداسه کښې دمسواک فضيلت.......... ٤٥
پەمسواک وهلوکښې دنبی عليه السلام معمول (عادت).......... ٤٨
مسواک څه دی او څنګه به وی ؟.......... ٤٩
پەمسواک وهلوسره وينه راووزی.......... ٥٠
له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکې مسواک وهل څنګه دی ؟.......... ٥٣
ايا پەبرش وهلودمسواک سنت اداکيږی ؟.......... ٥٥
داوداسه دواجبيدلو شرطونه.......... ٥٦
داوداسه دصحت شرطونه.......... ٥٧
داوداسه فرضونه.......... ٥٨
داوداسه وجبات (پەاوداسه کی څوواجب دی.......... ٦٠
داوداسه سنتونه.......... ٦١
داوداسه مستحبات.......... ٦٦
داوداسه مکروهات.......... ٦٨
داوداسه مسنونه او مستحبه طريقه.......... ٦٨
داوداسه وروسته دتوبی ددعاويلوراز.......... ٧٣
داستحباب پەډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبو دڅښلوراز.......... ٧٣
پەاوداسه کښې بايدمخ ترکوم ځايه پوری ومنځل شی ؟.......... ٧٤
پەاوداسه کښې دږيری اوبريتو متعلق مسئلی.......... ٧٦

پەاوداسه کښې دوريځودويښتانو متعلق مسئلی.......... ٧٧
پەاوداسه کښې لاس ترږيريوپوری دمينځلوراز.......... ٧٨
پەاوداسه کښې دږيريوپه اړه مسئلی.......... ٧٨
پەاوداسه کښې پښې ولی تربجلکوپوری مينځل کيږی ؟.......... ٨٠
پەاوداسه کښې دپښواوبجلکوپه اړوند مسئلی.......... ٨١
پەاوداسه کښې دسرمسح پەاړوندمسئلی.......... ٨٢
پەاوداسه کښې دپوزی دپاکولوحکمت.......... ٨٥
دناستی دخوب پەکوم صورت کښې اودس ماتيږي.......... ٨٦
پەقهقهه (پەزوره خندا) سره دجنازی لمونځ دختميدواواودس نه ماتيدووجه... ٨٨
پەقهقهه اوقی سره داودس ماتيدوراز.......... ٨٩
دخنداپه اړوندمسئلې.......... ٨٩
پەنس کې ګړهاری راتلل ياهوابندول.......... ٩٢
پەهوااوتلوولی اودس ماتيږی ؟.......... ٩٣
ايا پەرګ کښې پيچکاری لګول اودس ماتوی.......... ٩٤
ايادمخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی ؟.......... ٩٥
نارينه يا ښځينه که پەخپل خاص اندام کی پنبه اونورکښيږدی.......... ٩٨
پەفرجوکښې دګوتوداخلولوسره داوداسه حکم.......... ١٠٠
دفرج پرښکاره برخه ګوتی لګولوسره داوداسه حکم.......... ١٠٠
درنګ شوو نوکانوسره اوداسه حکم.......... ١٠١
دسوزک دناروغی پەدوران کښې داوداسه دساتنی تدبير.......... ١٠٢
دمواسيروچی کوم لندوالی دباندی نه شی راددی حکم.......... ١٠٣
دليونی داوداسه حکم.......... ١٠٤
پەاوداسه کښې دګرمکو (دګرمی دانی) څخه داوبووتلو حکم.......... ١٠٦

له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزي ۱۰۷
په اوداسه کښې ددانو په اړوند مسئلې ۱۰۸
په اوداسه کښې دتپ په اړوند مسئلې ۱۱۰
په اودسه کښې له سترګې څخه داوبو راوتلو په اړوند مسئلې ۱۱۲
په اوداسه کښې دغوږ او غاښ په اړوند مسئلې ۱۱۳
په اوداسه کښې دوينتانو نوکانو او نورو په اړوند مسئلې ۱۱۵
په اوداسه کښې دناړو بلغم او زکام په اړوند مسئلې ۱۱۶
داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې ۱۲۱
داوداسه بيلا بيلې مسئلې ۱۲٤
بيله اوداسه وقرآن شريف ته لاس وروړل ۱۲۶
دکتابو دتجار لپاره بيله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل ۱۲۸
دستکلې په لاس کول بيله اوداسه قرآن ته لاس وروړل ۱۲۹
دمعذور پيژندنه او دهغه حکم ۱۳۰
دفکرو خبره ۱۳۳
معذوردې ځنګه اودس وکړي؟ ۱۳۳
دمذي دناروغ لپاره داوداسه حکم ۱۳۵
دکوم چاچې لاسونه او پښې پرې شوې وي يا يې مصنوعي وي اودس دې
ځنګه کوي؟ ۱۳۶
په ناسته او سجده سره اودس ماتيږي؟ ۱۳۷
دبولو دناروغه لپاره داودس حکم ۱۳۸
دمعذور دجامو حکم ۱۳۹
ايا معذور داشراق په اودسه سره دماپښين لمونځ کولای شي ۱٤۰
ايا معذور سرې تروخت مخکښې اودس کولای شي؟ ۱٤۱

دمعذور داوداسه په اړوند مسئلې ۱٤۳
داوداسه په اندامو کښې يو اندام خوږ يا مات شي ۱٤٤
اودس په دوه ډوله شيانو سره ماتيږي ۱٤٦
په اوداسه کښې ديو اندام په نه مينځلو کې شک پيدا شي نو؟ ۱٤۸
له اوداسه څخه وروسته پرچادر اوبه شيندل ۱٤۹
داوداسه اوبه په دسمال يا بل شي سره وچول ۱۵۰
له اوداسه کولو وروسته تحية الوضوء کول ۱۵۰
تيمم څه دي؟ ۱۵۱
دتيمم په هکله يو څو روايات ۱۵٤
دتيمم معنی ۱۵۷
تيمم په امت محمديه پورې خاص کړل شوی دی ۱۵۷
که اوبه پيدا نه شي نو تيمم ولي؟ ۱۵۸
که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وي او نه دتيمم لپاره خاوره ۱۵۹
تيمم داوداسه او غسل خليفه ګرزول وجه ۱۶۰
له خاوري څخه دتيمم دځانګړتيا وجه ۱۶۱
تيمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی ۱۶۱
په تيمم کې وهم ته اعتبار نشته ۱۶۳
دتيمم حکم دټولو لپاره يو دی ۱۶٤
تيمم له کهالی او سستی سره اړه نه لري ۱۶۶
په سړو هيوادونو کې دتيمم حکم ۱۶۷
دتيمم دوجوب شرطونه ۱۶۷
دتيمم دصحت شرطونه ۱۶۸
دتيمم سنت طريقه ۱۶۹

دتیمم فرائض او واجبات ۱۷۰
دتیمم سنت او مستحبات ۱۷۱
داوبوله کارولو دمعذورت صورتونه ۱۷۲
دسرا و پښو تیمم ولی نشته ؟ ۱۷٤
دغسل او اودس په تیمم کی دنه توپیر وجه ۱۷٤
دتیمم لپاره څو مره غټه لوټه په کارده ؟ ۱۷٥
پریوه لوټه څو ځله تیمم وهل ۱۷٥
دتیمم په لوټه استنجاء کول ۱۷٦
په کوموشیانو تیمم روا او په کومو نارو ادی ؟ ۱۷۷
دتیمم احکام ۱۷۸
په کوموشیانو چی تیمم ماتیږي ۱۷۹
دتلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنګه دی ؟ ۱۸۱
په ناروغي کي دمریض طبیعت ته اعتبار دئ که طبیب ته ۱۸۲
دوخت دتنګي له وجې تیمم وهل ۱۸۲
پرناروغ که مرداری ولګیږي او اوبه ورته تاوان کوی؟ ۱۸۳
هره شپه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل ۱۸۳
کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي ۱۸٤
دبوډاتوب په وجه تیمم وهل ؟ ۱۸٥
په تبه کی تیمم وهل ۱۸٦
دتبې په اندیښنه تیمم وهل ۱۸٦
په ریل ګاډي اوبس کي دتیمم شرطونه ۱۸۷
دزخمی او چیچک (ګوي) دناروغ لپاره دتیمم حکم ۱۸۸
دجنازي لمانځه او مؤکدسنتو دپاره تیمم وهل ۱۹۰

دتیمم بیلابیلي مسئلې ۱۹۲
دمتیازو حکم او له هغه څخه دځان نه ساتلو وعید ۱۹۸
دبولو له څاڅو کو ځان نه ساتلو باندي دقبر عذاب ۱۹۹
استنجاء څه ده ؟ ۲۰۲
داستنجاء ارکان څلوردی ۲۰۲
داستنجاء تعریف ۲۰۳
آداب : ۲۰۳
بیت الخلاوی دشیطان [illegible] ده دی ۲۰٤
بیت الخلاء ته ورنن [illegible] وراوتلو پروخت دعا ۲۰٥
داستنجاء حکم [illegible] ۲۰٦
له استنجاء څخه [illegible] جز حکم ۲۰۸
تراوادس کولو وروسته استنجاء وهل ۲۰۹
چیري چي غټي او وړی بولی کول صحیح نه دی ۲۱۰
دغټواو کوچنیو بولو پرمهال چي له کوموشیانو څخه ځان ساتل پکاردی. ۲۱۱
په کوموشیانو چي استنجاء صحیح نه ده ۲۱۲
په کوموشیانو چي بیله کراهته استنجاء صحیح ده ۲۱۲
دبولو دارتیاپه ترسره کولو کي بندیزونه ۲۱٤
داستنجاء واجب شیان ۲۱٥
په اوبو داستنجاء وهلو دوه شرطونه دی ۲۲۰
لومړی دی دمخ خوا و مینځله شی که دشا ؟ ۲۲۰
په استنجاء کي دلوټي پرځای نورڅه استعمالولای شي ۲۲۱
استبراء دنرو لپاره ۲۲۳
دمتیازو دناروغ داپریشن حکم ۲۲۳

دمتیازوله لاری دسپینواوبووتلوحکم..........................۲۲۴
په استنجاء کي یوه لوټه دوه ځله کارول..........................۲۲۴
یواځي په لوټه استنجاء وهل..........................۲۲۵
په ولاړه متیازي کول..........................۲۲۶
تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل اودهغه درملنه..........................۲۲۷
په پاکي کي دوسوسي ختمولو طریقه..........................۲۲۹
داړتیاترسره کولوپرمهال که لمرپه وریځ کي وي..........................۲۳۱
په کوټه کي دننه په لوښي کي متیازي کول..........................۲۳۱
په استنجاء کي طاق لوټي پکاردی..........................۲۳۲
دغټواوکوچنیوبولودتقاضی پروخت د لمانځه دنه کولووجه..........................۲۳۴
داستنجاء په اړه مسئلي..........................۲۳۴

اللهم اختم لنابالخیروالسعادة والبشارة والایمان

دعاغوښتوونکي ابوخالد

بسم الله الرحمن الرحیم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاَةِ فاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ

اي هغو کسانوچې ایمان مو راوړی دی څه وخت چې تاسو ولمانځه ته ولاړشی نوپریمنځی مخونه خپل

وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

اولاسونه خپل تر ړیریو پوری اومسح وکړی پرسرو خپلو باندی اوپښوخپلو باندی تربجلکو پوری

وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِن كُنتُم مَّرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ

اوکه چیری تاسودجنابت په حال کی یاست نوښه ځان پاک کړی اوکه چیری تاسوناروغ یاست یا په سفرکی

أَوْ جَاء أَحَدٌ مَّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لاَمَسْتُمُ النِّسَاء فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً

یاست اویاراشی یوله تاسونه له ځای دضرورت څخه یانژدیکت وکړئ له خپلومیرمنوسره پس بیا اوبه

فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ

پیدانشی نوقصدوکړی دپاکی زمکی اومسح وکړی پرمخوخپلو اولاسونوخپلو له دغی پاکی زمکی

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ

اراده نه لري الله(ج) چي تنګي راولی پرتاسو لکن اراده لري چي تاسو ښه پاک کړي اوچي خپل نعمت

عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ط

پرتاسو پوره کړي ښايي چي تاسوئي شکروباسئ

دتفسیرخلاصه :

ای هغوکسانو !چی ایمان موراوړی دی څه وخت چی تاسوولمانځه ته ولاړشي (دلمانځه کولوازاده وکړی په داسی حال کی چی تاسواودس نلری)نواودس وکړی مخونه خپل پریمنځی اولاسونه خپل پریمنځی ترړیریوپوری اوپرخپلوسروباندی لاس تیرکړی اوخپلی پښي تر بجلکو پوری پریمنځی اوکه چیری پرتاسوغسل فرض شوی وی (له لمانځه څخه مخکی)ټول بدن پاک کړی اوکه تاسوناروغه یاست (داوبواستعمالول درته تاوان کوی)یادسفرپه حالت کی یاست (اوبه

نه پیداکیږی دغه حالت دعذربلل کیږی)یاکه چیری دناروغی
اوسفرعذرهم نه وی بلکه اودس یاغسل له بلی وجی څخه مات شی
هغه دارنګه چی بولی یاګندګی وکړی یاتاسودخپلومیرمنوسره نژدی
شی اوبیاپه دغه ټولوصورتوکی اوبه تاسونه کړی پیدایاتاسو داوبو
د استعمالولووخت نکړی پیدایاداوبوله استعمال څخه دناروغی له
کبله عاجزیاست نوپه دغه صورتوکی تاسوله پاکی زمکی څخه تیمم
ووهی یعنی پرپاکه خاوره لاسونه ووهی اوبیائي پرخپلومخونو او
لاسونوباندی تیرکړی .دالله تعالی له دغواحکامومقرر کولوڅخه په
تاسوتنګی راوستل نه ده (الله تعالی دانه غواړی چی پرتاسوتنګی
راولی ځکه چی خاص له ذکرشوواحکاموڅخه همدارنګه له
ټولواحکاموشرعیه ووڅخه اسانی رعایت اومصلحت ښکاره ده
لیکن الله جل جلاله داغواړی چی تاسوپاکي و کړی نوله دی کبله یي
دپاکی قاعدی اولاری مشروع کړی اوپریوخاص طریقه یي بس نکړی
چی پرته له هغه پاکی ممکنه نه وی دبیلګی په توګه که چیری یي
خاص اوبه پاکونکی ګرزولی وای نوچی اوبه نه وای پاکی به نه
حاصلیږی.

دبدن پاکی خاص په احکاموطهارت کی ده اودزړونوپاکی په
عباداتوکی ده نودغه پاکی دواړوته شاملیږی اوکه چیری دغه نه وای
نوهیڅ پاکی به نه حاصلیدای اوبل الله تعالی داغواړی چی پرتاسو
خپل نعمتونه پوره کړی.

داوداسه فضیلتونه

نبی کریم ﷺ وپاکی ته چی یوه حصه یي اودس دی نیم ایمان ویلی
دی (ترمذی شریف)دایمان دوی حصی ذی اعتقاد اوعمل دعمل
لویه حصه چی لمونځ دی پرپاکی موقوفه دی نوځکه نیم ایمان یی
ورته ووایو

(۱)نبی ﷺ ویلی دی چی داودس په کولوسره الله جل جلاله صغیره
(کوچنی)ګناهونه معافوی اوپه آخرت کی لویي مرتبی ورکوی اوپه
اوداسه کولوسره بدن له ټولوګناهونوڅخه خلاصون پیداکوی. (بخاری شریف)

(۲)په ځینی احادیثوکی راغلی دی چی دمخ په مینځلوسره هغه ګنا
هونه معافیږی چی په سترګوشوی وی اودلاس په مینځلوسره هغه
ګناهونه معافیږی کوم چی په لاس سره شوی وی اودپښوپه پریمنځلو
سره هغه ګناهونه معافیږی چی په پښوسره شوی وی یعنی داندامو په
مینځلوسره لکه څنګه چی خیری توئیږی همدارنګه ګناهونه هم
رژیږی تردی اندازی پوری چی سړی له اوداسه کولوڅخه وروسته
پاک له ګناهونوګرزی په حدیث شریف کی له خاص ذکرڅخه دلاس
سترګی اوپښی داګمان نه کیږی چی دنوروانداموګناهونه نه رژیږی
ځکه چی وروسته یي داوویل چی د اودس کولووروسته سړی له
ګناهونوڅخه پاک ګرزی .اوپه بل حدیث کی کی خاص دبدن لفظ
ذکرشوی دی چی پرټولواندامونی اطلاق کیږی.

(۳)نبی کریم ﷺ وویل: چی کوم څوک په مسنونه طریقه سره اودس
وکړی او وروسته له اوداسه کلمه دشهادت ووایي نوددغه سړی لپاره

دجنت اته دروازې خلاصيږي په کومه دروازه چې وغواړي ننوتلای شي.(مسلم)

(۴)په ځينواحاديثوکې راغلي دي چې نبي کريم ﷺ وويل چې دقيامت په ورځ به زه خپل امت پيژنم يوکس پوښتنه وکړه چې حضرت په دې لويه ټولې اومجمع کې به ته څنګه خپل امت وپيژنې ؟نبي کريم ﷺ وويل چې ددوی لپاره به يوه نښانه اوعلامه وي هغه داچې د اوداسه له کبله به ددوی مخونه لاسونه اوپښې ځلانده وي.

(۵)هغه څوک به دشيطان له شرڅخه په امان وي کوم چې هميشه په اوداسه سره ګرزي په احاديثوکې راغلي دي چې هروخت په اوداسه سره ګرزيدل پرته له کامل ايمان والا څخه بل نه دی (يعني دهغه ايمان کامل دی چې تل په اوداسه ګرزي.

(۶)په اودس سره ومسجدته پرتللوباندې پرهرقدم يوه نيکي وزکول کيږي اويوه خطايي معافيږي.

(۷)کوم څوک چې په اوداسه سره)په مسجدکښې ناست وي اودلمانځه انتظارکوي کوم وخت چې دلمانځه په انتظارکې تيريږي دغه هم په لمانځه کې شميرل کيږي.(علم الفقه مخ ۵۲لومړی ټوک بخاري شريف مخ ۲۵لومړی ټوک)

نبي کريم ﷺ وويل چې که تاسوددې وس لرئ چې تل په اوداسه وګرزئ نويې وکړئ (همېښه په اوداسه ګرزيدل مستحب دي اوچاته چې مرګ داوداسه په حال کې راشي نودهغه مقام دشهيد دی (بهشتي زيورمخ ۹۲لومړی ټوک)نبي کريم ﷺ وويل چې په کوموو ختوکې نفس دانه خوښوي چې اودس وکړي نو په دغه وخت کې دنفس

پرخلاف باندې په اوداسه کولوسره ګناهونه توئيږي (ناخوښي کله دسستي له کبله اوکله دناجوړې له کبله څخه وي اوکله ديخ له وجې څخه وي دناخوښي په حالت کې په اوداسه کولوسره کوچني ګونهونه معافيږي نبي کريم ﷺ هغه کسانوته وکتل چې اودسونه يې کړي ووخوپوندې ئې وچې پاتې وې نونبي کريم ﷺ وويل چې په جهنم کې ددې ډيرغټ عذاب دی (دهغه پوندې چې وچې پاتې شوې وي)دوچوالي له کبله په پوست کې سختي راځي خاص ييادغه وچوالي ديخ په وخت کې زياتيږي نوبايدسړی داندامو په مينځلوکې کوشش وکړي تردې اندازې چې ديوه ويښته په اندازه وچوالي هم پاتې نشي (رفعت قاسمی)

داوداسه ګټې اوحکمتونه

(۱)اودس انسان له ښکاره اوپټو(باطني)ګناهونواودغفلت (بې پروائی)په پريښودلوخبروي که لمونځ پرته له اوداسه رواوای نو انسان به همداسې په غفلت کې مست پاتې وای اولمونځ به ئې همدا سې په بې فروائي کولای اوپه لمانځه کې به په همداسې بې فروائي داخليدای په دنيوي بوختياوو اوفکرونوکې به ډيونشيې انسان په ژيرداخليدی نوځکه دبې پروائي له دغې نشې څخه دبيدارۍ کولو لپاره اودس مشروع شوترڅوانسان په ښه پاملرنه اوخبرتيادخدای جل جلاله په وړاندې ودريږي (۲)طبي مشاهده ياتجربه ده چې دانسان له دننې بدن څخه زهرجن موادبدن نوروغړوته راځي اوهغه لاسونه مخ اوسراونوروانداموته راشي هم هلته تم شي اودبيلابيلوزهرجنو دانو اوګرمه کوپه بڼه ځرګنديږي اودبدن دغړوپه منځلودهغه

ناولواوخرابو موادو مخه نیول کیږی یاخوپه بدن کی دننه دهغوجوش په اوبوسرېږی یاخوراوزی (۳)په تجربه اومشاهده ثابته ده چی دلاسونو اوپښوپه مینځلوسره اوپرسراومخ داوبواچول پرنفس باندی ډیراغیز کوی اوپه مهموغړوکی قوت اوبیداری پیداکوی بی پروائی خوب اوډیره بی هوښی په همدی کارسره لیری کیږی ددی تجربی تصدیق په ماهروډاکټرانوکیدای شی ځکه چی څوک بی هوښه وی یایي نس ناستی (اسهال)وی یادیوچارګ پری شوی وی هغه ته پریادوشوو غړوداوبواچولوورانديز کیږی همداوجه ده چی انسان ته امرشویدی چی دخپل نفس سستی بیکاری اوناولتوب داوداسه په وسیله لیری کړی ترڅودخدای جل جلاله په حضورکی ددریدوورشی ځکه خدای جل جلاله تل هوښیاراوبیداردی لاتاخذه سنة ولانوم (الله جل جلاله غفلت اوخوب نه نیسی)نوسست اوبی پروادهغه په حضورکی نه شی دریدای همداوجه ده چی دمستی اونشی په حالت کی لمونځ نه دی روا وکوم نشیی ته چی دیوظاهری باچاودربارته دتللواجازه نه ورکول کیږی نوچی یونشیي اوشرابی دنشی اوغفلت په حالت کی دکوم دنیاوی حاکم ودربارته په ورتلونه شی بریالئ کیدای نوکوم څوک چی دِنشی اوغفلت په څیرحالاتوکی ډوب وی هغه ته څنګه دیوستروا کمن (یعنی الله جل جلاله)دربارته دتللوشرف ترلاسه کیدای شی؟

(۴)کله چی دپاکی کیفیت په نفس کی ټینګ شی نودتل لپاره په هغه کی دنیکی نوریوه ځانګه په هغه کی پاتی کیږی اودوحشت دتیاری برخه ضعیفه کیږی (۵)دګناهونواوسستی له کبله چی کوم روحانی

نورخوشی دبدن له ټولوغړوڅخه تللی وو داودس کولوله کبله دوهم ځل هغوته رارسیږی همداروحانی نورپه قیامت کی داوداسه په غړوکی څرګندیږی رسول الله ﷺ ویلی دی دقیامت په ورځ چی کله زماامت راشی نودهغوی پرلاسونومخونواوپښوبه داوداسه په اثارونور اورڼا څرګنده شی ځکه نوکوم څوک چی په تاسوکی خپله روڼاډیره ولای شی ډیره یي کړی. (المصالح العقیلة مخ ۱۲اسرارشریعت حجة الله البالغه)

داوداسه په وسیله کوم ګناهونه معافیږی ؟

عن عثمان ﷺ [قال: قال رسول الله ﷺ من توضأ فاحسن الوضؤخرجت خطایاه من جسده حتی تخرج من تحت اظفاره] (مسلم)

عثمان رضی الله عنه ویلی دی: چی رسول الله ﷺ وویل چاچی اودس وکړی اوښه اودس یي وکړی نودهغه له بدن څخه ټول ګناهونه وزی آن چی ترنوکانولاندی ګناهونه ئی هم نه پاتی کیږی (تشریح یاوضاحت) بدن اوروح ډیری نیژدی اړکی سره لری چی دهغوحتمی پایله داده چی پرکوم یوه یوحالت راځی دوهم په طبعی ډول ورڅخه اغیزمن کیږی لکه چی دنیکی اوبدی تړاوبی شکه له روح سره دی په نیکواعمالوپرروح دنورانیت اورڼااوپه بدواعمالوپرهغه دتاریکی ا ثرات لویږی خوپه حتمی ډول بدن هم ددغوشیانوله ښواوبدواغیزواغیزمن کیږی همداوجه ده چی اودس کومه یوه نیکی ده اودهغه تعلق یاتړاو اصلاله روح سره دی ددغه اوداسه په وسیله دبدوعملیو هغه تیاره اثارختمیوی کوم چی دروح په وسیله پربدن هم راځی په حدیث شریف کی دبڼوتربیخواونوکانولاندی الفاظ (په

اوداسه ګناهونه ختميږي)ددی خبری دليل دی چی ګناهونه يوازی روح نه ناپاکه کوی بلکه په بدن کی هم دروح داخيری دبدنی خيريوپه ډيرجمعه کيږی چی هغه اودس اوداډول نوری نيکی پريمنځی دالله جل جلاله قول دی[ان الحسنات يذهبن السيئات](بيشکه نيکی بدله منځه وړی (سورة‌هود)خولکه څرنګه چی موږ ګوروچی معمولی ګرز په لږ جاروکولواومنځلوسره پاکيږی خوکوم خيری چی ډيروی دهغو لپاره ګرول مښل صابون اونوورکول ضروری دی همداډول دګناهو نوبيلې بيلې درجې دی دسپکی درجې کوچنی ګناهونه وی خودشپې اوورځی دعبادتونو اوداسه لمانځه اونوروپه وسيله معافيږی خودلوړی درجی دګناهونو دپاکی لپاره داشيان بسنه نه کوی دهغودمنځلولپاره دتوبی استغفار پښيمانی اودشرمندګی دڅو څاڅکواوښکوبهولواړتياده لکه چی اسلامی عالمانودقرآن اوسنت په رڼاکی همدا پريکړه کړی ده چی دمختلفونيکواعمالوپه کولوچی دکومو ګنا هو نودمعافی زيری ورکول کيږی له هغه څخه کوچنی ياصغيره ګونهونه مراددی اودلويوګناهونولپاره خدي جل جلاله ته توبه هم ضروری ده ځکه نوله نيکواعمالوسره سره توبه هم په کارده.

(الترغيب والترهيب مخ ۳۴۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۳۸لومړی ټوک)

پاکی دمکروبووژونکی ده

اسلام دژوندپه هره څانګه کی وپاکی ته لوی اهميت ورکړی دی ځکه چی پاکی دانسان دژونديوخاص جزدی نوځکه اسلام وانسان ته دهغوشيانودپاکوالی حکم کړی دی کوم چی دده له هغوسره زيات تعلق دی لکه مسجدمکتب لباس خواسلام چی دبدن اوجامی پاکولی

ته څومره قدرورکړی دی دنړی پوه مذهب کی هم نه دی ثابت شوی هم دغه وجه ده چی په شريعت کی ځای پرځای پرپاکی کولوباندی تأکيدشوی دی همدارنګه په قرآن اوحديث کی هم دپاکی تائيدشوی دی ددی وجه داده چی دانسان دژونداصل مقصددخداي جل جلاله بندګی اودهغه خبره منل دی دغه دواړه دانسان سره هغه وخت يوځای کيدای شی چی انسان روغ اوغښتلی وی که چيری دانسان بدن کمزوری وی اودی معذوروی بياشريعت پرهغه باندی اسانه اصول ايښی دی پاکی دجوتيارلپاره ډيره اړينه ده که چيری انسان خپلی جامی بدن خوراک دوسيدلوځای اودعبادت ځای پاک ونه ساتی نودی به دډول ډول ناروغيوسره مخامخ شی بی وسه اوډنګربه شی اودعبادت کولوتوان به نلری نوځکه اسلام داوداسه غسل دحاجت لری کولواداب اوله ناپاکيوڅخه دخپل ځان پاکولوحکمونه بيان کړی دی ددی لپاره چی دانسان خپل بدن اوروغتياپرخپل ځای پاته وی اوله بيکاره ناروغيوڅخه په امان وی دانسان بدن ديومشين په ډول باندی دی که چيری مشين له خرابوموادوڅخه نه شی پاک نومشين کارنه کوی همدارنګه دمسلسل کارکولواوخواری کښلوڅخه دانسان بدن خرابيږی يادبلی وجی څخه پربدن خرابی لګيږی که چيری دغه ناپاکی له بدن څخه پاک نشی نوله بدن څخه خراب بوی ولاړيږی اوبيلابيل مکروبونه په بدن کی پيداکيږی چی دهغه له کبله انسان دناروغيوسره مخ کيږی که چيری دخولی دپاکی خيال ونه ساتل شی نوله دی څخه دمعدی ځګراوغاړی همدارنګه نوری ناروغی پيداکيږی اوکه چيری انسان دغاښونودمينځلوخيال ونه ساتی نوبه

دغابنونودخراب رنګ اودنوروضررمنوناروغیوسره مخ شی که چیری پوزه دخرابوموادو او ریزش څخه پاکه نه شی نودذهن دکمزوری اودعقل دلوتیدوسبب ګرزی که چیری لاسونه اومخ نه ومینځل شی نودوړی پرپاته کیږی اودلاسونواومخ رنګ ته تاوان رسوی اوپه وینه کی خرابی راولی اوانسان دکوچنی دانوسره هروخت مخامخ کیږی غرض دادی چی دانسان لپاره دهغواندامومنځل ضروری دی پرکومو چی ګرزونه اودوړی پریوزی اوډیراستعمالیږی. (احکام طهارت مخ ۳۲)

داوداسه پیژندنه

په لغت کي داوداسه معنی هم پاکی ده خوپریوخاصه طریقه دشریعت په اصطلاح کی له اوداسه څخه مرادپرخاصواندامو باندی لکه لاس مخ اونورپه خاصه طریقه اوبه اچول دی. (کتاب الفقه مخ ۷۴لومړی ټوک)

په څرنګه اوبوسره اودس اوغسل کیږی

مسئله: له اسمان څخه اوریدلی اوبه (باران)واله نالی چینی څاه تالابونه اودریابونوپه اوبوسره اودس اوغسل کول روادی اوبه که خوږی وی اوکه تروي. (بهشتی زیورمخ ۵۸لومړی ټوک حواله شرح تنویر مخ ۱۹۲)

مسئله ددرختی یادپاڼوپه نښتیزل شوی اوبواودس یاغسل کول نه دی رواهمدارنګه په هغه اوبوچی دهندوانی یاګنی څخه وتلی وی اودس کول یاغسل کول روانه دی.

مسئله: په کوماوبوکی چی یوشی ګډشی یاپه اوبوکی یوشی پوخ شی اولکه اوبه داډول شی چی اصطلاح کی وهغه ته اوبه نه ویل کیږی

بلکه هغه په بل نامه سره نامدارشی نوپه دی سره اودس اوغسل نه دی روا هغه لکه شربت ښوروا سرکه دګلاب خوله اوهمدارنګه نورشیان

مسئله: په کوماوبوکی چی پاک شی ولویږی اوبوپه خوندیارنګ یابوی کی یوڅه فرق راشی خوهغه شی په اوبوکی پوخ شوی نه وی اوداوبوپه نرم والی کی ئی هم فرق نه وی راوستلی لکه چی په روانواوبوکی رنګ ګډشی یازعفران ورسره ګډشی اودهغه لږ رنګ په اوبوکی ښکاره شی یاصابن کی ولویږی یاددغوپه څیربل شی وی په دغه ټولوصورتوکی غسل اواودس کول روادی.
(بهشتی زیورمخ ۵۸ لومړی ټوک حواله درمختارمخ ۱۸۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۸۷توک لومړی)

مسئله: که چیري یوشی په اوبوکی واچول شی اوبیاداچولوسره په اوبوکی پوخ هم شی اوددی له کبله داوبورنګ خونداوبوی بدل شی نو په دغه اوبوسره اودس نه دی رواخوکه داسی شی په اوبوکی واچول شی اوپوخ شی چی پرهغه باندی څه خیره اوخرابی نه وی اودهغه په پخوالی سره اوبه خنډی هم نشی نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادی ددی اوبومثال دمړی دغسل داوبوده چی دبیروپاڼی یي په کی پخ کړی وی خوکه چیری دغه پاڼی دومره زیاتی وروا چول شی چی ددی له کبله په اوبوکی خنډوالی راشی بیاپه دغه اوبوسره اودس یاغسل کول نه دی روا.(بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی ټوک حواله فتاوی هندیه مخ ۱۳لومړی ټوک)

مسئله: که چیری دجامی رنګولولپاره له اوبوسره زعفران ګډکړی په دغه اوبواودس نه دی روا. (منیه مخ ۳۳)

مسئله: که چیړی داوبوسره شیدی گډی شی اوپه اوبوکی دشیدورنگ زیات شی نوپه دغه اوبوسره اودس کول نه دی روا اوکه چیړی شیدی لږ وی اوزیات رنگ ئی په اوبوکی نه وی راوړی بیاپه دغه اوبواودس روادی.

مسئله: که چیری په ځنگله کی لږڅه اوبه وموندی شی ترهغوبه اودس په کوی تر څوچی ئی دمردارویقین نه وی پرراغلی صرف په دغه شک چی دااوبه به نه وی حلالی اوبه نه مرداریږی که چیری ددغه شک له کبله تیمم ووهی نوتیمم ئی نه دی صحیح. (بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی توک)

مسئله: که چیری په اوبوکی مرداری ولویده نوپه دغه اوبواودس اوغسل کول نه دی روا خومرداری لږوی که ډیره وی خوکه چیری مرداری په داسی اوبوکی ولویده چی هغه روانی وی اورنگ خوند اوبوی نکړی وربدل اودس یاغسل په کولای شی خوکه چیری دروانواوبورنگ خونداوبوی بدل کړی بیانه ده په روا بلکه اوبه مرداری دی کومی اوبه چی دوښودبلگواوپاڼوله کبله ودریدوته نژدی شی دغه اوبه دروانواوبوپه حکم کی بلل کیږی که څه هم ډیری کراری روانی وی. (بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی توک بحواله البدایه مخ ۱۱)

مسئله: هغه حوض چی په اندازه دلسولاسواوږدوی اودلسولاسوپه اندازه پراخ وی اودومره اوبه په کښی وی چی په لپه کی له اوبوراپورته کولوسره زمکه نه معلومیږی دغه اوبه هم ده روانواوبوپه حکم کی بلل کیږی ودغه حوض ته لس په لس کی ویل کیږی که چیری په دغه حوض کی مرداری ولویږی په دی سره اودس روادی خوکه

چیری ئی رنگ خوندیابوی بدل شی نوپه دغه صورت کی مرداری بلل کیږی.

(بهشتی زیورمخ ۶۰ لومړی توک بحواله شرح تنویرمخ ۹۹ لومړی توک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۲لومړی توک بحواله هدایه مخ ۴۱لومړی توک)

مسئله: دهغه حوض په اوبواودس کول کوم چی چت لری رواده که چیری اوبه دحوض له بام بیلی وی بیاپه اتفاق دعالمانواودس په رواده اوکه چیری اوبه له بام څخه بیلی نه وی بلکه اوبه دچت سره نښتی اواوبه نه ښوریدی نوپه دی کي اختلاف دی حضرت تهانوی رحمة الله علیه درواوالی فتوی ورکړی ده .(وگوری امدادالفتاوی مخ ۵۹لومړی توک)

اوځنی علماؤددی مخالف دی ځکه دارنگه تالاب جوړول نه دی پکار.

مسئله: په ریل گاډی کی چی کوم دحاجت ځای دهغه دتالاواوبه پاکی دی اوپه هغه سره اودس کول اوڅښل روادی. (فتاوی محمودیه مخ ۲۵توک دوهم)

مسئله: هغه حوض چی لس په لس کی وی پرکوم ځای چی داندام دمینځلواوبه ولویږی اوبیاله هغه ځای څخه دبل اندام دمینځلولپاره اوبه راپورته شی هیڅ پروانلری.

مسئله: که اوبه سوکه سوکه روانی وی نوډیرپه بیړه اودس مه کوئ ترڅولویدلی اوبه بیرته په لاس رانشی. (منیه مخ ۳۶)

مسئله: که چیری یوکافریاکوچنی په اوبوکی لاس ووهی دغه اوبه پاکی دی خوکه چیری دامعلومه شی چی پرلاس یي مرداری نښتی وه بیااوبه مرداری گرزی لیکن په کوچنی هلکانو هیڅ باورنشته نوځکه

ښه داده چې په هغواوبوسره اودس ونه شي په کوموکې چې کوچنې لاس وهلې دي ترڅوچې نورې اوبه نوې پيدا شوي.

مسئله:هغه ژوندي شيان چې بهونکې وينه نه لري که چيرې په اوبوکې يوله دغوشيانوڅخه مړشي يامړپه اوبوکې ولويږي اوبه نه خرابه وي يعني اوبه مرداري نه ګرزي هغه شيان لکه /غماشي، لړم، مچمچې، غالبوزه اوداسې نور...

مسئله:هغه اوبه چې په ټانکي کې دلمرله کبله ګرمې شوي وي دغه اوبه په هغواوبوکې نه شمېرل کيږي کوم چې په لمرګرمې شوي وي نوپه دغه اوبوسره اودس پروانلري.

مسئله:دلمرپه ګرموشوواوبواودس اوغسل کول نه دي په کارځکه چې دفيس ناروغې سبب ګرزي يعني دطب په لحاظ په هغواوبوسره اودس کول چې په لمرګرمې شوي وي نه دي پکارپه دي اوبوکې دثواب اوګناه خبره نشته بلکه په طبي لحاظ ئې استعمال ښه نه دي.
(بهشتي زيورمخ ۶۱لومړي ټوک بحواله شامي مخ ۱۸۲لومړي ټوک)

مسئله:ددرياب اوبه پاکې دي دحيوانانوپه څښلواوهمدارنګه په نوروشيانونه مرداريږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۵ټوک دوهم)

مسئله:پرناپاکه ځای اودس کول ښه نه دي. (علم الفقه مخ ۸۳لومړي ټوک)

مسئله:دنلانوپه ذريعه چې کومه بدبويه اوپه راځي اوبياوروسته ورپسې پاکې اوبه راځي نوترڅوپرې چې دبدبويه اوبوحقيقت نه وي معلوم شوي ياله رنګ اوبوي څخه ئې ناپاکي نه وي ښکاره شوي نرهغوپورې دمرداراواوبوحکم نه پرکول کيږي ځکه چې بدبويه اوبه بيل شي دي اوناپاکه اوبه بيل شي دي که چيرې پلټنه وشي چې دااوبه

دګټرپه اوبوګډوډې شوې دي نودنل له خلاصولووروسته دروانو اوبو حکم پرکيږي اوپاکې ګرزي.

مسئله: که چيرې په تالاؤکې مرغې (چوغکه)ولويږي مړه شي اوبياپه اوبوکې وپړسيږي نوپه دي کې دوه قوله دي لومړې قول دادی چې که دغه مرغې پړسيدلې وه نودغه ددرو ورځوبلل کيږي اوددرو ورځولمنځونه به راګرزوي دوهم قول دادی واوبوته هغه وخت دمرداروالي حکم ورکول کيږي څه وخت چې ددي په لويدلوخبرشي په لومړي صورت کې احتياط اوپه دوهم صورت کې اسانې ده.
(آپ کی مسائل مخ ۴۷ټوک دوهم)

مسئله:په څاه کې هغه دوااچول چې په هغه سره چنجان مړه کيږي څاه ناپاکه نه ګرزي اواوبه پاکې دي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۲۷لومړي ټوک بحواله عالمګيري مخ ۲۰وفتاوی محموديه مخ ۴۸ټوک نهم)

مسئله:دسائنس په ذريعه سره چې کومې خرابې دناليانواوبه پاکې اورڼې ګرزي دغه اوبه پاکې نه بلل کيږي دصفااوپاک په منځ کې ډيرفرق شته. (آپ کی مسائل مخ ۲۴۶ټوک دوهم)

مسئله:دبدچلاوه ميرمنې جوړکړې څاه څخه اودس کول اوغسل روا دي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱۹لومړي ټوک دغينه مخ ۸۶په حواله)

مسئله:کوم څهان چې په حرام مال سره جوړشوي ددغه څهانوپه اوبواودس کول روادي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۹۷لومړي ټوک)

مسئله:که په څاه کې ګين ولويږي ترڅوچې ئې دايقين نه وي شوي چې ګين مرداردي اومرداري پرنښتې وه څاه نه مرداريږي اوکه يې

داشک وی چی پرگین به مرداری نبتی وی په دغه شک سره
پراوباندی دمرداروالی حکم نه کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ٢٠٤ لومړی ټوک)

مسئله: هغه اوبه چی دهغه خوندرنګ اوبوی بدل شوی وی ددغه اوبو
استعمال په یوه طریقه سره هم نه دی روا همدارنګه دغه اوبه حیوانانو
ته ورکول یاخاوری په خشتول هم نه دی روا اوکه یی دری اوصاف نه
وو بدل شوی بیایې وحیواناتوته ورکولای شی همدارنګه اوګیره په
خشتولای شی دواړه روادی چی ختې په وکړی همدارنګه په دغواوبو
سره ځای هم پاشی کولای شی خوددارنګه اوبوپه تیاروشوو ختو
مسجد بایدنه شی ګل. (بهشتی زیور مخ ۶ لومړی ټوک حواله عالمګیری مخ ٢۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دریاب واله اوتالاب چی دچاپه زمکه کی نه وی اووقف
شوی وی نوددی ټولواوبوڅخه فائده اخستل روادی وهیچاته داحق
نشته چی ددی داستعمالولوڅخه څوک بندکړی یاددی په استعمال
کی دارنګه طریقه اختیارکړی چی عاموخلګوته تاوان رسیږی.

مسئله :که دسړی په خپله مملوکه مځکه کی داوبوڅاه یاچینه
یاحوض یاواله وی نودغه سړی چی دمځکی مالک دی نورخلګ
ددغه اوبوڅخه منع کولای شی. (تنویرالابصار مخ ٢۵٧)

مسئله:هغه اوبه چی دګرمۍ په موسم کی دخلکودڅښلولپاره
ایښوول شوی وی اودس نه دی په رواخوکه اوبه زیاتی وی بیایې
استعمال هیڅ پروانلری اوهغه اوبه چی داوداسه لپاره ایښودل شوی
ی دهغه اوبوڅښل روادی. (بهشتی زیور مخ ٧ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ
۴ لومړی ټوک)

مسئله: دپاکواوبوداستعمالولوزیات حقدارهغه څوک دی چی غسل
پرفرض وی شوی وی اودغه کس ته پرحائضه ښځه بی اودسه سړی
اودمړی پرغسل ترجح ورکول کیږی ددی وجی دادی چی جنابت
(ناپاکی)ډیره لویه ناپاکی ده اومهم دی نوددی لری کول هم ډیرارین
اومهم دی که پاکی اوبه له دغه دروڅخه دیوه په ملکیت کی وی
بیاداوبوپه استعمالولوخاونداوبوحقداردی خودهرشی ضرورت
چی ئی وی دبیلګی په توګه جنوب حائضه ښځه اوبی اودسه دری
کسان دی اواوبه په دوی کی خاص دیوه دی نوداوبومالک زیات
حقداره دی په استعمالولوددغه اوبوسره اوکه اوبه ددغودرو کسانو
په منځ کی شریکی وی بیانبه داده چی دغه مشترکی اوبه دمړی د
غسل لپاره وصرف شی. (کشف الاسرارمخ ٢۵ ټوک دوهم)

مسئله: دښځی له اوداسه یاغسل څخه چی کومی اوبه پاته شی و
نارینه ته نه دی پکارچی په هغه پاته اوبواودس یاغسل وکړی (داهغه
وخت چی دشهوت اوبدخیالوویره وی)نوګواکي زموږ په مذهب په
دغه ډول اوبواودس یاغسل کول دنارینه لپاره روا دي.
(بهشتی زیورمخ ١٠ ټوک یوولسم بحواله درمختارمخ ٢۴)

مسئله: له اوداسه څخه په پاته شوو اوبواستنجاوهل اوله استنجاڅخه
په پاته اوبواودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ١٧۵ ج١ اغلاط العوام مخ
٣٩)

مسئله: پرکوموځایوچی دخدای جل جلاله عذاب پریوقوم نازیل
شوی وی لکه قوم ثموداوقوم عاددغه ځایوپه اوبوسره اودس

اوغسل نه دی پکاردمجبوری په وخت کی ددغه اوبوحکم دزمزم داوبوپه شان دی. (بهشتی زیورمخ ۱۰ټوک یوولسم بحواله درمختارمخ ۴۵)

مسئله دشیعه ګانومیزائیانو اودنوروکفاروله کوروڅخه داوداسه لپاره اوبه راوړل اوهغه سره اودس کول روادی لیکن دهغودکورو غوښی خوړل حرام دی له غوښوڅخه پرته نورشیان یي خوړل پروانلري. (احسن الفتاوی مخ ۴۶دوهم ټوک)

مسئله:که بی لمانځه یابدعت کونکی سړی بل ته داوداسه لپاره اوبه ورکړی په دغه اوبواودس کول صحیح دی اوداودس کونکي په لمانځه کی هیڅ خرابی نه راځی.(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۶لومړی ټوک بحواله درمختارمخ ۱۶۶لومړی ټوک)

مسئله:دحکومتی والی څخه داوداسه یاغسل لپاره اوبه راوړل پروا نلري. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۷ لومړی ټوک)

مسئله: دمشرکینواودکفارودڅښلوڅخه چی کومی اوبه پاتی شی (په شرط چی شراب به ئی نه وی څښلی)په دغه اوبواودس اوغسل روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵۱لومړی ټوک بحواله ردالمحتارباب فی السور مخ ۲۰۵لومړی ټوک)

مسئله:بیلریاډبه په سپین رنګ وهلوسره څه موده ددوی په اوبوکی بوی اوپه خوندکی یي هم فرق راځی ددغه اوبواستعمال دغسل اواودس لپاره روادی ددغه اوبواستعمال هغه وخت روادی چی دغه رنګ په داسی برش سره نوی شوی چی هغه دخنزیرپه ویښتانوجوړ شوی وی نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادی که څه هم په اوبوکی درنګ بوی اوخوندپاتی وی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ټوک دوهم) که

لاس ناپاکه وي اواودس پرته له ذی چی لاس په اوبوکی نه ووهی یعنی په اوبوکی نه واچوی اودس ممکن نه دی دارنګه سړی نه وی چی دهغه لاس پاک وی اواوبه راوکاږی اونه دارنګه ټوټه رسۍ وی چی دهغه په ذریعه اوبه راواخلی اولاس په ومینځی نوپه دغه وخت کی اودس کول پکارنه دی. (علم اصول الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

دلمرپه ګرموشواوبواودس کول

مسئله:دلمرپه ذریعه دګرموشوو اوبوپه کراهت کی داحنافو اختلاف دی صحیح خبره داده چی دغه اوبه مکروه تنزهی دی اودغه مکروه والی په اوبوکی هغه وخت پیداکیږی چی علاقه ګرمه وی اوموسم هم ګرم وی اوبل داچی دسرواوسپینوزروڅخه پرته په بل لوښی کي وی اوپه داسی وخت کی استعمال شی چی دهغوګرموالی نه وی ختم شوی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ ټوک دوهم بحواله ر دالمحتارمخ ۱۶۷لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کی یاداوداسه کولووروسته که د او داسه اوبه (چی استعمال شوی وی)پربدن یاپرجامی اونورو ونښتی نودمفتی به قول سره سم په دغو اوبوسره نه بدن ناپاکه کیږی اونه جامی ناپاکه کیږی. (فتاوی محمودیه مخ۴۵ټوک نهم بحواله بحرمخ ۹۸لومړی ټوک)

دزمزم په اوبواودس اوغسل کول ؟

کوم څوک چی پاک وی اواودس لری که یي خاص دبرکت دحاصلیدو لپاره دزمزم په اوبواودس یاغسل وکړی روادی خوبی اودسه انسان یاهغه انسان چی غسل پرفرض شوی وی دهغه لپاره دزمزم په اوبوسره اودس یاغسل کول مکروه دی همدارنګه هغه جامی چی مرداری پری

لګیدلی وی دزمزم په اوبوسره یی مینځل مکروه دی اوهمدغه حکم
دی دزمزم په اوبوسره داستنجاوهلوغرض دادی چی دزمز م اوبه ډیری
دبرکت اوبه دی ادب اواحترام یي کول ضروری دی ددغه اوبوڅښل
سبب دبرکت ګرزی خودمرداری دلری کولولپاره ددوی استعمال
روانه دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۰ ټوک دوهم)

مسئله: هو :که مجبوری وه چی تریوه میل وړاندی اوبه نه پیداکیدی
اوضروری پاکی په ډول کوم بل هم نه شوای حاصلیدای نوبیاداټول
کارونه دزمزم په اوبوروادی. (بهشتی زیورمخ ۱۰ ټوک ۱ بحواله کبیری مخ ۶۱۸)

مسئله: دجنابت غسل دسخت ضرورت له کبله دزمزم په اوبوروادی.
(فتاوی رحیمیه مخ ۲۲۳ ټوک ۵ بحواله درمختارمخ ۳۵۲ توک لومړی)

دباران اوروانواوبوسره اودس اوغسل کول ؟

مسئله: که یوسړی په روانواوبو کښې یاپه لوی حوض کی یادباران
اوبوته دومره وخت ودریږی څومره چی دغسل په کولوکی تیریږی
نودغه سړی دغسل سنتونه پوره کړل یعنی دغسل سنتونه خپله پوره
کیږی (داهغه وخت چی دغسل اواودس نیت یي کړی وی)روانی اوبه
یادباران اوبه په وارواړیدن لګیدلواوتللوسره ددرو ۳ واروبهیدلو
پرځای دریږی همدغه وجه ده چی علماؤویلی دی چی دلوی حوض
څخه جاری یعنی روانی اوبه مراددی دریدلی اوبه اوهغه اوبه چی
یوچادرولی وی په دغه حکم کښې نه دی که څه هم زیاتی وی
اوځینوویلی دی چی په درول شوو(پاکو)اوبوکی له یوځای څخه وبل
ځای ته دنقل کیدوپه وجه سنت پوره کیږی بلکه دلمبیدونکی
ښوریدل هم کافی ده علامه ابن حجرلیکلی دی چی په درول شوو

پاکواوبوکی ټوله بدن درواره ښوروول کافی دی که څه هم پښی له یوه
ځای څخه بل ځای ته نقل نشی ځکه چی هرځل په ښوریدوسره نوی
اوبه له بدن سره مښلی. (کشف الاسرارمخ ۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کی دبدن دیوی حصی اوبه دبدن بلی حصی ته وړل په
دی شرط روادی چی دغه اوبه ورروالوزی لیکن دغه دیوه اندام اوبه
دبل اندام په ذریعه وړل په اوداسه کی روانه دی ددی وجه داده چی په
غسل کی ټول بدن دیوه اندام په حکم کښې دی خواودس داسی نه دی
ځکه په اوداسه کی هراندام بیل بیل شمارل کیږی (کشف الاسرارمخ
۳۰ لومړی ټوک)مطلب دادی چی په اوداسه کی یواندام چی په
کوموااوبوسره ومینځل شی په هغه اوبوسره بل اندام نه مینځل کیږی
بلکه ددغه بل اندام لپاره دنورواوبوراخستل پکاردی لیکن په غسل
کی ټوله بدن دیوه اندام په حکم کښې دی نوځکه دیوه اندام اوبه وبل
ته وړل هیڅ پروانلری خوداشرط ضروری دی چی اوبه دومره وی چی
هغه له دغه اندام څخه ولاړی شی دهغه بل سره ونښلی ددی لپاره چی
پردغه حکمادمینځلوحکم یااطلاق وشی. محمدرفعت قاسمی
غفرله

مسئله: داوداسه اودغسل داوبواندازه یوه کاسه راغلی ده دائی
خاص اندازه نه ده ځکه چی له دغه څخه زیاتوالی اوکموالی روادی
اواسراف کول روانه دی بلکه مکروه دی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۹ لومړی ټوک مخ ۱۳۳ لومړی ټوک مشکوة مخ ۴۸ لومړی ټوک) په
حدیث شریف کی چی داوداسه اوغسل لپاره داوبوکومه اندازه ښودل
شوی ده واجبه نه ده بلکه سنت ده چی ددغه اندازی څخه به اوبه کمی

نه وی (داوداسه لپاره اندازه یو کیلو اوبه او دغسل لپاره څلور یا پنځه کیلو اوبه)که دیوسړی اودس یاغسل دذکرشوی اندازی څخه په کمو اوبو سره کیدی یا داندازی څخه په زیاتو کیدی نو په حدیث کی دذکرشوی اندازی څخه په زیاتو اوبو غسل او اودس رواکیږی.

(مظاهرحق مخ ۴۱۴ لومړی ټوک اومخ ۴۰۶ لومړی ټوک فتاوی رشیدیه مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

له کوم حوض څخه چی اودس روادی دهغه اندازه

مسئله: دمتأخرینو فقهاؤ دفتوی مطابق دحوض اوږدوالی اوپراخوالی لس گزه ضروری ده اودژوروالی زیاتوب هیڅ فائده نلری ژوروالی چی هرڅومره زیات یاکم وی اعتبارنلری خواوږدوالی اوپراخوالی لس گزه ضروری دی دشرعی گزاندازه دمروجو بزازانو څخه لیدل شوی ده تقریبا لس لس نیم چی ددوو فتهو اندازی ته نژدی ده یالږڅه کم تردوو فتهو. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۹۳ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷۷ لومړی ټوک باب المیاه فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۸ لومړی ټوک)

شرعی گز ۴۶ اشاری ۲ سانتی متره یعنی اتلس نیم انچه کیږی.

مسئله: دحوض اوږدوالی اوپراخوالی برابریدل ضروری نه دی د زیاتوب اوکمبود پراخی کښی شته لکه څنگه چی لس لاسه اوږد او لس لاسه پراخ شرعی حوض دی همدارنگه پنځه لاس پراخ اوشل لاسه اوږد یا څلورلاس پراخ ۲۵ لاسه اوږد اودوه لاسه پراخ ۵۰ لاسه اوږد هم شرعی حوض بلل کیږی که حوض گردی وی نو دهغه گردی والی به ۳۶ گزه وی (او په قول دصاحب محیط احتیاط دادی چی ۴۸ گزه به وی) که حوض مثلث یعنی دری کونجه وی نو هرلوربه یي ۱۵ نیم گزه وی

اوژوروالی به ئې دومره وی چی اوبه په لپه ځنی رااخستل شی زمکه نه ښکاره کیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۵۵ ټوک څلورم بحواله طحطاوی علی المراقی الفلاح مخ ۱۷ وشامی مخ ۷۸ ۱ لومړی ټوک)

مسئله: که په حوض کی یو حیوان ولویدی مړشواووشوړیدی که دهغه دشوړیدو له کبله داوبو رنگ یابوی یاخوندبدل شونو دحوض اوبه ناپاکه دی اوکه له دغه دروا وصافو څخه یو هم نه وو بدل شوی نوکه دحوض اوبه ډیری دی بیا اوبه ناپاکه نه دی اوکه داوبو رنگ یانورڅه بدل شی نو اوبه ناپاکه دی اوپه دغه اوبو اودس غسل اواستنجا روانه ده اوکه وکول شی نو پاکی پری نه راځی اوکه یي په دغه ناپاکو اوبو دا ستنجا وهلو وروسته (خو اپه دغه استنجا ووهی اوبه ورته معلومی وی یا نه وی) اودس وکړی اولمونځ وکوی نو لمونځ یی نه صحیح کیږی دد غه راگرزول فرض دی. (رحیمیه مخ ۲۷۸ ټوک څلورم دحوض تفصیل وگوری شامی مخ ۱۳۰ شرح تنویرالابصار)

دناپاکی په وخت کی داوداسه کولو څه گټه ده ؟

پوښتنه: دجنابت له غسل څخه مخکی لومړی داوداسه څه گټه ده ؟ ایا له ناپاکی لری کولو پرته اودس کیدای شی ؟دصحابه کرامو دا عادت جوړشوی ووچی له خپلو ښځو سره ترنیژدیکت وروسته به ئې اودس وکړاوییده به شو په دغه ناپاکی کښی اودس څنگه دی؟په ذهن کی می نه راځی.

ځواب :دجنابت په حالت کی په اوداسه کولو سره پاکی نه حاصلیږی مگر په ناپاکی کښی لږ سپکوالی راځي که دیو شرعی حکم حکمت په ذهن کښی نشی رانو څه تاوان دی

مسئله: که په شپه کی له کومی وجی دغسل اړتیاشوه اوپه دغه وخت کی په غسل کولو کښی تکلیف وی نوښه داده چی غسل وکړی لیکن که غسل نه وکړی نو استنجااو اودس دی وکړی بیده دی شی دغه مسنونه اوغوره شوی طریقه ده (الجواب متین مخ ۱۰)

مسئله: په شپه کښی دبیدیدوپه وخت کی اودس کول(یعنی سره داوداسه بیدیدل)ښه کاردی. (آپ کی مسائل مخ۳۶ټوک دوهم)

مسئله: دناروغه دپښتنی لپاره په اوداسه تلل سنت دی مظاهرحق مخ ۳۵۳لومړی ټوک)ددی وجه داهم کیدای شی چی دناروغ پوښتنه عبادت دی اوداښکاره خبره ده چی عبادت په اوداسه سره ښه اوکامل ګرزی.

محمد رفعت قاسمی غفرله

ایاکامل اودس ضروری دی کله چی درکعت دتیریدوویره وی ؟

مسئله: که جماعت ولاړ وی هم بایدی کامل اودس وکړل شی داوداسه سنتونه پوره کول اړین دی که څه هم جماعت ختم شی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۱لومړی ټوک بحواله مرقات مخ ۱۲۱لومړی ټوک)

مسئله: په یوه لاس اودس کول صحیح دی خو دسنتوخلاف دی پرته له ضرورته داسی کول نه دی پکار.(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۲لومړی ټوک)

دمجبوری له امله خوله نه مینځل ؟

پوښتنه :که یوسړی خوله مینځی نووینه کوی څه وخت وروسته وینه بندوی خرنګه چی دخولی په مینځلو کښی داودس دماتیدوویره وی له دغه وجی که خوله نه مینځی اولمونځ وکړی صحیح ده کنه ؟

ځواب : په داسی وخت کی خوله نه مینځل صحیح ده بی له خولی مینځلو لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۹لومړی ټوک بحواله ر دالمحتارمخ ۱۴۵لومړی ټوک کتاب الطهارت سنن الغسل)

پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟

مسئله:که یوسړی دماښپین دلمانځه لپاره اودس وکړاواودس یي نه وی مات شوی نودراتلونکی وخت دلمانځه لپاره نوی اودس کول واجب نه دی (هم په دغه اودس سره لمونځ کولای شی ترڅوچی اودس نه وی مات شوی. (کتاب الفقه مخ ۸۱لومړی ټوک)

مسئله: که پراوداسه بل اودس وکړی ډیرثواب ورکول کیږی.

(بهشتی زیورمخ ۴۸لومړی ټوک کبیری مخ۳۶آپ کی مسائل مخ ۳۱ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په منځ کی داوداسه ضدشی واقع شویعنی داوداسه دکولوپه وخت داوداسه ماتونکی شی راغلی دمثال په توګه لاسونه اومخ ئی مینځلی دی اودس ئی مات شونودوهم ځل اودس شروع کول لازمی دی لیکن دعذر حالت له دغه څخه بیل دی.

(کتاب الفقه مخ ۸۱لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۱لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۷۹لومړی ټوک)

دمسجدپرفرش باندی اودس کول

مسئله:په مسجدکی چی پرکوم ځای لمونځ کیږی (یعنی کوم ځای چی دلمانځه کولولپاره معلوم شوی وی)هلته اودس کول صحیح نه دی خوکه داسی اودس وکړی چی اوبه ومسجدته نه شی داخلی بیارواده (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله دمسجدپرفرش باندی چی دلمانځه لپاره متعین شوی وی اودس کول روانه ده که ځای داوداسه لپاره جوړشوی وی نوهلته دی اودس وکړل شی که نه وی دمسجدله فرش څخه دی لری شی اودس دی وکړی مقصدداچی داوداسه مستعمل شوی اوبه دمسجدپرفرش

اچول منع دي.(فتاوی محمودیه مخ ۱۳۷ ټوک لسم بحواله شامي مخ ۱۳۳ ټوک دوهم باب الاعتکاف)

مسئله: دمسجد داوداسه ځای اوبه د اوداسه لپاره خاص شوي دي ددغه اوبوړل روانه دي خوکه دکلي (یاتالاب یابل داسي شی)دعامو خلګولپاره وو اودوړلواجازه وي نوبیاروادي.(آپ کی مسائل مخ ۱۴۵ ټوک دریم)

داودس دځای نالی دمسجدغولی ته رااستل ؟

پوښتنه: دمسجددبرنډی پرڅنګ وراسته طرفته داوداسه کولونالی ده اودغه نالی دپاندی دمسجدغولی لاندی تیر شوی وی اودبندی والاداوداسه نالی پاندی راځي له هغه سره ګډیږی ایاداوداسه اوبه د مسجدغولی لاندی تیرولاشی؟اوایاپه لمانځه کی څه فرق رانه ځی ؟

ځواب: که دمسجدجوړیدوپه وخت کی یی دغه ډول وی بیاشرعا صحیح ده ددی له کبله په لمانځه کښی هیڅ فرق نه راځی لیکن که دنالی روپه اسانی سره وبلی خواته بدلیدلای شی نودغه ډیرښه اومناسبه ده. (فتاوی محمودیه مخ ۱۹۸ ټوک لسم)

مسئله: داوداسه کولوورسته ومسجدته دداخلیدوپه وخت کښی چی کوم څاڅکی داوبو دمسجدپرفرش باندی ولویږی ددغه څاڅکود لو یدلو له کبله فرش نه خرابیږی همدارنګه له حوض څخه داوداسه کولو په وخت کښی احتیاط په کاردی چی په حوض کی څاڅکی ونه لویږی لیکن ددغه څاڅکوپه لویدلوسره حوض ناپاکه نه ګرزی. (آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک دریم)

مسئله: اودس وکړل شی وروسته پښی پرهغه ځای چی چوتی پرکښل کیږی کښیږدی اوبیادمسجدپرصف باندی تیرشی نوپه دغه وخت کی پښی ناپاکه نه ګرزی نوصفونه هم ټول پاک دی اودس اودټولولمونځ صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۷۳ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۳۲۴ لومړی ټوک)

پرقبربرسیره اودس کول

مسئله: دروایاتوڅخه معلومیږی چی کوم چال چلند له چاسره چی په ژوندکی ثابت تکلیفجن شوی دی له مرګه وروسته ئی هم هغه حکم دی اوداښکاره ده چی په ژوندکښی که دیوسړی سره نیژدی کښینی دارنګه اودس کوی چی داوداسه څاڅکی اوبه پرهغه بل سړی نښلی نوهغه ته تکلیف رسیږی. (امدادالفتاوی مخ ۳۹ لومړی ټوک)

مسئله: پرداسی ځای اودس کول چی داوداسه اوبه پرقبرلویږی روانه ده. (امدادالفتاوی مخ ۷۳۰ لومړی ټوک)

له کورڅخه په اوداسه راتلل ښه کاردی

مسئله: له کورڅخه ومسجدته په اوداسه راتلل ښه دی له کورڅخه دمسجدوطرفته په اوداسه راتللوفضیلت په حدیثوکښی راغلی دی اوعقلاهم ددی غوره والی ښکاره دی ځکه چی په دغه کښی د مسجد ادب اواحترام دی که یوسړی په دربارکښی داخلیدل غواړی نودهغه دعزت کولوغوښتنه داده چی ځان پاک کړی اوله کورڅخه ولاړشی دارنګه نه چی ودربارته ورسیږی اوبیااوبه طلب کړی دغه دربار دتعظیم خلاف کاردی څنګه چی وحرم ته دداخلیدونکی لپاره

دمواقیت څخه داحترام دترلوڅخه دبیت الله دتعظیم ښکاروالی مقصوددی.

(احسن الفتاوی مخ۱۱ټوک دوهم)

مسئله: نن سبا هم که په کورکښې اودس وکول شي اوبیاولاړشي وهغه ته ډیرثواب حاصلیږی لکین دمسجدلپاره داوداس اوغسل ځای جوړول ذریعه دثواب مسنون اومستحب دی. (الجواب المتین مخ۱۰)

په حدیث شریف کښې داغلی دی چې نبی کریم ﷺ وویل چې کوم څوک چې دفرض داداکولولپاره اودس وکړی له خپل کورڅخه ووزی ومسجدته نودغه کس ته هغه ثواب ورکول کیږی لکه څنګه چې دحج کوونکي اواحرام والاته ورکول کیږی

تشریح :لکه څنګه ثواب چې دحج داداکولواواحرام ترلووالاته ورکول کیږی ګواکی اودس دحج اواحرام مشابه ده یعنی (دحج پشان دی) اومشابهت یې دارنګه بیان شوی دی چې لمونځ کونکی دلمانځه لپاره له کوره ووزی مسجدته ولاړشي اوبیاله لمانځه څخه فارغ شي څه وخت چې بیرته کورته نه وی راغلی ترهغه وخته پوری برابرثواب ورکول کیږی لکه څنګه چې حاجی دحج لپاره له کوره څخه وتلی وی اودحج داداکولووروسته کورته نه وی راغلی نوهغومره ثواب ورکول کیږی ددی خبری په ذهن کی ساتل پکاردی چې داوداسه اوحج په منځ چې کوم مشابهت بیان شو دایوجزی مشابهت دی مشابهت ئې په دی اعتبارنه دی چې په ټولووجوهاتوکښې ئې ثواب برابردی ځکه که دحج ثواب هم دومره شي څومره چې لمونځ کونکی ته ورکول کیږی بیابه حج کول دخلګوترنظرعبث اوبی ګټې

وګڼل شي دفرض لمانځه دکونکی مشابهت دحج کونکی سره ورکړل شوی دی دڅاښت اونورولمنځو کونکوته دعمری له کونکوسره مشابهت ورکړل شوی دی.

(مظاهرحق مخ۴۱۸لومړی ټوک)

له غسله وروسته اودس کول

مسئله: اودس ددرو۳اندامو(مخ لاسونه اوپښو)مینځلواودسردمسح کولونوم دی اوکوم څوک چې غسل وکړی نودهغه سره اودس هم وشوله غسله مخکی اودس کول سنت دی که یوسړی له غسله مخکی اودس نه وکړی غسل یې صحیح دی اودغسل په کولوسره ئې اودس هم وشودمسح معنی ده لوندلاس پرسرتیرولڅه وخت چې پرسربانډی اوبه واچوی اوتوی شي نودمسح څخه زیات غسل وشودعواموداعمل چې له غسل څخه وروسته اودس کوی غلط کاردی اودس بایدله غسل څخه مخکی وشی ددی لپاره چې دغسل سنت پوره اداشي له غسله وروسته اودس کول روانه دی (آپ کی مسائل مخ ۲۸ټوک دوهم) مسئله:له غسله وروسته چې اودس مات شوی نه وی اودس کول ضروری نه دی.(آپ کی مسائل مخ۲۸ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۹لومړی ټوک)

دغسل په دوران کی که اودس مات شي نو؟

پوښتنه :له غسل کولوڅخه مخته ئې اودس وکړلیکن دغسل په وخت کې ئې اودس مات شونودغسل کولووروسته اودس کول څنګه دی ؟

ځواب :که داوداسه ترماتیدووروسته غسل وکړی اوپه دغه کښې داوداسه اندامونه دوهم ځل ومینځل شي اوله دی څخه وروسته داسی

شی نه شی رامنځته چی اودس پری ماتیږی نودده اودس وشواولمونځ په کولای شی.

مسئله:دامشهوره ده چی په بربنډ کیدلوسره اودس ماتیږی یاداچی دبربنډوالی په حالت کی اودس نه پاتی کیږی داصرف غلط دی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله:دجنازی دلمانځه په اوداسه سره نورلمنځونه هم کیږی خوکه د جنازی دلمانځه لپاره تیمم ووهل شی نوبیانورلمنځونه نه دی پری روا

(آپ کی مسائل مخ ۳۱)

مسئله: دجنازی دلمانځه لپاره یادسجدی دتلاوت لپاره چی اودس وشی په هغه سره نورلمنځونه کول روادی بلکه داوبودنه موندلوله امله اودمرض له امله دجنازی دلمانځه لپاره چی کوم تیمم وهل شوی وی په هغه سره هم نورلمنځونه نه دی روا.

(احسن الفتاوی مخ ۸۱ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۲۲۶ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۵۰ لومړی ټوک)

مسئله:بایددجنازی له پورته کولوڅخه مخکی اودس وشی ددی لپاره چی دجنازی لمونځ نشی تیرداحکم هم مستحب دی(مظاهرحق مخ ۴۸۲ لومړی ټوک)

په ګرمواوبواودس کول

مسئله: په ګرمواوبواودس کول هیڅ پروانه لری.

مسئله:که داوداسه کولوپه وخت کښی داندام یوه حصه وچه پاتی شی نودوهم ځل اودس کولوته هیڅ ضرورت نشته بلکه دهغه وچی پاته شوی مینځل کافی ده لیکن پردغه وچه حصه اوبه بهول ضروری دی صرف لاسونه پرتیرول نه کافی کیږی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۲ ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم اواحسن الفتاوی مخ ۲۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۱ لومړی ټوک)

دعذر له کبله په ولاړی اودس کول ؟

مسئله:په ولاړی سره اودس کولوسره دڅاڅکودغورځیدوویره وی څومره چی مووس کیږی په ناستی اودس وکړی لیکن که مجبوری وی په ولاړی دریدلواودس کول هیڅ تاوان نلری.

مسئله: نن سباچی په کورونوکی دلوښودمینځلولپاره کومی نلکی پورته لګولی شوی دی خلګ له هغوڅخه په ولاړی اودس کوی نو دا رنګه اودس کول هم روادی خوښه داده چی مخ پرقبله کښینی اودس وکړی.

مسئله:که په ناستی اودس نشی کولای نوپه ولاړی دی اودس وکړی هیڅ تاوان نلری خودڅاڅکوڅخه ځان ساتل پکاردی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۳ ټوک دوهم)

مسئله: :په ناستی دی اودس وکړل شی که په ناستی دپښومینځلو کښی تکلیف وی یاپه ولاړواودس کولوسره داستعمال شوو اوبوڅخه ځان خوندي کیږی نوپه ولاړه دریدلوسره پښی مینځل پروانه لری بلکه داستعمال شوواوبوڅخه دځان ساتلولپاره په ولاړومینځل ښه دی.(اداب وضوء درمختارمخ ۸۶ لومړی ټوک فتاوی محمودیه مخ ۱۶ ټوک اووم)

په اوداسه کښی دمصنوعی ویښتانوحکم

که سړی دمجبوری له امله پرسردمصنوعی ویښتانواستعمال کاوی نوهغه سړی داوداسه په وخت کی پرهمدغوویښتانومسح کولای ئي شی کنه؟

ځواب :دمصنوعی ویښتانو استعمال روانه دی اونه ددوی داستعمال اړتیاشته دسردمسح په وخت کښې دوی لری کول پکاردی که مسح پروکړل شی اودس نه کیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۶ټوک دوهم)

داودس کولوپروخت دقبلی لورته توکل ؟

پوښتنه :دقبلی وطرفته کښینی اواودس وکړی نوپه دغه صورت کښې توکل هم وکړی لیکن دقبلی لورته توکل منع دی ددی څه حیثیت دی ؟

ځواب :دقبلی ولورته توکل مکروه دی که دقبلی ولورته مخ کړی خولاندی دځمکی ولورته توکړی بیاهیڅ پروانلری لکه څنګه چی په حدیث شریف کښې راغلی دی چی که دلمانځه په منځ کښې دتوکلو ضرورت شی ترپښولاندی دي توکړی حالانکه په دغه وخت کښې دلمونځ کونکی مخ دقبلی ولورته دی سره له دی چی لاندی دزمکی ولورته دتوکلو اجازه شته. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ټوک دوهم)

پرځپل ځای چی لمونځ پرکوی اودارنګه پرځپلونوروشیانوتوکلای شی لیکن په مسجد کښې دلمانځه پرځای توکل روانه دی.

په اوداسه کښې دعذرله امله داندامووچول

مسئله: په اوداسه اوغسل کښې پرله پسی والی سنت دی یعنی دومره ځنډبه نه پکښې کوی چی تربل اندام پریمنځلوپوری لومړنی اندام وچ شی همدارنګه دمسح وروسته اوپه تیمم کښې هم همدومره ځنډنه دی پکارچی په دی وخت که کوم غړی مینځلای وای نوهغه وچیدی داهم دسنت خلاف کاردی. (احسن الفتاوی مخ ۱۴ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۱۴ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په اندامو کښې پرله پسی والی سنت دی فرض نه دی نوله دی کبله دوهم اندام دلومړی اندام داوبوله وچیدو څخه وروسته مینځل مکروه دی سنت طریقه داده دمثال په توګه لومړی به مخ مینځی دستی به لاسونه ترڅنګلو پوری مینځی چی څنګلی ئی نه وی وچی شوی بیابه دی پرسرمسح کوی اوپاته اودس دی وکړی نوکه مخ ومنځي دومره وځنډیدی چي داودس اوبه پرمخ وچی شی نواودس صحیح کیږی خومکروه والی پکښې پاته کیږی.

(کتاب الفقه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه اندامو کښې دترتیب لحاظ ساتل سنت دی نه فرض (کتاب الفقه مخ۹۹لومړی ټوک)

مسئله:دعذرله کبله که داوداسه په منځ کښې یواندام وچ پاته شی اودس مکروه نه دی اودهغه اودس کامل (پوره)دی اوپه دغه اودس سره لمونځ کولای شی اوبی له عذره داسی عمل کول یعنی په اوداسه کښې اندامونه وچول دسنت خلاف دی لمونځ بیاهم په دغه اوداسه روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۷لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۸لومړی ټوک)

مسئله:په اوداسه کښې که داندام یوحصي ته اوبه ونه رسیږی اووچه پاته شی نوپردغه حصه دی اوبه وبهول شی بیااودس صحیح کیږی خوکه داندام یوه حصه دمینځلواولندولووروسته وچه شی بیاپه اوداسه کښې هیڅ زیان نه راځی اودس صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۱۴ لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کښې که پندی ته یاویوبل ځای ته اوبه نه ورسیږی اوداوداسه کولووروسته ورته معلومه شوه نوصرف په

لوندلاس تیرولوسره صحیح نه دی بلکه پرهغه ځای به اوبه بهوی.
(مراقی الفلاح مخ ۳۶لومړی ټوک)

په اوداسه کښې اندامونه له درووارو څخه زیات مینځل

مسئله:په اوداسه کې خلک لاسونه تر ټیریو پوری ومینځی اوبیا دری واره اوبه پروبهوی نوشپږ ځله شوو که دری ځله په دی نیت سره ومینځل شی چې ثواب لری یاسنت دی نودغه عمل مکروه تحریمی دی اوکه دغه نیت یې نه وی بیله یوباعثه داعمل کوی نودغه عمل مکروه تنزهی دی اوکه دشک دلری کولو اوداطمنان دحاصلولو لپاره ددروځلو څخه زیات ومینځی نوهیڅ کراهت نلری خودمدرسی یادمسجدپه وقف شوواوبوسره اندامونه تردروځلومینځلو زیات حرام دی.
(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۳ اومظاهرحق مخ ۴۰۶ ټوک لومړی)

مسئله:په اوداسه کښې دواړه لاسونه دری ځله مینځل په کاردی همدغه طریقه سنت ده پاته دلندولولپاره اوپه یوځل لاس تیره ولوسره هیڅ زیان نه راځی بلکه دغه ښه دی له دی وجې څخه چې دری ځله اوبه ښه باندی وبهیږی همدارنګه پرلاس باندی اوبه دګوتوله طرف څخه وبهول شی اودګوتوخلالول دی دمینځلوپه وخت کښې ووشی یادی دمینځلوڅخه وروسته ووشی په هردول روادی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۸ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۹ لومړی ټوک کتاب الطهارة
)

دهراندام دری ځلومینځلوحکمت

مسئله:په اوداسه کښې دهراندام دری ځله مینځل دنبی ﷺ دمبارک عمل څخه ثابت شوی دی (احسن الفتاوی مخ۹ټوک دوهم)دهراندام

ددروځلو مینځلوحکم ځکه شوی دی چې له دروځلوڅخه په کم مینځلوکی پرنفس دیراغیزنه پیداکیږی اوداعمل په تفریط (کوتاهی)کښې داخلیږی اوپه زیات مینځلوکښې افراط (زیاتوب)اواسراف راځی ځکه که دمینځلولپاره یواندازه نه وای معلومه شوی نوبه وسواسیانوټوله ورځ دلاس پښوپه مینځلوکښې تیرولای اوله دوی څخه به دلمانځه وخت هم تیریدلای همدغه وجه ده چې یوصحابی ﷺ دنبی ﷺ څخه پوښتنه وکړه چې ایاپه اوداسه کښې هم اسراف شته ؟نبی کریم ﷺوویل چې هو بی له شکه په اوداسه کښې اسراف شته که څه هم اودس کونکی دروانی ویالی پرغاړه ناست وی اواودس کوی. (المصالح العقلیه مخ۱۹)

په اوداسه کښې دمسواک فضیلت

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چې نبی کریم ﷺوویل چې مسواک دخولی دپاکی ذریعه اودخدای جل جلاله درضااودخوشحالی وسیله ده د ام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله عنهاڅخه روایت دی چې نبی کریم ﷺچې به څه وخت له خوب څخه راپورته شو که به شپه وه که ورځ داوداسه کولوڅخه مخکی به ئې مسواک واهو له همدی مبارکی څخه روایت دی چې نبی کریم ﷺوویل دکوم لمانځه داودداسه لپاره چې مسواک ووهل شی هغه لمونځ اویا۷۰درجی فضیلت زیات لری ترهغه چې مسواک ئې په اوداسه کښې نه وی وهل شوی (مظاهرحق مخ ۳۸۱لومړی ټوک)
حضرت عائشة رضی الله عنها بیان کوی چې نبی کریم ﷺبه څه وخت مسواک وواهونووروسته به ئې مسواک ماته راکړ ددی لپاره چې زه

ئی ومینځم ځنګه چی به مالومړی مسواک وواهواوبیامی ومینځلوونبی کریم ﷺته به می ورکاوو. (ابوداؤد)

تشریح :ددی لپاره چی زه هغه ومینځم په دغه ددی خبری دلیل دی چی مسواک له وهلوو روسته مینځل مستحب دی اوعلامه ابن همام رحمة الله لیکلی دی چی دمسواک دری ځله ووهل شی اوهرځل په اوبوومینځل شی دامستحب دی اوبل داچی مسواک بایدپوست وی اولومړی به ماهغه مسواک واهی یعنی نبی کریم ﷺبه دمسواک دهلو وروسته خپل مسواک ماته دمینځلولپاره راکړ مابه هغه تر مینځلو مخکې په خوله کې واچاوی اووه به می واهواوحضرت عائشې رضی الله عنهابه داعمل ځکه کاوی چی نبی کریم ﷺکومی ناړی پرمسواک لګیدلی وی هغه زماپه خوله کښې راشی چی له هغه ځخه برکت حاصل شی اوبیاله مینځلوځخه وروسته هغه مسواک حضرت عائشې رضی الله عنها ونبی کریم ﷺته ددی لپاره ورکړچی که مسواک وهل پاتی وی نونبی کریم ﷺبه هغه پوره کړی په هرحال ددی ځخه دامعلومه شوه چی دبل مسواک په خوله کښې اچول اوهغه وهل مکروه نه دی داهغه وخت که دمسواک دمالک خوښه وی اودوهمه خبره دامعلومه شوه چی دصالحانو دلاړو اونوروځخه برکت حاصولول غوره شی دی اودرییم داچی دښځولپاره هم مسواک وهل سنت دی.

(مظاهرحق مخ۳۸۰لومړی توک) محمدرفعت قاسمی غفرله

داوداسه له ادابواوسنتوځخه هیځ یوعمل داسی نه دی چی دهغه ټینګښت رسول الله ﷺدومره کړی وی ځومره چی هغه دمسواک په

متعلق کړی دی اونبی کریم ﷺخپله هم ددې بی اندازې اهمیت بیان کړی دی ددی لویه وجه داده چی دخولی ځخه پرته دبدن په ښکاره حصوکښې یوه حصه دانه ده چی په هغی کښې دومره لوندوالی اودخوراک پاتی اجزأیوځای کیږی اودهوادنه لګیدوله وجی ځخه په خوله کښې بدبویي پیداکیږی له دی وجی ځخه انسان په بدبویي اوخیرنه خوله سره چی کله دقرآن کریم تلاوت اولمونځ کوی نودغه وخدای پاک ته هم ښه نه ښکاری اوپاک مخلوق چی فرشتی دی له هغه ځخه په تکلیف کیږی په مسواک کښې دبدنی جوړوالی دبی شماره ګټوسره یوه مهمه ګټه داده چی دغه سر ه خدای جل جلاله خوشحاله کیږی اوپه عباداتو کښې داجراوثواب زیاتونکی دی.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۶لومړی توک)

دمسواک په وهلو کښې که څه هم هیځ ستونزه نشته خودلمانځه په ښه والی اوغوره والی کې زیاتوب راځی اوانسان چی دخدای په دربارکی په کومه خوله سره خبری کوی بایدهغه پاکه کړی اوچمتوشی. (محمدرفعت قاسمی غفرله)

په حدیث شریف کښې راغلی دی چی نبی کریم ﷺوویل که داخیال نه وای چی امت به په لوی تکلیف کښې واچول شی نومی ودوی ته داحکم کاوی چی دماخوستن په لمانځه کښې ځنډ کوئ اودهرلمانځه لپاره مسواک وهی. (بخاری مسلم)

تشریح :که می داخیال نه وای چی امت به په تکلیف کښې ولویږی یعنی که زه نه ویریدای چی دامت خلګ به په زیاته سختی کې مبتلا شی اوپردوی باندی به تکلیف تیریږی نومایوه داخبره پردوی لازمی

کوله چې دماخوستن لمونځ تردریمی حصی دشپې پورې یاترنیمې
شپې پورې وځنډوی اوپه دغه وخت کښې یې وکړی اودوهمه مې
داخبره باندې لازمه وله چې دهرلمانځه لپاره یعنی دهرلمانځه
داوداسه په وخت کښې دې مسواک ضروری ووهی دادواړه عملونه
مستحب دی اوډیرفضیلت لری. (مظاهرحق مخ ۳۷۴لومړی ټوک)

په مسواک وهلوکښې دنبی علیه السلام معمول (عادت)

حضرت عائشة رضی الله عنهاوائی چې نبی کریم ﷺبه څه وخت
کورته راتلی نوله ټولوڅخه مخکښې به یې مسواک واهی(مسلم
)تشریح : دنبی ﷺپه طبعیت مبارک کښې چې څومره دنظافت
اوپاکۍ ماده په لویه درجه کښې وه دهمدی اغیزوو چې نبی کریم
ﷺبه څه وخت کورته راتلی نوبه یې ترهر څه لومړی مسواک وواهو
ددی وجه دااحساسیږی چې په مجلس کښې ډیرچپیدلوله کبله
اوډیرخبرولې کبله په خوله کښې څه تغیرراځي هغه دمسواک په
وهلوسره لرې کیږی خوکه حقیقت ته وکتل شي نودنبی کریم ﷺ دی
مبارک عمل وخلگوته ددی ښوولواوزده کولولپاره وو چې دخپل
کور وګړی بایدپه خپل منځ کې په ډیره پاکی نظافت اونرمی سر ه
هستو ګنه وکړی تردغه اندازی پورې چې دګډون اوخبروپه وخت
کښې چې یوکس دخولې دتغیر(بدبويي)اودنوروپه صورت کښي له
تاسوڅخه بدوالی لرې والی اوتکلیف محسوس نکړی نوله دی امله
لومړی بایدمسواک ووهل شی اوعلامه ابن حجرلیکی چې په دغه
حدیث کښې دهرسړی لپاره ټنګښت دی چې څه وخت وخپل کورته
داخلیږی نوترټولومخکښې دی مسواک ووهی ځکه چې په مسواک

وهلوسره خوله ډیره پاکه اوښه خوشبویه ګرزی اودغه دکوردوګړوسره
دښه تعلقاتواودښه چال چلندسبب ګرزی په دغه حدیث کښې هغه
خلګ هم بایدفکراوغور وکړی کوم چې په کورکی
دکوردهستوګنوسره په ډیروخرابواوخیرنوجاموکښې ژوندسباکوی
اودباندې په ډیراهتمام سره وزی بی شکه له کورڅخه په وتلوکښې هم
دپاکی اهتمام کول دی خوپه کورکښې دی هم لږڅه وی لکه څنګه چې
نرخپله ښځه په ښه حالت کښي لیدل غواړی همدارنګه ښځه هم خپل
میړه په ښه حالت کې لیدل غواړی علماؤلیکلي دی چې دمسواک
وهلو اویا(۷۰) ګټې دی له هغوڅخه چې په ټیټه درجه کښې ده هغه
داده چې دمسواک وهونکی به دمرګ په وخت کی دشهادت کلمه په
خوله وی. مظاهرحق مخ ۳۷۴لومړی ټوک)
همدارنګه کوم څوک چې دمسواک پابنده وی اودمسواک اهتمام
کوی هغه به دخولی دکینسرڅخه بی غمه وی . (مولنامحمدرفعت قاسمي غفرله)

مسواک څه دی اوڅنګه به وی ؟

سواک (مسواک)توری دسوک څخه جوړشوی دی چې دهغه معنی
ده یوځای کیدل مښلیدل په اصطلاح کښې(یعنی دمسواک وهلو)
مطلب دغاښونویومښول اودخولی پاکوالی دی اودغه غاښونو او
خولې پاکی که څه هم په هرهغه شی راتلای شی چې سخت اودغا
ښونوژړوالی اوخیری لری کولای شی خوددغه عمل لپاره چې شرعا
کوم شی اصل دی اوپه کوم شی سره چې سنت اومستحبوالی برکت
حاصلیږی هغه لرګی دی چې مسواک ورته ویل کیږی دټولوعالمانو
پردی خبره اتفاق دی چې مسواک وهل سنت دی تردي اندازی پورې

چې دامام ابوحنیفه رحمة الله علیه مذهب دادی چې څه وخت اودس
کیږی باید مسواک ووهل شي اودامام شافعي رحمة الله علیه مسلک
دادی چې څه وخت اودس کیږی مسواک هم ووهل شي اوڅه وخت
لمونځ کیږی مسواک هم بایدووهل شي ګواکي کوم سړی چې په یوه
اوداسه سره څلورلمنځونه کول غواړی نودامام شافعي رحمة الله علیه
د مذهب مطابق څلورځله دهرلمانځه په وخت کښې مسواک وهل
سنت دی ښکاره دی وی چې دسهاراودماپښین دلمانځه څخه
مخکښې دمسواک وهلوزیات ټینګار شوی دی دخولی پاکي وخدای
پاک ته خوښه ده اونبی کریم ﷺ به ددغه ډیرخیال ساتلوعلماؤلیکلی
دی: چې دمسواک په بهتری کې څلویښت حدیثونه نقل شوی دی چې
دهغه څخه دخولی دپاک والی لپاره دمسواک اهمیت ښکاره کیږی
سره له دی چې خاص دخولي اودغاښونولپاره نه بلکه دټول بدن
دروغتیالپاره په مسواک وهلوکښې ډیری لویې لویې ګټې دی
نوځکه مسواک وهل په هروخت کښې مستحب اوښه دی خاص
بیاداوداسه کولوپه وخت کښې دقرآن دوویلوپه وخت کښې اوپه هغه
کښې چې غاښونه ژړشوی وی یادچپ کښینستلویادلوږی له کبله
یادهغه شي دخوړلواوڅښلوله کبله چې بدبویه وی دخولی
خوندخراب وی اوخوله بدبویه کیږی نوپه دغه وخت کښې دمسواک
وهل مستحب اوډیرښه دی مسواک بایددیو ترخې ونې څخه وی اوکه
دهغې ونې څخه وی چې له هغې څخه عام ډول مسواکونه جوړیږی
بیاخوډیرښه دی ځکه چې په حدیث شریف کښې ددغې ونې (درختی
)څخه دمسواک دجوړولویادونه شوی ده دمسواک لرګی دارنګه

کیدل پکاردی چې پنډوالی ئې ترغټې ګوته کم نه وی اواوږدوالی به
ئې دیوی لویشتی سره برابروی همدارنګه دمسواک وهلوپه وخت
کښې داخیال ساتل پکاردی چې مسواک به دغاښونو پرپراخه حصه
بایدووهل شي نه دغاښونوپراوږده حصه ځکه دغاښونو نوپراوږده
حصه باندی مسواک وهل اوری خرابه وی اولکه څنګه چې
ډیروعالمانولیکلی دی چې په اوداسه کښې مسواک بایدهغه وخت
ووهل شي څه وخت چې خوله مینځل کیږی اوځینوعلماؤ لیکلی دی
چې داوداسه دپیل کولوڅخه مخکښې بایدمسواک وو هل شي
(دواړی طریقی روادی)

مسئله: په یومجلس یادخلګوومخته دارنګه مسواک وهل چې ناړی
ئې غورځی مکروه دی خاص بیادعالمانواودبزرګانوپه مخکښې
ددغه ډول مسواک وهلوڅخه ځان ساتل پکاردی.

مسئله: که یوسړی مسواک نلری یادیوسړی غاښونه مات شوی وی
یاښوری مسواک نه شي وهلای نوهغه دی دښي لاس په ګوته سره
غاښونه پاک کړی.

مسئله: دامستحب دی چې مسواک وهل دغاښوله ښي طرف څخه پیل
کړی امام نووی رحمة الله علیه لیکلی دی چې دهغه معلومی شوی
درختی دلرګیوڅخه مسواک جوړشي که مسواک نرم جوړول اسانه نه
وی نوپه دغه صورت کښې دی دیوپنډی اوځیږی جامی یادګوتی سره
ومښي غاښونه دی په پاک کړی چې په هغه سره دغاښواوخولی خیری
لری کیدای شي. (مظاهرحق مخ ۳۷۳لومړی توک)

په مسواک وهلوسره وینه راووزی

پوښتنه : یوسړی که داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهی نودخولی اونورواندامو دمینځلو څخه وروسته دهغه له غاښونو څخه وینه راځی دوهم ځل دی اودس وکړی ؟ځواب :په دغه حالت کښې بایداودس دوهم ځل ووشی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۶الومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۸الومړی ټوک باب الوضؤ)

مسئله: که مسواک په هغه لوښی کښې واچول شی چی په هغه سره اودس کیږی ددی لپاره چی لوند شی نوددغه لوښی په اوبوسره اودس کول هیڅ پروانلری خوښه داده چی مسواک په اوبوسره ومینځل شی اونرم شی په لوشی کښې ئی داچولوضرورت نشته (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۴الومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۵ لومړی ټوک)ځکه چی ونوروخلګوته په دغه لوښی سره اودس کولوکښې ستونزه وی اوځینی خلګ دخولی ناجوړی لری نوله دی وجی څخه وخلګوته تکلیف رسیږی مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله په اوداسه کښې دمسواک وهلو وروسته مسواک دپښی په ګوته کښې نیول سنت طریقه نه ده ددی هیڅ سندنه دی ثابت شوی (فتاوی محمودیه مخ ۴۱ج۲)که اړتیاشوه نیسی دی خوداخیال دی نه کوی چی سنت دی. مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

مسئله:مسواک وهل دنراوښځی دواړولپاره سنت دی.

(امدادالفتاوی مخ ۲۹الومړی ټوک)

په اصل کې سنت دونی مسواک دی که دغه نه وی نه پیداکیږی غاښونه نه وی یادغاښواووری دخرابی له کبله په مسواک وهلوکښې تکلیف وی نودضرورت له کبله دلاس په ګوتوسره یاپه پنډه جامه یاپه منجن (دیودوَانوم دی چی غاښونه په مینځل کیږی)سره یادی دبورش څخه

کارواخلی خودمسواک ددرلودلوپه وخت کښې دغه ذکرشوی شیان دسنت دادالپاره بس نه دی اودمسواک پوره ثواب نه حاصلیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۶ټوک دریيم بحواله شامی مخ۱۰۷الومړی توک وکبری مخ ۱۳۲اوهدایه مخ ۶الومړی ټوک وصغیری مخ ۱۴اوبحرمخ ۲۱الومړی ټوک اوعالمګیری مخ ۷لومړی ټوک)

مسئله: مسواک بایددیوی لویشتی څخه زیات نه وی په پیل کښې که یوه لویشت وی ښه دی اوکه کم وی پروانه لری بیاپه وهلوسره چی څومره کوچنی شی داستعمال وړدی.

(فتاویٰ محمودیه مخ ۲۹ټوک دوهم بحواله شامی مخ ۷۸لومړی ټوک)

مسئله:مسواک په اندازه دیوی لویشتی مستحب دی

مسئله: له پیل څخه مسواک دیوی لویشتی څخه کم جوړول د استحباب خلاف دی که داستعمال وروسته کم شی بیاڅه تاوان نلری.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ۱۰۷الومړی ټوک)

له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکې مسواک وهل څنګه دی ؟

پوښتنه :په ریاض کښې می خلګ ولیدل په صفوکښې ناست وو مسواکونه ئی وهل څه وخت چی به اقامت پیل شودوی به هم مسواک وهل پیل کړل اووروسته به لمانځه ته ولاړشول لمونځ به ئی وکړڅه وخت چی لمونځ وشوماله امام څخه پوښتنه وکړه چی داډول مسواک روادی ؟نوامام وویل په حدیث شریف کښې راغلی دی چی داوداسه څخه مخکښې اودلمانځه مخکښې مسواک ووهی :تفصیل راته وکړه :

ځواب :دغه امام چی دکوم حدیث حواله درکړی ده هغه دادی که مو داویره نه وای چی خپل امت به می په تکلیف کښې واچول شی نوو دوی ته به می دهرلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلو حکم کړی وای

ددی حدیث په الفاظوکې دروایت نقل کونکواختلاف دی ځینی حضرات دعندکل صلواةتوری نقل کوی اوځینی ددغه پرځای د[عندکل وضؤ]توری نقل کوی. (صحیح البخاری مخ ۲۵۹لومړی توک)

ددی دواړوتوروپه وړاندی دامام ابوحنیفة رحمة الله علیه په نزددحدیث مطلب دادی چی دهرلمانځه څخه مخکښې اودس وکړی اودهراوداسه په شروع کښې دمسواک وهلوترغیب درکول شوی دی اودهرلمانځه څخه مخکی دمسواک وهلوحکم څخه مقصددادی چی دهرلمانځه داوداسه له مخکښې بایدمسواک ووهل شی خاص دلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلوترغیب نه درکول کیږی که دلمانځه لپاره دولاړیدوپه وخت کښې ووهل شی نو دغاښوڅخه دوینوراوتلوویره ده کوم چی اودس په ماتیږی نوڅه وخت چی اودس نه شوپاته لمونځ هم نه صحیح کیږی له دی کبله امام ابوحنیفة رحمة الله علیه وائی چی دهرلمانځه داوداسه څخه مخکښې مسواک وهل سنت دی خاص دلمانځه په وخت کښې مسواک وهل نشته سره له دی چی مسواک دخولی دپاکوالی اونظافت لپاره وهل کیږی اودغه مقصودهغه وخت حاصلیږی چی داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک ووهل شی اوبیاوروسته خوله ومینځل شی لمانځه ته دولاړیدوپه وخت کښې بغیرله اوبواوخولی مینځلوپه مسواک وهلوپاکی نه راځی کوم چی دمسواک څخه مقصودده دسعودی خلک څرنګه چی دامام احمدبن حنبل په مذهب دی دده په مذهب کښي په وینه راتلوسره اودس نه ماتیږی نوله دی کبله دوی چی لمانځه ته

ولاړیږی مسواک وهی اودحدیث شریف هم دغه منشأبولی (آپ کی مسائل مخ ۳۵توک دوهم)

مسئله:داحنافوپه مذهب په روژه کښې هم دهرلمانځه داوداسه لپاره مسواک وهل مستحب دی اوهغه دخولی بوی کوم چی الله تعالی ته خوښ ده هغه دمسواک وهلووروسته هم وي .(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ج۱ دهدایې ص ۲۰۳ج۱ په حواله)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهل سنت دی که څه هم پراوداسه باندی بل اودس وشی اودډوډی خوړلووروسته مسواک وهل بیاځان ته سنت دی.

مسئله:مسواک وهل دښځولپاره هم سنت دی خوکه ددوی اووری دمسواک وهلوڅخه خرابیږی نوددوی لپاره ددلرمال استعمال دسنت پرځای دریږی چی دمسواک په نیت سره استعمال شی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۴توک دوهم ونمازمسنون مخ ۷۷)

مسئله:پرغاښوباندی دخیری پری وتلوپه وخت کښې له خوب څخه دراپورته کیدلووروسته په خوله کښې بدبویي وی نووخانه کعبی ته دداخلیدوپه وخت کښې دیومجلس یاجماعت ته دتلوپه وخت کښې اودقرآن شریف دویلوپه وخت کښې مسواک وهل مستحب دی.
(علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک اوکتاب الفقه ۱۱۹لومړی توک)

ایاپه برش وهلودمسواک سنت اداکیږی ؟

مسئله:ښه خودادی چی دسنت داداکولولپاره مسواک استعمال شی دبرش په استعمالولوسره دځینوعالمانوپه نزددمسواک سنت ادا کیږی اودځینوپه نزدنه اداکیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۵توک دوهم)

په برش وهلوسره خاص دپاکي سنت اداکيږي پاته نورسنتونه نه ادا کيږي هغوی لکه داچې دهغه معلومې درختی څخه به وی یادترخی درختی څخه به وی اوږدوالی پنډوالی همدارنګه نور...

(محمدرفعت قاسمي غفرالله له)

مسئله:دبرش هغه وخت استعمال کیدای شي چې دحراموویښتانو څخه به نه وی جوړلیکن په دغه سره سنت نه اداکیږي.(نمازمسنون مخ۷۷)

مسئله:که دغاښودرژیدلوله کبله دمسواک استعمال ممکن نه وی نوپه منجن (دواده دغاښودمنځلولپاره)یاپیسټ (لنده دواده)سره دمجبوری له وجې هم ثواب ورکول کیږي که مجبوری نه وی نوّد مسواک ثواب نه ورکول کیږي. (نظام الفتاوی مخ ۴۳لومړی توک)

داوداسه دواجبیدلوشرطونه

(لومړی)مسلمان به وی پرکافراودس واجب نه دی (ځکه چې اودس عبادت دی وکافرته دعبادت کولوحکم نشته)

(دوهم)بالغ به وی پرنابالغه اودس واجب نه دی

(دریم)عاقل به وی پرلیونی مست اوبې هوښه باندی اودس واجب نه دی

(څلورم)داوبوپراستعمال به قادروی کوم سړی ته چې پراوبو استعما لولوقدرت نه وی پرهغه اودس نه دی واجب (پراوبودنه قدرت بیان دتیمم په بیان کښې راځی.

(پنځم)دلمانځه به دومره وخت پاته وی چې په هغه کښې اودس اولمونځ ځائیږی که سړی ته دومره وخت نه شي پیدانوپردغه سړی اودس واجب نه دی دمثال په توګه یوکافرپه داډول تنګ وخت کې

اسلام راوړی چې داوداسه اولمونځ دواړودځائیدلووخت نه وویایو نابالغه په دغه وخت کې بالغ شي.(علم الفقه مخ۵۳لومړی توک اوکتاب الفقه مخ۸۰لومړی توک)

مسئله: که یونابالغ اودس وکړی نواودس یې صحیح بلل کیږي لکه څنګه چې دبلوغ څخه لږمخکې اودس وکړی بیاوروسته بالغ شي نودده اودس اودس بلل کیږي ځکه جائزدی چې په دغه اوداسه سره لمونځ کولای شي ددغه صورت که څه هم واقع کیدل نادردی خودمسافرولپاره اودهغه خلګولپاره چې په صحراؤکې اوسیږي اوبه لږوی ګټوردی. (کتاب الفقه مخ ۷۸لومړی توک)

داوداسه دصحت شرطونه

(لومړی وټولوانداموته اوبه رسول که دیوه ویښته په اندازه ځای وچ پاته شونواودس صحیح نه دی

(دوهم) پربدن به داسې شي نه وی چې دهغه له کبله وبدن ته اوبه نه رسیږي دمثال په توګه داوداسه پراندامو غوړي وی یایې په ګوته تنګه ګوتمۍ وی

(دریم) په کوموحالاتوکښې چې اودس ځی اوپه کوموشیانوچې اودس ماتیږي دغه شیان به نه وی په دی شرط چې دغه سړی به معذوره نه وی (دمعذوراودس په دغه حالاتوکښې هم صحیح کیږي لکه وچاته چې دسوزک ناروغي وی هروخت یې بولې روانې وی نوددغه سړي اودس په دغه حالت کې صحیح ده)که حائضه یانفاسه اودس وکړی نوصحیح نه دیجنوب (وچاته چې دغسل اړتیاوی)که

اودس وکړی اودس يي نه کيږی دبولواودګندګی کولوپه وخت کښې که اودس وکړی نونه صحيح کيږی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک کتاب الفقه مخ ۸۲لومړی توک)

مسئله: که دحيض په حالت کښې اودس وکړی بيالله حيض څخه پاکه شی نوددغه اودس ته اعتبارنشته ځکه چی له پيل څخه صحيح نه وو (کتاب الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

داوداسه فرضونه

(لومړی) تټوله مخ يوځل مينځل خوا داوداسه والائی خپله ومينځی اويائی بل څوک ورومينځی ياپخپله ومينځل شی لکه يوڅوک چی په درياب کښې لامبووهی يادباران اوبه يي پرمخ ونښلی دتټوله مخ څخه مرادهغه اندازه چی دتندی څخه بياترزنۍ پوری اوله يوه غوږ څخه تربل غوږپوری ده دفقهاؤپه نزدمينځل له يوه ځايه پربل ځای اوبه بهول اوداندام دمينځلوورسته دستی به يودوه څاڅکی الوزی

(دوهم) دسترګوچی کوم کونج دی اوپوزی ته نيژدی دی ددغه مينځل فرض دی اواکثروخت پردغه ځای خيری يوځای کيږی بايد دغه پاکی شی اوومينځل شی

(دريیم) دزنی مينځل فرض دی په دی شرط چی دږيری ويښتان به نه وی باندی ياويښتان خووی دومره وی چی زنه ښکاره کيږی

(څلورم) دشونډانوهغه حصه چی دبندولوورسته ښکاره کيږی مينځل فرض دی

(دوهم فرض)

(لومړی) ددواړولاسومينځل ترږيريوپوری فرض دی که ئی پخپله ومينځی اوکه ئی بل څوک ورومينځی ياپخپله ومينځل شی دواړه دی يوځای کړی ودي مينځی يادی بيل بيل ومينځی

(دوهم) که دګوتوومنځ ته پرته له خلالولواوبه نه رسيږی نوخلالول يي فرض دی

(دريیم) که ديوسړی په يوه طرف کښې دوی پښی وی يادوه لاسونه وو که يي په دواړولاسونوکارکاوی شيان يي په نيولای شوواوپه پورته کولای يي شوو نوددواړولاسونومينځل فرض دی همدارنګه که يي ددواړوپښوڅخه کاراخستلای شواوتللای شونوددواړو پښو مينځل فرض دی که يي په دواړوکارنه شوای کولای بياکه ددواړو ګوتی نښتی وی بياهم ددواړومنځل فرض دی اوکه يوځای سره نښتی نه وی بيادهغه مينځل فرض دی چی کارپه کول کيږی دلاس پښی په منځ کښې که بل لاس اوپښه نښتی وی دهغه مينځل په اوداسه کښې فرض دی په دی شرط چی دداسی ځای سره به نښتی وی چی دهغه مينځل په اوداسه کښې فرض وی دمثال په توګه په لاس کښې دڅنګل يادڅنګلی څخه لاندی يوځای شين شوی وی په پښه کښې دبجلکولاندی نښتئ ووکه دڅنګل يادبجلکی څخه لوړنښتی وو نودومره حصه مينځل فرض دی چی دڅنګل يابجلکی دلاندی حصی په برابری وی.

دريیم فرض:

دسرديوې حصې مسح کول دی.

څلورم فرض:

پنځم: کوم ځای چې دبارخوګانواوغوږونوترمنځ دی دهغه منځل فرض دی ږیری که راغلی وی کنه دواړی پښتی تربجلکوپوری مینځل فرض دی په دی شرط که یې دپوست موزې نه وی اغوستی که دګوتوویبخوته پرته له خلال کولوڅخه اوبه نه رسیدلی نودګوتو خلال هم فرض دی (علم الفقه مخ۵۸لومړی توک شرح الوقایه مخ ۵۱لومړی توک هدایه مخ ۴لومړی توک مراقي الفلاح ۱۸کبیری مخ ۱۷شرح نقایه مخ ۴ابوداؤدمخ ۲۰لومړی توک قرآن کریم مائده پاره ۶)

مسئله:په اوداسه کښې دپښومینځل فرض دی اوپه قطعی ایات (وارجلکم)ثابت دی پرپښوباندی مسح هغه وخت کول کیږی چې دڅرمنی موزی یې اغوستی وی مسح دشیعګانوقول دی هیڅ کله صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۷لومړی توک بحواله ردالمحتارومنیه مخ ۱۵)

داوداسه وجبات (په اوداسه کی څوواجب دی

مسئله: داوداسه څلورواجب دی

(لومړی) که دوریځویاږیری یابریتوویښتان دومره ګڼ وی چې پوست یې پټ کړی وی نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښې دهغه ویښتانومینځل واجب دی چې په هغه سره پوست پټ شوی وی.پاته هغه ویښتان شوو چې برسیره پرپوست زیات شوی وی مینځل یې نه دی واجب

(دوهم) دږیریومینځل واجب دی که دیوچاویوه اړخ ته دوه لاسونه وی نوپرهغه ددواړولاسوږیری مینځل واجب په دی شرط چې ددواړولاسوڅخه په کاراخستلای شی که له دواړولاسوڅخه یې کارنه

شوای اخستلای اودواړه لاسونه یې یوځای یعنی سره نښتی وی بیاهم ددوهم لاس ږیری‌مینځل واجب دی اوکه یودبل څخه بیل وی نوبیاصرف دهم هغه لاږیری مینځل واجب دی کوم چې کارپه کول کیږی دلاس له منځه که دوهم لاس پیداشونودهغه څنګل یادڅنګلی په اندازه حصه مینځل واجب دی

(دریيم .) دسرپرڅلورمه برخه مسح کول واجب ده که پرسرباندی ویښتان وی نوپرهغه ویښتانومسح کول کوم چې دسرپرڅلورمه برخه باندی پراته دی واجب ده

(څلورم)ددواړوپښودبجلکومینځل واجب دی داهغه وخت چې دڅرمنی موزې به نه وی باندی که دیوسړی په یوه طرف کښې دوی پښې وی نوپه دغه کښې هم هغه تفصیل دی کوم چې دږیریوپه بیان کی تیرشو .(علم الفقه مخ ۵۹لومړی توک)

مسئله: ږیره یابریت یاوریځی که دومره ګڼ وی چې پوست نه تر ښکاریږی نوددغه پوست مینځل فرض نه دی بلکه پرهغوویښتانو اوبه بهول چې دپوست پرځای ولاړدی کافی کیږی په دغه صورت کښې دهغوویښتانومینځل واجب دی چې دمخ په اندازه کښې دی پاته هغه ویښتان چې دمخ دذکرشوی انداز ی څخه زیات وی دهغه مینځل واجب نه دی. (بهشتی زیورمخ ۱۳ توک ۱۱بحواله درمختارمخ ۹لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶لومړی توک)

مسئله:دسترګی پوزی اوخولی دننه حصه مینځل فرض نه دی (۲)وریځی ږیره اوبریت که دومره ګڼ وی چې پوست نه ښکاریږی نو ددغه پوست مینځل فرض نه دی (۳)په اوداسه کښې چې دکوم

اندامومینځل فرض دی که پرهغه داسی شی نښتی ووچی داوبود رسیدلوڅخه یي منع نه کوله نودهغه لری کول فرض نه دی.
(علم الفقه مخ ۵۸لومړی توک

یادونه :که څه هم عزتمنوفقهاؤداوداسه اوغسل په احکا موکښې دواجباتواوفرائضوتفصیل نه دی کړی دواړه یي یوځای جمع کړی دی بلکه ځینوواجبات هم دفرضوپه عنوان سره بیان کړی دی اوځینودا هم لیکلی دی چی په اوداسه اوغسل کښې هیڅ واجب نشته ددی وجه داده چی په اودس اوغسل کښې دواړه په عمل کولوکښې سره برابردی لکه څنګه چی دفرض په پری ښودلوسره اودس اوغسل نه صحیح کیږی همدارنګه دواجب په پری ښودلوسره هم اودس اوغسل نه صحیح کیږی خودکتونکوداسانی لپاره یي فرض بیل بیان کړی دی اوواجبات یي بیل بیان کړی دی دمثال په توګه فقهاؤدواړه لاسونه سره دړیریو مینځل فرض کړی دی موږخاص دلاسونو مینځل په فرض کښې داخل کړی دی دړیریو مینځل مي په واجباتوکې لیکلی دی.(حاشیه علم الفقه مخ ۵۹لومړی توک)

داوداسه سنتونه

(لومړی) داووداسه نیت کول دی ؛نیت دانه چی په ژبه سره څه ووایي بلکه نیت دادی چی صرف اراده وکړی چی زه اودس صرف دثواب اودخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم نه دلاس مخ اوپښو پاکو لولپاره .(درمختار)

(دوهم) سنت دادی چی دغه کلمی: [بسم الله العظیم والحمدلله علی دین الإسلام] ووایي اواودس پیل کړی.

(دریيم) دمخ دمینځلوڅخه مخکښې دواړه لاسونه سره دمړوندو یوځل مینځل دی څه وخت چی لاسونه ترړیریوپوری مینځي نولاسو نه پیاله دغه څخه مینځل پکاردی.

(څلورم)دري ځله خوله مینځل دی لیکن دهرځل اوبه به نو ي اوخوله به ډکوی دومره زیاتوب مبالغه به کوی چی اوبه وحلق ته ورسیږی په دی شرط که روژاتی نه وو که روژاتی وو بیادومره زیادت نه دی پکار.

(پنځم) دخولی دمینځلوپه وخت کښې به مسواک وهی دمسواک وهلو طریقه داده چی مسواک به په ښی لاس کښې دادول نیسی چی یوه سرته یي نژدی بټه ګوته وی اوتربل سربه ګمچی ګوته لاندی کوی پرمنځ اوپرلوړه حصه به یي نوری ګوتی وی داسی به یي نه نیسی چی موټ بندکړی لومړی به دلوړوغاښوپراوږدوالی کښیږدی اوښی طرف ته به یي کش کړی اوبیادی وچپه طرفته همدارنګه دی بیادلاند ي غاښوسره وکړی اودیوځل مسواک وهلوڅخه وروسته مسوا دخولی څخه وکاږی او خوله دی له اوبوڅخه خالی کړی اوپه نوواوبو ی ووهی بیادی مسواک ووهی همدارنګه دی دری ځله په دغه شان سواک ووهی له دی څخه وروسته دی مسواک ومینځی اودیوال ته دی جګ کړی پرځمکه دی نه ږدی دغاښونوپرپراخه حصه دی مسواک نه وهی (یعنی)مسواک پرچپه اوښی حصه وهل پکاردی نه پرلوړه اوکښته حصه باندی مسواک بایدسخت اووچ لرګی څخه نه وی کوم چی وغاښوته زیان رسوی اونه بایدداسی نرم اولوندی وی چی خیری نه پاکوی دپیلویازیتون یادیوترخی درختی

څخه باید نه وی درمیانه باید وی دډیری نرمی درختی څخه یادزهر
جنی درختی څخه بایدنه وی په اوږدوالی بایدیوه لویشت وی په
استعمالولوسره که کم شی پروانلری اوپه پنډوالی به دبټی گوتی
څخه زیات نه وی سیده به وی که مسواک نه وی بیادی دگوتی
اوجامی څخه کارواخلی.

(شپږم) په پوزه کښی دری ځله اوبه اچول دی اوهرځل به نوې اوبه وی
اودومره زیاتوالی به کوی چی اوبه دپوزی واخرته ورسیږی (یعنی
دپوزی وبیخ ته.

(اووم)ددروځلوخولی مینځلووروسته چی محرم نه وی (یعنی کوم
څوک چې دحج یادعمری په نیت داحرام تړلی وی اوداشرط ځکه چی
دږیری په خلالولوکښی دویښتانودماتیدوویره وی اوهغه څوک چی
احرام یې تړلی وی وهغه ته دویښتانودماتولوایجازه نشته بلکه ځینی
منع شوی دی)ږیره به خلال وی په دی شرط چی ږیره به ئی گڼه وی
دخلال طریقه داده چی په ښی لاس کښی به اوبه راواخلی دزنی څخه
چې لاندي ویښتان دی دهغه په بیخوکښی دی واچوی اودلاس چپه
طرف دی دغاړی وطرف ته کړی گوتی دی په ویښتانوکښی واچوی
دلاندی طرف څخه دی ولوړطرف ته کش کړی

(اتم) لاسونه به دگوتوله طرفه څخه مینځی دږیریوله طرفه څخه دی نه
مینځی.

(نهم) ترږیریوپوری له دروځلومینځلووروسته دلاس گوتی دی دری
ځله خلالی کړی دلاس دگوتوخلالول هغه وخت سنت دی چی دگوتو
ومنځ ته اوبه رسیږی اوکه دگوتوومنځ ته اوبه نه رسیدی بیااوبه

وررسول فرض دی اوهمدغه صورت دپښودگوتوهم ده (اوددی
طریقه داده چی دیوه لاس چپه حصه دبل لاس پرورغوی کښیږدی
دلوړلاس گوتي دلاندي لاس په گوتوکښي واچوی اوکش دی کړی

(لسم) دپښوددروځلومینځلوپه وخت کښی هرځل دپښودگوتو خلا
لول دی دپښودگوتوخلال بایدد چپه لاس په کوچنۍ گوته وشي طریقه
یې داده چی دښي پښي دگوتوڅخه شروع کړی دچپه پښي پرکوچنۍ
گوته دی پای ته ورسوی

(یوولسم)یوځل دټول سرمسح کول دی ددی طریقه داده چی دواړه
لاسونه سره دگوتواوورغوودی لانده کړی دسردمخ پربرخه دی
کښیږدی اووشاته دی کش کړی اوبیادی دشاله لوری څخه دسردمخ
لوری ته کش کړی

(دوولسم)دسردمسح څخه وروسته دغوږومسح کول دی په نویو
اوبوسره دی لاس نه لندوی بلکه دسردمسح لپاره چی لاسونه په
کوموااوبوسره لانده شوی وی په هغه اوبوسره دی دغوږو مسح وکړی
خوکه دسردمسح وروسته یې لاس پگړی یاخولی سره ونښلی اولاس
ئی وچ شونوبیادی دوهم ځل لاس لوند کړی دغوږودمسح طریقه داده
چی کوچنۍ گوتی دی غوږوپه سوروکښی کښیږدی اوودي ښوروی
دشهادت په گوتودی دغوږو دننه برخه اوپه بټه گوته دی دغوږو
دباندی برخه مسح کړی .(البحرالرائق)

دیارلسم) هراندام دری ځله داسی مینځل چی په هرځل مینځلوسره
اندام ټوله پوره ومینځل شی که اندام یوځل پوره ونه مینځی نوڅه

وخت چې ئې دوهم ځل اوبه پرتیرې کړې دغه دوهم ځل مینځل نه بلل کیږي بلکه یوځل ومینځل شو.

(څوارلسم) اودس په هغه ترتیب سره کول په کوم ترتیب سره چې لیکل شوی دی یعنې لومړی به خوله ومینځې بیابه پوزه ومینځې بیامخ بیادږیرې خلالول بیادلاسومینځل بیادګوتوخلال بیادسرمسح کول بیادغوږومسح بیادپښومینځل اوترټولووروسته دپښودګوتو خلالول

(پنځلسم) ښئې اندام ترچپه اندام لومړی مینځل.

(شپاړسم) دیوه اندام دمینځلووروسته ددوهم اندام په مینځلو کښې دومره ځنډنه کول چې هغه لومړی اندام وچ شي سره له دی چې هواهم برابره وی که یوچادضرورت له کبله دومره ځنډوکړ بیاهیڅ پروانه لری (یعنې بیله ضرورته دومره ځنډبایدنه شي راچې هغه لومړنی اندام وچ شي.

(او ولسم) دمینځلوپه وخت کښې به اندامونه په لاس موښ اولاس به پراندامو باندی تیروی. (علم الفقه مخ ۶لومړی ټوک هدایه مخ ۵لومړی ټوک کبیری مخ ۳۳شرح النقایه مخ ۹لومړی ټوک وکتاب الفقه مخ ۱۰۵لومړی ټوک)

داوداسه مستحبات

په اوداسه کښې څوارلس(۱۴) مستحبات دی:

(لومړی)داوداسه کولوپه وخت کښې پرپورته ځای کښیناستل ددی لپاره چې استعمال شوی اوبه دجامواوبدن سره ونه نښلی.

(دوهم)داوداسه کولوپه وخت کښې وقبلې ته مخامخ کښیناستل.

(درېیم)داوداسه لوښی به دخاورو څخه جوړوی که داسټیلویاګیلټ څخه جوړوی یادنوروَدارنګه شیانو څخه جوړوی دپلاسټک په لوښی سره هم اودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶توم لومړی بحواله ردالمحتارمخ ۳۰۰لومړی ټوک)

په اوداسه کولوکې له بل څخه دکومک غوښتنه نه کول یعنې په بل چاسره به اندامونه نه مینځی (خوداهغه وخت چې عذراومجبوری نه وی)بلکه خپله به یې مینځی که یوچااوبه درکړی اواودس خپله وکړی هیڅ پروانه لری.

(پنځم) داندامومینځل چې ترکومه ځایه پوری فرض یاواجب دی له هغه څخه به زیاتوب نکوی.

(شپږم) په ښی لاس سره خوله مینځل اوو پوزی ته اوبه وراچول دی

(اووم) په کینړ لاس سره پوزه مینځل.

(اتم)وګوتمۍ یابل داسی شی ته حرکت ورکول چې اوبه لاندی ولاړی شي.

(نهم) دغوږودمسح په وخت کښې دوی کوچنۍ ګوتی دغوږوپه سوروکی اچول.

(لسم) دپښې دمینځلوپه وخت کښې په ښی لاس اوبهورباندی اچول اوپه کینړ لاس مښوول.

(یوولسم) په یخ کښې پرلاس اوپښولوندلاس تیرول دی چې په اسانۍ سره اوبه وټول اندام ته ورسیږی ځکه چې ځینی وخت پښه چاودلی وی نووهغه ته اوبه رسیدل اسانه نه وی.

(دوولسم) په اوداسه اوله اوداسه څخه وروسته هغه دعاوي ويل دي کومې چې په حديث شريف کښې راغلي دي دغه دعاوي داوداسه په مسنونه طريقه کښې دي.

(ديارلسم) داوداسه له اوبو څخه دپاته شوو اوبو په ولاړې څښل دي.

داوداسه مکروهات

(لومړی) کوم شيان چې په اوداسه کښې مستحب وو دهغوپرخلاف عمل کول اودس مکروه کوي.

(دوهم) اوبه له ضرورت څخه زياتي مصرفول.

(دريم) اوبه دومره لږ استعمالول چې له هغه څخه اندامو په مينځلو کې زيان راشي.

(څلورم) داوداسه په دوران کښې بيله ضرورته دنياوي خبرې کول.

(پنځم) بيله عذره په اوداسه کښې دنورو اندامو مينځل.

شپږم: پرمخ اونورو غړيوپه زوره اوبه ويشتل.

(اووم) ددرې ځلوڅخه زيات اندامونه مينځل.

اتم: په نويواوبودرې ځله مسح کول.

نهم: تراوداسه وروسته دلاسونو اوبه څنډل.

(علم الفقه مخ ۶۳ ج ۱ ،نورالايضاح مخ ۸ ،کتاب الفقه مخ ۱۲۳ الومړی توک)

داوداسه مسنونه اومستحبه طريقه

داودس کولو لپاره دخاوروياد بل شي په لوښي اوبه واخلي اوپر لوړ ځاى دې کښيني مخ دې وقبلې شريفې ته وګرزوي اوپه زړه کښې دې داراده وکړي چې زه اودس خاص دخداى جل جلاله دخوشحالي لپاره کوم مقصودمې دبدن مخ يالاسوپاکوالی نه دی دغه اراده دي

دهراندام دمينځلوپه وخت کښې کوی اوبيادی بسم الله العظيم والحمدلله على دين الاسلام ووائی په ښی لاس کښې دی اوبه راواخلي دواړه لاسونه دی ترمړوندوپوری ومينځی همدارنګه دی دری ځله وکړی بيادی په ښی لاس کښې اوبه راواخلي خوله دی په ومينځی اومسواک دی په ښی لاس کښې دارنګه ونيسی چې کوچنۍ ګوته دی دمسواک ديوه سرسره وی اوبټه ګوته دی دمسواک له بل سرسره نيژدی وی اوپاته ګوتی دی پرمسواک برسيره وی اومسواک دی دپورته لوری غاښو پراوږدوالی کښېږدی وکيڼ طرف ته دی راولی بيادی همدارنګه دلاندی غاښوسره ولګوی بيادی مسواک له خولی څخه راوباسی اوودی نوښتيزی اوودی مينځی بيادغه رنګه دری ځله مسواک ووهی ددی ورسته دی دوه ځله نورپه خوله اوبه وګرزوی ددی لپاره چې دری واره په خوله اوبه ګرزول پوره شی له درووارو څخه دی زيات نه وی په خوله دی دارنګه اوبه ګرزوی چې ترحلق پوری ورسيږی يعنی اوبه دی غرغره کړی په دی شرط چې روژاتی نه وی دخولی دمينځلووروسته بسم الله اودشهادت دکلمی وروسته دادعاوايي: (اللهم اعنى على تلاوة القرآن وذكرك وشكرك وحسن عبادتك) په پوزه کښې داوبواچولوپه وخت کښې دبسم الله اود شها دت دکلمی وروسته به دادعاوايي: اللهم [ارحنى رائحة الجنة ولاتر حنى رائحة النار]

بيادی په ښی لاس اوبه راواخلي پوزې ته دی دارنګه وروړی چې دپوزې وبيخ ته ورسيږی داهغه وخت چې روژه يې نه وی اوپه کيڼ لاس دی پوزه پاکه کړی دارنګه دې درې ځله عمل وکړی دهرځل لپاره

دی نوی اوبه رااخلی بیادی په دواړولاسوکښی اوبه راواخلی دټوله
مخ سره دی ولګوی اوپرې دی مینځی ترداندازی پوری چی په برابری
دیوه ویښته باندی ځای پاته نه شی اوکه احرام یې نه وو ترلی نوږیره
دی خلاله کړی دارنګه چی په ښی لاس کښې دی اوبه راواخلی دږیری
دویښتانو بیخونه دی لانده کړی دلاس دشاه برخه دی وغاړی ته
ورڅیرمه کړی ګوتی دی په ویښتانوکی واچوی له لاندی څخه دی
وپورته خواته کش کړی دارنګه دی دوه ځله نورمخ ومینځې اوږیره
دی خلاله کړی له دروواروڅخه دی زیات نه مینځی ددی لپاره چی
دری واره مخ ومینځل شی اودری واره ږیره خلاله شی اودمخ
دمینځلوپه وخت کښی دبسم الله اودشهادت دکلیمی څخه وروسته
دادعاوایې [اللهم بیض وجهی یوم تبیض وجوه وتسود وجوه]بیادی په
ښی لاس کښی اوبه راواخلی ترږیریوپوری دی پروبهوی اوودی مو
ښی اوودی مینځی چی دیوه ویښته په برابری ځای هم وچ پاته نه شی
که یې په ګوته ګوتمی وی وهغه ته دی حرکت ورکړی که څه هم
ګوتمی ارته وی همدارنګه ښځه دی وچلیانوته چی په غوږ کړی ئی
وی حرکت ورکړی اوبنګړی چی ئی پلاس کړی وی حرکت دی ورکړی
همدارنګه دی دوهم ځل لاس ومینځی بیادی په همدغه ډول کیڼ لاس
دری ځله ومینځی اودښی لاس دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله
اودشهادت کلمی وروسته دی دادعاوایې: [اللهم اعطنی کتابی بیمینی
وحاسبنی حسابایسیرا]اودکیڼ لاس د مینځلوپه وخت کښی دی تربسم
الله اودشهادت ترکلیمی وروسته دادعاوائی: [اللهم لاتعطنی کتابی
بشمالی ولا من وراظهری] بیادی دواړه لاسونه لانده کړی دپوره سرمسح

دی داډول وکړی چی دواړه ورغو ي سره له ګوتودسرپرمخکنی حصه
کښیږدی له مخ څخه دی وشاته کش کړی اوبیادی دشاله خوادمخ
وخواته راکش کړی اودغه لاسوسره که وچ شوی نه وی اوکه وچ شوی
وی بیادی لانده کړی دغوږومسح دی په وکړی اوداډول چی دوی
کوچنی ګوتی دی دغوږوپه سوریانوکښی کښیږدی اودسردمسح
کولوپه وخت کښی دی بسم الله اودشهادت ترکلمی وروسته
دادعاوایې:
[اللهم اظلنی تحت عرشک یوم لاظل الاظل عرشک]اودسرمسح دی یو
ځل وکړی دغوږودمسح کولوپه وخت کښی دی دبسم الله اودشهادت
ترکلیمی وروسته دادعاوایې:[اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول
فیتبعون احسنه] اوبیادی دښی لاس څخه اوبه واچوی اوپه کیڼ لاس
سره دی لومړی ښی پښه ومینځی دري ځله اوهرځل دی دچپه لاس په
کوچنی ګوته څخه خلال بیادی چپه پښه ومینځی دري ځله اوهرځل
دی دهغی ګوتی دچپه لاس په کوچنی ګوته باندی خلالی کړی چپه
پښی خلال دی دچپه پښی دښی ګوتی څخه پیل کړی دراسته پښي
دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت کلیمی وروسته دی
دادعاوایې:[اللهم ثبت قدمی علی الصرط المستقیم یوم تزل الاقدام]
اودچپه پښی دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت ترکلیمی
وروسته دی دادعاوایې:[اللهم اجعل ذنبی مغفوراوسعی مشکورا وتجار
تی لن تبورا]اوس اودس پوره شواواودس دی په خپله بی دچاله
مرستی وکړی (که معذور نه وو)اودیوه اندام دمینځلووروسته دی
دستی بل اندام مینځی چی لومړی مینځل شوی اندام دهواله برابری

سره سره وچ نه شی که داوداسه له اوبوڅخه اوبه پاتی شی که دهغوښښل وغواړی نوولاړدی شی اوهغه دی وڅښی اودشهادت کلیمه دی ووایی اودادعادی وکړی [اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادک الصالحین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون] همداغه اودس دی چی نسبت یي دنبی کریم ﷺ ارشاددی: چی که یوڅوک زمارنګه اودس وکړی نودهغه مخکنی ګناهونه بخښل کیږی. (علم الفقه مخ ۵۶لومړی توک مسلم شریف ۱۲۲لومړی توک کتاب الفقه مخ ۱۲۴لومړی توک ترمزی شریف مخ ۳۴لومړی توک بهشتی زیورمخ ۴۸لومړی توک)

مسئله:تراوداسه کولووروسته ځینی خلګ اناانزلناسورة ترپایه وائی ددی ذکرپه یوه روایت کی هم نه دی راغلی دځینومشائخوپه عادت مبارک کښی ددغه اودنورودعاوو دویلوذکرکه څه هم پیداکیږی خوپه صحیح حدیثوکی ددی ثبوت نشته کوم روایات چی په دغه اړه ذکرکیږی هغوئ داعتباروړنه دی دغه پرځان لازمول اودغه مستحب ګڼل له سنتوخلاف کاردی (نمازمسنون مخ ۸۲تفصیل وګوری امدادالفتاوی جدیدمخ ۳۲لومړی توک)اوپه ویلوکښی ئی ثواب شته خوچی سنت یامستحب ئی ونه بولی داسی بلل ورلره پکارنه ده مولنامحمدرفعت قاسمی غفرله

حنفیه دغه دعاوی په سنت کښی نه شمیری بلکه دوی وائي چی دغه مندوب یامستحب دی.(کتاب الفقه مخ ۱۲۵ج۱)

مسئله: داوداس کولووروسته دشهادت دکلیمی دویلوپه وخت کښی واسمان ته کتل دنبی کریم ﷺ څخه ثابت دی: [سبحانک اللهم وبحمدک

اشهدان لااله الاانت استغفرک واتوب الیک واشهدان محمداعبدک ورسولک] (احسن الفتاوی مخ ۱۷توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۵لومړی توک وفتاوی رحیمیه مخ ۱۴۰توک اووم اوشامی مخ ۱۱۹لومړی توک وفتاوی محمودیه مخ ۲۷توک دوهم) یعنی له اوداسه وروسته واسمان ته دکتلوپه وخت کښي دغه دعاویل دی دغه خاص له ادابوڅخه ده .مولنامحمدرفعت قاسمی غفرله

کوم څوک چی داوداسه کولوپه وخت کښی دغه دعاوائی دهغه لپاره دبخښلویوه پرچه لیکل کیږی اوپرهغه باندی مهرلګول کیږی اواینبودل کیږی دقیامت ترورځی پوری به هغه جوړه اوثابته پرته وی (دبخښلوحکم پرخپل ځای پاته کیږی. (حصن حصین عربی مخ ۴۸)

داوداسه وروسته دتوبی ددعاویلوراز

په اوداسه کی داوواندامومینځلوڅخه داوګناهودپریښیدلوولورته اشاره ده اودخداي جل جلاله ولورته درجوع صورت اودښکاره اوباطنی پاکوالی دعوه اودزبان حال دعاده له دی څخه وروسته دتوبی دعاپه ژبه ویل دخدای جل جلاله درحمت دجذب کولولپاره ډیره مناسبه اوتاکیدکړشوی دعوه ده ځکه چی څه وخت دانسان ښکاره حصه په اوبوسره پاکیږی نودده دفطرت غوښتنه وی چی زړه هم همدارنګه پاک شی خوهلته دخدای جل جلاله دقدرت څخه پرته دبل چاطاقت په کارنشی راتلای. (المصالح العقلیه مخ۱۵)

داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبودڅښلوراز

له اوداسه څخه دپاته شوو اوبوپه څښلوکښی دارازدی لکه څنګه چی انسان پرښکاره اندامو باندی اوبه اچوی دښکاره اندامودګناهو نوڅخه توبه کښونکی ګرزی همدارنګه داوداسه کونکی له طرفه

دپاته شوو اوبوپه ښبنلوکښې دا اشاره ده چې ای زماخالقه لکه څنګه چې تازمابښکاره یعنی ظاهرپاک کړی دی همدارنګه زماباطن هم پاک کړی. (المصالح العقلیه مخ ۱۷)

داوداسه په اوبوکښې یوخاص ډول برکت اوښه اثرپیداکیږی له همدی امله داوداسه څخه پاته شوی اوبه بایدوښبنل شی اوددغه اوبوښبنل په ولاړه هم روادی. (مظاهرحق جدیدمخ ۳۹۶لومړی ټوک)

په اوداسه کښی بایدمخ ترکوم ځایه پوری ومنځل شی ؟

داوداسه دڅلوروفرائضوتفصیل کوم چې دحنفیه وو په نزدمعتبردی (لومړی) فرض دمخ مینځل دی ددی متعلق څلورمسئلې دادی:

(۱)دمخ په څلوروحدودواوږدوالی اوپراخوالی کی څه شته ؟

(۲)دوهم داچې دږیری بریتواووریځوویښتان ترکومی اندازی مینځل کیږی.

(۳)داچې دسترګوظاهری اوباطنی کومو برخومینځل واجب دی اود کومو داواجب نه دی.

(۴)داچې دپوزی په بیخ کی دتیانوپشان غوښې ترکومه ځایه مینځل کیږی دمخ څلورحدود دغه دی دهغه چادمخ اوږدوالی چې دږیره نه لری دویښتانودشنه کیدوله ځای څخه بیاترزنی لاندی پوری دی دویښتانودشنه کیدودتندی څخه پورته دی عام ډول دانسان مخ دتندی له هغه ځای څخه پیل کیږی چې له هغه څخه ویښتان شنه کیږی دویښتانودشنه کیدوځای دتندی څخه پورته دی چې وهغه ته وایي : عامه یاقوره نوعموماًچې دانسان مخ دتندی دهغه اړخ څخه پیل کیږی له کوم ځای څخه چې ویښتان شنه کیږی دویښتانو دعادت

خلاف شنه کیدلوصورت دادی چې انسان به یااصلع وی یاافرع (یعنی یابه دلغړتندی والاوی یابه دکوچنی تندی والاوی)اصلع دپراخ تندی والاهغه څوک دی چې دهغه ویښتان د سره دمخ له لوری څخه ختلی وی تردی اندازی چې هغه داسی وی لکه ویښتان چې یي پیداشوی نه وی په دغه صورت کښې حکم دادی چې هغه ټوله ځای چې ویښتان ځینی ختلی وی مینځل یي واجب نه دی بلکه ترهغه ځایه پوری مینځل واجب دی چیری چې عموماً دسرویښتان شنه کیږي یعنی له تندی څخه څه قدرنورپورته برخه افرع (یعنی دکوچنی تندی والا)هغه څوک دی چې دهغه ویښتان دومره غټیږی چې دهغه پرتندی باندی راځی اودځینوخلګوګمان وی چې وریځوته را رسیږی ودغه چاته اغم یعنی دګڼوویښتانوخاوندویل کیږی ددغه صورت هم هغه حکم دی کوم چې داصلع دی یعنی ودته هم دتندی څخه یوڅه اندازه پورته مینځل واجب دی ځکه چې دزیاتوخلګو دسروویښتان له هغه ځای څخه شنه کیږی په داسی صورت کښې دزیاتوتابعداری کیږی که یوسړی (مورزاده)له نوروانسانانوڅخه جلاوی نوپرهغه سړی باندی دعاموخلګوڅخه پرته نوراحکام نه جاری کیږی اوس بایدپوه شی چې په پراخوالی کی دمخ اندازه دیوه غوږله بیخ څخه دبل غوږمربیخ پوري دی چې وهغه ته ځینی خلګ نرمۍ یادغوږوپردی وائی نوښکاره شوه چې دزنی اوغوږوترمنځ کومه خالی ګاه ده هغه هم په مخ کښې شمارل کیږی نوله دی کبله ددی ځای مینځل هم واجب دی داحنافوو په نزددمخ پیژندنه دپرا خو الی اواوږدوالی په اعتبارهم دغه ده. (کتاب الفقه مخ ۸۸لومړی ټوک وامدادالفتاوی مخ ۳۱لومړی ټوک)

په اوداسه کښې دږیرې اوبریتومتعلق مسئلې

مسئله: پرمخ چې کوم ویښتان دی په هغوی کښې ترټولودیادونې وړدږیرې اوبریتوویښتان دی دږیرې دویښتانو متعلق حکم دادی چې دمخ دپوست سره کوم ویښتان دی دپورته څخه بیادزنې ترلاندې پورې چې بشره ورته یل کیږی ددغه مینځل واجب دی اوددی څخه چې کوم زیات شوی ویښتان دی دهغومینځل واجب نه دی نوځکه هغه خلک چې ږیرې یې اوږدی وی پردوی خالي دهغوویښتانو مینځل واجب دی کوم چې دمخ پرپوست باندی شنه وی اودهغو ویښتانو مینځل کوم چې دزنې پرپورته نی برخه باندی وی له دي څخه پرته دزیاتوویښتانو مینځل واجب نه دی که ویښتان کوچنی وی د مخ دپوست وبرخې ته اوبه رسیدلای شي نوددغه ویښتانو خلالول (یعنې دلاس ګوتی دی دږمونځ پشان پکښې کشول واجب دی کنه دنوروویښتانو دپورته څخه مینځل کافی دی دبریتو دویښتانو متعلق په مسئلوکښې اختلاف دی ځینې وایي که بریتونه ګڼ وی چې اوبه وپوست ته نه رسیږی نواودس باطلیږی اوځینې بیاوایي چې اودس باطل نه دی بلکه دږیرې په شان دښکاره برخې په مینځلوسره صحیح کیږی ترکومه ځایه چې داوداسه تعلق دی فتوی پردغه جاری شویده چې نه باطلیږي لیکن په غسل کښې دبریتودګڼوالی رعایت نه کیږی (یعنې که خالي پرښکاره مینځلو باندی کفایت وشي غسل باطلیږی غالباددی وجه داوی چې نبی کریم ﷺ دبریتودغټیدوڅخه منع کړیده ځکه چې په دغه کښې دخورک خنډوالی تینګ پاته کیږی نوځکه په

تینګښت سره حکم دی چې دغه ومینځل شي اوبیله ګټې بایدنه شي لوی.

په اوداسه کښې دوریځودویښتانومتعلق مسئلې

پاته هغه ویښتان شوو چې دسترګوڅخه پورته دوریځودي ددی متعلق حکم دادی که ویښتان کوچنی وی اوبه ترپوست پوری رسیږی نوددی ښورول واجب دی ددی لپاره چې اوبه دویښتانو وبیخوته ورسیږی که ګڼې وی خلالول یي واجب نه دی دپوزی په هکله حکم دادی چې ددی ټولی ښکاره برخې بایدومینځل شي ځکه چې دادمخ یوه برخه ده که لږڅه برخه یي وچه پاته شي که هرڅومره لږ وی نواودس فاسدیږی ددوو تینکوترمنځ چې کومه پرده ده ددی لاندی برخې په پوزه کښې شامله ده دحنفیانوپه نزددپوزی ددننه برخې مینځل فرض نه دی خوکه پرمخ باندی زورټپ وی نوو هغه ته اوبه رسول واجب دی (داهغه وخت چې په ټپ کی تکلیف نه وی)لکه څنګه چې دمخ ولاندی ځایوته چې له کمزوروالی څخه پیداشوی وی اوبه وررسول واجب دی.

مسئله: داوداسه کولوروسته که ږیره کوچنی یاوخرپیل شی نو اودس نه باطلیږی. (کتاب الفقه مخ ۸۹لومړی ټوک واحسن الفتاوی مخ ۱۶ټوک دوهم وامدادالفتاوی مخ ۳۰لومړی ټوک)

مسئله: په پوزه کی بیله اوبواچولواودس صحیح دی خودسنت خلاف دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۵لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۷لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کښې په پوزه کښې دننه په هډوکی کی اوبه اچول فرض نه دی بلکه له کوم ځای څخه چې هډوکئ پیل کیږی ترهغه ځای

پوری اوبه رسول فرض دي چې په لړاهتمام او اسانی سره رسیږي (اوبه دساپه ذریعه ددماغ ولورته دکشولو هیڅ ارتیانشته یوازی لکه څنګه چې په اوداسه کښې وپوزی ته اوبه اچول کیږي هغه کافي کیږي.

(احسن الفتاوی مخ ۳۸ توک دوهم وکشف الاسرار مخ ۱۹ الومړی توک وفتاوی محمودیه مخ ۲۵ توک دوهم)

په اوداسه کښې لاس تریږیو پوری دمینځلو راز

دقوت دویني پاکی دزړه اوځګرلپاره دلاسونومینځل ډیرګټمن دی دلاسو هغه رګونه چې په واسطه یابیله واسطی وزړه یاځګرته رسیږي هغه په مینځلو کښې شامل شی او هغه رګونه چې زړه یاځګرته رسیږي هغه ځینی دلاس دګوتوځینی دورغوو اوځینی له ړیریوو څخه پیل کیږي له دغی وجه څخه دلاس مینځل تریږیریو پوری کیږي ددې لپاره چې ټول رګونه په مینځلو کښې شامل شی دلاسو او دمخ دمینځلو څخه زړه اوځګرته قوت رسیږي اوداوبو اثردرګوپه همدا رنګه دزړه اودځګرڅخه پرته ددې اثرپرنوربدن باندی هم لویږي بس دلاسو مینځل تریږیریو پوری هم له دې امله وټاکل شو چې دبدن دړګونو په ذریعه د اوبو اثرو ټوله بدن ته دننه ځی څه وخت چې اصل په اوداسه کې دبدن داطرافو مینځل مقرر شونو دلاسو مینځل تر ړیریو پوری ځکه وټاکل شو چې له دې څخه دلړو مینځل اثردانسان پرنفس باندی نه ښکاری ځکه دلاس دړیری څخه پرته اندام نه بلل کیږي. (المصالح العقلیه مخ ۲۲ لومړی توک)

په اوداسه کښې دړیریو په اړه مسئلې

مسئله: داوداسه دفرائضو څخه دوهم فرض لاس تر ړیریو پوری مینځل دی دړیری څخه مراددجوړهغه راپورته شوی هډوکی چې دلاس پرلاندی سرباندی وی دهغه په اړوندیو څو مسئلې دی یوه داده چې که دانسان دلاس ګوتی پنځه وی نو دهغه مینځل واجب دی لیکن که پوره لاس زیات وواوهغه زیات لاس دقدرتی لاس سره یوځای وو نودهغه مینځل واجب دی که له هغه څخه وتلی وی بیاترهغه ځای پوری مینځل واجب دی ترکوم ځای پوری چې برابروی دزیاتی برخی مینځل واجب نه دی لیکن مستحب دادی چې هغه هم ومینځی دوهمه مسئله داده که په لاس یانوک کښې یوشی بندشی دبیلګی په توګه وړه خاوره نوضروری دی چې لومړی هغه وباسی اواوبه دی دنوکانو بیخو ته ورسوی که نه ورسیږي نواودس باطلیږي دنوکانو د بیخو څخه مرادهغه برخه ده کوم چې دګوتو دغوښی سره پیوندوی.

مسئله: که نوک دومره لوی شوی وی چې دګوتی څخه وتلی وی نودهغه مینځل واجب دی که نه ومینځل شی نواودس باطلیږي او هغه خیری اوکه چری چې دنوکانولاندی وی ددې په هکله مفتی به قول دادی چې دغه اودس ته هیڅ تاوان نه رسوی (هغه وخت چې اوبه وروررسیږي اولوند شي)خواه اودس کونکی دښاریادسحراوی دغه حکم له سستی څخه دڅغورلولپاره دی دخاوندانودتحقیق حنفیانوپه نزدباندی داضروری دي چې دلوی شوونوکانولاندی چې کومی خیری وی هغه بایدومینځل شی که دغه نه ومینځل شی نواودس باطل دی (هغه وخت چې وچوالی پاته شی)ددې څخه پرته هم دغه عمل ښه دی ځکه چې دغه خیری چې دنوکانولاندی یوځای شوی وی

دناروغی سبب گرزی دډوډی پخوونکی چی نوکان یي لوی وی اوترهغه لاندی اوړه یوځای شوی وی نوددغه کارپه وړاندی دی معاف بلل شوی دی.

مسئله:دنکریځویادرنګ استعمالولوڅخه چی کوم رنګ پاته شی له دی څخه په اودس کښی څه زیان نه راځی خوچی نکریځی که پرلاس پاته شی ددی له کبله په اودس کښی تاوان راځی ځکه چی هغه داوبودرسولوڅخه منع کونکی گرزی.

مسئله: که دیوچادلاس یوڅه برخه پری شوی وی نوپاته برخه دی ومینځی که پوره هغه اندام پری شوی وی چی مینځل یي واجب وی نودهغه مینځل هم ساقطیږی. (کتاب الفقه مخ ۹۰ لومړی ټوک)

مسئله: دلاسودګوتو خلال دلاس تربیریوپوری دمینځلوورسته کیږی اودپښودګوتوخلال دهغه دمینځلوورسته کیږی ښه همدغه دی. (مظاهرحق مخ ۳۹۵ لومړی ټوک)

مسئله: رنګریز چی دجامودرنګولوکارکوی دهغه پرلاسوچی کوم رنګ ولګیږی دهغه دلری کولوضرورت نشته خوکه پرلرګی یا وسپنی باندی دټینګیدورنګ (یعنی هغه رنګ چی اوبه نه تروزی) پرلاس باندی ونښلی نودادی لری کړی ددی پرته اودس نه صحیح کیږی خوکه داسی رنګ نه وی چی له لاس څخه دی اوبه بندی کړی نوله دی سره اودس صحیح کیږی ځکه چی په دغه وخت کښی داسی شی نشوپاته چی اوبه منع کړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۳ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی پښی ولی تربجلکوپوری مینځل کیږی ؟

(لومړی) دپښوتربجلکوپوری دمینځلورازدادی چی هغه رګونه چی دماغ ته رسیږی هغه څه دپښودګوتوڅخه پیل کیږی اوددغه ټولو دشاملیدوله کبله ددماغ بخارونه یعنی ګرموالی مړه کیږی همدغه وجه ده چی دپښومینځل تربجلکوپوری ټاکل شوی دی.

(دوهم) ځکه چی پښی زیات وخت تربجلکوپوری لڅی وی اوپرهغه باندی ضرر من اثرات اوګرزاوغبارلویږی نوځکه دپښودبجلکوپوری دمینځلوحکم شوی دی.

(دریم) دپښوتربجلکودمینځلورازداهم دی چی دبجلکوڅخه کم پوره اندام نه دی اوسره ددی چی دټوله اندام مینځل مقرر شوی دی ددی لپاره چی ددی دمینځلواثرپه ټول مینځلوسره وی. (المصالح العقلیه مخ ۲۴)

په اوداسه کښی دپښواوبجلکوپه اړوند مسئلی

داوداسه له فرائضوڅخه دریم فرض دواړی پښی تربجلکوپوری مینځل دی بجلکه وهغه هډوکی ته وائی کوم چی دپنډی یالینګی پرکناره له پښی څخه پورته راوتلی وی پراودس کونکی باندی داواجبه ده چی دپنډی ولاندی طرف ته خاص فکروکړی همدارنګه دی دپښی ولاندی برخی ته چی چاودلي وی فکرکول هم ضروری ده که دپښی ټوله برخه یاټوله پښه پری شوی وی نوددی حکم دهغه لاس دحکم په شان ده کوم چی پوره پری شوی وی چی پورته ذکرشوو.

مسئله: که لاس یاپښه غوړکړی اوبیااودس وکړی اوبه پورته باندی وبهیږی اودغوړوالی له کبله اوبه اندام نکړی جذب نوله دی څخه په اوداسه کښی هیڅ تاوان نه راځی.

مسئله: که پښې چاودلې وې اوپرهغه باندې ملهم یاواسلین لګولی وې اودهغه لاندې ته اوبه رسول ضررمن وي نومینځل یې واجب نه دي که مینځل یې ضررمن نه وي بیادي پټی لرې کړي هغه لاندې برخه دې ومینځي.

مسئله: که په پښه کښې چاوده وي چې دهغه مینځل یالږترلږه په او بوکې یې اچول بیله مښلودباندې رایستل ضررمن وي نودمینځلو فرضیت یې ساقطیږي وهغه ته پکاردي چې لوندلاس پرتیرکړي یعنی مسح دې پروکړي اوکه له دې څخه هم عاجزوي نومسح هم ساقطیږي صرف دهغه برخې مینځل واجب دي چې مینځل یې ضررمن نه وي دمولانااشرف علي تهانوي رحمة الله علیه په مواعظ علم اوعمل مخ ۳۳ کښې لیکلي دي له اودس کولوڅخه مخته بایدپښې لندې شي دغه ښه عمل دی کولای یې شي مقصوددپښوپه مینځلوکښې مبالغه کول دي اومخته دپښولندول (په مینځلو)کښي له دغې وجې څخه معلوم شوخودغه دې سنت طریقه نه بولي. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۴۷ توک څلورم)

په اوداسه کښې دسرمسح په اړوندمسئلې

داوداسه له فرائضوڅخه څلورم شی دسردڅلورومې برخې مسح کول دي اودڅلورمې برخې اندازه یوورغوی تاکل شوی دی له دې کبله واجب دي چې دپوره ورغوي په برابرې دسردبرخې مسح دې ووشي نوڅکه که لاس داوبوسره لګیدلی وي اودغه لاس دسرپرشایاپرمخ یاپربل لوري باندې وګرزول شي نومسح صحیح کیږي پردغه بناباندې دمسح لپاره داضروري نه ده چې خاص په ورغوي سره به

مسح کوي بلکه پرڅلورمه دسرباندې (دورغوي په اندازه پرځای) دلوندلاس اوبه رسول کافي دي.

مسئله: په لاس باندې دمسح کولولپاره داشرط دی چې لږترلږه په درو(۳) ګوتواستعمال کوي ددې لپاره چې دوچیدومخته دسر د څلورمې برخې پورې اوبه ورسیږي.

مسئله: که دوې ګوتې دمسح لپاره استعمال وکاروڵ شي نوزیات وخت دسروڅلورمې برخې ته دلاس درسولومخته ګوته وچه پاتیږي اواوبه هلته نشي رسیدلای ترکوم ځای چې مقصوددي.

مسئله: که دګوتوپه سروسره مسح ووشي چې له هغه څخه دومره اوبه غورزیدلي چې ترهغه ځایه پورې رسیدلي ترکوم ځای پورې چې یې رسول مقصوددي نومسح صحیح کیږي که دارنګه نه ووبیانه صحیح کیږي له دې کبله چې دسردمسح لپاره نوې اوبه شرط نه دي نوکه لاس لوند وونومسح صحیح کیږي لیکن دانه دي رواچې دبل اندام په لوندوالي سره مسح وشي دبیلګې په توګه دڅنګلې دمینځلو وروسته لاس وچ شوبیادې دڅنګلې په اوبوسره لوندکړي اودسر مسح دې په وکړي نودغه نه کافي کیږي.

مسئله: دکوم سړي چې دسرویښتان اوږده وي وغاړې اوتندې ته ځړیدلي وي که پردغه ځړیدلوویښتانومسح وشي نومسح نه ده رواڅکه چې دمسح څخه مقصودمسح دڅلورمې برخې دسرده اوسر که سرخرپیل شوی وي بیاخوهیڅ خبره نه ده (چې دسرمسح کول کیږي)خوکه پرسرباندې ویښتان وي نوپردغه ویښتانومسح کول ضروري ده کوم چې دسردیوې برخې څخه پورته شوي وي یعنی کوم ویښتار

چې ځړېدلې وي هغه خوپرسرباندې بالکل نه دي نوددې دمسح ځخه دسرمسح نه صحيح کیږي.

مسئله: که دسرځینې برخه خرپیل شوی وي اوځینې برخه یې نه وي خرپیل شوي نوپرهره برخه چې مسح وشي صحیح کیږي.

مسئله: دسرله مسح ځخه وروسته دويښتانوپه کمولوسره مسح نه باطلیږي.

مسئله: که دیخې ټوټه پرسرباندې وګرزول شي نومسح صحیح کیږي چې دمسح په نیت سره وي.

مسئله: که سراومخ یوځای ومینځل نوصحیح کیږي خومکروه ده

مسئله: پرپګړي اونورداسې شیانوباندې بیله ضرورته مسح کول صحیح نه ده همدارنګه دښځې لپاره پردسمال یاټکري باندې چې پرسرکړي یې وي مسح کول روانه ده خوکه هغه دومره نرم وي چې پرهغه مسح وکړل شي اوبه ویښتانوته رسیږي نوروا ده.
(کتاب الفقه مخ ۹۲لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۵لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۹۲لومړی ټوک)

مسئله: دسرپه مسح کښې سنت طریقه داده: چې په دواړولاسوسره وشي که په یوه لاس وکړل شي مسح صحیح ده خودسنت طریقې موافق نه کیږي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰لومړی ټوک بحواله عالمګیری مخ ۴لومړی ټوک)

مسئله: دغاړې مسح دګوتوپه شاسره لکه ځنګه چې مشهوره ده صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۲لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۱۵لومړی ټوک

مسئله: که دعطروپمبه په غوږوکې پراته وي دمسح کولوپه وخت کې هغه لرې کول سنت دي (ځکه چې دغوږودټولې برخې مسح سنت ده اودابیله دي چې پمبه نه وباسي ممکنه نه ده اودسنت موقوف علیه

سنت وي نوځکه ددې لرې کول سنت دی) اوکه په سوريانوکښې ایښودل شوې وي بیایې لرې کول مستحب دی ځکه چې دغوږو په سوریانوکښې ګوتې وهل مستحب دی کوم چې بې له پمبه لرې کولوممکن نه دی نوځکه ددې لرې کول مستحب دی (امدادالفتاوی مخ ۳۵لومړی ټوک مع حاشیه استاذی مولانامفتی سعیداحمدصاحب مدظله)

مسئله: دعذرپه وخت کې یوازې په یوه لاس سره پرسر اوغوږو مسح کولای شي. (امدادالفتاوی مخ ۳۵لومړی ټوک)

مسئله: ځوک چې په اوداسه کښې یوازې دسرپرمسح کښې پرځلور مې برخې بسنه اوهیځ کله دټول سرمسح نکوي نودغه عمل مکروه ده (امدادالفتاوی مخ ۳۶لومړی ټوک)

مسئله: که دسرې په سرکښې دومره ټپ یادردوي چې مسح نه شي کولای وهغه ته دسرمسح معاف ده.
(علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ ۱۱۹لومړی ټوک

په اوداسه کښې دپوزې دپاکولوحکمت

دهرمذهب اوملت خلګ دپوزې ګړنګ اوخیرې لرې کولوته په ښه نظرګوري که دننه پوزه ونه مینځل شي نودپوزې دوچ شوي ګړنګوڅخه ودماغ ته ناوړه اغیزرسیږي چې ځینې وخت دمرګ سبب ګرزي همدارنګه دعربوپه رواج دپوزې تورې دعزت اوزیاتوالې پرځای کارول کیږي نوځکه هغوی چې وچاته ښیراکوي نووایې چې خدای پاک دې ده پوزه په خاوروککړه کړي.

ددې مطلب دادی:چې دده عزت دلوړمقام ځخه دذلت وځای ته وغورزوي.

نودپوزی مینځل دلويي اوغروريريښودلواودخداي جل جلاله په دربارکی دخپل نفس کوچنی کولوته اشاره ده. (المصالح العقليه مخ ۲۳)

دناستی دخوب په کوم صورت کښی اودس ماتيږي

پوښتنه دناستی دخوب کوم صورتونه اودس ماتونکی دی ؟

ځواب (۱): که بیله یوشي ته تکیه کولوویده شي اوونه نړیږی اویاخودنړیدوپه وخت کښی رابیدارشی اودس نه ماتيږی

(۲) دهغه سجدی پرډول ویدیدل چی دسنت طریقی مطابق وی اودس نه ماتوی (دسجدی سنت طریقه داده چی نس له ورنوڅخه بيل وی همدارنګه څنګلی هم له اړخوڅخه بيلی وی)

(۳) که پوره کوناټی پرځمکه نه وی پراته تکیه یي لګولی وی اوویده وی که پرخپل ورانه يابل شی باندی وی اودس ماتيږی نوځکه پردووزنګنوکښینستل اوپرهغه تکیه وهل اودس ماتوی همدارنګه چارزانوکښینستل پرورون يابل شی باندی تکیه ولګوی اودومره ټيټ شی چی پوره کوناټی پرځمکه باندی لګیدلی نشی پاتی نوهم اودس ماتيږی خوکه پره کوناټی پرځمکه باندی لګیدلی وی مثلاً زنګنونه ودروی په لاسويي ونیسی ياپه جامه يابل شی سره يي له ملاسره وتړی اوپرزنګنوسرکښیږدی ویده شی یاچارزانوکښینی په ږيريوسره پرورنوتکیه وکړی دومره ټيټ شی چی کوناټی پرزمکه باندی پوره ولګيږی نواودس نه ماتيږی.

(۴) که پوره کوناټی پرځمکه ولګيږی اوتکیه ولګوی دومره ویده شی که دغه شی ځینی لری شی دی نړيږی په دغه صورت کښی

اختلاف دی پرنه ماتيدوباندی يي فتوی راغلی ده يعنی اودس نه ماتيږی.

(احسن الفتاوی مخ۲۲ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ۱۲۲لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ۳۵لومړی ټوک ومظاهرحق مخ۳۳۵لومړی ټوک علم الفقه مخ۶۶لومړی ټوک)

مسئله: مراقبی په حالت کښی په چارزانوویدیدلواودس نه ماتيږی داهغه وخت چی ویوشی ته يي تکیه نه وی وهلی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۶لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ۱۳۲لومړی ټوک اوعالمګیری مصری مخ۱۲لومړی ټوک وامدادالفتاوی مخ۳۸لومړی ټوک)

مسئله: هغه څوک چی اودس يي کړی وی ویوشی ته تکیه ولګوی اودومره ویده شی که هغه شی ځینی لری شی نودی به ونړيږی اودس ئی مات دی. (شرح نقایه مخ۱۱اوهدایه مخ۹لومړی ټوک)

مسئله: یوازی ویدیدل اودس نه ماتوی بلکه په خوب کښي يوقسم غفلت پيداکيږی چی دهوادوتلواونه وتلودرک سړی ته نه معلوميږی نودغه خوب اودس ماتوي (څه وخت چی انسان ویديږی نودهغه بندونه سستيږی اودهواوتلواونه وتلوګمان غالبه کيږی. محمدرفعت قاسمي غفرله

مسئله: که یوڅوک دناستی په دارنګه حالت کښی ووچی له خوب څخه زنګيدی اوبياونړيدی اودنړيدوپه حالت کی ئی سترګی رارونی کړی نودده اودس نه دی مات دهغه سړی هم اودس نه دی مات چی دخوب په داسی حالت کښی وی چی له ځان سره دناستوخلکوخبری زياتی اوری اوپه پوهيږی. (درمختارمخ۸لومړی ټوک اردو)

مسئله: هغه خوب اودس ماتوی چی دسړی قوت ماسکه دارنګه ختم کړی چی دده کوناټی دزمکی سره نه لګيږی قوت ماسکه وهغه قوت

ته وايي چې انسان دهغه په ذريعه سره دننه هواوتل بندوی اوپريوه اړخ ويديدل څلورډوله خوب اودس ماتوی (۱)داړخ خوب (۲)بريوه شي باندی تکيه لګول (۳) پړمخی خوب (۴)چپه ويديدل ؛په دغه څلوروصورتونو کښي قوت ماسکه نه پاتيږی که دارنګه خوب ووچې هغه قوت ماسکه نه ختموله نو اودس نه ماتيږی که څه هم دغه کس په لمانځه يابې له لمانځه کښي قصداويده شوی وی.

درمختارمخ۷لومړی ټوک مشکوة مخ۸۳لومړی ټوک

په قهقهه (په زوره خندا) سره دجنازی لمونځ دختميدواواودس نه ماتيدووجه

پوښتنه : که اودس لرونکی سړی په لمانځه کښي په زوره وخاندی اودس يې ماتيږی اودجنازی په لمانځه کښي په زوره خنداکولوسره لمونځ خرابيږی او اودس نه ماتيږی ددی څه وجه ده اوحکمت پکې څه دی؟

ځواب : قياس عقلي خودادی: چې په خنداقهقهه سره اودس هيڅ کله بايدنشی مات خودنبی کريم ﷺ څخه ثابته شويده چې نبی کريم ﷺ ويوسړی ته په خنداقهقهه کولوسره داوداسه اولمانځه راګرزولو حکم وکړنوځکه پرمسلمانانو حکم منل ضروری شوو که څه هم دده په ناقص فهم کښي ددی حکمت رانشی خوڅه وخت چې داحکم دقياس ظاهری څخه خلاف دی نوله دی کبله پرکوم ځای چې واردشوی دی پرهغه ځای پريښودل کيږی پربل ځای باندی داوداسه دماتيدوحکم نه کيږی که څه هم په دغه کښي قهقهه کول په نسبت وهغه بل ته ډيره بده ده دبيلګی په توګه دجنازی په لمانځه کښي خنداقهقهه کول داداصولو قاعده ده چې کوم حکم نه قياسيږی هغه له خپل ځای څخه

بل ځای ته نه بيول کيږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۸ لومړی ټوک بحواله هدايه فصل نواقض الوضؤمخ ۳۶لومړی ټوک تفصيل وګوری درمختاراوردومخ ۱ الومړی ټوک)

په قهقهه اوقی سره داودس ماتيدوراز

بهيدونکی وينی زيات قی بدن خرابوی اودنفس دمردارولوشی دی اوپه لمانځه کښي په زوره خنداکول يوجرم دی چې دهغه کفاره راوړل پکارده که ددغه شيانوڅخه نبی کريم ﷺ داودس کولوحکم وکړی هيڅ عجيبه نه ده دخنداقهقهه جرم ځکه شته چې په لمانځه کښي قهقهه دنفسياتي پليدی له کبله وی چې دهغه دلری کولولپاره اودس کول لازم شو. (المصالح العقليه مولاناتهانوی مخ ۳۸واسرارشريعت)

دخنداپه اړوندمسئلې

مسئله: که په لمانځه کښي په دومره زورسره وخندل شی چې دهغې خندااوازخپله هم واوری اوله ده سره يوځای خلک يي هم واوری لکه لويه خنداچې ټوله يي واوری په دغه سره هم اودس ماتيږی اوهم لمونځ فاسديږی که اوازخپله واوری اونوريي نه واوري که ډيرزيات نژدی خلک يي واوری نولمونځ فاسديږی اودس نه ماتيږی اوکه په خندا کښي صرف غاښونه سپين کړی شی اوازبالکل نه راووزی نونه اودس ماتيږی نه لمونځ فاسديږی همدارنګه که کوچنی هلک يا کوچنی انجلۍ چې تراوسه پوری لوی شوی نه وی په زورسره په لمانځه کښي وخاندی ياپه سجده تلاوت کښي بالغ وخاندی اودس

یي نه ماتیږی هغه سجده اولمونځ فاسدیږی چی په هغه کښی وخندل شی.

(بهشتی زیورمخ ۵۲ لومړی ټوک بحواله عالمګیری)

مسئله: دجنازی اوسجدی تلاوت په لمانځه کښی خنداقهقهه اودس نه ماتوی بالغ وی اوکه نابالغ وی. (منیه مخ ۴۷ باب ماینقض الوضوء)

مسئله: دبالغ په خنداکی داشرط دی چی خندابه درکوع اوسجدی په لمانځه کښی راغلی وی (که څه هم هغه خنداتردیره پوری نه وی)په سجده تلاوت اودجنازی په لمانځه کي په خنداقهقهه سره سجده اود جنازی لمونځ باطلیږی خواودس نه ماتیږی اوکه دلمانځه دوتلوپه نیت قصدا خنداقهقهه وکړی اودس خوماتیږی لیکن لمونځ نه فاسدیږی یعنی لمونځ صحیح کیږی داحنافوپه مذهب دسلام ګرزولوپرته په بله طریقه هم لمونځ ختمولای شی. (کتاب الفقه مخ ۱۴۳ لومړی ټوک اوعلم الفقه مخ ۱۷۰/۱ احسن الفتاوی مخ ۲۴ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار)

داډول عمل کول ښه نه دی ځکه چی لمونځ یوعبادت دی اوداطریقه مناسبه نه ده. **مولانارفعت قاسمي**

مسئله: دخندادری قسمونه دی (۱)خنداقهقهه چی بل یي هم واوری (۲)ضحک چی خپله یي واوری بل څوک یي نه واوری (۳)تبسم چی مطلق اوازنه وی پکی یعنی غاښونه سپین کړی (چی دی ته په اوردوژبه کښی مسکراناهم وایي)په خنداقهقهه سره اودس اولمونځ دواړه له منځه ځي په ضحک سره لمونځ فاسدیږی په تبسم سره نه لمونځ فاسدیږی اونه اودس. (درمختاراوردومخ ۱۱ لومړی ټوک)

مسئله: بالغ سړی درکوع اوسجدی په لمانځه کښی په زوره وخندل چی دهغه لپاره ده په جلاتوګه اودس یاتیمم وهلی وی بیاهغه په دغه لمانځه کښی حقیقتاوی یاحکماوی دحکماصورت دادی چی دلمانځه کولوپه وخت کښی ده ته څه شی وریپیښ شی چی په هغه سره اودس مات شونولمونځ یي په پټه خوله پریښودی داوداسه کولولپاره ولاړی چی اودس وکړی اوپاته لمونځ پوره کړی اودس یي وکړراروان شوپریوخبره یي په زورسره وخندل نودلته ګوادحقیقتا لمانځه په حکم کی نه دی بلکه په حکمالمانځه کی دی ځکه چی پر مخکی لمانځه باندی بنأوی نوپه دغه دواړوصورتوکښی ددغه لمونځ کونکی اودس ماتیږی اوپه زوره خنداوهغه ته ویله کیږی چی هغه دده سره یوځای ملګری واوری.

مسئله: که دمقتدی امام په زورسره وخندل بیامقتدی په زوروخندل که څه هم هغه مقتدی مسبوق وی نوپه دغه حالت کښی دمقتدی اودس نه ماتیږی له دی کبله چی امام څه وخت په زوره وخندل نولمونځ باطل شواوس چی مقتدی په زوره وخندل نودده خنداد لمانځه څخه خارج موجوده شوه اوله لمانځه څخه خارج په خندا اودس نه ماتیږی.

مسئله: که امام په لمانځه کښی قصداخبری وکړی اووروسته مقتدی په زورسره وخندل دمقتدی اودس نه ماتیږی.

مسئله: دسلام ګرزولوپه وخت کښی قصداخنداقهقهه وکړل شی دقصدا توری ځکه یادکړل شوی دی چی خروج بصنعه یعنی په خپل عمل سره دلمانځه څخه راوتل لمونځ نه باطلوی مګراودس ماتیږی لمونځ ځکه نه باطلیږی چی دلمانځه په اخرکښي خنداقهقهه موجود:

شوه اوکوم چې داوویل شوچې دسلام دګرزولوپه وخت کښې امام خنداقهقهه وکړه بیامقتدي خنداوکړه نواودس نه ماتیږي خوکه امام قصداخبرې وکړې ددې وروسته مقتدي په زورسره وخندل نودمقتدي اودس نه ماتیږي دلته یي داوښول چې دخنداوخبرو تر منځ فرق شته خبرې لمونځ ختموي نوځکه څه وخت چې په دغه صورت کښې طهارت (پاکي) ختمه نه شوه نودمقتدي لمونځ نه فاسدیږي اوقهقهه دننه په لمانځه کښي راغله اوڅه وخت چې خندا قهقهه په لمانځه کې راشي اودس ماتوي په خلاف دلومړي صورت چې امام خنداقهقهه وکړې قصدا نوددې ځخه پاکي ختمیږي نواوس په دغه حالت کښي دمقتدي خنداپه لمانځه کښې نه راغله نوځکه په دغه دده اودس نه ماتیږي. (کشف الاسرارترجمه درمختارمخ۱۲الومړی توک اوعلم الفقه مخ۶۵لومړی توک،

په نس کي ګړهاری راتلل یاهوابندول

مسئله : داوداسه کولوپه وخت کښې یالمانځه کولوپه وخت کښې هوانه وباسی بلکه بنده یي کړي نواودس نه ماتیږي اولمونځ صحیح کیږي ځکه چې دهواوتل اودس ماتوي.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۶الومړی توک بحواله ردالمحتارمخ۱۲۶الومړی توک،

دلمانځه په وخت کښي فکرکول لمونځ مکروه کوي. محمدرفعت قاسمي

مسئله: که دهوادوتلويقين وی خواوازیابدبویي وکړي یانه اوهغه سړی معذورهم نه وی نواودس دوهم ځل پکاردی اوکه خاص شک وی لږڅه ښوریدل وی نواودس نه ماتیږي لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۸الومړی توک بحوارله عالمګیری فصل ثانی سنن وضؤمخ۸لومړی توک،

مسئله: که په نس کښې له ګړګړځخه شک پیداشي نوپه دغه ډول شک سره اودس نه ماتیږي ترڅوچې دهوادوتلويقين نه وی اواز واوري یابدبويي محسوس شي غرض دا چې یوډول یقین یي راشي چې هواووتله ترڅوپورې چې شک وي اودس نه ماتیږي لمونځ صحیح ده. (الجواب المتین مخ۱۰ومظاهرحق ۳۳۲لومړی توک فتاوی رشیدیه مخ۲۸۳لومړی توک،

په هواوتلوولی اودس ماتیږي ؟

پوښتنه : مسئله: دادَه: که اودس دهواوتلوله کبله مات وی نوصرف اودس دی وکړی دامعلوموول دی چې له کوم ځای ځخه هواتله هغه ځای څونه مینځل کیږي ددی سره دی اودس وکړل شی څه وجه ده ؟

ځواب : ددی وجه نبی کریم ﷺ نه ده فرمائلی یوازی داوداسه حکم یي کړی دی وچاته دااختیارنشته چې ددی وجه وپوښتی دغه امرتعبدی دی. (فتاوی محمودیه مخ۱۲۵توک اووم بحواله هدایه مخ۸لومړی توک)

دهواوتلوځخه دبدبوي له کبله دننه دنس حالت ته یوقسم مرداری اوضعف ورځی اودفرشتوځخه لری والی راځي اوشیطان اوپیریان پرده پاندی راګرزی ددی ځخه وروسته داوداسه کولوحکم وشوځکه چې په اوداسه سره مردازی پلیدی اوضعف لری کیږي اوله فرشتو سره نژدی کیږي اوله شیطانانو اوبدوځخه لری کیږي. (المصالح العقلیه مخ۳۵)

مسئله: هوااودس ماتوی خونجاست غلیظ نه دی بلکه پاک ده (څه وخت چې دمردارۍ سره نه ووځی)ددی په وتلوسره جامه ناپاکه نه ګرزی. (کشف الاسرارمخ۸۳ټوک دوهم)

مسئله: هرهغه شی نجاست غلیظ دی چې دانسان له بدن څخه ووزی اودس یاغسل واجب کړی (پرته له هوا)لکه بولی مذی ؛ودی ؛نوونه ؛په ډکه خوله قی بهیدونکی وینه حیض اونفاس دغه ټول نجاست غلیظ بلل کیږی پرته دشهیدله وینوچې پربدن يي پرتی وی دغه پاکی دی. (کشف الاسرارمخ۸۴ټوک دوهم)

ایاپه رګ کښې پیچکاری لګول اودس ماتوی

مسئله: درګ په پیچکارۍ کی ددی معلومول چې ستن ورګ ته ورسیده ذریعه يي خاص داده: چې په پیچکاری کی وینه راشی ترڅه وخته پوری چې په پیچکاری وینه نه وی راغلی دوائی وبدن ته نه داخلیږی په غوښه اوپوست کی پیچکارۍ لګول اودس نه ماتوی ځکه چې ددغه څخه په پیچکاری کښي وینه نه راوزی نوخالص په رګ کی پیچکاری لګول اودس ماتوی نه دغوښی اوپوست.

مسئله: که یوچادستنی سردبدن سره ونښلاوی اووینه راووته اوبهیدلی نه وه نواودس نه ماتیږی (کشف الاسرارمخ۱۸الومړی ټوک

مسئله: داوداسه دماتیدلولپاره وینه راوتل اوننه وتل برابردی نولکه څنګه چې په وینه راوتلوسره اودس ماتیږی همدارنګه په وینه ننه

وتلوسره هم اودس ماتیږی نوځکه درګ په پیچکاری سره اودس ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۳۸ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۷الومړی ټوک).

مسئله: پیچکاری لګول يې په بدن کښې وینه درمل اوګلوکوز داخلول که ددغه شیانوداستعمال څخه یوشی له بدن څخه نه راوزی نواودس نه ماتیږی ځکه چې اودس ماتونکئ شی مرداردہ (یعنی دمردارۍ په راوتلو سره اودس ماتیږی)اودلته نه ده موجوده شوی خوکه دپیچکاری څخه مقصدوینه را استل وی نوپه دغه سره اودس ماتیږی.

(نظام الفتاوی مخ۴۴الومړی ټوک بحواله عالمګیری مخ۶لومړی ټوک ودرمختارمخ۹۰لومړی ټوک)

مسئله: دپیچکارۍ یادبل شی په ذریعه وینه را ویستل که راویستل شوی وینه پراندازه دبهیدلووی اودس ماتوی په کبیری کښې راغلی دی چې ښکرلګول اوډیره وینه له ټپ څخه ویستل که څه هم دټپ ښکاره دذری برابروینه نه ولګیږی په دغه سره اودس ماتیږی په تیروخت کښي دښکرلګولوشی (دپیچکارۍ پشان)سوری ښکروو او په نوی وخت کی پیچکارۍ هغه دښکردالی هغه شی چې وینه به په راوتله)بدل شوی صورت دی دژوريې دوینی څښونکی حیوان)په ذریعه وینه راویستل کیږی ددی هم حکم همدغه دی.

(فتاوی رحیمیه مخ۲۶۸ټوک څلورم بحواله درمختارمخ۱۲۹الومړی ټوک وکبیری مخ۱۳۴)

وریدی پیچکاری په رګ کښې دلګونکی پیچکاری

عضلاتی ؛په غوښه کښې دلګونکی پیچکاری

جلدی ؛په پوست کښې دلګونکی پیچکاری. مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

ایادمخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی ؟

مسئله : دمخصوص اندام سره لاس نښلول اودس نه ماتوي که څه هم سره له شهوته وي (داهغه وخت چې مذي يابل شی نه راووزي)هغه که ورغوي يادګوتودننه برخه ورسره ونښلوي.

مسئله: همدارنګه دبدن دنوروبرخوسره لاس نښلول يعنې مسح کول اودس نه ماتوي لکه څنګه چې يوڅوک دخپلوبولوځای په لاس سره مسح کړي نواودس يې نه ماتيږي خوکه ګوته يايوبل شی دبيلګې په توګه په حقنه يعنې ددواورکولودنلکې سرداخل کړي اوهغه پکښې پټ شونواودس ماتيږي ځکه چې دغه عمل ددننه برخه کښې ديوشي اچول ياځينې راويستلوسره برابردي کوم چې اودس ماتونکی دی يعنې اودس ماتيږي .

مسئله: که يوڅه برخه داخله وي خودننه نه وي پټه شوي نوڅه وخت چې راوايستل شي ورته کتل کيږي که هغه لنده وه يادهغې بدبويي تله نواودس ماتيږي که دارنګه نه وه بيااودس نه ماتيږي همدارنګه که ښځې خپله ګوته ياپمبه يابل شی په خپل فرج کښې واچوي اولوند راوواتي نواودس يې ماتيږي که دارنګه نه وو بيايې اودس نه ماتيږي.
(کتاب الفقه مخ ۱۴۰ اومظاهرحق مخ ۳۳۷ لومړی ټوک)

مسئله: دفرج سره په لاس لګولوکې اودس نه ماتوي په دې شرط چې مذي (داهغه اوبه دي چې وچاته په شهوت کتلوسره راوزي)اونه راووزي. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم)

مسئله: دبدن اندامونه مسح کول خواه هراندام وي اودس نه ماتوي يعنې اودس يې نه ماتيږي دمسح کوونکي ياهغه چې مسح کيږي دواړه بربنډوي لکه څنګه چې يوڅوک اودس وکړي دخپلې ښځې سره

په يوه بستره کې پريوزي اودواړه هم بربنډوي اوديوه بدن له بل سره ولګيږي نوديوه اودس هم نه ماتيږي په دې شرط چې له دوو شيانو سره به نه وي مخامخ شوي يوداچې مذي يابل به نه وي وتلې دوهم داچې يودبل فرجونه به نه وي سره لګيدلي په دغه صورت کښې دنارينه اودس ماتيږي که ودته دذکرپورته کيدل راغله اوددواړو تر منځ دبدن دحرارت دمنع کولوهيڅ پرده نه وه ليکن دښځې اودس خالص دفرجوپه مښلوسره ماتيږي هغه وخت چې دسړي ذکرپورته شي.

مسئله: که دوې ښځې دبربنډوالي په حالت کښې يوځای شوي اوددوي فرجونه يوله بل سره ولګيدل نوددواړواودس ماتيږي.
(کتاب الفقه مخ ۱۳۷ لومړی ټوک درمختارمخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: که ددووبالغوانسانانوفرجونه يوله بل سره ولګيږي اودواړه نارينه وي يادواړه ښځينه وي يايونارينه اوبل ښځينه وي په دې شرط چې ترمنځ به يې داسې شی نه وي چې دبدن ګرموالی بندکړي يعنې يوله بله يې احساس نشي کولای نواودس يې ماتيږي.
(علم الفقه مخ ۶۷ تر ۶۹ لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ ۳۸ ټوک دوهم)

مسئله دنارينه اوښځينه خاص اندام ته (فرج) ويل کيږي دشهوت په وخت کښې په دوی کې قدرتي ولاړيدل پيداکيږي ودې ته انتشار ويل کيږي ددغه په يوځای کيدوسره اودس ماتيږي په دې شرط چې دواړه فرجونه په انتشارکښې وي اوترمنځ يې يوجامه يابل شی نه وي اوبربنډسره يوځای شي که څه هم مذې راونه وزي هغه که ددوو ښځو يوځای کيدل وي اوکه يوې ښځې اونارينه ترمنځ وي. (درمختارمخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: داودس کولوروسته دیوچاعورت (دبدن هغه برخه چې پټول يې ضروري دی)ليدل ياخپل عورت يې ښکارشويايي دبربنډوالی په حالت کښې غسل وکړي نودده اودس صحيح دی دوهم ځل داوداسه راګرزولوضرورت نشته ليکن بيله ضرورته دیوچاعورت ليدل ياخپل عورت ښکاره کول ګناه ده. (بهشتي زيورمخ ۵۳لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: دنارينه يابښځې له عورت ليدلوڅخه يادعورت دلوڅيدلو څخه يادخپل عورت له ليدلوڅخه اودس نه ماتيږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه په وخت کښې زنګون ښکاره کول په اوداسه کښې هيڅ تاوان نه لري خودنورومخته زنګون ښکاره کول ګناه ده.
(احسن الفتاوی مخ ۲۴ ټوک دوهم فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵لومړی ټوک)

مسئله: که نارينه يابښځينه په خپل خاص غړي کښې تيل يابوبله دوايا اوبه دپيچکاري په ذريعه واچولې اوهغه بيرته دباندې راووتلې نوپه دغه سره اودس نه ماتيږي ځکه چې په خاص غړي کښې مرداري نه پاتيږي ددې لپاره چې دا احتمال نشي پاته چې دغه تيل يادواپرمرداري ولګيدله اوبيرته راووتله. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

نارينه يابښځينه که په خپل خاص اندام کې پنبه اونورکښيږدي

مسئله: سړی که ښځه يادښځې خاص ځای يادیوچامشترکه برخه ياخپله خاصه برخه مسح کړه نواودس يې نه ماتيږي همدارنګه دښځې اودس دنارينه يادنارينه په خاص ځای يادحصې مشترکې يادخپل خاص ځای په مسح کولوسره اودس نه ماتيږي.

مسئله: که سړی يابښځه په خپل خاص اندام کښې پوشي لکه جامه پنبه يانورشيان کښيږدي اومرداري له دننه څخه راووزي دغه جامه لنده کړي نواودس نه ماتيږي په دې شرط چې دجامې پردباندې برخه به يې دمرداري هيڅ اثرنه وي يادغه جامه په خاص ځای کښې دارنګه کښيښودل شي چې دباندې نه ښکاريږي.

لومړی مثال يوسړی په خپله خاصه برخه کښې پمبه کښيږدي اوبولې يامنې دخپل خاص ځای څخه راغله پمبه يې لانده کړه خودپمبې هغه برخه کوم چې دباندې ښکاره کيږي نه وي لنده شوي ياپمبه په خاصه برخه کښې دارنګه پټه شوي وي چې له دباندې څخه بالکل نه ښکاريږي نوپه دغه صورت کښې که ټوله پمبه لانده شي هم ددغه سړي اودس نه ماتوي (دوهم) يايوې ښځې په خپل خاص ځای کښې پمبه ياجامه کښيښودل اوبولې ياحيض له خپل ځای څخه دغه پمبه ياجامه لنده کړه خودجامې هغه برخه چې دباندې ښکاره کيږي نه وي لنده شوي يادغه پمبه ياجامه په خاص ځای کښې دارنګه پټه شوي وي چې له دباندې څخه نه معلوميږي نوپه دغه صورت کښې که ټوله جامه ياپمبه لانده شي هم ددغه څخه نه معلوميږي نوپه دغه صورت کښې که ټوله جامه ياپمبه لنده شي هم ددغې ښځې اودس نه ماتيږي.

مسئله: که يونارينه يابښځينه په خپله مشترکه برخه کښې پمبه جامه يابل شي کښيږدي اوددې پمبه هغه برخه چې دننه ده په مرداري ولړل شي خوهغه برخه چې دباندې ده لنده نه شي ياهغه هم لنده شي اوهغه په مشترکه برخه کښې دارنګه پټ شوې وي چې له دباندې څخه نه ښکاريږي نوپه دغه ټولوصورتوکښې اودس نه ماتيږي.

(علم الفقه مخ ۷۱ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی دیو حیوان سره بدکاری وکړی نو ددغه سړی اودس ترهغه نه ماتیږی چې منی یا مذی نه وی راوتلی

مسئله: منی دخپل ځای څخه ووتل خوهغه خپل خاص ځای دومره تینګ کړی چې منی دباندی بالکل نه راووز ی نواودس یې نه ماتیږی(اوغسل نه واجبیږی)

مسئله: که دووکسانو خپلی خاص برخی سره یوځای کړی اوویې مو ښلی خوترمنځ یې داسی پنډه جامه واقع وه چې یودبل دبدن ګرموالی یې محسوس نه شوای کړای نواودس نه ماتیږی دواړه نارینه وی یادواړه ښځینه یایو نرا وبله ښځه وی یانابالغ وی. (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

په فرجوکښی دګوتوداخلولوسره داوداسه حکم

مسئله: که یوڅوک دخپلی ښځی په فرجوکښی ګوتی وهی نودښځی اودس مات شوکه پرګوتوجامه وی اوکه نه وی ځکه څه وخت چې ګوتی راوزی نوخامخامرداری پرلګیږی اودمرداری راوتل اودس ماتوی خوکه ګوتی په دننه فرج کی نه شی ولاړی نواودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم)

مسئله: که دلمانځه په دوران کښی دبولوله ځای څخه چینجی راووت. نواودس ماتیږی لمونځ یې نه صحیح کیږی. (احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم

دفرج پرښکاره برخه ګوتی لګولوسره داوداسه حکم

پوښتنه: که یوښځه چې دنس ناستی په ناروغی اخته وی دلمانځه یاتلاوت په دوران کښی دیوڅه ځنډوروسته دننه پوست سره یې ګوته ولګوله ددی لپاره چې معلومه یې کړی چې ایااوبه راوتلی دی کنه که یې په دغه طریقه سره معلومه کړه خوځای بالکل پاک وو نوپه دغه

صورت کښی دفرض په مسح کولواولیدلوسره اودس ماتیږی که نه ماتیږی؟

ځواب: په دغه عمل سره اودس نه ماتیږی خوپه دننه سوری کی ګوته اچول اودس ماتوی ځکه چې دګوتی سره دننه مرداری هم راوزی.

(احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

مسئله: که یوڅوک داودس کولوروسته پرخپل فرج لوندوالی وو ینی چې بهیږی نوهغه دی دوهم اودس وکړی اوکه وده ته نه معلو میده چې داڅه دی؟یعنی خالص وهم وی په حقیقت څه شی نه وی نو سوچ دی نه پکی وهی شیطانی وسوسه دی وبولی باک دی نه په کوی.

(کشف الاسرار مخ ۱۸ لومړی ټوک)

درنګ شوو نوکانوسره اوداسه حکم

مسئله: نن سبا چې ښځی پرنوکانوباندی رنګ کریم لګوی دهغه رنګ پرنوکانوباندی دپاته کیدوپه وخت کی اودس اوغسل نه صحیح کیږی ځکه چې درنګ له کبله اوبه ونوکانوته نه رسیږی په دغه صورت کی دښځولمونځ نه صحیح کیږی اوڅومره لمنځونه چې یې کړی وی تردغه مهاله دهغوراګرزول واجب دی. (احسن الفتاوی مخ ۲۶ ټوک دوهم نمازمسنون مخ ۷۲)

مسئله: دارنګه ښائیست حرام دی چې دشرعی فرائضودصحت لپاره منع کونکی شیان وی چې وبدن ته اوبه نه پریږدی دهغودموجودګی په وخت کښی اودس اوغسل نه دی رواکه څه هم دویښته په برابروچ ځای پاتی شی نه یې اودس اونه هم غسل صحیح کیږی فقهاحضرات وچ اخښل شوی اوړه داودس دصحت لپاره ئی منع کونکي بللی ده

سره له دی چی هغه دنوکانودرنګ په څیر نه ټینګیږی اوددې ضرورت هم نشته نودنوک درنګولوایجازه به څنګه وشی څومره لمنځونه چی یې درنګ لګولوپه وخت کښی کړی وی دهغوراګرزول واجب دی اوله دی سره سر ه دی توبه اواستغفار هم وغواړی. (احسن الفتاوی مخ۲۷ټوک دوهم بحواله ردمختارمخ۲۴۳الومړی ټوک)

مسئله: سرخی (چی پرشونډانولګول کیږی)یاپوډر یاکریم که ولګول شی اودس ورسره صحیح کیږی په دی شرط چی یومردارشی نه وی ورسره ګډکه دنوکانودرنګ په څیر سرخی خورونیسی نواوداسه کولوپه وخت کښي دهغه لری کول ضروری دی (داهغه وخت چی اوبه لاندی نه پریږدی)

مسئله: وښځې ته داودس کولوپه وخت کې ټکری اړول ضروری نه ده خودښځی چی څومره وس وشی بایدسرنکړی لوڅ خواودس صحیح کیږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۳ټوک دوهم)

مسئله: پرسریاپرږیره دنکریځووچیدلووروسته داودس دصحیح کیدو لپاره وچی نکریځی لری کول ضروری دی. (آپ کی مسائل مخ۴۲ټوک دوهم)

دنکریځور نګ واوداسه اوغسل ته هیڅ تاوان نه رسوی. محمدرفعت قاسمی

دسوزک دناروغی په دوران کښی داوداسه دساتنی تدبیر

پوښتنه: دیوی ښځی اوبه (دبولوله ځای څخه)خارجیږی اوودی ته دا نه معلومیږی چی دااوبه څه وخت راځی ترڅوچی ښځه دااوبه نه وینی کله لږبهیږی اوکله ډیری دلمانځه له پیل څخه مخکی دی وکتل هیڅ ناپاکی یي نه ولیده خودلمانځه لس دقیقی وروسته یي وکتل اوبه

راوتلی خوپه پوست کښی دننه وی اوله دی څخه پرپای جامه هیڅ ټپ نه وولګیدلی تقریبالمونځ دری پاوه جاری وو۲۵دقیقی وروسته یي ولیدل چی اوبه راوتلی وی نوایاپه دی صورت کښی لمونځ کیږی یانه ؟څه وخت چی ودی ته هیڅ خبرنه وی چی ایادغه دلمانځه په دوران کی راوتلی دی که له لمانځه څخه وروسته که له دی څخه لمونځ نه وی صحیح شوی نوایاټوله لمونځ راوګرزوی که صرف فرض؟

ځواب: کوم وخت چی دلمانځه په منځ کښی داوداسه دماتیدویقین نه وی نولمونځ کیږی دغه ناروغه دی په خپل فرج کښی اسپنج کښیږدی دغه اوبه جذب کوی کوم وخت چی داسپنج پرهغه دباندنی برخه لوندوالی نه وی راغلی په دغه وخت کښی اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۸ټوک دوهم)

مسئله: دډیروښځوسپینی اوبه همیشه بهیږی هغه که څه هم له یو وجې څخه وی اودس ماتونکی دی (ددی دراتلواووتلوڅخه اودس ماتیږی) اوناپاکی دی خوکه دغه اوبه همیشه بهیدی نودغه ښځه معذوره بلل کیږی. (امدادالفتاوی مخ۱۱۲الومړی ټوک)

دمواسیروچی کوم لندوالی دباندی نه شی راددی حکم

پوښتنه: دمواسیرودانی څه وخت چی موادځینی ووزی دیوجال پشان کیږی په هغوی کي لندوالی وی خوبهیدونکی نه وی خوپه ولاړه اوناسته کی جامی ورسره لګیږی نوایاپه دغه صورت کی او دس ماتیږی اوجامی ناپاکه کیږی؟

ځواب: که لوندوالی له ټپ څخه دباندی ونه بهیږی نواودس نه ماتیږی اوجامی هم نه خرابیږی ځکه چی قاعده کلیه (عامه) ده

فقهأحضرات لیکی (مالیس محدث لیس بنجس) کوم شی چی اودس نه ماتوی هغه مردارنه دی نوکوم صورت چی تالیکلی دی په دغه کي اودس نه ماتیږی اونه جامه ناپاکه کیږی.
(فتاوی دارالعلوم مخ۳۷ الومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۳۰ الومړی ټوک باب نواقض الوضوء)

مسئله: که مواسیری سړی هغه غوښه چی دمواسیروڅخه په پاخانه کښی پیداکیږی په لاس سره دننه کړه نواودس يي ماتیږی اوکه هغه غوښه پخپله دننه شوه نواودس نه ماتیږی خوکه مرداری ښکاره وه بیايي اودس ماتیږی همدارنګه که دیوچادبولوله ځای څخه چینجی نیم راووت اونیم دننه وو بیاهغه بیرته پخپله ننوت نواودس نه ماتیږی (داهغه وخت چی مرداری نشی ایله . (کشف الاسرارمخ۱۶ الومړی ټوک)

دلیونی داوداسه حکم

مسئله: که دیوچاپه حواسوکښي ګډوډی راشی خودغه دحواسوګډ والی دلیونتوب اوبی هوښی ودرجی ته نه ورسیږی نواودس يي نه ماتیږی. (علم الفقه مخ۷۰ الومړی ټوک)

مسئله: پربی عقله لیونی بی هوښه اوپرهغه چی حواس ئی ګډوډ شوی وی اودس واجب نه ده که اودس وکړی اودس يي نه ده صحیح لکه څنګه چی یوفاترالعقله (چی عقل ئی ختم شوی وی)اودس وکړی څه موده وروسته ددغه ناروغی څخه جوړشی په دغه اودس سره لمونځ نه دی رواودلیونتیاوهلی انسان هم دغه حکم د ی.(کتاب الفقه مخ۸۲ الومړی ټوک)

مسئله: بی هوښی اولیونتوب اودس ماتوی (که يي اودس درلودی) اوپه هغه نشه سره هم اودس ماتیږی چی دهغه له کبله دسړی په تګ

کښی کږوالی راشی دغه نشه که څه هم دبنګودخوړلوله کبله وی (یادشرابوڅښلویانوروشیانوڅخه وی. (درمختاراوردومخ۱۰ الومړی ټوک)

مسئله: که صحتمندشی دده لپاره غسل کول مستحب دی همدارنګه بی هوښه سړی که صحتمندشی نوغسل کول مستحب دی.

مسئله: که سړی بی هوښه شی یایی له لیونتوب څخه عقل سلب شی نودغه سړی اودس ماتیږی که څه هم بی هوښی لږ موده وی همدارنګه که سړی تمباکو (سګریټ چلم) یایوبل دنشی شی وخوری اودومره نشه شی چی سم تګ نه شی کولای پښی يي دلته اوهلته کیږی نواودس يي ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۲ الومړی ټوک بحواله عالمګیری باب ماینقض الوضؤمخ۱۷ الومړی ټوک مظاهرحق جدیدمخ۳۲۷ الومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه کولووروسته عقل ختم شی هغه که دمیرګئ ددوری یادلیونتوب یادبی هوښی څخه وی یادداسی شی له استعمال څخه رامنځته شی چی دهغه له کبله عقل کارپریږدی دبیلګی شراب بنګی یادنوروشیانوڅخه رامنځته شی همدارنګه ټول هغه شیان چی سړی غافله کوی ماتونکی دی بلکه په خوب کی داسی شیان رامنځته کیږی یاواقع کیږی چی اودس ماتیدوسبب وګرزی. (کتاب الفقه مخ۱۳۱ ټوک لومړی)

دخوب له وجی سړی په خپل حال نه خبریږی. (محمدرفعت قاسمی)

مسئله: خالص دشراب څښلوڅخه اودس نه ماتیږی ترڅوچی نشه نه راولی خوخوله په مرداریږی ځکه چی شراب مرداردی ددوی څښل حرام دی. (فتاوی محمودیه مخ۳۶ ټوک دوهم)

مسئله: هغه څوک چې همیشه شراب څښي د دغه کس له بدن څخه په خولو را وتلو اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ۷۲ او مخ ۷۳ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۲ الومړی ټوک)

مسئله: په ګناه کولو سره یا په کافر کیدلو سره اودس نه ماتیږي.

مسئله: په چلم، بیړی، پان، او سګریټ، سره اودس نه ماتیږي (په دې شرط چې دنشی له کبله یې عقل ولاړ نشي) خو دلمانځه څخه مخکښې دخولې بدبویي لرې کول ضروري ده که دخولې څخه دچلم یا سګریټ یا نورو بوي راځي نو لمونځ مکروه ده.

(آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دریېم او فتاوی دار العلوم مخ ۱۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: که یوچا اودس وکړی اوله اوداسه وروسته یې دمسلمان ورور غیبت وکړاو یایي درواغ وویل یا کافر شو د دغه کس اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

یعنی دغه دغیبت کونکی او دروا غجن او دکفر مختارو لو څخه ورو سته بیرته ترمسلمانیدو پوری په هغه اوداسه لمونځ کولای شي په دې شرط چې په بله وجه یې اودس نه وی مات کړی. (محمد رفعت قاسمی غفرله الباری)

په اوداسه کښې دګرمکو (دګرمۍ دانی) څخه داوبو وتلو حکم

مسئله: دګرمۍ او باران په موسم کې زیات وخت دګرمۍ دانی راوزي او په ماتیدلو سره او به څینې بهیږي که ددانی له ماتیدو څخه او به خپله نه وبهیږي بلکه دلاس یا دجامې دنښلیدو سره وبهیږي نو اودس نه ماتیږي او که تپ له اوبو څخه ډک شي او به پورته څینې راغلي او ددانی دسوری څخه راووتی په نورځای کې خوری شوی خود ډکیدو له کبله لاندی ایله نه شوی نو ددی له کبله په اودس ماتید لو کي

اختلاف ده راجح قول دادی چې اودس نه ماتیږي یعني په دغه سره اودس نه ماتیږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله رد المحتار مخ ۱۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دانی چې له خارش څخه پیداشوی وی څینې وخت مسلسل او به څینې بهیږي که دغه او به له خپل ځای څخه وبهیږي نو اودس ماتوی (یعنی څه وخت چې دغه او به له خپل ځای څخه تیری شي دزیاتیدو له کبله نو اودس ماتونکی دی او پرکومه جامه چې ولګیږي هغه خرابوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۲ ټوک دوهم)

له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزي

مسئله: که دیوی مشترکی برخې څخه یو جزراووزي چې وهغی ته کولمه وائی (دناروغی له کبله دبولوله ځای څخه راووزی) ایله ګیږي نو په دغه سره اودس ماتیږي هغه که پخپله بیرته دننه شي او که دیو شي په وسیله سره ئی دننه کړي.

(بهشتی زیور مخ ۱۲ ټوک یوولسم بحواله شامی مخ ۱۵۵ علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: داوبو چینجی یا منګوړچې زیات وخت په حیواناتو کښې پیدا کیږي یا یو بل حیوان که دومره وینه وڅښي که هغه پربدن پریښودل شي نو پربدن بهیږي نو اودس ماتوی. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله که یوچاجونک ولګاوی (هغه حیوان چې وینه څښي) او په جونک کښې دومره وینه راغله که هغه دپای له خواپری شي نو وینه ځنې وبهیږي نو اودس یې ماتیږي که دومره زیاته ئی نه وی څښلي بلکه لږئی څښلي وی نو اودس نه ماتوی.

مسئله: که غماشي مچ یا منګوړوینه وڅښله نو اودس نه ماتوی.

(بهشتی زیور مخ ۵۱ لومړی ټوک کبیری ۳۴)

وراځه(چې په سپې غوایا ګامیښه کښې پیداشي)دأوداسه په ماتو لوکی دمنګوړپشان دی منګوړیاوراځه که دومره لوی نه وی چې بهیدو ونکی وینه ځینې راوزی نو که سړی وخوری نواودس نه ماتوی لکه دغماشی اومچ په خوړلوسره چې اودس نه ماتیږی ځکه چې په دوی کښې بهیدونکی وینه نه وی. محمدرفعت قاسمی

په اوداسه کښې ددانوپه اړوندمسئلې

مسئله: که یوڅوک هغه خورچې پردانه برسیره دی ددانی څخه واړوی اوله هغې چې لاندی کومې وینې اونوونه دی هغه ښکاره شی خوله خپله ځایه څخه نه وبهیږی بلکه پرخپل ځای باندی ولاړوی نواودس نه ماتیږی.

مسئله: که په دانه کی لوی ژورغاروی نوترڅوچې وینه یانوونه دننه په دانه کښې وی دباندی راشی خوپربدن نه وبهیږی تردغه وخته پوری اودس نه ماتیږی.

مسئله: که له دانی څخه پخپله وینه یانوونه نه راووزی بلکه دهغی په کښیکښلوسره راووزی بیاهم اودس ماتیږی داهغه وخت چې هغه وینه وبهیږی.

مسئله: که دیوچاله ټپ څخه لړلړوینه راتله پردغه ټپ باندی خاوره واچول شی اویائی په جامه سره وچه کړی بیاله دی وروسته لړلړ راوتله اوده وچوله همدارنګه یې څوځله دغه عمل وکړی ددی لپاره چې وینه نه وبهیږی نوکه په زړه کښې داورته معلومه وه چې که دغه نه وچیدلای نوبهیدله بیااودس ماتیږی.

(بهشتی زیورمخ۵۰ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ۱۷لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ۲۵لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۱۲۹لومړی ټوک)

مسئله: که دژوندی انسان له بدن څخه وینې اونوونه یابل ناپاکه شی راووتلونواودس ماتوی په دی شرط چې هغه شی دانسان له بدن څخه وڅیڅیږي اوله خپل ځای څخه وبهیږی و هغه ځای ته ورسیږی چې هغه ځای مینځل په اوداسه یاغسل کښې واجب وی.

مسئله: که دژوندی انسان له بدن څخه یوناپاکه شی ووتلوخودخپل ځای څخه ونه بهیدی خودارنګه ووکه هغه پرخپل ځای پریښودل شی نوضرورله خپل ځای څخه وبل ځای ته ځی نواودس ماتوی.

(علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

مسئله: که دبدن دیوبرخی څخه سپینې اوبه راووزی اوددغه له راوتلو څخه انسان ته تکلیف وی هغه که په ښکاره یوټپ معلومیږی یانه وکه ددغه له راوتلوڅخه تکلیف نه وی خوډاکټریاطبیب یې تجویز کړی اوپه یوطریقه سره یې معلومه کړی چې دغه نوونه دی اودیوټپ څخه راوزی بیاهم اودس ماتیږی. (علم الفقه مخ۶۶)

مسئله: دیوچاپربدن باندی دانه وی له هغه څخه وینه یانوونه راووزی له دی کبله یې پمبه پرلګولی وی پټۍ یې پرلګولی وی دننه لړلړوینه راووزی خودپټۍ له کبله دباندی نه راووزی که دومره وینې راوتلی چې نه بندیدلی دټپ له ځای څخه تیریدلی نواودس ماتیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ۲۶۸ټوک څلورم بحواله کبیری مخ۱۳۰اوشامی مخ ۱۲۹لومړی ټوک اوعلم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

په اوداسه کښې دټپ په اړوندمسئلې

مسئله: که دیوچا ټپ وی له دغه ځخه چینجی راووت یاله غوږځخه راووت یادټپ ځخه یوڅه غوښه بیله شوه اوخپله ایله شوه اووینه نه وبهیده نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی.
(بهشتی زیورمخ۴۹لومړی ټوک مظاهرحق مخ۳۲۷لومړی ټوک)

مسئله: که وټپ ته له اوبوځخه زیان رسیدی نوپرهغه دی دمینځلو پر ځای مسح وکړی.

مسئله: که له ټپ ځخه همیشه وینه بهیدله اوپه یوه وخت کښې هم نه دریدله نودهرلمانځه په پوره وخت کښې یوځل اودس کول کافی دی اوکه کله بهیده اوکله نه بهیده نوڅه وخت چی وینه راوزی اووبهیږی نودوهم ځل دی اودس وکړی. (آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

مسئله: که له ټپ ځخه وینه راووتله په ټپ کښې ولاړه وه اوټپ هم دارنګه ټپ ووچی اوبووړته زیان رساوو نواودس په دغه صورت کښې نه ماتیږی. (علم الفقه مخ۷۱لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه پراندامو باندی ټپ ووداوداسه وروسته که دهغه ټپ ځخه پوست (خور)لری کړل شواودس نه ماتیږی اونه ددغه ځای دوهم ځل دمینځلوضرورت شته که دپوست په لری کولو کښې تکلیف وی که نه وی. (علم الفقه مخ۷۲لومړی ټوک)

مسئله: که یوچابنکرولګاوو (یعنی دټپ یابل ځای ځخه یې وینه وکښله یایې یوځای مات شواووینه ووتله یاله دانوځخه یاپه ټوله بدن کښې له یوځای ځخه نوونه یاوینه راووتله نواودس ماتیږی خوکه دټپ په خوله کښې ودریده مخته نشوه زیاته نواودس نه ماتیږی که په

برابری دیوی زری وبهیده بیا اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله غنیه مخ۱۲۸)

مسئله: که پرټپ پټی ترل شوی وی اودوینی یادبل شی لوندوالی پرپټی ښکاره شونوپه دغه وخت کښې اودس نه پاته کیږی ځکه چی دغه لوندوالی دبهیدلوپرځای دی که دغه پټی نه وای نووینه بهیدله.
(کشف الاسرارمخ۴اورکن الدین مخ۶)

مسئله: که دیوچادارنګه ټپ ووچی همیشه به بهیدی اوڅه وخت چی به یې اودس وکړبل ټپ به پیداکیدی اوبهیدی به نواودس یې ماتیږی دوهم ځل دی اودس وکړی.
(بهشتی زیورمخ۵۴لومړی ټوک بحواله شرح البدایه مخ۶۷لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۸۰لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ ځخه وینه راوتله اوجامی ورسره نښتی خوبهیدلی نه نوپه یومجلس کښې راغلی هرواردجامې لګیدووینه دی اندازه کړی که داوینه دومره کیدله چی که جامه جذب نه وای کړی نوبهیدله نواودس ماتیږی که دومره نه وه نه ماتیږی که په یومجلس کی دومره وینه نه وه بلکه دمختلفو مجلسونو مجموعه دومره شوه هغه اودس نه ماتوی یعنی په دغه سره اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۲۸ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۵لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ له کښیکښلو یاپرهغه باندی دزورراوستلوځخه لوندوالی (بهیدونکی) راووزی اودټپ له ځای ځخه وبهیږی نواودس ماتیږی اوکه راووتی خوومخ ته نه وبهیدی بلکه په ټپ کښې یې دننه قرارونیوی نواودس په دغه صورت کښې نه ماتیږی غرض دادی چی بیله قصدزورپرټپ راوستل اوقصداکښیکښل سر

بددی اوکه خپله زورباندی راغلی اوبهیدونکی لوندوالی راووت کوم چی کنبیکنبل شی راووزی اووبهیږی نو اودس ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۷ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۷ لومړی ټوک)

په اودسه کښی له سترګی څخه داوبوراوتلوپه اړوند مسئلی

مسئله: دتیزی روښنائي دلمر دشعلو دپیازو دکوټلو اوپه لمانځه کښي دټوخی له بندولو څخه له سترګو اوبه راوتل اودس نه ماتوی یعنی په دغه اوبوراوتلوسره اودس نه ماتیږی که دسترګی دخوږوالی په حالت کښی اوبه ځینی راوغورزیدلی یانوونه ځینی راووتل نوپه دغه صورت کښی اودس ماتیږی اوبیله خوږوالی اوتکلیف دسترګی څخه اوبه راوتل اودس نه ماتوی.

(فتاوی رحیمیه مخ۲۷۶ ټوک څلورم بحواله درمختارمخ۱۳۷ لومړی ټوک

مسئله: دپاک شی په راوتلوسره اودس نه ماتیږی لکه ابنکی اوخوله.

(علم الفقه مخ۷۳ لومړی ټوک اودرمختارمخ۹۴ لومړی ټوک)

مسئله: که په سترګه کښی دانه ماته شی اودباندی نه راووزی نو اودس نه ماتیږی خو که دباندی راووزی بیا اودس ماتوی.

(شرح نقایه مخ۶۷ علم الفقه مخ۷۲ لومړی ټوک)

مسئله: که دیوچاپه سترګه کښي دننه دانه وه اوماته شوه یاهغه خپله ماته کړه اواوبه ئي ونه بهیدی په سترګه کښي خوری شوی دباندی نه راووتی اودس نه ماتیږی اوکه دباندی راووتی بیااودس ماتیږی.

(بهشتی زیورمخ۰ دلومړی ټوک

مسئله: هغه اوبه چي دسترګی څخه وغورزیږی ترڅوچی په دغه اوبوکښی تغیرنه وی راغلی دبیلګی په توګه په دغه کښی سوروالی یابل رنګ نه راغلی بلکه پاکی اوبه وی په دغه اودس نه ماتیږی اومرداری هم نه ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۴ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۳۷ لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ۳۷ ټوک دوهم اوفتاوی رشیدیه مخ۲۸۳ ټوک لومړی)

مسئله: ددردله کبله که له سترګو څخه اوبه راووزی په دغه سره اودس ماتیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۱ لومړی ټوک)

مسئله: درانجی دتیزی یادهغه دلګولو څخه کومی اوبه چی دسترګ څخه راووزی اودس نه ماتوی. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۶ لومړی ټوک بحواله ردمحت مخ۱۳۷ لومړی ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: دنزلی له کبله که ترسترګواوبه بهیدی اودس نه ماتوی اوک دسترګوڅخه اوبه دیوټپ له کبله بهیدی خوهغه ټپ ښکاره معل میږی یادیوطبیب دمعائني په وجه معلوم شی نوددغه ټپ څخه او وتل اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۲ لومړی ټوک تفصیل وګوری فتاوی دارالعل مخ۱۳۵ لومړی ټوک اوشامی مخ ۱۳۷ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دغوږواوغاښ په اړوندمسئلې

مسئله: که دیوچاپه غوږکی دانه ماته شی ترڅوچی وینه یانوونه دن په غوږ کښی پرهغه ځای باندی وی چی وهغه ځای ته اوبه رسول غسل کښی فرض نه وی تردغه وخت پوری اودس نه ماتیږی او پرداسی ځای باندی راغلی چی دهغه ځای مینځل په غسل کښ فرض وو نواودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۰ لومړی ټوک بحو ردمحتارمخ۱۷ لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ۲۵۰ لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۱۲۹ لوم ټوک)

مسئله: ديوچاغوږ دردکوی اودغوږ څخه اوبه راوزي نودغه اوبه چې دغوږو څخه بهيږي پليتی دی که څه هم دانه ښکاره نه وی بس د دغو له وتلوسره اودس ماتيږی داهغه وخت چې دغوږ دسوری څخه راووزی وهغه ځای ته ورسيږی چې دهغه مينځل په غسل کی فرض وی.

مسئله:همدارنګه که له نو څخه دردپه حالت کښی اوبه راووتلی اودس ماتوی. (بهشتی زيورمخ۵۲لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک)

مسئله دغوږ څخه په خيری راوتلوسره اودس نه ماتيږی خو که دغوږو څخه بهيدلی يايي په غوږ کښی ګوته واچوله اوګوته له اوبو سره ولګيده نوپه دغه دواړوصورتوکی اودس ماتيږی اودغه او به مرداری هم دی. (آپ کی مسائل مخ۴۳ټوک دوهم)

مسئله: که پرغوږ ياسترګه باندی دردوی اوپه تکليف وی په دغه وخت کی دسترګوياغوږو څخه اوبه راووتلی اووهغه ځای ته ور سيدی چې دهغه مينځل په غسل کښی واجب وی نوپه دغه سره اودس ماتيږی اوپرته له نوی اودس کولولمونځ نه صحيح کيږی که څه هم لمونځ يي کړی وی نوددغه لمونځ راګرزول واجب دی اوکه څه درداوتکليف نه وی اوبه ځينی راووتلی نواودس نه ماتوي.

(فتاوی رحيميه ص۱۲۸ج۷ددرمختارص۱۳۷ج۱په حواله)

مسئله: که چاکوم شئ په غاښ پري ياونيوی اوپرهغه دوينی اثرومونډل شو نورخت يالاس به په غاښونوږدي ګوری به که پرهغه وينه نه راووزي نواودس نه ماتيږي. (علم الفقه مخ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: يوچادغاښوخلال وکړی په خلال کښی يي دوينوسوروالی وليدی يايی په غاښ سره يوشی ماتولو پرهغه شی باندی دوينو اثر معلوم شوخوپه لاړوکښی دوينوهيڅ اثراورنګ نوی ښکاره نوپه دغه صورت کښی اودس نه ماتيږی. (بهشتی زيورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۴لومړی ټوک اوکبيری مخ ۱۳)

مسئله: دغاښ څخه په وينوراوتلواودس ماتيږی په دی شرط چې دومره وينه به راوتلی وی چې دلاړورنګ به وسوروالی ته مائل وی يابه يي په خوله کښی دوينوخوندوی. (آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

مسئله: که پرغاښوباندی پتی (خيري)راجمع شوی وی دغه له اوداسه څخه منع نه کوی ليکن دغسل څخه منع راولی. (فتاوی رشيديه مخ۲۸۴لومړی ټوک)

مسئله: که يوسړی ډوډی، ميوه يايوبل شی وخواړی اوپه هغه کښی دوينواثروليدل شوکوم چې له ووری، څخه راروانی وی نودغه سړی دی هلته ګوته کښيږدی که پرګوته وينی معلومی شوی نواودس ماتيږی اوداسی نه وی نواودس نه ماتيږی. (کشف الاسرارمخ ۱۸)

مسئله: دتيغ په راکښلوسره اودس نه ماتيږی که څه هم بدبويه وی. (علم الفقه مخ۷۰لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دويښتانونوکانواونوروپه اړوندمسئلی

مسئله:داوداسه کولووروسته که نوکان پری کړل شی اودس نه ماتوی اونه اوداسه وراګرزولوته ضرورت شته اونه دهغه ځای ولندولوته ضرورت شته. (بهشتی زيورمخ۵۳لومړی ټوک بحواله شرح تنوير مخ۱۵۰ اوعلم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: په نوکانوکښې که څه هم خیرې وي اودس پرکیږي لیکن نوکان لویول دفطرت خلاف کاردی. (آپ کی مسائل مخ۴۳توک دوهم)

مسئله: که په نوک کښې اوړه وچ شوي وي نوترڅه وخته پورې چې نه ومینځل شي یالرې نه شي اودس نه صحیح کیږي.
(شرح نقایه مخ ۷۳لومړی توک درمختارمخ۱۹لومړی توک)

مسئله: کومې خاورې یاخیرې چې په نوکانوکښې وي اودس اوغسل ورسره صحیح کیږي بیله دې چې لرې یې کړي خوداهغه وخت صحیح کیږي چې دردوي اوبه لاندې شي. (امدادالفتاوی مخ۳۶لومړی توک)

مسئله: داوداسه کولووروسته په ویښتانویا نوکانوپرې کولوسره اودس نه ماتیږي همدارنګه په عطرو(خوشبویي)لګولوسره اودس نه ماتیږي. (آپ کی مسائل مخ۴۳توک دریم)

مسئله: داوداسه کولووروسته که دسر یادږیرې ویښتان پرې شي نوپه دې سره اودس اودسرمسح نه باطلیږي یعنې ددغه ځای دوهم ځل مینځل نه دي ضروري. (علم الفقه مخ۳لومړی توک کبیری مخ۱۴۵)

په اوداسه کښې دناړوبلغمواوزکام په اړوندمسئلې

مسئله: ناړې یابلغم که له دارنګه شي سره یوځای وودیبلګې په توګه دخورک له شي سره یادصفرأ (ژړو)یادارنګه شي سره چې هغه په قي کښې راځي اوهغه هم پاک وي نوپه دغه صورت کښې که ناړې یابلغم ډیروي اوهغه شي لږوي اودومره نه وي چې په هغه سره خوله ډکیږي نواودس نه ماتیږي اوکه ناړې اوبلغم له هغه شي برابروي خوپه دواړوکښې یوهم دومره نه وي جې خوله په ډکیږي بیاهم اودس نه ماتیږي (علم الفقه مخ۷۲لومړی توک)

مسئله: په ناړواوبلغموراوتلوسره اودس نه ماتیږي که هرڅومره وي یعنې که څه هم په خوله ډکه وي اودس نه ماتیږي.
(علم الفقه مخ۷۳لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۲لومړي توک بحواله ردمحتارمخ۱۲۸لومړی توک باب نواقض الوضوءاوبهشتی زیورمخ۵۲لومړی توک)

مسئله: که ناړې له وینوسره یوځای شوي اوراوتلي نوکوم یوچې غالب وي دهغه اعتبارکیږي یعنې که ناړې غالبه وي اودس نه ماتیږي اوکه وینه غالبه وي اودس ماتوي. (شرح وقایه مخ۶۷لومړی توک)

مسئله: که له پوزې څخه وینه راوتله دپوزې ونرمۍ ته راغله نواودس ماتیږي (علم الفقه مخ۶۵لومړی توک) نرمۍ دپوزې هغه برخه ده چې مینځل یې په غسل کښې واجب دی. محمدرفعت قاسمی غفرالله له

مسئله: که دپوزې څخه وینې ووتلې خوونرمۍ ته ونه رسیدلې نو اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ۷۰لومړی توک)

مسئله: که په ناړوکې وینې ښکاره شوې که وینې پرناړوکښې بیخې لږوي اودناړورنګ سپین یاوژړوالي ته مائل وي نواودس نه ماتوي اوکه وینې زیاتې وي یادناړوسره برابرې وي اووسوروالي ته مائل وي نواودس ماتیږي. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی توک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی توک)

مسئله: دبلغموقې اودس مطلقانه ماتوي. (درمختارمخ۵لومړی توک ترجمه اوردو)

مسئله: دپوزې په ذریعه چې کوم شي تیل یابل کوم داسې نرم شي دماغ ته پورته شي اوهغه بیادباندې راووزي نوپه دغه سره اودس نه ماتیږي ځکه چې دغه دپاک ځای څخه راوتلې دي. (کشف الاسرارمخ۱۸لومړی توک)

مسئله: که یوچاپوزه ټکوهله (پاکه ئی کړه) اوله دغه څخه دختمي شوی وینی ټوټی راووتلی نواودس نه ماتوی اودس په نرمواوبهید و نکو وینوسره ماتیږی.

مسئله: که یوڅوک په پوزه کی ګوته واچوله څه وخت چی یي راوایستله نودوینواثوروباندی ښکاری دی هغه وینی بس دومره وی کوم چی پرګوته لګیدلی وی لیکن بهیدلی نه وی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ ۲۵۰ لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ ۱۲۹ الومړی ټوک)

مسئله: په زکام یابلغم یاخرابه پوزه کښی ټوټه (یوځای شوی) وینه راځي دغه وینه اودس ماتوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۹ټوک نهم)

مسئله: کومی اوبه چی له سترګوغوږ اوبل ځای څخه دتکلیف په وخت کښی راشی دغه ټولی اودس ماتونکی دی. (آپ کی مسائل مخ۸۵ټوک دریم)

مسئله: دنزلی اوزکام له کبله چی کومی اوبه له پوزې څخه بهیږی دغه اوبه ناپاکه نه دی ځکه چی دیوټپ څخه نه راووزی نه دیوټپ سره نښلی همدغه وجه ده چی په دغه اوبوسره اودس نه ماتیږی. (آپ کی مسائل مخ۸۵ټوک دریم)

مسئله: دسترګوپاکی اوبه اودزکام اوبه اودس نه ماتوی ځکه چی پوزه اوسترګی دخولی په شان اصل دلوندوالی ځای دی په خوله کښی که ټپ وی ترڅوچی یقین نه وی راغلی چی دغه نوونه یاوینی دی اودس نه ماتیږی په خالص ناړوسره اودس نه ماتیږی که څه هم دیوعارض له کبله ناړی ډیری بهیږی داغه حکم دپوزی غوږزکام اودسردرد دی دډاکټرانو دتحقیق څخه معلومه شوی ده چی

دسترګواوبه کوم چی پاکی اوبه دی اودزکام داوبودټپ سره یي هیڅ اړه نشته. (احسن الفتاوی مخ۲۱ ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ ۲۲۳لومړی ټوک)

مسئله: دپوزی څخه په وینوراوتلواودس ماتیږی.(آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

په اوداسه کښی دقی په اړوندمسئلې

مسئله: قی که په ډکه خوله سره وی اودس ماتوی دډکی خولی قی ودی ته ویل کیږي چې انسان دهغه پربندولوقادرنه وی اوکه لږلږقی ووهی نوددی مجموعی ته اعتباروركول کیږي. (درمختارمخ۵لومړی ټوک)

مسئله: که لږلږقی یي یوڅوځله وواهولیکن چی ټوله سره یوځای کړی نوخوله په ډکیږی نوکه په یوځل خواګرزیدوسره داسی لږلږ قی وواهی نواودس مات شواوکه په یوځل خواګرزیدوسره نه وُ بلک لومړی ځل خواګرزیدل یې ختم شو یعنی طبیعت یې سم شوبیا یې دوهم ځل خواراوګرزیده اولږ قئ یې وواهی بیاچي کله داخواسم شوه نودریم ځل ئي بیاخواوګرزیده اولږ قئ ئی وواهی نواودس نـ ماتیږي. (بهشتی زیور ص۵۲ج ۱ددرمختارص۱۷ج۱په حواله)

مسئله: که په قی کښی وینه راشی نوکه وینی نرمی اوبهیدونکی وی نواودس ماتیږی که لږوی که ډیری وی اوکه ټوټی ټوټي وینی وی اوخوله په ډکه شوه اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټو)

مسئله: که یوپاک شی په قی کی راووزی لکه چینجی یابل داسی شی بیاهم اودس نه ماتیږی (په دی شرط چی په ډکه خوله نه وی) (علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: که ددماغ، نس، خولي څخه بهيدونکي وينه راووتله نو اودس ماتوي هغه که په ډکه خوله سره وي که په تشه خوله سره.
(علم الفقه مخ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: دکوم شي په وتلوسره چي اودس ماتيږي هغه ناپاکه کيږي اوپه کوم شي سره چي اودس نه ماتيږي هغه ناپاکه هم نه وي نوکه لږويني له ټپ څخه راووتلي خونه وبهيږي يالړقي ووهي خوپه ډکه خوله سره نه وي په دغه قي کښي دخورک شي اوبه ياوچه شوي وينه راووزي نودغه لړوينه اولړقي مردارنه دي که له جامي سره ولګيږي نوددغه مينځل واجب نه دي خوکه يي په ډکه خوله سره قي وواهوا ووينې له ټپ څخه وبهيدي نودغه مرداري دي ددي مينځل واجب دي که په ډکه.سره قي ووهي ديولوښي سره دييلګي په توګه کټوري ګلاس خوله ولګوي دخولي دمينځلولپاره اوبه واخلي نودغه لوښي ناپاکه ګرزي ځکه چي بايدپه لاسوسره اوبه راواخلي.
(بهشتي زيورمخ ۳ ۵لومړي ټوک کبيري مخ۴۹ شامي ۱۴۵ لومړی ټوک)
لوښي يابل شي دي ومينځي بيادي استعمال کړي. محمدرفعت قاسمی

مسئله: کوچنۍ ماشوم چي شيدي قي کړي ددي حکم هم دغه دي که په ډکه خوله سره نه وي نونه دي مرداراوکه په ډکه خوله سره وي نومرداردي که پرجاموباندي ولګيږي بيله منځلوکه لمونځ ورسره وکړي لمونځ يي نه صحيح کيږي. (دلومړني حوالي په ډول)

مسئله: هغه قي چي په ډکه خوله سره وي دغه نجاست غليظه دي که پرجاموباندي ديوه درهم په اندازه ولګيږي نومعاف دي که له درهم څخه زيات وو بياجامي په مردايږي لمونځ نه په صحيح کيږي هغه

مرداري چي جسم لري په دغه کښي دروندوالي (يعني وزن) د اعتبار وړده اوهغه مرداري چي نرم وي صورت نه لري په هغه کښي اندازي ته اعتبارورکول کيږي يعني دورغوي په اندازه پروانه لري له دغه څخه زيات نه معافيږي. (فتاوی رحيميه مخ۲۶۶ ټوک څلورم بحواله مراقي الفلاح مخ۴۹)

داوداسه نه درلودلوپه اړوندمسئلی

داوداسه ماتيدلوپه حالت کښي چي په انسان کښي کوم شرعي حالت پيداشي ودغه ته حدث اصغروائي (کوچني بې اودسي)

مسئله: دحدث اصغرپه حالت کي لمونځ کول حرام دي که نفلي لمونځ وي اوکه فرضي وي ددغه پنځووختولمونځ وي که داختريا جنازي لمونځ وي.

مسئله: دبې اودستياپه حالت سجده لګول حرامه ده خوادتلاوت شکراوکه کومه بله سجده وي.

مسئله: قرآن شريف ياهغه شي چي له هغه سره لګيدلي وي لکه هغه جامي چي دقرآن شريف پرجلدلګيدلي وي دامکروه تحريمي ده که دغه قرآن يائي جلدپه هغه اندامو سره مسح کړي چي په اوداسه کښي مينځل کيږي اويائي په هغه اندامو سره مسح کړي چي دهغه مينځل پ اوداسه کښي واجب نه وي لکه مټ؛ ياسينه؛ يانوريائي په داسي جام سره مسح کړي چي هغه دده پربدن باندي وي لکه لستوڼي ؛لمو ؛پګړي؛دسمال ؛اوپټو ؛همدارنګه نور...

مسئله: که پرکاغذيابل شئ باندي دقرآن کريم آيت ليکل شوي وي

نوددغه پوره کاغذمسح کول تحریمي مکروه دی هغه که هغه ځای مسح کړی کوم چی آیت پرلیکلی وی اوکه هغه چی ایات نه وی پر لیکلی.

مسئله: که دکاغذڅخه یابل شی څخه پرته پربل شی دقرآن آیت لیکل شوی وونودغه شی صرف هغه ځای مسح کول مکروه تحریمی ده پرکوم ځای چی آیت لیکلی شوی وی دهغه خالی ځای مسح کول روادی دبیلګی په توګه پردبره یادیوال یاروپی باندی آیت لیکل شوی وی.

مسئله: دقرآن شریف څخه پرته نوروآسمانی کتابونو کی لکه تورات انجیل زبور خالی دهغه ځای مسح کول مکروه دی پرکوم ځای چی لیکل شوی وی دخالی ځای مسح کول یي مکروه نه دي.

مسئله: که قرآن شریف په دارنګه جامه سره مسح شی چی هغه پربدن باندی نه وی یادجامی څخه پرته په بل شی سره مسح کړل شی لکه لرګی نومکروه نه ده.

مسئله: دبي اوسیاپه حالت کی دقرآن لیکل پریوکاغذه مکروه نه دی په دی شرط چی دغه کاغذبه نه مسح کوی نه لیکل شوی اونه خالی کاغذیعنی یوبه هم نه مسح کوی ځکه که څه هم پرکاغذباندی یوآیت ولیکل شی بیاهم دپوره کاغذمسح کول مکروه ده.

مسئله: له کاغذاونوروڅخه پرته پربل شی باندی لکه ډبره یابل شی باندی دقران شریف لیکل مکروه نه دی په دی شرط چی لیکل شوی قران شریف به نه مسح کوی که څه هم خالي ځای مسح کولای شي.

مسئله: له یوه آیت څخه کم لیکل مکروه نه ده که څه هم پریوشی باندی یی لیکی.

مسئله: دحدث اصغریعنی داوداسه نه درلودلو په حالت کښی دقرا ویل اووبل چاته ویل هغه که ورته ګوری یانه ګوری صحیح ده په دی شرط چی لاس به نه ورسره لګوی.

مسئله: ونابالغه کوچنیانوته دبی اودسی په حالت کښی قران شریف ورکول اودهغه مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۰ لومړی ټوک)

مسئله: که دقران مجیدترجمه په بله ژبه کښی وی نوصحیح داده چی ددی هم هاغه حکم دی کوم چی دقران شریف دی. (بحرالرائق درمختار)

مسئله: دقران شریف دهغوآیاتونوچی منسوخ شوی دی حکم هم هغ دی کوم چی دقران څخه پرته دنوروآسمانی کتابونوحکم دی هغه ک پریوشی باندی لیکل شوی وی نوخالص دهغه ځای مسح کول مکرو دی پرکوم ځای چی لیکل شوی وی دټوله ځای مسح کول مکروه ن دی. (علم الفقه مخ ۸۱ لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه لمونځ کول سجده تلاوت دجنازی لمونځ دکعبې طواف اوقران کریم لره لاس وروړل روانه ده

مسئله: وحائضی اونفاسی ښځی اوبی اودسه یعنی جنوب سړ لپاره دقرآن شریف په شان تورات انجیل اوټول اسمانی کتابوته لاس وروړل هم مکروه ده . (شامی مخ ۱۴۰ لومړی ټوک کبیری مخ ۶۰)

مسئله: که یوچادخانه کعبی طواف بیله اوداسه وکړنوطواف خ صحیح کیږی امادغه عمل ئي حرام دی ځکه چی دطواف لپاره له ب اودسی څخه پاکیدل واجب دی. (کتاب الفقه مخ ۸۵ ټوک لمړی)

داوداسه بیلابیلې مسئلې

مسئله: که دناخبرتیاله کبله دحیض په وخت کي طواف زیارت وکړي حج اداکیږي خوتوبه اودمغفرت غوښتنه باندی لازمه ده او اوښ یا غویي به ذبح کوي (یعني وینه بهول باندی لازمه ده. (فتاوی رحیمیه مخ۵۲ټوک دوهم)

مسئله: که داوداسه په شروع کی بسم الله ویل هیرشی نوداوداسه په منځ کی په بسم الله ویلوسره سنت نه اداکیږي ځکه چی اودس یو عمل دی په خلاف له ډوډی، په ډوډوی خوړلو کښی هره ګوله اوهر غوړپ جلاجلاعمل دی نوځکه دډوډی په منځ کی په بسم الله ویلو سره سنت اداکیږي. (نمازمسنون مخ۷۵کبیری مخ۲۲امدادالفتاوی مخ۴۱لومړی ټوک)

مسئله: په ژبه سره داوداسه نیت کول مستحب دی. (احسن الفتاوی مخ۹ټوک دوهم)

مسئله: ځینی خلګ داوداسه مخکی اعوذبالله وایي ددی حکم نه دی شوی اودسنت خلاف دی. (نمازمسنون مخ۷۵)

مسئله: دیوه لاس په اودس کولوکي مي مکروه والی نه په روایت کی لیدلی دی اونه یوروایت ددغه واجبونکی ګرزی سره له دی چی ځینی اندامونه په دواړولاسونونه شی مینځل کیدالای هغه لکه دواړه لاسونه تربیریوپوری مینځل اودځینواندامو په مینځلوکښی په دواړولاسوسره تکلیف وی لکه دپښی مینځل چی په یوه لاس کښی یي لوټه وی (کوزه) (امدادالفتاوی مخ۳۳لومړی ټوک)

مسئله: بی له عذره په اودس کولوکښی دبل څخه کومک غوښتل نه دی پکار. (شرح نقایه مخ۹لومړی ټوک کبیری مخ۳۱)

مسئله: له ښځی څخه په مچه اخستلوباندی(یعنی خپله ښځه ښکلول) اودس نه ماتوی ترهغه چی مذی نه وی راوتلی. (آپ کی مسائل مخ ۳۹ټوک دوهم)

مسئله: په چوتړو کښی دننه مرداری نه وی نوځکه له اوداسه وروسته په چوتړوا غوستلوسره اودس دوهم ځل نه لازمیږي. (آپ کی مسائل مخ۴۱ټوک دوهم)

مسئله: پراوردپخ شوی په خوړلوسره اودس نه ماتیږي. (آپ کی مسائل مخ۴۱ټوک دوهم)

مسئله: داوښ دغوښوپه خوړلوسره اوهرهغه شی چی پراوړباندی پخ شوی په خوړلویي اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: دګناه په کاروسره اودس نه ماتیږي خومکروه کیږي له همدی کبله دوهم ځل اودس کول مستحب دی. (آپ کی مسائل مخ۴۱ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په وخت کښي په سلام اودهغه په ځواب سره اوداسه ته هیڅ تاوان نه رسیږي دډوډی دخوړلوپه وخت کښی باي دسلام نه واچول شی پرډوډی خوړونکی دسلام ځواب واجب نه دی. (آپ کی مسائل مخ۴۴ټوک دوهم)

مسئله: واودس کونکی ته سلام اچول صحیح دی خوهغه وخت چی هغه په دعاویلوسره بوخت نه وی که بوخت وی بیامکروه ده. (فتاوی محمودیه مخ ۲۳۰ټوک پنځم)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښی دی داذان ځواب هم ورکوی اودس دی هم کوی. (فتاوی محمودیه مخ۶۴ټوک دوهم بحواله شامی مخ۲۶۷لومړی ټوک)

مسئله: دښځی وکوچنی ته په تی ورکولوسره اودس نه ماتیږي خوکه دلمانځه په وخت کوچنی تي وروی اوشیدی هم راووتلی نولمونځ

فاسیدیږی خو که شیدی نه راووتلی لمونځ نه فاسیدیږی یعنی صحیح کیږی. (امدادالفتاوی مخ۴۱لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ۱۳۶لومړی ټوک)

مسئله: دهغه کوچنی بولی چی شیدی خوری ناپاکه دی له هغی جامی سره چی دغه بولی ولګیږی بیله پاکولو لمونځ نه ورسره صحیح کیږی. (فتاوی محمودیه مخ۳۱ټوک دوهم)

مسئله: که ویښتان غوړشوی وی او اوبه پرتیری شی نو هیڅ تاوان نه لری. (امدادالمسائل مخ ۴۳)

مسئله: که دیوچالاس یاپښی چاودلی وی اوپه هغه چاوده کښی یي موم (هغه نرم شی چی مچمچیانی یي له شاتوسره جمع کوی) یاروغن یادیودواڅخه یي ډک کړی اوددی په راکښلو کښی تکلیف وی نو بیله راکښلو دی اوبه باندی وبهوی او اودس صحیح کیږی.

(بهشتی زیورمخ۴۸لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۱لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۹۵لومړی ټوک)

بیله اوداسه وقران شریف ته لاس وروړل

مسئله: وپوره قرآن یادهغه ویوی برخی ته بیله اوداسه لاس وروړل یادهغه لیکل په ځوشرطوسره روادی (لومړی) شرط دادی چی بیړنی حالت به وی دبیلګی په توګه قرآن شریف په اوبو کښی ډوبیږی یا په اورکښی سوځل کیږی نوپه دغه وخت کښي وقرآن شریف ته بیله اوداسه لاس وروړل روادی (دوهم) شرط دادی چی قرآن شریف به په داسی پوښوکښی وی چی هغه ورسره نښتی نه وی لکه قرآن شریف چی په خلطه یاجامه چمړه یاکاغذاویاپه دسمال کښی نغښتی وی په دغه حالت کښی وقرآن شریف ته لاس وروړل یاپورته کول روادی خوپه کوم شی کښی چی بندوی اوهرهغه شی چی پیرودلوپه وخت

کښی بی له وضاحته له ده سره شامل بلل کیږی ودی ته لاس وروړل ناروادی که څه هم هغه دقرآن شریف څخه جلاوی هم پرداغه قول باندی فتوی ده (دریم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به نابالغ وي اودلوستلوپه غرض لاس وروړي داحکم له زحمت اومشکل څخه دبچ کیدوپه غرض دی بالغ اوحائضه ښځه که استاذوی که شاګرد لاس وروړل ورته روانه دی (څلورم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به مسلمان وی که دغه شرطونه نشوموجودنوناپاکه اوبی اودسه سړی ته وقرآن شریف ته لاس وروړل یعنی دبدن په یوبرخه سره یي مسح کول روانه دی وقرآن کریم ته بې اودسه دقرآن شریف لوستل چي لاس نه وروړي په یادیاچي ورقی بل څوک خلاصوی جائزدی.

مسئله: وناپاکه (چی غسل باندی واجب شوی وی) سړی او حائضی ښځی ته دقرآن تلاوت هم حرام دی.

مسئله: بیله اوداسه وتفسیرته لاس وروړل مکروه دی دتفسیرڅخه پرته ونوروفقهی حدیثواونوروکتابوته لاس وروړل روادی دغه دارنګه اموردی چی اجازه یي شوي ده. (کتاب الفقه مخ۷۸لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه فیته (کیسټ) ډکول اوهغه په لاس کښی رااخستل روادی ځکه چی په فیته کی خالص هوابندیږی کلیماتی یابل شی نه پکښی بندیږی په خلاف دکتاب لیکل په کتاب کښی کلیماتی جمع اوبندیږی نوځکه لیکل.

مسئله: بیله اوداسه اوهغه بیله اوداسه مسح کول روانه دی.

(نظام الفتاوی مخ۲۵لومړی ټوک بحواله فتاوی عالمګیری مخ۲۰لومړی ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: دقرآن شریف وتیپ اوفتی ته لاس وروړل بیله اوداسه روادی
(احسن الفتاوی مخ۱۹ توک دوهم اوامدادالفتاوی مخ۱۴۴ لومړی توک)

بیله اوداسه دقرآن شریف وهغه ورقی ته لاس وروړل چی هلته دقرآن شریف آیت نه وی لیکل شوی لکه چی په قرآن کښی په پورتنی ورقه باندی آیت نه وی لیکل شوی مسح کول یي روانه دی بلکه جلد یعنی وقایه مسح کول هم روانه دی. (احسن الفتاوی مخ۱۹ توک دوهم بحواله ردمحتار مخ۱۶۰ لومړی توک)
ځکه چی دغه جلدونه ټول دیوه په حکم کی دی. محمد رفعت قاسمی غفر الله له

مسئله: په اخباریابل شی کی چی دقرآن آیت لیکل شوی وی خالص دهغه ځای مسح کول منع دی چیری چی آیت لیکل شوی وی ونورو ځایو ته یي لاس وروړل روادی خوکه یوآیت ډیرکوچنی وی یعنی ترشپږو تورو هم کوچنی وی نودیوه قول مطابق پردغه دلاس ایښودلو جواز شته. (احسن الفتاوی مخ۱۹ توک دوهم بحواله ردمحتار مخ۱۶۰ لومړی توک)

مسئله: په تفسیرکی دقرآن پرته بل شی ډیروی نودغه تفسیرته بیله اوداسه لاس وروړل جائزدی خوچیري چي قرآن لیکل شوی وی هلته دی لاس نه لګوي دحدیثو کتابونه بیله اوداسه مسح کول روادی.
(احسن الفتاوی مخ۲۷ توک دوهم اوامدادالفتاوی مخ۱۴۵ لومړی توک اوفتاوی محمودیه مخ۲۶ توک دوولسم)

دکتابودتجارلپاره بیله اوداسه وقران ته لاس وروړل

دکتابو دتجارلپاره بیله اوداسه قرآن مسح کول په یوه طریقه هم نه دی روا په دسمال سره دی مسح کړی اوپه چاقویاقلم سره دی ورقه واړوی اودی یي ګوری لاس دی نه وروړی اوپه کوم کتاب کښی چی یویادوه آیته لیکل شوی وی دغه بیله اوداسه ویل روادی خوځای دی نه مسح کوی پرکوم ځای چی آیت لیکل شوی وی. (امدادالاحکام مخ ۲۴۱ لومړی توک)

دست کلی په لاس کول بیله اوداسه قران ته لاس وروړل

پوښتنه: دقرآن شریف دیادولولپاره هرګړی مسح کول راځی که هغه دستکلی په لاسوکړی چی هغه خاص دقرآن کریم دمسح کولولپاره جوړی شوی وی دی بیابیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړلای شی کنه؟
ځواب: دست کله هم یوه اغوستل شوی جامه ده په دغه سره قرآن کریم مسح کول روانه ده بلکه په دسمال یابل شی سره مسح کول روادی کوم چی دبدن څخه بیل وی. (امدادالاحکام مخ۵۰ لومړی توک)

مسئله: بیله اوداسه اوبیله لاس وروړلو وقرآن ته قرآن ویل په یادلپاره دثواب رسولوومړوته رواده په دی شرط چی ناپاکه به نه وی یعنی غسل پرواجب نه وی. (امدادالاحکام مخ۳۱۷ لومړی توک)

مسئله: قرآن حدیث اودخدای جل جلاله نومونه که په بله ژبه کښی لیکل شوی وی هغه هم واجب التعظیم دی یعنی تعظیم یي کول واجب دی. (امدادالاحکام مخ۲۴۳ لومړی توک)

مسئله: بالغ سړی که قرآن راواخلی نوبایدسره له اوداسه یي ووایي اوهغه چی نابالغه وی وهغه ته قران ویل بیله اوداسه صحیح ده بالغانوته که داوبوبرابرول سخته وی نوبیله اوداسه وقرآن ته لاس باید ورنه وړی بلکه په جامه یاقلم سره دی ورقه اړوی.
(فتاوی محمودیه مخ۲۶۷ توک شپږم او۲۴ لومړی توک)

مسئله: ونابالغه ته قران مسح کول یاهغه تخته مسح کول چی پرهغی قرآن لیکل شوی وی مکروه نه ده اوپه دی کښی هم څه تاوان نشته چی بالغ اواوداسه والاوکوچنی نابالغه بی اودسه ته یي ورکړی یادبی اودسه هلک څخه بالغه اواودس والا قرآن طلب کړی همدارنګه قرآن

پاک دضرورت په وخت کښې اخستل اوورکول روا دی هغه ضرورت وکوچنیانوته قرآن وریادول دی ځکه چې په کوچنی والی کښې یادول داسی دی لکه پرډبره چې یونقش ولیکل شی (په نابالغه باندی هروخت اودس کول دوی. په تکلیف کی اچول دی اودبلوغ په انتظارکی نه یادول دحفظ قرآن ومسئلی ته تاوان رسوی)نوځکه دکوچنیانولپاره په قرآن مسح کولو کی اودس شرط نه دی هغه یي بیله اوداسه مسح کولای شی. (کشف الاسرارمخ۰۵لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه قرآن مسح کول صحیح نه دی خوکه په دارنګه جامو سره یي مسح کړی چې هغه له بدن څخه بیلی وی مثلا په پټوسره همدارنګه دقرآن کریم یادول بیله اوداسه روانه دی اوکه قرآن شریف خلاص وی اوبیله لاس وروړلوورته وګوری وواییي نوصحیح دی. (بهشتی زیورمخ۱۳لومړی ټوک بحواله شامی مخ۱۵۵لومړی ټوک)

دمعذورپیژندنه اودهغه حکم

دایودلمرپه شان ښکاره خبره ده چې په شریعت اسلامی کی په ډیر ښکاره ډول باندی داتصریح موجوده ده چې دده په حکم کښې هیڅ سختی اوتکلیف نشته دالله تعالی فرمان دی:[وماجعل علیکم فی الدین من حرج]یعنی ددینی اومورو پرځای راوړلوکی پرتاسوهیڅ سختی نشته هر هغه شئ چې په هغه کی سختی اوتکلیف وی پر مکلف انسان باندی واجب نه دی په دغه کښې ددارنګه ناروغیو ناروغان داخل دی چې دناروغی په حالت کی مجبورکیږی دبیلګې په توګه دسوزک ناروغی چې ددی له کبله ټوله وخت یازیات وخت دبولوڅاڅکی راووزی همدارنګه دمذی یانورومسلسل وتل ودغه

ناروغیوته سیلان ویل کیږی په دغه کښې هغه ناروغی هم داخله ده چې پرله پسی دنس ناستی ناروغی وی یادمعدی ناروغی چې وهغه ته پیچ (dysentery) ویل کیږی داهغه ناروغی ده چې دبولوله ځای څخه وینی اونوونه راووزی په دغه اوهمدارنګه په نوروبیلابیلو ناروغیوکي دپاکی یوه خاصه شرعی طریقه ده چې له دغه ناروغیو سره مناسبه ده دحنیفیه وواحنافوپه اندددی په اړوندڅوامورډی (لومړی)دسیلان (پرلپسی بی اودسیا) پیژندنه (دوهم)ددی شرعی حکم (دریيم)هغه امورچې دهغه پوره کول پرمعذوره انسان واجب وی پیژندنه دسوزک دناروغی یوخاص کیفیت (ډول) دی چې په هغه کښې همیشه بولی راوزی یاهرګړی بادونه خارجیږی یاحائضه (دښځودناروغی وینه)وی یایی همیشه پیچ اودارنګه نوری مشهوری ناروغی وی کوم شخص چې ددغوناروغیوناروغه وی وهغه ته معذورویل کیږی لیکن معذورهغه وخت بلل کیږی چې دفرض لمانځه ټوله وخت داوداسه دماتیدلوپه ډول تیرشی که بی اودسیادفرض لمانځه وخت ټوله نه نیوی نوناروغه معذورنه بلل کیږی همدارنګه که یوه فرض لمانځه ټوله وخت بیله بی اودسی حالته نشی تیرنودغه دعذرڅخه نه بلل کیږی خوکه دعذرکیفیت وریپیښ وی هغه که دلمانځه دوخت په هره برخه کښي چې وی عذربلل کیږی لکه څنګه چې دماپښین دلمانځه له شروع څخه دبولوناروغی پیښه شی نودماپښین دختمیدوپوری دی معذور بلل کیږی اودغه معذوری روانه پاته کیږی ترڅوچې دلمانځه پوره وخت نه شی تیریعنی دماپښین دوخت دتیریدلوڅخه وروسته دمازدیګر وخت راغلی

اوهغه پوره تیرشواودبولوڅاڅکي رانشي که دیوسړی عذردماپښین دوخت له پیل څخه بیاترتمامیدوپوري جاري وو اودمازدیګردوخت په یو ه برخه کښي هم داعذرجاري وی اوبیابندشي که څه هم په دغه وخت کښي یوڅاڅکی دبولوراشي په دغه ټوله وخت کښي معذور بلل کیږی یعنی دغه ټول وخت دعذردی داحنافو په مذهب دمعذوردغه تعریف دی په دغه صورت کښي حکم دادی چی دهرلمانځه دوخت لپاره به اودس کوی اوپه دغه اوداسه سره فرض اونفل ټول کولای شی یعنی په یوه وخت کښي هرقسم عبادت په کولای شی خوچی فرضي وخت تیرشي اودس هم ختم دی که یوسړی دعذردحالت له پیښیدوڅخه مخکي اودس دړلودی نودوخت دختمیدو له کبله یي اودس نه ماتیږی بلکه هغه وخت ماتیږي چی دعذرڅخه پرته په بله وجه سره یي اودس مات شی هغه لکه دهوا وتل دویني وتل له دغه تفصیل څخه دابښکاره کیږی چی دمعذورسړی داودس دماتیدووجه دفرض لمانځه دوخت تیریدل دی که لمرراختلووروسته یي داختردلمانځه لپاره اودس وکړی اودماپښین وخت راغلی نواودس یي نه ماتیږی دغه اودس (چی داختردلمانځه لپاره شویدی) چی په کوم وخت بنی شوی دی دفرض لمانځه وخت نه وو بلکه دارنګه وخت ووچی په هغه کی فرضي لمونځ نه وونود اختر دلمانځه په اوداسه سره چی کوم لمونځ کول وغواړی کولای ئی شی ترهغه وخته پوري چی دماپښین وخت ختم شی دماپښین دوخت دختمیدلوسره دستی اودس ماتیږی ځکه چی هغه دفرض لمانځه وخت دی خوکه یي دلمردراپورته کیدلوڅخه مخکي اودس وکړی

نودلمر دراختلوسره دستی اودس ماتیږی ځکه دفرض لمانځه (یعنی دسهار) وخت دلمرراپورته کیدلوسره دستی ختمیږی همدارنګه که یي دماپښین له لمانځه کولووروسته اودس وکړی نودمازدیګردوخت په راتللوسره ئي اودس ماتیږی ځکه چی دماپښین وخت ختم شوی دی. (کتاب الفقه مخ ۱۶۵لومړی ټوک تفصیل احسن الفتاوی مخ۷۷ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۸لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۰لومړی ټوک)

دفکروړخبره

اوس هغه خبره کیږی چی ومعذورانسان ته دهغه کول پکاردی هغه داده چی معذور انسان ته په کاردی چی دخپلی معذوری حالت لږی کړی یادی دخپل وس مطابق دکمولوهڅه وکړی همدارنګه که تکلیف نه وو یعنی دالازمه ده چی ترڅوپوری ممکنه وی درملنه دی وکړی ځکه که داممکنه وی چی دناروغی څخه دخلاصون لپاره دډاکترانودتجویز مطابق خپله درملنه کولای شی اونه یي وکړی نوګنهګار کیږی فقهاؤ داتصریح کړیده چی ودغه ناروغیوته دخپلی ناروغی درملنه واجبه ده اودخپل وس مطابق دی ددغی ناروغی دلږی کولوهڅه وکړی له دغه څخه دامسئله رااووته چی دارنګه ناروغ چی درملنه نه کوی اوناروغی ئي زیاتیږی سره له دی چی ددغه درملنی وړوی نوګنهګاردی. (کتاب الفقه مخ۱۶۶لومړی ټوک)

معذوردی څنګه اودس وکړی ؟

دابښکاره ده چی جامه یاکاغذددرملنی یه ډول پردغه رنګه ناروغیو باندی واجب دی لکه د استحاض په حالت کی چی یي ښځه استعما لوی (یعنی دښځودحیض له وینوڅخه پرته درګ دڅاودلوله کبله

وینې همیشه رارواني وی)چي دهغه له کبله وینه بندیږی یاپه هغهٔ کښې کموالی راځي همدارنګه که لمونځ کونکی په ولاړی لمونځ کوی نوبولی ځینی کیږی یاپه ولاړی لمونځ کولوسره وینې ځینې بهیږی یایوبله دارنګه خبره وی نوپه ناستې دی لمونځ وکړی اوکه درکوع یاسجدی له کبله دغه وربیښیږی نودی رکوع اوسجده نکوی بلکه په اشاره سره دی لمونځ وکړی.

مسئله: که دناروغی دپټښیدوله کبله پرجامو باندی مرداری ولګیږی اوده داخیال وی چي که دغه ومینځم بیاهم له لمانځه څخه مخکې مرداریږی نوددغه مینځل واجب نه دی خوکه یي داخیال ووچي دلما نځه دپوره کولوڅخه مخکښې نه مرداریږی نوبیائي مینځل واجب دی. (کتاب الفقه مخ۱۶۷لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۶لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۳۸۱لومړی ټوک)

مسئله: معذورته په کارده چي له دغه طریقې څخه لکه څنګه چي پورته بیان شوه داودس کولووروسته پرته له یوه فرض لمانځه څخه بل فرض لمونځ ونکړی بلکه دالازمه ده چي دهر فرض لمانځه لپاره داوداسه اړوندپرتهٔوله شیانوباندی عمل وکړی بیاپه دغه اودس سره دفرض لمانځه سره نوافل هم چي زړه ئی وغواړی کولای شی کهٔ دفرض لمانځه څخه مخکی یي کوی که یي وروسته کوی داخبره د نیت په بیان کښې ښودل کیږی چي پرمعذورسړی باندی واجبه ده چي داوداسه په وخت کښې داباحت الصلوة نیت وکړی په داډول چي په زړه کښې اراده وکړی چي له دغه اوداسه څخه زمانیت دادی چي دنبی ﷺ له طرفه څخه زمالپاره دلمانځه اداکولومباح شی په دغهډول دنیت کولوحکم ځکه دی چي دغه اودس په حقیقت کښې اودس نه دی ځکه

چي اودس دهمیشه بولوراتللوله کبله ختمیږی دغه اسانی خوپه اسلام کښې ایښودل شوی ده چي په دغه اوداسه سره پرلمونځ کولوباندی ثواب ورکول کیږي ځکه چي دشریعت په ټولواحکاموکی دخلګودښه والی اوددنیااواخرت ددواړوجهانو ښه والی پکی نظر دی. (کتاب الفقه مخ۱۷۰لومړی ټوک اوآپ کی مسائل مخ۳۳۲ټوک دوهم اومخ۳۲۹ټوک دوهم)

مسئله: که دسړی له ټپ څخه موادبهیږی نودغه سړی معذوربلل کیږی ددغه سړی په یوه اوداسه ددوهم وخت لمونځ نه دی روا دوخت په وتلوسره دده اودس ماتیږی ددوهم وخت لپاره بایدنوی اودس و شی. (فتاوی دارالعلوم مخ۲۹۵لومړی ټوک بحواله ردمحتاراحکام معذور مخ۲۸۱لومړی ټوک)

دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم

مسئله: دهمیشه مذی له کبله چي دناروغی په حالت کښې وی یوڅوک معذورنه بلل کیږی خوکه دمذی همیشه وتل دیوناروغی له کبله نه وو بیامعذور بلل کیږی همدارنګه هغه څوک معذور بلل کیږی چي دمذی دوتلوپه وخت کي دمعمول په اندازه دلذت (خوند) احساس کوی که دناروغی له کبله خوداسی نه دی خو چي واده نه دی کړی ځکه ده ته دمذی دوتلوپه وخت کښې لذت محسوسیږی په داډول چي دخالص کتلویاخیال کولوڅخه همیشه مذی راځي نوپه هرصورت کښې په دغه سره اودس ماتیږی خواکه دغه کیفیت ټوله وخت وی (یعنی خالص دناروغی له کبله همیشه ووزی لکه دبولوپه مسئلوکښې چي تیرشوی دی نومعذوربلل کیږی که دمذی په وتلوکی لذت وی که څه هم دغه لذت همیشه وی معذورنه بلل کیږی (کتاب الفقه مخ۱۶۸ ټوک لومړي اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۸۹لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۰لومړی ټوک احکام المعذور)

مسئله: دمذی اوودی په وتلوسره اودس ماتیږی. (هدایه مخ۱۲ټوک لومړی)

مسئله: که سړی وښځی ته لاس وروړی یایي خالص خیال وکړی نو که دسړی یادښځی دمخ له لوری څخه اوبه راغلی نواودس یي ما تیږی ودغه اوبوته چی دجوش په وخت کی راووزی مذی ویل کیږی.

مسئله: وښځوته دناروغی له کبله دمخ له لوری دپوزی دمواداوپه شان سپینی اوبه راځی دغه مرداری دی اوددغه په وتلوسره اودس ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۷۴لومړی ټوک بحواله هدایه مخ۳۹لومړی ټوک اوشرح التنویرمخ۱۲۹)

مسئله: دبولویادبل شی څاڅکی راوتل یقینی وی نواودس کول ضروری دی که دشرعی عذرو اندازی ته رسیدلی وو دلمانځه په ټوله وخت کښې یي دومره وخت نه شوپیداکولای چی پوره اودس وکړی اولمونځ وکړی یعنی دومره وخت له څاڅکو څخه دخوندي کیدلونشی پیداکولای چی اودس اولمونځ پکښې وکړی نودغه سړی شرعی معذوربلل کیږی ددغه حکم دادی چی په ټوله وخت کښې دي یوځل اودس وکړی اوچی زړه یي غواړی ددغه وخت دلمانځه سره دی نورلمنځونه (نفلونه) وکړی په دغه وخت کی داوداسه دراګرزولو ضرورت نشته څه وخت چی وخت ووزی اودس یي ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۲۸۵لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۴لومړی ټوک اومخ۲۸۱لومړی ټوک باب نواقض الوضوءامدادالفتاوی مخ۳۴لومړی ټوک)

دکوم چاچی لاسونه اوپښې پري شوی وی یايي مصنوعي وی اودس دی څنګه کوی ؟

مسئله: که دیوچالاسونه اوپښي پري شوی وی نوهغه دی داوداسه پراندامواوبه وبهوی که یي پردغه قدرت نه درلودبیادی تیمم ووهی که پرلاسوباندی ټپ وی یایي متی پوره پری شوی وی اوپرمخ باندی داوبواچولو قدرت هم نه لری نومخ دی دتیمم په نیت سره ددیوال یابل

شی سره ونښلوی اوکه پرمخ باندی دټپ له کبله پردی هم نه وی قادرچی مخ دمځکی یادیوال سره ونښلوی نوبیادی بیله پاکی لمونځ کوی. (احسن الفتاوی مخ۱۷ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۲۳۲لومړی ټوک)

مسئله: که دبجلکی دپورته برخی څخه پښه پری شوی وی نود مصنوعی پښې وخلاصولوته ضرورت نشته ځکه چی ددغی پښي مینځل ساقط شوی دی (دمصنوعی پښي یادبل مینځل ضروری نه دی.

(آپ کی مسائل مخ۳۲۹ټوک دریيم)

په ناسته اوسجده سره اودس ماتیږی ؟

پوښتنه: یوسړی دمواسیرونارغی لری څه وخت چی لمونځ کوی نودسجدی رکوع اوناستي په حالت کښې همیشه مرداری ځینی وزی خوڅه وخت چی ولاړوی بیادغه صورت نه ورپیښیږی نوپه دارنګه حالت کی لمونځ باید څنګه وشی خالص په ولاړه لمونځ کیدلای شی ؟

ځواب: که دناستي یودارنګه شکل وی چی دهغه په اختیارولوسره مرداری نه راوزی نودی په ناسته سره لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره وکړی که دغه ډول لمونځ کول ممکن نه وی نود ولاړو په حالت کښې دی لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په ایشاره سره کوی که دبولوپه ځای کښې په جامه اینښودلوسره مرداری نه راوتله اودجامی ودباندی برخی ته مرداری نه رسیدله نوپه دغه ډول دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ۸۰ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۰لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۳لومړی ټوک فصل احکام المعذور)

دکوم سړی اودس چی په کښېنستلواوسجده کولوسره ماتیږی اوله رکوع اوسجدی څخه هم عاجزوی نودارنګه ناروغه دی په ولاړی

اواشاره کولوسره لمونځ وکړی ودغه رنګه ناروغه ته په ستونی ستغ پریوتلوسره لمونځ کول روانه دی دولاړی په حالت کښی دسجدی اورکوع لپاره اشاره کول صحیح ده.

(احسن الفتاوی مخ۸۰ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۹۰۷لومړی ټوک بحواله بحرمخ ۲۷۳لومړی ټوک)

دبولودناروغه لپاره داودس حکم

مسئله: هغه پمبه چی دبولوپه سوری کښی ایښودل شوی وی اودننه برخه ئی لنده شوی وی ترڅوچی یې ښکاره برخه نه وی لنده شوی اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۷۳ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۳۸لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۹لومړی ټوک)

مسئله: دکوم سړی څخه چی دبولوڅاڅکی لویږی که دغه څاڅکی په دننه سوری کښې ولیدل شی نواودس یې پرځپل ځای پاته دی ترڅوچی پردباندی برخه باندی ښکاره نشی اودس نه ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۵لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۳۵لومړی ټوک کتاب الطهارة)

مسئله: وکوم چاته چی دبولوناروغی ورپیښه وی که هغه سړی دبولوسوری له پمبه څخه ډک کړی که دپمبه دننه اودباندی برخې لندی شی نودغه سړی اودس مات دی لیکن داهغه وخت اودس ماتوی چی پمبه دسوری څخه دباندی راوتلی وی یاددغه په اندازه وی که هغه دسوری څخه لاندی وی یعنی په دننه برخه کښی پراته وی نوپه دغه وخت کښی دپمبه دلندیدلوڅخه اودس نه ماتیږی ځکه چی په دغه صورت کښی راوتل موندل شوی نه دی همدغه حکم دی دهغه پمبه چی کوم سړی یې دغټوبولوپه ځای کښي کښیږدی یایې ښځه په خپل فرج کی کښیږدی یعنی که :غه پمبه له دغه ځای څخه دباندی وی

یاورسره برابروی اولندوالی دباندی راوتلی وی نواودس ماتوی که دغه ډول نه وویا اودس نه ماتوی لیکن که دپمبه دباندی برخه نه وی لنده شوی بلکه خالص دننه برخه لنده شوی وی نواودس نه ماتوی.

مسئله: که هغه پمبه دسوری څخه ولویدل نوورته کتل کیږی که پمبه لنده وه نواودس ماتوی اوکه نه وه لنده بیایې نه ماتوی اودغه حکم دی دهغه سړی داوداسه چی خپله ګوته دغټوبولوپه ځای کښی واچوی لیکن پوره ګوته دننه نه وی تللی یعنی که ګوته لنده راووتله نواودس ماتوی اوکه وچه راووتله بیااودس نه ماتوی.

مسئله: اوکه پوره ګوته پکښی داخله کړی دارنګه چی ټوله پټه شی نودغه سړی اودس ماتیږی اوکه دغه عمل روژتی سړی داستنجاپه وخت کښی وکړی نودده روژه باطله ګرزی. (کشف الاسرارمخ ۱۴لومړی ټوک) داستنجاپه وخت کی په ګوته ننوتلوسره ځکه روژه باطلیږی چی د ګوتی سره دننه اوبه ځي ځکه چی داستنجاپه وخت کښی ګوته په اوبوسره لنده وه تفصیلی احکام دروژی متعلق په مسائل روژه کښی داحقرپه کتاب کښی وګوری. محمدرفعت قاسمی غفرله

دمعذوردجاموحکم

مسئله: دکوم ناروغه له ټپ څخه چی وینی بهیږی څه وخت چی جامه بدله کړی هغه بیاناپاکه کیږی نودغه ناروغه دجامی دپاکوالی داحکم دی که دایقین ووچی دلمانځه دکولوڅخه مخکښی دوهم ځل نه ناپاکه کیږی نوپه اجماع سره مینځل یې ضروری دی اوکه ددهم ځل دناپاکه کیدوویره وه نوبیایې مینځل ضروری نه دی.

مسئله: که جامه دمینځلو یابدلولو څخه وروسته اودلمانځه له ختمو لومخکښې لنده شي نو ددې مینځل یابدلول واجب نه دي که دارنګه نه وي بیا واجب دي.

مسئله: که وناروغه ته دناپاکو جامو بدلول ګران وي نو په داغه جامو کښې دې لمونځ وکړي. (احسن الفتاوی مخ ۷۵ دوهم ټوک بحواله ردمحتار مخ ۶۳ ۵ لومړی ټوک اومخ ۲۸۲ لومړی ټوک او بهشتی زیور مخ ۵۵ لومړی ټوک شرح التنویر مخ ۱۶۱ لومړی ټوک)

مسئله: که دوخت دداخلیدلو وروسته یو ټپ راغلی چې له هغه څخه وینه نه بندیدله نو لمونځ د تر اخر دوخت پورې وځنډوي که بیا هم وینه نه وه بنده شوې بیا دې اودس وکړي او لمونځ دې وکړي که ددوهم لمانځه په ټوله وخت کښې هم بهیدله نو داول لمانځه راګرزول ضروري نه ده او که ددوهم لمانځه دختمیدلو څخه مخکښې وینه ودریده نو داول لمانځه راګرزول واجب دي (که یې داګمان وو چې ددوهم وخت دختمیدلو څخه مخکښې عذر ختمیږي نو لمونځ په اخري وخت کښې کول فرض نه دي) بنه داده چې لمونځ وکړي او وروسته دې قضاً راوړي. (احسن الفتاوی مخ ۲۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که له ټپ څخه نوونه راووزي که څه هم په پټۍ کي دننه وي اودې ماتیږي خو دچاټپ شي هروخت بهیږي دمعذروالی له کبله دهغه اودس نه ماتیږي. (امدادالفتاوی ۳۴ ج ۱)

ایامعذورداشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شي

پوښتنه: یومعذورسړی دی اودس نې وکړی اودسهارلمونځ ئې وکړی بیادلمردراختلو وروسته یې بل اودس وکړی اوداشراق لمونځ

یې په وکړي څه وخت وروسته یې په دغه اوداسه سره دڅاښت لمونځ وکړی ایادا صحیح کیږي؟

ځواب: دڅاښت لمونځ خو صحیح کیږي بلکه دماپښین لمونځ هم په دغه اوداسه سره صحیح کیږي ځکه چې دمعذور اودس دوخت په وتلو سره ختمیږي نو ځکه دماپښین دوخت ترختمیدلو پورې چې زړه یې وغواړي فرض او نفل کولای شي. (احسن الفتاوی مخ ۷۸ ټوک دوهم بحواله ردمحتار مخ ۲۸۲ لومړی ټوک)

ایامعذورسړی تروخت مخکښې اودس کولای شي؟

پوښتنه: معذورسړی دهرلمانځه لپاره نوی اودس کوي خو څه وخت چې معذور د ماښام دلمانځه لپاره اودس کوی نو یو یادوه رکعته ځینی تیریږي نو په دغه رنګه وخت کښې دې دوخت څخه مخکښې اودس کولای شي؟

ځواب: معذورسړی دوخت څخه مخکښې اودس نشي کولای څه وخت چې وخت داخل شي بس اودس دې کوي که څه هم دجماعت دتیریدلو ویره وي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸۹ لومړی ټوک بحواله ردمحتار مخ ۲۸۰ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی په دارنګه ناروغی کښې بوخت وو چې په هغه کښې داودس دماتیدلو شیان روان وو یعنې وده ته دومره وخت نه ورپیدا کیدی چې دناروغی څخه خالي وي او دی لمونځ پکښې وکړي نو دغه سړي ته دهرلمانځه لپاره نوی اودس کول ضروري دي ځکه چې دده اودس دوخت په ختمیدلو سره ماتیږي کومه ناروغي چې وده ته

وريپيښه ده په دغه سره اودس نه ماتيږي اودلمانځه دوخت په راتللوسره نه ماتيږي.

مسئله: هغه سړی چې دناروغی له کبله يي اودس نه پاته کيږي دلمر دراختللوو روسته يي اودس وکړي اوبل داسي شی نه شووړپيښ چې اودس ماتوی نودماپښين په راتللوسره ددغه کس اودس نه ماتيږي بلکه دماپښين دوخت په ختميدلوسره ماتيږي اودمازديګرپه راتللوسره پرده نوی اودس لازميږي اوترڅوچې يي ناروغی يو مخ نه وی جوړه شوی يعنی ديوه لمانځه پوره وخت نشوپيداچې په هغه کښي دده ناروغی نشي پيښه نودغه سړی معذوربلل کيږي دبيلګی په توګه ديوکس دسترګی څخه خيري راووزي اوهروخت دسترګو څخه اوبه بهيږي ياديوکس دسوزک ناروغي وي هر وخت دهغه بولي بهيږي ياويوکس ته دهواناروغی وريپيښه وي يعنی هروخت يي دلويوبولوله ځای څخه هواراووزي يايي لويي بولي جاري وي ياديوکس دتپ څخه هميشه ويني يانوونه بهيږي ياديوکس دارنګه ناروغي وي چې ترپوزه يي هميشه ويني بهيږي ياديوکس له فرجوڅخه هميشه مني يامذی بهيږي يايوښځه مستحاضه وي (يعني ديوښځی څخه دحيض اونفاس څخه پرته نوري ويني ديوناروغی له کبله راځي. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی توک)

مسئله: د کوم کس چې دارنګه ناروغي يي وي چې داودس دماتيدو لړشيان يي جاري وي ودغه کس ته دامستحب ده چې تراخره وخته پوری انتظاروکړي اوپه اخری وخت کي اودس وکړي په اول وخت

کښي يي نه وکړي ځکه چې داکيدلای شي چې په اخروخت کښي دده ناروغي ورکه شي. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی توک)

مسئله: که ديوچاپښه دبجلکي سره پری شوی وه اوپه بله پښه يي موزه اغوستي وه نووده ته خالص پريوه موزه مسح کول روادي. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی توک)

دمعذوردداوداسه په اړوندمسئلې

مسئله: که يوحکيم حاذق (پوه طبيب) ويوچاته دناروغي له کبله ديواندام له مينځلو څخه منع کړي نوددغه اندام مينځل فرض نه دی بلکه مسح دی کړي خومسح هم هغه وخت چې زيان نه رسوی که يي زيان رساوی بيامسح هم معاف ده.

مسئله: په اوداسه کښي چې دکوموانداموميځل فرض دی که په دغه اندامو کي تپ وي ياچاودلي وي يادردکوي نوکه په دغه حالاتو کي اوبه رسول تکليف نه وي اونه زيان وررسيږي داوبوله کبله نو مينځل يي فرض دی که داسي نه وی بيادی مسح وکړي اوکه مسح هم نشي کولای نوبس پريږدي. (درمختار)

مسئله: که په لاس کښي تپ وی ياچاودلي وی چې دهغه له کبله لاسونه اودلاسوپه ذريعه نوراندامونه نشي مينځلای اونه په يوبل چل سره نوراندامونه مينځلای شي اونه ئي په بل مينځلای شي نوپه دغه صورت کي اودس فرض نه دی بلکه تيمم دی ووهی که يي کولای شو.

مسئله: پرلاس پښه اومخ باندی که دوااچول شوی وی نوپردواباندی اوبه بهول واجب دی په دی شرط چې زيان به نه رسوی که داوبوبهولوو روسته دواخپله ايله شوه يايي په قصدايله کړه که دجوړ

والی له کبله ایله شوه یایي بیله کړه نومسح باطلیږی یعنی ددغه اندامومینځل ضروری دی.

مسئله: که دیوچالاس سره له ږیریوپری شوی وی یایي پښه سره له بجلکوپری شوی وی نوپه دغه حالت کی دلاس اوپښی مینځل واجب نه دی که یي په یوطریقه مینځلای شی اودسرمسح کولای شی نودی وکړی که یي نشی کولای هغه هم فرض نه دی بلکه دتیمم په نیت سره دی ددیوال یابل شی سره ونښلوی اوپه دغه صورت کښي دی مسح وکړی.

مسئله: که دیوچالاس پری شوی وی خوږیري یادږیري څخه زیات پاته وی یایي پښه پری شوی وی خوبجلکه یادبجلکی څخه زیات پاته وی نوپه دغه صورت کښی دږیری اوبجلکې مینځل واجب دی اودهغه څخه دلاندی برخی مینځل فرض دی.

مسئله: که لاسونه دږیریوسره پری شوی وی یاپښی له بجلکوسره پری شوی وی اومخ هم خوږمن وی نوپه دغه صورت کښی اودس فرض نه پاته کیږی.

مسئله: کوم څوک چی له یووجی څخه ددواړوغوږومسح په یوه ځل نشی کولای (فلج زده وی)نودی لومړی دراسته غوږمسح وکړی بیادی دچپه غوږمسح وکړی. (علم الفقه مخ۸۲لومړی ټوک)

داوداسه په اندامو کښي یواندام خوږیامات شی

داوداسه په اندامو کی یواندام خوږیامات شی یایي له یووجی پټی باندی لګولی وی ددغه دری صورته دی (لومړی) صورت دپټی خلاصول ضررمن وی دبدن مینځل ضررمن وی اوکه نه ی لکه چی

دمات شوی لاس یاپښی پټی خلاصول ضررمن دی نوپه دغه صورت کښی که پرپټی مسح کول زیان نه رسوی نوپرټوله پټی دی مسح وکړی دغه پټی دټپ په برابری باندی ترل شوی اوکه دټپ څخه پرته پرجوړبدن هم ترل شوی وی اوکه مسح هم زیان رسوی نوبس پری دی ږدی (دوهم) صورت دپټی خلاصول ضررمن نه وی لیکن څه وخت چی یي خلاصه کړی بیایي خپله نشی ترلای یاداسی کس هم نه وی چی وییي تړی نوپه داسی حالت کي دی مسح وکړي په دی شرط چی زیان نه رسوی که یي رسوی بیاهم مسح معاف ده (دریيم صورت)دپټی خلاصول که ضرر من نه وی اونه دخلاصولووروسته بیرته په بندولوکښی وخت لګیږی نوپه دارنګه حالت کښی که دټپ مینځل زیان نه رسوی نوپټی دی خلاصه کړی ټول اندام دی ومینځي اوکه دټپ مینځل زیان رسوی نوخوږمنه برخه دی نه مینځی پاته جوړه برخه دی ومینځی په دی شرط چی دمینځلوله کبله زیان نه رامنځ ته کیږی پرخوږمنه برخه که مسح تاوان نه رسوی نودی مسح پروکړی که یي تاوان رساوی بیادی پټی وتړی اومسح دی باندی وکړی که مسح هم تاوان رساوی بیامسح هم معاف ده.

مسئله: که پټی دارنګه ترل شوی وه چی په منځ کښي یي جوړه برخه هم ترل شوی وه پردغه دی هم مسح وکړی په دی شرط چی دپټی خلاصول یادهغه اندام مینځل زیان رسوی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله: که پریوه پټی بله پټی وترل شی نوپرهغه هم مسح رواده.

(علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله: که بیله پټۍ په مسح کولو کښي ویره وی نو دی پرپټۍ باندی لوندلاس تیرکړی که په شاوخواکښی یوځای وچ پاته شی پروانلری پرټوله ځای دی لاس تیرکړی که څه هم اوبه ولګیږی اوپاته شی لکه څنګه چی په مسح کښي کیږی پروانلری اوکه دغسل ضرورت وی بیایي هم دغه حکم دی یعنی دټپ ځای دی مسح کړی (لوندلاس دی باندی تیرکړی)اوپرنوربدن دی اوبه وبهوی اوودی مینځی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۲۹۷لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۵۰لومړی ټوک باب المسح علی الخفین تفصیل وګوری په بهشتی زیورمخ۴۹لومړی ټوک بحواله شرح الوقایه مخ۱۰۱لومړی ټوک مراقي الفلاح مخ ۳۶کبیری مخ ۱۱۵غنیه مخ۱۱۵فتاوی هندیه مخ۳۴)

مسئله: که پرټپ پټۍ تړل شوی وی وینه اونوونه پرپټۍ باندی ښکاره راوزی که وینه یانوونه دومره ووچی که پټۍ نه وای تړلی نووینه به له خپل ځای څخه بهیدله نواودس ماتیږی. (علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

اودس په دوه ډوله شیانوسره ماتیږی

اودس چی په کوموشیانوسره ماتیږی دهغه دوه قسمه دی یوهغه شی دی چی دانسان له بدن څخه ووزی بل هغه دی چی دانسان پربدن باندی رائی لکه بی هوښي خوب اونورداول قسم دوه صورته دی یوهغه چی دخاص اومشترکی برخی څخه ووزی لکه بولي اوګندګی دوهم هغه دی چی دنور وځایو څخه که یوشی ووزی لکه وینه ،قئ اونوردلومړی قسم صورت : لومړی دژوندي انسان له خاصې برخې څخه کوم شئ ووزي نو اودس ماتوی خوادغه شی پاک وی لکه شګه یاډبره یاباښ شی یاناپاکه وی لکه بولي ګندګی مذی همدارنګه نور(دوهم)نارینه یاښځینه که په خپل فرج کښي جامه یاباښ شی کښیږدی اودغه جامه په بولوسره لنده شی اودجامی په دباندی برخه

کښي ددی اثرمعلوم شونواودس ماتیږی داهغه وخت چی جامه په فرج کښي نه وی پټه شوی که جامه په فرج کښی پټه وه بیاپه لندولوسره اودس نه ماتیږی غرض داچی دمرداری په وتلوسره هغه وخت اودس ماتیږی چی مرداری جلاشی یاښکاره شی.

مسئله: دژوندی سړی دلویوبولوله ځای څخه که یوشی وواتی خوپاک وی لکه شګه یاډبره یاناپاکه وی لکه لویي بولی اودس ماتوی

مسئله: که دښځې دلوی اوکوچنی بولوځایونه سره یوشوی وو فرق یي نه کیدی نودهری برخی څخه چی یي هواراووزی اودس ماتوی ځکه ددوی فرق نه دی پاته شوی.

مسئله: که په دووبرخوکښی دیوی برخی څخه شی راووتی بیرته ننوتی اودس ماتوی دبیلګی په توګه دښځی له فرج څخه ماشوم یوجزلکه سریابل غړی راوواتی اوبیرته ننوتی که هغه غړی دباندی راوتلی وونیم وی یادنیم څخه زیات یالږوی په دی شرط چی وینه به نه وی راوتلی دایي ځکه وویل چی که وینی راووزی بیاخولویه بي اودسی ده چی غسل واجبوی (دوهم) دنارینه یاښځینه دلویوبولوله ځای څخه یوشی راووزی بیابیرته ولاړشی یعنی دننه شی (دریم) همدارنګه که دکولمی یابل شی یوه برخه دباندی راووتله اوبیرته ننوتله (څلورمه)که دیوکس دلوي بولوله ځای سره یادکوچنی بولوله ځای سره نیژدی یوټپ جوړشواوله هغه څخه سوری جوړشونوددغه سوری هم هغه حکم دی کوم چی دبولودځای دی په دی شرط چی ددغه سوری څخه به هم هغه مرداری راوزی کوم چی دبولوله ځای څخه راووزی دبیلګی په توګه (لومړی

)دلوئي بولوله ځاى سره نژدې يوسورى جوړشي اوله هغه ځخه مردارى راووزي (دوهم) يادكوچني بولوله ځاى سره نيژدې يوسورى جوړشي اوله هغه ځخه بولى راووزي (دريیم) كه دلړى بولوپه ځاى كښې يوشى واچول شى لكه لرګى ياګوته يابل شى هغه يي خپله پكښې واچوى يايي بل پكښې واچوى نوځه وخت چې هغه دباندې راووزى اودس ماتيږي (داهغه وخت چې هغه شى لوندوى يعنې په مردارى لړلى وى كه دارنګه نه وويااودس ګول نه كاردى .محمدرفعت قاسمي غفرله

(ځلورم) منى كه بيله خونده ووزى اودس ماتيږي دبيلګى په توګه يوكس دروندشي پورته كړي ياله يوپورته ځاى ځخه راولويدي اوله تكليف ځخه يي منى بيله خونده ووتلو(دبيله خونده تورى ځكه وآيي كه په خوندسره ووتلويياغسل واجبوى.

(پنځم)دكوموشيانوله كبله چې غسل واجبيږي لكه حيض نفاس او منى په دغه سره اودس هم ماتيږي. (علم الفقه مخ ۶۵لومړى ټوک هدايه مخ۷لومړى ټوک شرح نقايه مخ ۹لومړى ټوک ، كبيري مخ۱۲۴تفصيل وګورى بهشتى زيورمخ۱۱۶لومړى ټوک اوبخارى شريف مخ۲۹ ج۱اوفتاوى دارالعلوم مخ۱۴۰لومړى ټوک)

په اوداسه كښى ديواندام په نه مينځلوكى شك پيداشي نو؟

مسئله: له اوداسه كولووروسته كه ديواندام په نه مينځلو كښى شك پيداشو اوهغه اندام معلوم هم نه دى نودى دشك دلرى كولوپاره كينه پښه ومينځى همدارنګه كه داوداسه په منځ كښي ديواندام دنه مينځلوشك پيداشي نوپه دغه صورت كى دى اخرى اندام ومينځى دبيلګى په توګه دږيرى پورى دلاس دمينځلووروسته دغه شك پيداشونومخ دى ومينځى اوكه دپښي دمينځلوپه وخت كښي دغه شك پيداشونولاس دى ومنځى اوداهغه وخت چې كله شك پيدا

كيږي اوكه يوكس ته زيات وخت دغه شك ورپيداكيدي نوهغه لره په كارده چې ودغه ته خيال نه كوى اوخپل اودس دى پوره وبولى.

(علم الفقه مخ۸۳لومړى ټوک)

دمظاهرحق جديدپه اول جلد ۴۰۲مخ باندې يوحديث شريف دى چې دهغه مفهوم يعنې معنى داده چې شيطان داوداسه كولوپه وخت كښى دخلګوپه زړوكښي وسوسې اوشكونه پيداكوى اوهغه كس حيران بې عقله جوړوى كله كله داخيال وراچوى چې اوبه وټول ځاى ته نه دى رسيدلى اوكله يي په دى شك كښي اخته كوى چې داوداسه اندامونه يوځل مينځل شوى دى كه دوه ځله اوكله يي داشك ورپيداكوى چې اوبه مردارى وى اوس په نورواوبوسره اودس وكړه غرض داده چې په بيلابيلووسوسواوشكونوسره داوبوپه كارولوكى اسراف(زياتوب)په كوى اواندامونه دسنت طريقى ترحده زيات مينځل كيږي (حديث)نوځكه حكم شوى دى چې دوسوسى له اوبوځخه ځان وژغورى يعنې داوداسه په وخت كى داوبوپه استعما لولوكى كه دارنګه وسوسى رامنځ ته شى نودغه وباسه اولرى يي كوه او اودس په دارنګه توجه سره وكړه چې دشيطان په جال كښى بندنشي اودسنت طريقى ځخه زيات هم نشي زا. محمدرفعت قاسمي

(په اوداسه كښى دمفصل شک تفصيل په كتاب الفقه على المذاهب الاربعه كښي وګورى مخ۱۴۵لومړى ټوک)

له اوداسه ځخه وروسته پرچادراوبه شيندل

مسئله: پرپرتوګ يابل شى باندې دوسوسى په غرض سره اوبه شيندل صحيح دى خودكوم سړى چې دبولودځاځكوناروغى وى هغه دى اوبه هيڅ كله نه باندې اچوى ځكه داويره ده چې پرتوګ دى مردارشي

که په دغه منځ کښې دبولوڅاڅکي راغلی نوپرتوګ یقینا ناپاک ګرزي. (فتاوی رشیدیه مخ۲۸۴لومړی ټوک)

داوداسه اوبه په د سمال یابل شی سره وچول

مسئله :داوداسه اوغسل وروسته بدن په دسمال یابل شی سره وچول په قوی اوصحیح قول سره روادی (دمخ په وچولوسره په ثواب کښې هیڅ کمی نه راځی) لیکن مستحب دادی چی په وچیدلوکښې ډیرزیاتوب و نه کړی بلکه دارنګه دی وچ کړی چی یوڅه اثریې پاتی شی که یووخت په لمن سره وچ کړل شی روادی خو همیشه په لمن سره وچول بزرګانودغه منحوس عادت بللی دی په حدیث شریف کښې راغلی دی چی دنبی کریم ﷺیوه جامه وه چی په هغه به یې همیشه داودس اندامونه وچول.

(الجواب المتین مخ ۷آپ کی مسائل مخ۳۴ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ۲۵ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۱لومړی ټوک علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوکاوکتاب الفقه مخ۱۱۹لومړی ټوک)

مسئله: له اوداسه وروسته په دسمال سره لاس مخ وچول روادی اوکه نه شی وچ هیڅ پروانلری اوداخبره چی دړیری اوبه پرمځکه ایله کیږی وفرشتوته دهغه په پورته کولوکښې تکلیف وی بی بنیاده ده. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۲لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۱لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامونه په یوه جامه سره وچول که تکبراولویې دښکاره کولولپاره وی نومکروه دی اوکه نه وی مکروه نه دی.

(مظاهرحق مخ۴۰۲لومړی ټوک)

له اوداسه کولووروسته تحیة الوضوءکول

له حضرت ابوهریرة ﵁ څخه روایت دی: چی نبی کریم ﷺ یوځل وحضرت بلال ﵁ ته وویل: چی ای بلاله ماته ستایوداسی اسلامی

عمل په ګوته کړه چی پرهغه باندی وتاته دثواب ترټولوعملونولوی امیددی ځکه چی ما ستادچپلواوازپه جنت کښی مخته مخته اور یدلی دی حضرت بلال رضی الله عنه ځواب ورکړی چی ماته په ټولوعملونوکښې زیات امیدپردغه عمل دی چی شپه یاورځ څه وخت چی اودس وکړم له هغه وروسته دتوفیق په اندازه څه لمونځ هرومرو کومه (بخاری اومسلم) له حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنه څخه روایت دی چی رسول الله ﷺوفرمائل: کوم څوک چی په ښه طریقه اودس وکړی اوبیادوه رکعته لمونځ دارنګه وکړی چی زړه اومخ دواړه یې دلمانځه ولورته متوجه وی یعنی دښکاره اوپټ په پوره توجه او عاجزی سره یې وکړی نودغه کس لپاره جنت واجبیږی.(الترغیب مخ۳۶۴)

مسئله: له اوداسه کولووروسته که وخت مکروه نه وی دوه رکعته کول مستحب دی. (شرح نقایه مخ۹لومړی ټوک)

تیمم څه دی ؟

دتیمم دحکم دنازلیدو واقعه دشعبان دمیاشتی شپږمه وه چی دالله تعالی یولوی احسان دی اودمسلمانولپاره یولوی نعمت دی ددی دشروع حال دام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله تعالیٰ عنها له بیان څخه معلوم شودادی چی دنبی ﷺعادت شریفه ووچی څه وخت به یې دسفراراده کوله نوبه یې دخپلوازواجو مطهراتونومونه به یې ولیکل دکومی یوی نوم چی به راوختی هغه به یې له ځان سره په سفربیوله نبی ﷺدیوسفراراده وکړه دخپل عادت په څیریې نومان ولیکل دحضرت عائشی صدیقی رضی الله تعالی عنهانوم راوخوت (دزیاتوعلمأ په انددغه دغزوه بنی مصطلق سفرووچی غزوه مرسیع

هم ورته ویل کیږی)او هغه یي دخپل ځان سره په سفربوتله له سفرڅخه
په راستنیدوکښی چی څه وخت وځای ذات الجیش ته راورسیدلو
اوذوالحلیفه سره چی دیوغره په نوم صلصل ځای مشهوردی هلته
یي واړول چی مدینه منوره ډیره ځینی لیری وه هلته دحضرت عائشی،
صدیقی رضی الله تعالی عنهاامیل وشکیدی نبی کریم ﷺسره له
ټولوخادمانوهلته ودریدل اودڅارنې لپاره یي حضرت اسیدبن حضیر
رضی الله عنه (دادلوی شان انصارصحابی اودنبی کریم ﷺڅخه لس
کالهٔ وروسته وفات شوپه سلگونوصحابه دده شاگردان دی)اوڅه
صحابه یي وټاکل اوامیل نهٔ پیداشوي چی دسهاردلمانځه وخت
راغلی هلته نیژدی اوبه نه وی صحابه کرام ډیرپه شک کښی شول چی
څنگه بی ځایه بند شوو ځینوخلکو دحضرت ابوبکرصدیق رضی الله
عنه څخه شکایت وکړی چی وگوره حضرت عائشه رضی الله
عنهاخلک په څنگه ځای کښی بندکړل چی داوبونښان هم نشته
اودلمانځه وخت راروان دی ابوبکرصدیق رضی الله عنه درسول الله
ﷺوخیمی ته ورغلی اوو حضرت عائشې صدیقې رضی الله عنهاته
یي غوصه شروع کړه چی ته همیشه خلک په پریشانی کښی اچوی
اوس نبی کریم ﷺپه داسی ځای کی راگیردی چی اوبه نه پیداکیږی
حضرت ابوبکرصدیق رضی الله عنه حضرت عائشه رضی الله
عنهایوڅه ووهله هم لیکن عائشی صدیقی رضی الله عنهادیوی
خبری په ځواب هم څه نه وویل اونه ښوریدلی ده ځکه چی نبی کریم
ﷺتوله شپه ستړی شوی وو اوویده ووپه امیل پسی یي څارنه وکړه
خوپیدا یي نکړی اسیدبن حضیراونورصحابه هم په خپلوهڅوکښي

بریالی نه شول اوبیرته راغله اوټولوخلکو دمجبوری له کبله هلته بیله
اوداسه لمونځ وکړی اوداميل دپیداکولو امیدیي ختم
شودروانیدواراده یي وکړه په دغه وخت کښي الله جل جلاله دسورة
مائده ددوهمي رکوع ایاتونه نازل کړل چی په هغه کښی دتیمم حکم
دارنگه بیان شوی دی [وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنكُم
مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ
وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ]
اوکه تاسوناروغه یاتاسوپه سفرکښي یاست اویاراشی یوله تاسو
څخه دضرورت له ځایه یانژدی شی له بیبیانوخپلوسره پس بیامواوبه
نه کړی پیدانوقصدوکړی دپاکی زمکی اومسح وکړی پرمخوخپلو
باندی اولاسوخپلوباندی له دغه پاکی زمکي الله تعالی دانه غواړی
چی پرتاسوتنگی راولی لیکن الله تعالی داغواړی چی تاسوپاک کړی
اوپوره کړی ښیگڼی پرتاسوباندی ددی لپاره چی تاسوشکر اداکړی)
نبی کریم ﷺډیرخوشحاله شواوویي ویل چی ای عائشی ستاامیل
ډیردبرکت وودنبی ﷺله ویناڅخه وحضرت ابوبکرصدیق رضی الله
عنه ته ډیره خوشحالی حاصله شوه اودخوشحالی په حالت کښي دری
ځله وویل ای لوری ته ډیره مبارکه اودښه بخت خاونده یي .:اسیدبن
حضیر رضی الله عنه چی دامیل په موندلوکي یي ډیره هڅه کړی وه
ویي ویل ای دابوبکراولادداستاسودخلکولوړی برکت نه دی بلکه
له دی څخه مخکښی هم ستاسوله وجې الله تعالی پرمسلمانانوباندی
احسانونه کړی دی دالله تعالی په دغه نعمت اواحسان سره ټول خلک

خوشحاله شول اوخپلی بستری اوکجاوی یې وتړلی څه وخت چې یې
دحضرت عائشته دسپریدلواوښ ولاړکړنوامیل ترهغه لاندی ووچی
دهغه له امله دحضرت عائشی خوشحالی دوه ګونه شوه اوونبی کریم
ﷺته ارام حاصل شواوټولوخلګودخدای جل جلاله دمهربانی
شکراداکړاوبیرته ومدینی منوری ته ستانه شول له دغی ورځی څخه
داوبودنه شتون اوناروغی له کبله دتیمم حکم جاری شواونبی کریم
ﷺوویل: [الصعیدالطیب طهورالمسلم وان لم یجدالمأ عشرسنین
فاذاوجدالمأفلیمسه بشره] یعنی که یومسلمان ته لس کاله اوبه نشی
حاصلی نوودغه سړی ته په پاکوخاوروتیمم وهل په کاردی اودغه
تیمم کافی هم دی بیاڅه وخت چې اوبه پیداشی نوپه هغه سره دی
اودس یاغسل وکړی دتیمم دحکم دنازلیدلوپه وخت کښې صحابه
ټوله د نبی کریم ﷺسره نه وونوځکه دغه حکم په کرارکرار سره
وخلګوته معلوم شوو اوځینی وخت دنه خبرتیاله کبله خلګ دسختی
سره مخامخ کیدو خپله نبی کریم ﷺاوصحابه وو وخلګوته دتیمم
داحکاموخبرتیا ورکوله اودوخت په پیداکیدوسره یې دمفصل
حکمونوتعلیم کاوو.

دتیمم په هکله یوڅوروایات

(۱)روایت:یووخت نبی کریم ﷺپه سفرکې وو دلمانځه څخه دخلا
صیدو وروسته یې یوسړی ولیدی چې په لمانځه کښې نه وو شریک
اوډټولوڅخه بیل ناست وو نبی ﷺوویلوچې څه وجه ده چې تاله
ټولوخلګوسره یوځای لمونځ نه وکړ هغه وویل پرماغسل فرض شوی
دی اواوبه می نه کړی پیداله دغه امله لمونځ نشم کولای (دغه سړی

داخیال کوی چې تیمم یوازی داوداسه پرځای دریدلای شی اودغسل
لپاره تیمم نه صحیح کیږی.نبی کریم ﷺورته وویل چې په
پاکوخاورو سره تیمم ووهه هغه کافی دی. (بخاری اومسلم)
(۲)روایت:یووخت صحابه دجهادپه غرض په سفرکښې ووپه دوی
کی دیوه صحابی په سرکښې ددښمنانوله لوری څخه ډېره ولګیده چې
سریې مات شو دغسل حاجت یې پیداشونویې دمجاهدینو ملګرو
څخه پوښتنه وکړه چې په دغه حالت کښې تیمم روادی کنه ؟ هغو
وویل: چې که ته غسل کولای شی بیازموږ په خیال ستالپاره تیمم
روانه دی (ودوی ته مسئله معلومه نه وه چې که دناروغی دزیاتیدو
ویره وه بیاتیمم روادی که څه هم اوس پرغسل اواودس کولوباندی
قادروی)هغوخلګو پراحکاموشرعی باندی ځان قربانولو عبادت
اوپاکی یې په ټول ژوند کښی ښه بلله په دغه حالت کښی یې غسل
وکړی اولمونځ یې اداکړي داوبوله کبله یې ټپ خرابې شو اودغه
دالله ﷻمخلص اوځان قربانونکی صحابی له دنیاڅخه یې کوچ
وکړدجنت فردوس په ځایو کښې یې ځای ونیوی پاته صحابه چې څه
وخت ومدینی منوری ته بیرته راغلل اودنبی کریم ﷺپه خدمت کښی
حاضرشول اوحال یې ورته ووایونونبی کریم ﷺوویل خدای دی یې
هغوته ووروښیي هغودغه بیچاره مړکړی (یعنی دغه خلګوغلطه
مسئله وروښودله چې دهغه دمرګ ذریعه وګرزیده.
(۳)روایت دادی: چې دصحابه کراموڅخه دوه صحابه په سفر کښی
وواوبه یې نه کړی پیدانودواړوتیمم ووااهولمونځ یې وکړی لیکن
دلمانځه دوخت له وتلوڅخه مخکی اوبه پیداشوی یوه صحابی اودس

وکړی لمونځ یې راوګرزاوی دوهم صحابی لمونځ نه راوګرزا وو ثه وخت چې نبی کریم ﷺته ورسیدل حال یې ورته بیان کړکوم صحابی چې لمونځ دوهم ځل نه ووکړی نبی کریم ﷺهغه ته وویل چې تاپرطریقه مسنونه اوپرقاعده شرعیه عمل کړی دی اولومړی لمونځ کافی کیږی اوودوهم صحابی ته یې وویل چې وتاته دراګرزونی ثواب درکول شو (ځکه چې دوهم ځل لمونځ په نفلوکښی شمارشودهغه ثواب هم حاصل شو.

(۴)روایت دتیمم دحکم دحاصلیدووروسته حضرت عمرفاروق او عماررضی الله عنهماپه یوسفرتللی وواتفاقاددواړوصحابه وود غسل حاجت پیداشودزمانی شروع وه دتیمم مفصل احکام نه وو معلوم نوځکه عمار رضی الله عنه په خاوروکښی ښه ورغړیدی تیمم یې وکړی یعنی دغسل پرځای یې دټوله بدن تیمم وکړی اولمونځ یې وکړی .حضرت عمر رضی الله عنه داخیال وکړی چې تیمم یوازی داوداسه پر ځای دریږی دغسل لپاره روانه دی نولمونځ یې نه وکړی بیرته ونبی کریم ﷺته راغلواودنبی کریم ﷺپه خدمت کی حاضرشول اوعرض یې وکړنونبی کریم ﷺپرزمکه دواړه لاسونه ووهل اوپرمړوندویې یوڅه اندازه وګرزول اشاره وکړه چې بس همدومره کافی ده یعنی څومره چې داودس تیمم دی هم دومره دغسل تیمم دی په زمکه کی درغړیدو حاجت نشته.(طهورالمسلمین مخ له ۴تر ۲۰پوری تألیف حضرت مولانااصغرحسین میا ن صاحب سورة مائده پاره ۶تفصیل وګوری بخاری مخ۴۸لومړی ټوک مسلم مخ۱۶۰لومړی ټوک مظاهرحق مخ۴۸لومړی ټوک)

دتیمم معنی

دتیمم لغوی معنی قصدکول دی اوپه اصطلاح دشرع کښې ددی مطلب دادی: چې دپاکی حاصلولوپه نیت سره دپاکی خاوری پاهغه شی چې دخاوروپرځای دریږی (ډېره چینه اونورشیان)قصدکول اودغه پاکی خاوری پرمخ اولاسولګول اوددی صورت دارنګه دی چې دواړه لاسونه دی پرپاکه خاوره یابل شی ووهی اویوځای دی یې کړی اوبیادی دواړه لاسونه پورته کړی اوټک دی وهی یعنی خاوری دی ځنی لری کړی اووروسته دی پرمخ باندی اوترږیریوپوری دی کش کړی تیمم په اصل کښې هغه وخت داودس یاغسل پرځای دریږی چې اوبه نه وی یاخواوبه وی پراستعمالولویې قادر نه وی او دخدا ی جل جلاله له هغوغټو نعمتونو څخه یونعمت دی چې په خپل کرم اوفضل سره یې یوازی پرامت محمدی ﷺباندی کړی دی په تیروشوواُمتوکې دغه تیمم مشروع نه وو اودتیمم لپاره چې پرپاکوخاورویابل شی باندی لاسونه وهل کیږی وهغه ته ضرب ویل کیږی. (مظاهرحق مخ۴۷۰لومړی ټوک)

تیمم په امت محمدیه پوری خاص ګرځل شوی دی

نبی کریم ﷺوویل چې موږته دتیروشوواُمتونوپرخلګوباندی په خاص ډول ددروشیانوپه ذریعه فضیلت راکول شوی دی.

(۱) زموږ (دلمانځه یاجهاد) صفونه دملائکوپه ډول ګرزول شوی دی ،یعنی لکه څنګه چې ملائکوته په صف کې عبادت کولوباندی ډیر زیات نژدیکت اوبزرګي حاصلیږی دغه رنګه موږته هم حاصلیږي.

(۲)زموږ لپاره دټولې زمکې مخ دلمانځه ځای جوړکړل شوی دی.

ځواب : زموږ لپاره ترټولو غټ مصلحت هم دغه دی چې د الله تعالی حکم دی ، او دالهی رضاوسیله ده ،داغسی قران کریم ددې دمصلحتونو پرلوراشاره هم کړي ده ځکه الله تعالی فرمايي: الله جل جلاله غواړي چې تاسو په تنګي کي وانه چوی بلکه هغه داغواړی چې تاسو پاک کړي او پرتاسو خپل نعمت پوره کړی. (سوزة مائده : پ ۷)

له دې آیت شریف څخه معلومه شوه :چې الله تعالی داوبو دنیستی په وخت خاوره پاکوونکي ګرزولی ده ،لکه څرنګه چې اوبه دانسان بدن پاکوی همدارنګه داوبودنه قدرت په وخت خاوره همداسی پاکوونکي ده،خاوره پاکه ده اودځینوشیانولپاره داوبوپه څیرمطهر(پاکوونکي) هم ده مثلاً: دڅرمنی موزه ،توره ،شیشه اونوراونجاست چې پرځمکه ولویږي خاوري شي هغه هم پاکیږي ،اودغه رنګه پرلاسونواومخ دخاوروپه مښلوکي پوره عجز هم ،کوم چې له ګناهونودمعافی غوښتلوغوره صورت دی ،ګواکي خاوره ظاهری اوباطني دواړه دوله نجاست لیري کوی ،نوځکه دمجبوريت پرمهال دی داوبوقائم مقام داسی شئ وکارول شي چې تراوبوزيات اسانه پیداکیږي ،نودځمکي داسي کیدل ښکاره دی ځکه چې هرځای شته ،لهذاخاوره دانسان اصل دی اوخپل اصل ته په مراجعه کولوله ګناهونواوخرابیوخوندی کیدل دی. (آپ کی مسائل ص ۶۲ ج ۳)

که نه داوداسه اوغسل لپاره اوبه وی اونه دتیمم لپاره خاوره

مسئله: څوک چې داودس اوغسل لپاره اوبه پیدانه کړی اونه دتیمم لپاره خاوره اونورهغه ته په فقه کي [فاقدالطهورین] وايي یعنی داسې شخص چې ورسره له پاکوونکودووشیانویوشئ هم نه وی ،نه

(۳) ددې زمکې خاوره زموږ لپاره پاکوونکي ګرزول شوی ده په هغه صورت کي چې زموږ سره اوبه نه وی . (مسلم)

تشریح: ددروشیانوپه وسیله یعنی په تیرو امتونوکي دلمونځ کولولپاره دجماعت اوصف جوړولوپابندی لازمه نه وه ،هغوی چې به څنګه غوښت هغسی به ئې لمونځونه کول دهغوئ لمونځ ددوئ له ځانګړوځايونو(کنائس ،بیع) پرته په کوم بل ځای کی کول روانه وو ،اونه هغوئ ته دتیمم سهولت ورکول شوی ؤ ،اوودغه (محمدي) امت ته پرتیروامتونوچې دکوموشیانوپه وسیله ځان ته یوشان اوپورته والی ورکړل شوی دی له هغوئ څخه په ځانګړی توګه دغه درې شیان هم دی چې مسلمانانوته دصف جوړولواوپه جماعت سره لمونځ کولوحکم وشو،اوپردی یې دملائکوپه څیراجراوثواب موندلوپه هیله کړو، مسلمانانوته سهولت ورکول شوی دی پرتوله ځکمه چې هرچیري وی (پرپاک ځای) لمونځ وکړی هلته ددوي لمونځ کول رواکیږي ،او مسلمانانوته ددې اجازه شوي ده چې داوبوموندنه لویاداوبوله استعماله دمعذوریدوپه صورت تیمم ووهی . [مظاهر حق جدیدص ۴۷۱ ج ۱]

مسئله: که تردیري مودی اوبه پیدانه شوی نوپاکه خاوره به هم هغسی داوبوقائم مقام وی. (مفهوم حدیث مظاهر حق ص ۴۷۴ ج ۱ ،کتاب الفقه ص ۲۶۵ ج ۱،احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

که اوبه پیدانه شي نوتیمم ولي؟

پوښتنه :داوبونه موندلوپه صورت کي دتیمم حکم کیږي په دې کي څه مصلحت دی ؟

اوبه نه خاوره ،پرداسې چالازم دی چې بیله اوداسه اوبیله تیممه رکوع
سجده وکړی لمونځ اداکړی اوبیاچې کله پراوبویاخاوره قادرشي په
اودس یاتیمم دی دالمونځ بیااداکړی ،مثلاً :یوڅوک داسې ترل شوی
وی چې لاس نه شی ښورولای ،یاداسې ناروغ وی چې نه شي
ښوریدلای اوڅوک تیمم وروهونکی هم نه وی ،(یاپه دې ډول یوبل
مجبوریت لري) نوپه دې ډول ټولوصورتوکي چې کله داوبویاخاوري
هیله نشي پاتی نولازم دی چې بیله اوداسه اوتیممه په رکوع اوسجده
فرض لمونځ اداکړی خوپه دی کې دی قرأت اونورهیڅ نه وائي
،اوبیاچې کله اوبه پیداکړی یادتیمم شیان پیداکړی نوادس یاتیمم
دی ووهی دالمونځ دی دوهم ځل اداکړی .(طهورالمسلمین ص ۱۳۳ازمیان
صاحب ،فتاوی رشیدیه ص۲۸۵ج۱)

مسئله:څوک چې داوبواوخاوري دواړوپراستعمال قادرنه وی که
داوبواوخاوري دنه شتون په وجه یادناروغی په وجه وی نوهغه دی
بیله طهارته لمونځ وکړی ،کله چې قادرشی نوپه پاکي دي راوگرزوي
(علم الفقه ص ۱۰۵ج۱،هدایه ص۳۶ج۱،کشف الاسرار ص۲۳ج۲)

تیمم داوداسه اوغسل خلیفه گرزولووجه

(۱) دالله تعالی هم داسی عادت جاری دی ،چې دبندگانولپاره چې
کوم شیان ستونزمن وی ،هغه پردوي آسانوی ،اوداساتتیاترټولوغوره
صورت دادي:چې دکوم کارپه کولوکي تکلیف اوپریشانی وی هغه
ورځینی ساقط کړی ،دهغه بدل ورکړل شي ،ترڅوپه دې بدل ددوي
زړونه پرځای وي ،اودکوم شي چې دوئ بې پایه اهتمام کوي ناڅاپه
دهغه په پرېښودلوکله چې بدل يې نه وائي ددوي زړونه متردد

اوپریشانه نه وی اودپاکي پرېښودلوعادیان نشی ،ځکه الله تعالی
داړتیاپروخت تیمم داودس اوغسل خلیفه (نائب) وگرزاووا ودپاکي
لۀ ټولگي څخه تیمم هم دمشابهت په وجه یوډول پاکی وگرزول
شو .(المصالح العقلیه ص۲۸)

(۲)په خاوره اواوبودپاکی مشروع کیدل دمستقیم فطرت اوسلیم
عقل په موافقت دی .

(۳)الله تعالی داوبواوخاوری ترمنځ قدرتاً اوشرعاً اخوت
(وروروگلوي) واچوله ،ځکه دادواړه دپاکي لپاره راغونډشول ،وجه
داده چې آدم عليه السلام اودهغوئ اولادالله تعالی له دې څخه پیداکړی دی
،گواکي زموږ مور اوپلاراوددوي داولادلپاره خاوره اواوبه
دموراوپلارپه څیر دی. (المصالح العقلیه ص۱۶)

له خاوري څخه دتیمم دځانگړتیاوجه

پوښتنه :تیمم په یوه وجه دعقل په خلاف دی ځکه چې خاوري پخپله
ککړې دی هغه مرداري اوخیري نه لیری کوی اونه بدن اوجامی
پاکولای شی ؟

ځواب: الله تعالی ددي عالم هرشی له خاوري پیداکړی د ی ،زموږ
دپیل کیدواصل همدغه دوه شیان دی چې ورڅخه زموږ وده ،زموږ
تقویه اوغذاوی ،دکوم چې موږ مشاهده کوو،نوکله چې الله تعالی
دغه خاوره اواوبه زموږ دودې اوتقویې اوغذاء اسباب وگرزول
،نوزموږ دپاکیدو لپاره اوپه عبادت کي دمرستی اخیستولپاره هم
ددوي وضع وکړه ،وجه داده : چې خاوره هغه اصل شئ دی ،چې
ورڅخه دانسان اونورو پیدائش شوی دی،اواوبه دهرشئ دژوند

باعث دی ،لنډه داچې : ددې عالم دټولوشیانودپیداکیدواصل
همدغه دوه شیان دی خاوره اواوبه چې ورڅخه الله تعالی داعالم
مرکب کړی دی ،نوکله چې زموږ اولنی پیدایش اوتقویه اووده له
خاورواواوبوشوی ده نودجسمانی اوروحانی پاکی لپاره هم همدغه
الله تعالی وګرزول.

(٢) عادتاً دمرداری اوګندګی لیرکولورواج په اوبوډیردی اوکله چې
دناروغی په حالت کې اوداوبونه موندلوعذرشی (دناروغی په حالت
کې داوبودنشتوالی په وجه عذروریپښ شي) نودپاکې لپاره داوبو
دوهم ملګری اوهمزولی یعنی خاوره دکوم بل شی په نسبت مقررول
زیات مناسب دی.

(٣) دتیمم لپاره ځمکه په دې وجه ځانګړې کړل شوه چې ځمکه
یوځای هم نیستی نه وی نوداسی شي ددې وړکیدای شی چې ورڅخه
دخلګو مشکل لیري شي.

(٤) مخ په خاورو ککړول دنفس پرماتولواوخاکساری باندی دلالت
کوي اوداشی والله تعالی ته ډیرخوښ دی ،نودتیمم لپاره دخاوروپه
استعمالولوکي دغه خاکساری اوعاجزی موندله کیږي ،اوذلت شان
دعفوی غوښتلولپاره زیات مناسب دی ،همدغه وجه ده چې په سجده
کولوکې خپل مخ له خاورونه ساتل خوښ اومستحب ګرزول شوی دی
(المصالح العقلیه ص٣٠)

تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی

مسئله: ځینی ناروغه داکوتاهی کوی چې سره له دی چې اودس هیڅ
زیان نه رسوی بیاهم تیمم وهی ،کله ناکله بیاپوښتنی ته راغلی

یانورخواخوږې ښاغلی ناروغه له اودس کولوڅخه منع کوی اووائي
: چې محترمه! په شریعت کې اسانی ده تیمم ووهه ،داډیره ناپوهی ده
ترڅوادوس کول زیانمن نه وی تیمم وهل جائزنه دی.

مسئله: ځینی داغلطی اوبې احتیاطی کوی چې که پردوی هرډول
مصیبت تیریږي اوکه هرڅومره ناروغی زیاتیږي مرېه شی خوتیمم نه
وهی ،اودس کوی ،داغلوه ده اودپردی شاته دالله تعالی ورکړی
سهولت نه قبلول دی ،کوم چې سخته ګستاخی ده اوبې ادبې ده ،ځکه
لکه څنګه چې اودس کول دالله تعالی حکم دی تیمم وهل هم دهغه
حکم دی ،دبنده کاردحکم منل دی نه دزړه غوښتنه اوپاکی ته کتل دی
،بندګي خودهمدې نوم دی : چې کوم وخت کوم حکم وشی په ځان
اوزړه ئي اطاعت وکړي- (اغلاط العوام ازمولناتهانوی ص١٩٧)

په تیمم کې وهم ته اعتبارنشته

پوښتنه :که غسل واجب شی اودمرض زیاتیدویاناروغه
کیدواندیښنه وی نوآیاپه دې صورت کی تیمم کیدای شي؟

ځواب: صرف وهم ته اعتبارنشته که دچاپه رشتیاداسی حالت وی چې
دي که په تودواوبوهم ولامبی نوناروغي زیاتیږي یادناروغه
کیدوغالب ګمان وی نوده ته دغسل پرځای دتیمم اجازه شته اودغسل
هم هغه تیمم دی کوم چې داوداسه لپاره کیږي.

مسئله: دتیمم اجازه یوائې په هغه صورت کې ده چې داوبوپرکارولو
قدرت نه وی ،کوم سړی چې اوبه کارولای شی دهغه تیمم جائزنه دی
نه دهغه لمونځ صحیح کیږي اوداوبوپراستعمال دقدرت نه

په سفرکي پيښيږي ،نوکه اوبه يو ميل ليري وي ياڅاه خوشته خوله څاه څخه داوبو راکښلوکوم صورت نشته ياپراوبوکوم ځناوروي ،ياپراوبود دښمن و لکه وی اودهغه دويري په جه تراوبورسيدل شونی نه وی نوپه دغوټولو صورتوکي ګواکي دي سړی ته اوبه حاصلی نه دی ،اودی په تيمامه لمونځ کولای شي.

دوهم صورت دادي: چي اوبه خوشته خودی پخپله ناروغه دی اوپه اودس ياغسل کولوورته دمرګ يادکوم غړی دتلفيدو (له منځه تلو) ياپه ناروغی کی دزيادت يااوږدوالی انديښنه ده ياپخپله له اودس ياغسل کولوڅخه معذوردی اوکوم بل څوک اودس ياغسل ور کوونکی نشته نوداسی شخص تيمم کولای شی .(آپ کی مسائل ج۳ص ۶۳)

مسئله: دناروغي په حالت يادناروغی له ويري تيمم روادی ،کله چي په سړواوبولمبلويااودس کولوکي دمرګ ياناروغي ويره وی نوتيمم روادی. (فتاوی دارالعلوم ص۲۴۳الومړی ټوک ،دردالمحتارلومړی ټوک ص۲۱۴ ج۱باب التيمم په حواله)

دتيمم حکم دټولولپاره يودی

مسئله: داختردلمانځه لپاره تيمم هغه مهال جائزدی : کله چي داختر دلمانځه دفوت کيدو ويره وی،دغه رنګه که دی اودس کوی نوامام به لمونځ پوره کړي يابه لمرترسرواوړي ،اوداخترانو دلمانځه وخت به تيرشي (خوکه داختردلمانځه دکومې برخې دموندلوهيله وه يابل ځای په لمانځه کي دبرخې اخيستواميدوو نواودس به کوي تيمم روانه دی. رفعت

مسئله: دبناء پرمهال هم تيمم روادی دامعنی چي دجنازي يااختر لمونځ يې په اوداسه پيل کړي وي ،په منځ کي اودس مات شي ،اوس

داويره وی چي که اودس کوی نولمونځ ورڅخه تيريږي نوپه دې صورت کي په تيمم وهلوبناء کول يعنی په لمانځه کي ورشامليدل روادی.

مسئله: اوپه دې کي هيڅ توپيرنشته چې بناکوونکی امام وی اوکه مقتدی يعنی کله چي دجنازي يااختر دلمانځه دتيريدوويره وی نوکه امام وی هم تيمم وهلای شی اوکه مقتدی وی هم.

ځکه دتيمم درواوالی وجه دلمانځه دتيريدووجه ده چي کوم بدل يعنی قضاء يي نشته ،کله چي دتيمم دجوازدلمانځه دتيريدووجه ده نود لمر اوسپوږمۍ دتندرنيولودلمانځه لپاره،دمؤکدوسنتولپاره هغه که دسهار وی اوکه نه وی ،اويوائې دهمدغوسنتوتيريدو ويره وی دسهار دفرضوفاتيدو ويره نه وی ،نوپه دې ټولوصورتوکي تيمم جائزدی يعنی کله چي داويره وی چي داوداسه لپاره اوبوته رسيږم لمربه له تندره خلاص شي يادماپښين اوماښام ترفرضواداکولو وروسته دچااودس مات شواوپه اوبوسره اودس کولوکی ورته داويره وه چي په اودس کولوبه وخت ووزي نودده لپاره په تيمم سنت کول روادی.

اوله فرضوپرته دسهاردسنتودقضاکيدوصورت دادي: چي اوبه تريوه ميل لږليري وي نوخادم يابل څوک يي اوبوراوړلوته ليږلي وي خودده يقين ياغالب ګمان داوي چي خادم اوبه رارسوي نوبه صرف داودس کولواوپه مشکل سره دفرضواداکولووخت پاته وی ،نوداسی سړي لپاره جائزده چي تيمم ووهی دسهارسنت اداکړي ،اوبياچي کله اوبه ورته راوړي ،نوسمدستي دی اودس وکړي اوفرض لمونځ دی اداکړي

دسهار دسنتو قضا کیدو دویري شرط ځکه دي چي که ویره داوي چي له فرضو سره به سنت هم پاتي شي ،نو بیا تیمم کول روانه دی ،په دي وجه چي کله دواړه قضا شي نو هغه وخت د فرضو له قضا سره دسهار دسنتو کول هم صحیح دی .(کشف الاسرار ص۱۵ج۲)

مسئله: دویدیدو پرخت ،دسلام دځواب په وخت داوبو باوجود تیمم وهل جائزدی که څه هم په دغه تیمم لمونځ کول جائزنه دی ،ځکه چي دلمانځه لپاره تیمم هغه وخت جائزوی کله چي اوبه ونه موندل شي یا په کومه وجه داوبو پرکارولو قدرت نلري ،دهغو ټولو اعمالو لپاره تیمم کول جائزدی چي ورته طهارت شرط نه وی.

مسئله: مسجدته دورننوتلو اوپه مسجد کي دویدیدو لپاره تیمم وهل جائزدی. (کشف الاسرار ص۱۶ج۲)

مسئله: دجمعي لمانځه ،دوخت لمانځه او دوترو قضاء کیدو په صورت کي تیمم نشي وهلای ځکه چي ددغو لمونځو بدل دقضاء په صورت کي وجود لري. (کشف الاسرار ص۱۷ج۲)

تیمم له کهالی اوسستی سره اړه نه لري

مسئله: په معمولی ناروغۍ لکه زکام ،تبه او نورو کي ترڅو د ناروغۍ زیاتیدو اندیښنه نه وی تیمم جائزنه دی ،که تودی اوبه زیان نه رسوی او موندل کیدای شي هم نو تیمم جائزنه دی.

مسئله: که خامخا وهمی شوچي ناروغ به شم یابه ناروغي زیاته شی خونه په دي ډول ناروغه کیدو عادت شته اونه په عامه توګه ددې خبري ورته تجربه شته نه معتبر طبیب ورته اوبه زیانمنی ښیئ نو تیمم جائزنه دی که په بدن کي توان وی اواوبه ورته تاوان نه کوي

خود کاهلی اوسستی په وجه واودس کولو وته ئي زړه نه کیږي نو تیمم جائزنه دی

مسئله: که یواځي پرلاسونو یا صرف پرپښو زخم وی نو تیمم جائزنه دی دټپ پربرخه دی مسح وکړي نورغړی دی ومنځی اودس دی وکړی ،که داوبو نه موندلو په وجه ئي تیمم وهلی وو،تردې وروسته په داسی ناروغي اخته شوچي پکي اوبه ورته زیان رسوي خواوبه ئي وموندلی نواوس په هغه مخکي تیمم لمونځ جائزنه دی په اوبو موندلو هغه مات شواوس دی دناروغي دعذرله مله دوهم ځل تیمم ووهي . (طهورالمسلمین ص۱۶)

په سړو هیوادونوکي دتیمم حکم

پوښتنه : چیري چي واوره ډیره کیږي اویخ هم زیات وی هواهم ډیره تیزه چلیږي په اودس کولوکي سخت تکلیف وي تردي چي پښي لاسونه څو ساعته یومخ کارپریږدي په داسی حالت کي په تیمم یامسح لمونځ رواکیږي کنه ؟

ځواب :که چیری شاذاونادر داسی صورت وي چي په اودس کولود هلاکت یاناروغي ویره غالبه وی اودتودواوبو نظم هم نه وی نه داسی کوم ټوکر اورخت وي چي په هغه کي ځان تود کړی په داسی صورت کي تیمم جائزدی کنه جائزنه دی اودپښو منځلو په بدل کي دموزو مسح کیدای شي .(امدادالفتاوی ص۴ ۷الومړی ټوک)

(دتفصیل لپاره داحقر بل کتاب دموزو مسئلي وګورئ) رفعت

دتیمم دوجوب شرطونه

(۱) اسلام پرکافر باندی تیمم واجب نه دی .

(۲)بلوغ پرنابالغ باندی تیمم واجب نه دی .
(۳)عقل پرليونی باندی تیمم واجب نه دی .
(۴) داوداسه یاغسل اړتیا کوم څوک چې اودس یاغسل ته اړتیانه لري یعنی پاک وی پرهغه باندی تیمم واجب نه دی .
(۵)په کوم شیآنوچې تیمم جائزدی دهغوي پرکارولوباندی قدرت درلودل څوک چې دهغوشیانوپراستعمال باندی قادرنه وی پرهغه باندی تیمم واجب نه دی .
(۶)دلمانځه دوخت تنګیدل ،دوخت په پیل کې تیمم واجب نه دی .
(۷)دلمانځه دومره وخت موندل چې پکي په تیمامه دلمانځه کولوګنجایش وی ،که څوک دومره وخت نشي موندلای نوپرهغه تیمم واجب نه دی .
(علم الفقه ص۱۰۲ لومړی ټوک ،کتاب الفقه ص۲۳۹ لومړی ټوک ،طهورالمسلمين ص۸)

دتیمم دصحت شرطونه

(۱) اسلام ،دکافر تیمم صحیح نه دی یعنی دکفر دحالت په تیمم تراسلام قبلولووروسته لمونځ جائزنه دی ،هوداسلام قبلولوپروخت چې کوم غسل مستحب دی که دهغه په بدل تیمم ووهی نوده ته دمستحب اداکولوثواب ورکول کیږي .
(۲)دتیمم نیت کول دکومی بې اودسی له امله چې تیمم ووهل شي یاله هغې څخه دپاکي نیت وشي ،یادکوم شئ لپاره چې تیمم ووهل شي دهغه نیت وي مثلا:که دجنازې دلمانځه لپاره تیمم ووهل شي یادقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم ووهل شي نوددې نیت دی وکي خولمونځ په هغه تیمم صحیح کیږي چې له بې اودسی څخه دپاکي نیت

پکی شوی وی ،یادکوم داسی مقصودی عبادت نیت وشي کوم چې بیله پاکي نشي کیدای مقصودي عبادت هغه عبادت دی :چې مشروع کیدل ئې یوائې دثواب اودالله ﷻ درضالپاره وی ،دکوم بل عبادت دادائنی لپاره نه وی مشروع شوی ،لکه لمونځ دقرآن تلاوت اونور... په خلاف دهغه اودس چې دقرآن کریم دمسحې ،مسجدته دداخول په نیت وي ځکه په دی کي یوائې دثواب نیت نه وی ،بلکه دنوروعبادتونوادائنه هم په نظرکي وي ،یعنی دلمانځه په تیمم خوقرآن کریم مسح کولای شي ،خودقرآن کریم اونورومسح کولولپاره په تیمم باندی لمونځ نشي اداکولای .
(۳)دټول مخ اودواړولاسونوپوره مسح کول .
(۴)پربدن دداسی شئ نه کیدل چې مسح ته خنډوی مثلا:روغن ،وازګه ،موم اوانګشتری .
(۵)په پوره دواړولاسونویادهغوئ په زیاتره برخه مسح کول .
(۶)په کوموشیانوچې غټه یاوړه بې اودسی راځی دتیمم پروخت دهغوي نیستی ،که کومه حائضه میرمن تیمم ووهی نوصحیح نه دی ،اوکه دداسی عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چې بیله پاکي نشي کیدای لکه لمونځ دقران تلاوت اونور نودهغه لپاره داوبوله کارولومعذوریدل هم شرط دی . (علم الفقه ص۱۰۳ لومړی ټوک)

دتیمم سنت طریقه

مسئله:دتیمم طریقه داده :چې بسم الله الرحمن الرحیم ووایي ،اونیت وکړي خپل دواړه لاسونه پرداسی خاوره چې مرداری ورته نه وی رسیدلی یامرداری په پریمنځلولیري شیوی وی خپل دواړه لاسونه ورغو

لخواوغوړوي (ښه دی وغوړوي) ودي وهي اوسره ودي مبني وروسته دی دواړه لاسونه راپورته کړي ودي څنډي بيادی پوره دواړه لاسونه پرخپل ټول مخ راتيرکړي په داسی ډول چي هيڅ ځآی داسی پاتی نشي چي لاس ورونه رسيږي بيادی دغه رنګه دواړه لاسونه پرخاوره ووهی سره ودي موښي اوبيادی خاوری ځینی وڅنډي اودکيڼ لاس دري ګوتې دی پرته دشهادت اوبټې ګوتی دښي لاس دګوتو پرسرو نو دشاپرخوا کښيږدی تړيږيودی راکش کړی دارنګه چي دکيڼ لاس ور غوي هم ورسره ولګوي ،اوتړيږيو مسح هم وشي بيادي پاتې ګوتې اودلاس ورغوي پرداښل طرف کښيږدي ترګوتودي راکش کړی ،دغه رنګه دی دکيڼ لاس مسحه هم وکړي داودس اوغسل دتيمم ددواړو همدغه طريقه ده اويوتيمم ددواړولپاره کفايت کوی که ددواړو نيت وشي . (علم الفقه ص۱۰۶ لومړی ټوک ، منيه ص۲۹ ،شامی ص۲۶۴لومړي ټوک ،هدايه ص۶۲لومړی ټوک ،کبيری ص۶۴وطهورالمسلمين ص۲۲ ،مظاهر حق ص۴۷۹ج۱ ،شرح نقايه ص۲۶ج۱)

دتيمم فرائض اوواجبات

(۱) دتيمم وهلوپروخت نيت فرض دی .

(۲) پرخاوره يادخاوری له قسم څخه پرکوم بل شي دوه ځله لاسونه وهل

(۳)ټول مخ ددواړو لاسونو په زياتره برخه مښل فرض دی .

(۴)له غړيو څخه دداسی شي ليري کول فرض دی چې دهغه له امله خاوره بدن تهنه رسيږي لکه تيل ،وازګه اونور...

(۵)دتنګي انګشتری ،تنګ ساعت ،اوبنګړيو ايستل واجب دی .

(۶) که په کوم دليل داوبونژدی والی معلوم شي نودهغه په پلټنه کي سل ګامه پخپله تلل ياڅوک ليږل واجب دی

(۷)که دچاسره اوبه وی اودهغه دورکولو هيله وي نوله هغه څخه غوښتل واجب دی. (علم الفقه ص۱۰۶ ،مظاهر حق ص۵۸لومړي ټوک)

دتيمم سنت اومستحبات

(۱)دتيمم په پيل کي بسم الله ويل سنت دی .

(۲)په هغه ترتيب تيمم وهل سنت دی په کوم ترتيب چې رسول الله ﷺ وهلي دی يعنی لومړی دمخ مسح بيادداړولاسونو.

(۳)پرپاکه خاوره دورغويولاندی خوامښل سنت دی نه دهغوئ شاه.

(۴)ترمښلووروسته ددواړولاسونو څنډل سنت دی .

(۵)پرخاوره دلاس وهلوپروخت دګوتوخلاصول سنت دی ترڅوخاوره دننه ورشي .

(۶)لږترلږه په دريو ګوتو مسح کول سنت دی.

(۷)لومړی دښي طرف مسح اوبيادکيڼ طرف مسح سنت دی .

(۸)په خاوره تيمم وهل سنت دی نه دهغې په جنس سره .

(۹)ترمخ وروسته دږيري خلالول سنت دی .

(۱۰)ديوه اندام ترمسح وروسته بيله دريدوددوهم اندام مسح کول مستحب دی .

(۱۱)دمسحې هم هغه ځانګړی طريقه مستحب ده کومه چې دتيمم په طريقه کی وليکل شوه

(۱۲)دچاچي دوخت په اخيرکی داوبومندولويقين ياغالب ګمان وی دهغه لپاره دلمانځه تراخيري وخته انتظارکول مستحب دی. دمثال په ډول له څاه څخه داوبوراکښلو کوم شي نه وی اويقين ياغالب ګمان يې داوي چې دوخت په اخيرکي به رسی. ياسلواغه پيداشي ،ياکوم

شخص په اورګاډي کي سپوروی اوپه یقین سره ورته معلومه وی چي دوخت په اخیرکي به ریل ګاډی داسی تم ځای ته ورسیږي چي اوبه به پیدا شي . (علم الفقه ص۱۰۷ ج۱، کتاب الفقه ص۲۵۹ ج۱، کشف الاسرار ص۵ ج۲)

داوبوله کارولودمعذورت صورتونه

(۱) دومره اوبه چې اودس یاغسل وربانذی کیږي هلته نه وی بلکه دیوه میل(یوکیلومتر۶۱۰متره) یاتریوه میل زیات واټن وی.

(۲)اوبه موجودی وي خوامانت یاغصب شوی وی .

(۳)اوبه ترعام قیمت زیاتی ګرانی وی .

(۴)داوبوقیمت ورسره نه ویواوبه که په قرض موندلای شی اوکه ئی نه شی موندلای اودقرض اخیستلوپه صورت کي پردی قادروی اوکه نه وی .(مراقی الفلاح) البته که دی مالداروی اودیوې معلومې مدې په تړاکلوئي قرض موندلای شوای نوقرض اخیستل په کاردی .

(۵)داوبوپه استعمال دکومی ناروغي دپیداکیدویازیاتیدو ویره وی ،یاداوبوپه استعمال کی دروغتیاځنډ راځي .

(۶)دومره زیات یخ وی چې داوبوپه استعمال کی دکوم غړی دضیاع یاکومې ناروغی پیداکیدوویره وي اوتودی اوبه نشي پیداکولای .

(۷)دکوم دښمن یاځناورویره وی مثلاًاوبه په داسی ځای کي وي چیر ي چي ځناوراونورراځي یاپه لاره کي دغلوخطره وی یاپرده دچاقرض وی یائي له چاسره دښمنی وی ،اودافکریي وي چي که اوبوته ورشم نوهغه پورراکونکی یادښمن به مې بندی کړی یابه کوم ډول تکلیف راورسوی یادکوم فاسق سره اوبه وی اوومیرمنی ته له هغه څخه داوبوپه اخیستلوکی دخپل عزت ویره وی

(۸)اوبه یي دخوراک څښاک دارتیالپاره ایښي وي ،چی که په اودس یاغسل کي مصرف شي نوپه دې ارتیاکي به ورته حرج وی ،مثلاً : داوړواخښلویاغوښواونورپخولولپاره ئي ایښې وی یااوبه دومره وي چي په اودس یاغسل کي صرف کړي نودتندي ویره وي ،که دخپلې تندی لپاره یادکوم بل چایادخپل څاروی لپاره وی ،په دې شرط چې کوم بل داسی چل نشی کیدای چې ورڅخه کارول شوی اوبه دحیوانانوپه کارراشي .

(۹)له څاه څخه داوبوراایستلوکوم شي نه وی اونه کوم ټوکروی چې په څاه کي یي واچوي لوندی ئي کړی اودهغه په نښتیځلواوبه حاصلی کړی یااوبه په منګی اونوروکی وی ،داوبورااخیستلوورسره کوم شی نه وی اودمنګی به کږولواوبه نشی تري رااخیستلای اولاسونه مرداروی اوکوم بل داسی څوک هم نه وی چې اوبه ورته راوکاږي ،یادده لاسونه ورپریمنځي .

(۱۰)داوداسه یاغسل په کولوکې دداسی لمانځه دقضاویره وی چې خلف یاقضانه لری لکه :داختراوجنازي لمونځ.

(۱۱)داوبوهیریدل مثلا :له چاسره اوبه وی اودده هیري شوی اودده داخیال وی چی زماسره اوبه نشته.

(علم الفقه ص۱۰۴الومړی ټوک ،منیة المصلی ص ۴۲،درمختار ص۲۲۹الومړی ټوک ،بهشتی زیور ص۶۷لومړی ټوک ،طهورالمسلمین ص۱۱)

مسئله:کوم شخص چی له اودس اوغسل کولودواړوڅخه معذوروی هغه په حالت دجنابت یعنی دناپاکی په حالت کی که یوتیمم دغسل اواودس په نیت ووهی نودده لپاره کفایت کوي .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۳الومړی ټوک ،دردالمحتار ص۲۱۴ج۱باب التیمم په حواله)

مسئله:فلج شوی مریض چې پخپله اودس نشی کولای اوبیله تودواوبواودس نشی کولای که دده سره اودس ورکوونکی نه وی یاتودی اوبه ورسره نه وی نودی تیمم وهلای شي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۵لومړی ټوک ،دردالمحتار ص۲۱۵ج۱باب التیمم په حواله)

دسراوپښوتیمم ولی نشته ؟

مسئله:په تیمم کی ددوواندامو خاصوالی ،دسراوپښونه مشروعیت په دی وجه دی چې دخاوروپرسراړول ناخوښ اومکروه بلل کیږي .ځکه چي دخاوروپرسراړول اودستونزواوتکلیفونوپرمهال په خلګوکي رواج دی په دی وجه پرسرخاوري مښل یعنی مسح کول مشروع نه دی ځکه چې داعمل دالله ﷻ اوخلګوناخوښ دی اوپه تیمم کي پرپښودلاس تیرولوحکم ځکه نه دی شوی چی پښې خوپخپله په خاوروادوړو ککړی وی اوحکم دداسی شي ورکول کیږي چې له مخکی څخه وجود نلري ترڅوددې په کولونفس ته خبرتیاورکړله شي .(المصالح العقلیة ص۳۱)

دغسل اواودس په تیمم کی دنه توپیروجه

دجنب یعنی چې غسل وربانډی اوښتی وی اوبې اودسه دتیمم په یوکیدوکی حکمت دادي :چې کله له بې اودسه سړی څخه پرلاسونو اودمخ له مسحې کولووروسته دسراوپښومسح ساقط شوه نوپرهمدغو اندامویعنی پرلاسونواومخ مسح کولووروسته دجنب لپاره دټول بدن مسح په طریقه اولی سره ساقطیږي ،ځکه دټول بدن په مسح کی تکلیف اوحرج دی ،کوم چې دتیمم درخصتی ضداومنافی دی اوپرټول بدن په خاوره اړولوکی دالله ﷻ په مخلوق کی

ترټولوغوره یعنی دانسان په خاورواچولوکی دحیواناتوسره مشابهت پیداکیږي ،نوکوم څه چې حق شریعت مقررکړی دی ،په حسن ښه والی اوعدل کي له هغه څخه غوره یوشئ نشی کیدای .(المصالح العقلیة ص۳۰)

مسئله:داودس اوغسل په تیمم کي هیڅ توپیرنشته ،ددواړویوه طریقه ده ،یوازې دنیت فرق لري.(آپ کی مسائل ص ۶۴ج۲)

مسئله:څوک چې له اودس اوغسل کولوڅخه معذوروی ،هغه دی دجنابت په حالت کي یوتیمم دغسل اواودس په نیت ووهی ،دده لپاره کفایت کوي.(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۳لومړی ټوک)

مسئله:لکه څرنګه چې بې اودسه سړی داوبونه موندلوپه صورت کي په تیمم لمونځ کولای شي ،دغه رنګه څوک چې غسل ته اړوی هغه هم داوبودنه موندلوپه صورت کي دغسل لپاره تیمم کولای شي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۲لومړی ټوک)

دتیمم لپاره څومره غټه لوټه په کارده ؟

مسئله:په تیمم کي زیات احتیاط دادی :چې لوټه دومره غټه وی چې وربانډی په یوځل دواړه لاسونه وهلای شی ،یاچې لږترلږه دومره غټه وی چې یوپوره لاس یعنی ورغوی سره له ګوتووربانډی راشي ،اوپه پرلپسی دواړه لاسونه وربانډی وهلای شي ،ځکه چې دځینوعلماؤپه نزد ضرب دتیمم رکن دی .(امدادالاحکام،ص۳۸۷لومړی ټوک)

پریوه لوټه څوځله تیمم وهل

مسئله:په ځینی مسجدونوکي دتیمم وهلولپاره دخاورویوګټی جوړ شوی وی ددغې خاورې پرګټې څوځله تیمم وهل صحیح دی اوپردې

دحکمی نجاست اثرنه پریوزي په درمختار کي څرګندونه شوی ده چي :پریوه ځای څوځله تیمم وهل صحیح دی.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۱لومړی ټوک ،دردالمحتار ص۲۲۰ج۱باب التیمم په حواله)

مسئله:که پریوه ځای اویوه لوټه څوکسان پرلپسی تیمم ووهی نوصحیح دی. (کبیري ص۸)

مسئله:که دتیمم وهونکی دلاسونوڅنډل شوی خاوری جمع شی پرهغوهم تیمم صحیح دی هیڅ پروا نلری.(کشف الاسرار ص۲۵ج۲)

مسئله:دمسجد پرچونه شوی دیوال تیمم صحیح دی هیڅ پروا نلری.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲لومړی ټوک ،دهدایې ج۱ص۵۳په حواله دتفصیل لپاره امدادالفتاوی ج۱ص۷۱)

مسئله:پرلرګي ،جامه بیله دوړوتیمم وهل صحیح نه دی دغه رنګه دشنواووچووښوحکم دی ،اوپرډبره پوخ یاخام دیوال اوچونه بیله غباره هم تیمم صحیح دی ،اوپرلرګی لږدوړه هم کفایت کوی.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۴ج۱،دغنیة ص۷۴په حواله)

دتیمم په لوټه استنجاء کول

مسئله:پرکومه لوټه چې تیمم وهل شوی وی په هغه یادهغې په کومه برخه استنجاء وهل خوجائزدی خوښه نه دی ،فقهاء پرناپاک ځای اودس کول دادب په خلاف بولی اووجه ئي همدغه لیکلی ده :چې داوداسه اوبه داحترام وړدی ،نوهمدارنګه دتیمم لوټه هم ده .(امدادالاحکام ص۳۸۷ج۱)

مسئله:دتیمم لپاره ضروری ده چې خاوره پاکه وی ،ناپاکه زمکه چې وچه شوی وی دهغې استعمال دتیمم لپاره دمستعملواوبوپه څیرده ،یعنی په خپله خوپاکه ده اماپاکوونکي نه ده ،،پرداسی ځمکه

تروچیدو وروسته لمونځ کول خوروادی خوپه دې سره تیمم صحیح نه دی. (کشف الاسرار ص۳ج۱)

مسئله:پرپاکه لنده خاوره چې اوبه وربانددی غالبی نه وی تیمم جائز دی،خوپه لنده خاوره تیمم هغه وخت وهل پکاردی چې دوخت دفوت کیدو ویره وي ترڅوبیله اړتیاخپله بڼه بدله نکړی. (کشف الاسرار ص۱۲ج۲)

په کوموشیانوتیمم روااوپه کومونارواد ی ؟

(۱)خاوره یادخاوری له جنس څخه چې کوم شئ وی پرهغه تیمم جائزدی اوکوم شی چې دخاورې له جنس څخه نه وی ،پرهغه تیمم جائزنه دی ،کوم شیان چې په اورکي په سوځولوسره نه نرمیږي اونه په سوځیدوسره ایره کیږي اوهغه شیان دخاورې له جنسه دی لکه شګه ،دډبروقسمونه عقیق ،زبرجد،فیرزه ،سنګ مرمر،هړتال ،اونور،او کوم شیان چې په اورکي نرمیږي یاایرې کیږي هغه دخاورې له جنسه نه دی ،لکه :کپړه، لرګي اونورپه سوځیدلوایره کیږي ،اوسره زر، سپین زراونورچې په اور نرمیږي په دغوتیمم جائزنه دی ـ

(۲)کوم شیان چې دخاوری له قسم څخه نه وی ،که پرهغوي دوړه پرته وی نوپرهغوی ددغه ګرځ په وجه تیمم جائزدی.

(۳)که پرکوم مردارشئ دوړه پرته وی نوکه هغه ګرځ پدې دوچوالی په حالت کي پریوتلی وی اودتیمم وهلوپروخت دکومې مرداری دراوتلوویره نه وي ،نوپه دې سره تیمم جائزدی کنه نه دی.

(۴)پرکوم حیوان یانسان پاپرخپلواندامو که دوړه پرته وی نوپرهغه تیمم جائزدی لکه چې چا جارووواهودهغه په وجه دوړه پرمخ اولاسونوپریوته اوپه لاس ئي ومښله نوتیمم صحیح دی.

(۵)که کوم داسې شئ چې وربانَدې تیمم جائزنه وي دخاورې اونوروسره یوځای شي نوغالب ته اعتباردی ،که خاوره اونورغالب وي نوتیمم جائزدی کنه نونه دی جائز.

(علم الفقه ص۱۰۵ج۱،هدایه ص۲۶ج۱،شرح نقایه ص۲۶ج۱کبیری ص۷۶)

مسئله:دیوال که دډبرو وي یادپخو خښتو وي یادخاموخښتوپه دې شرط چې فاک وي تیمم وربانَدې جائزدی.

(نمازکی مسنون اعمال ص۱۳۹،احسن الفتاوی ص۵۷ج۲،ردالمحتار ص۲۲۰ج۱)

مسئله: پرغله مثلاًاوربشویاغنمواوبل داسې شی که ګرځ ،غبارو وي نوتیمم وربانَدې جائزدی کنه نونه دی

(شرح وقایه ص۹۰ج۱کبیری ص۷۶،کتاب الفقه ص۲۵۵ج۱،طهور المسلمین ص۱۷.)

دتیمم احکام

مسئله: دکوموشیالپاره چې اودس فرض دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم فرض اودکوموشیانولپاره چې اودس واجب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم واجب دی اودکوموشیانولپاره چې اودس سنت یامستحب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم سنت یامستحب دی اوهمدغه حال دغسل دتیمم دی پرغسل دې قیاس کړی .مثلاً:له اودس کولوڅخه معذوردی نودی چې داودس پرځای کوم تیمم ووهي هغه تیمم فرض دی ،علی هذا القیاس.

مسئله: که پرچاغسل اوښتی وي اومسجدته دتلودده سخت ضرورت وي پرده تیمم وهل واجب دی.

مسئله: دکوموعبادتونولپاره چې له دواړوبې اودسیوڅخه پاکی شرط نه وي لکه سلام ،دسلام ځواب اونورددوي لپاره داودس اوغسل دواړوتیمم بېله عذره کیدای شي اوپه کوموعبادتونوکي چې

یواځې،له کوچنی بې اودسۍ څخه پاکی شرط نه وي لکه له لاس وروړولوپرته دقرآن کریم تلاوت یااذان اونور،ددوي لپاره صرف داوس تیمم بېله عذره کیدای شي .

مسئله: که له چاسره شکمنی اوبه وي لکه دخره پسخورده نوپه داسې حالت کې دې اودس یاغسل وربانَدې وکړي تردې وروسته دې تیمم ووهي-

مسئله:که هغه عذر چې په وجه ئې تیمم وهل شوی وودبندګانوله طرفه وونوکله چې هغه عذرختم شي نوڅومره لمونځونه چې یې په دغه تیمم کړي وي ټول بیرته راګرزول پکاردي مثلاً یوسړی بندی اودمحبس مامورینوده ته اوبه نه ورکولې ،یاچاده ته ویلي ووکه تااودس وکړنوزه تاوژنم ،اونور...

(علم الفقه ص۱۰۵ج۱،طهور المسلمین ص۱۸،کشف الاسرار ص۲۵،ج۲)

په کوموشیانوچې تیمم ماتیږي

مسئله:په کوموشیانوچې اودس ماتیږي په هغوشیانوداودس تیمم هم ماتیږي اوپه کوموشیانوچې غسل واجبیږي په هغوشیانوتیمم هم ماتیږي .

مسئله:که داودس اوغسل دواړولپاره یوتیمم ووهل شی نوکله چې اودس مات شي نوهغه تیمم داودس په هکله ماتیږي اودغسل په هکله باقي پاتیږي ترڅودغسل وجبوونکی شی ونه موندل شي .

مسئله:دکوم عذرپه وجه چې ئې تیمم وهلی وو،دهغه په زوال تیمم ختمیږي که څه هم تردی وورسته سمدستی بل عذر پیداشي مثلاً:کوم

شخص داوبونه موندلوپه وجه تیمم وهلی وویاچې کله اوبه وموندلی
شوی نودی ناروغ شو(بیادی دناروغی تیمم جلاووهی)

مسئله: که څوک ویده وی داوبوسره تیرشی نودده تیمم نه ماتیږي ځکه دی په داسی حال کې اوبوته ورسیدی چې پکی داوبو پرکارولو قا در نه ووخوپه دې کي شرط دادی : چې داسې ویده وی چې اودس یې نه ماتیږي یایې دغسل په بدل کی وهلی وی مثلاًکوم سړی پرآس یاګاډ ی کې ناست ویده شی اوپه لاره کې کومه چینه یاویاله راشي نودده تیمم نه ماتیږي. (فتاوی قاضی خان ،فتح القدیر)

داشرط ځکه لګول شوی دی چی که داودس تیمم وی اوداسی ویده شی چې اودس په ماتیږي نودده تیمم په ویدیدوماتیږي اوبوموندلوته به اثرپاته نشی.

مسئله: که کوم سړی په ریل ګاډی یاالوتکه کي سپوروی اوده داوبو دنیستی په جه تیمم وهلی وی اوپه لاره کی په روانه ګاډي کي دده په نظرداوبوچینه یاویاله راشی نودده تیمم نه ماتیږي ،ځکه په دې صورت کی دی داوبوپراستعمال قادرنه دی .
(علم الفقه ص۱۰۸ج۱،منیه ص۳۰،دّرمختار ص۴۳ج۱)

مسئله: تیمم په هرهغه شی ماتیږي چې اودس ورباندی ماتیږي اوتیمم کوونکی سړی چې داوبونه موندلوپه وجه ئی تیمم کړی وی که اوبه ووینی اوپرکارولوئی قادروی نودهغه تیمم ماتیږي .
(هدایه ص۲۷ج۱،شرح نقایه ص۲۷ج۱،کبیري ص ۸۴)

مسئله:پرچاچې غسل واجب وی که هغه دشرعی عذرله امله تیمم ووا هونوددغه شرعی عذر په ختمیدودغه تیمم هم زائلیږي ،مثلاً:

داوبونه موندلوپه جه ئي تیمم وهلی وو،نوکله چې هغه پراوبوبراندی قادرشی نودجنابت تیمم ماتیږي ،یایې دیوې ناروغی له وجې تیمم وهلی وو نوکله چې داناروغي ښه شي نوتیمم ماتیږي ،یاکومه خبره دغسل واجبوونکی وموندله شی نوتیمم ماتیږي اوپه نواقض یعنی داوداسه په ماتوونکوشیانومطلقاً داتیمم نه ماتیږي ،مثلاً :ده دناروغی په وجه دجنابت تیمم وواهویایې داوبونه موندلوپه جه تیمم وواهواوبیااودس ماتوونکی شئ ورپیښ شونوپه دې سره دجنابت تیمم نه ماتیږي . یواځي داودس تیمم ماتیږي دغسل تیمم باقی دی ،داودس لپاره دی بیاتیمم ووهی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۹ج۱،دردالمحتارج۱ص۲۳۴باب التیمم په حواله)

دتلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنګه دی ؟

پوښتنه:-یوه ناروغ ته اوبه زیانمنی دی ده دقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم وواهونوپه دې تیمم لمونځ کولای شی کنه ؟

ځواب:-قاعده داده چې که دکوم عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چې ذاتاً مقصودی وی اودهغه لپاره طهارت (پاکی) هم ضروري وی نوپه دغه تیمم لمونځ صحیح دي کنه نه دی صحیح ،پورته بیان شوی دواړه شرطونه که وموندل شی نوپه دې سره لمونځ صحیح کیږي اوکه دواړه شرطونه یاله دواړوڅخه یونه وی نوپه دې تیمم لمونځ نشی کولای ،نوکه بې اودسه سړی په خوله تلاوت کولولپاره تیمم وواهونوپه دې کې دوهم شرط نشته یعنی طهارت ضروری نه دی (ځکه چې په خوله تلاوت لپاره اودس ضروري نه دی)اوکه قرآن کریم ته لاس وروړلولپاره تیمم وواهونولومړی شرط نه دی موجودشوی

يعني دامقصودی عبادت نه دی ،ځکه په دې دواړوصورتوکی په دې تيمم لمونځ نشی کولای خودتيمم پرمهال که صرف دتلاوت دنيت پرځای دکامل طهارت نيت وکړی نوپه دې سره لمونځ هم صحيح کيږي ،اوکه ناپاک سړی چې غسل ته اړوی دتلاوت په نيت تيمم وواهونودی په دې تيمم لمونځ کولای شي ځکه چې تلاوت مقصودی عبادت دی اوددې لپاره له جنابت څخه پاکی هم شرط ده. (احسن الفتاوی ص۶۰ ج ۲ ،دردالمحتارص۲۲۶ج۱په حواله)

مسئله: داوبوپه موجوديت کی دروغ سړی دقرآن کريم دتلاوت لپاره تيمم وهل صحيح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱دردالمحتارص ۲۲۶ج۱په حواله)

په ناروغي کي دمريض طبيعت ته اعتباردی که طبيب ته ؟

پوښتنه :- دناروغی پرمهال چې کوم تيمم جائزدی په هغه کی دناروغه وطبيعت ته اعتباردی که وماهر طبيب ته ؟

ځواب:-ددرمختار له عبارته معلومه شوه چې په تيمم کی دناروغ وطبيعت ،تجربه اوغالب گمان ته هم اعتباردی اودماهر طبيب ووينا ته هم ،په دې کی چې هريووموندل شي تيمم جائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۸ج۱دردالمحتارص ۲۱۵ج۱په حواله)

دوخت دتنگي له وجې تيمم وهل

پوښتنه : سهارناوخته سترگی خلاصی شوی چې که اوبه تودوي نود لمانځه وخت ختميږي نواياالمونځ کونکی داداء په وخت کي په تيمامه لمونځ کولای شی ؟ځکه چې ديخ په وجه په سړواوبونشی لمبيدلای.

ځواب : کله چې دی پرتودواوبوقدرت لری نوتيمم جائزنه دی دلمانځه قضاءدی راوړی خوغسل اواودس دی هرومرووکړی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۳ج۱ دردالمحتارص ۲۱۶ج ۱باب التيمم په اواحسن الفتاوی ص۵۴دوهم ټوک)

پرناروغ که مرداري ولگيږي اواوبه ورته تاوان کوی!

پوښتنه:- دناروغ پربدن نجاست لگيدلی دی ،اوبه ورته تاوان کوي نوڅنگه پاکی حاصله کړي ؟

ځواب:- پربدن کِه مرداری وی نوهغه دی ومنځی ،وروسته دی تيمم ووهی.(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۴ج اُدردالمحتارج ۱ص۲۱۵ اوص ۳۰۲باب الانجاس په حواله)

مسئله:کوم ناروغ چې اودس کولای شي خوله غسل کولومعذوروي دهغه لپاره دجائزدی چې اودس وکړي اودغسل پرځای تيمم ووهي.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱عالمگيري ص۲۶ج۱)

مسئله:پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی اوبدن ئي هم مرداروی نوهغه دی ناپاک بدن پريمنځی اوغسل اواودس لپاره دې تيمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱ دعالمگيری ج۱ص۲۸باب التيمم په حواله)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی دغسل وړنه وی په دې صورت کي دواړه ډوله جائزدی چې دلمانځه لپاره اودس اوغسل لپاره تيمم که مخکې تيمم وهی اوکه اودس کوی اوبيادجنابت تيمم ووهی دواړه رنگه جائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱)

هره شپه احتلام کيدوونکی لپاره تيمم وهل

پوښتنه:-ماته داحتلام عارضه راپيښه ده شايدچې داسی شپه به وی چې احتلام ونشي اوس موسم ديخ دی دسهارلمونځ دجنابت په حالت کی وکوم ؟ ځکه چې سهارپه غسل کولوراته دناروغی انديښنه ده ؟

ځواب: شرعی حکم په داسی صورت کي دادی :که په تودواوبوغسل کول زیانمن نه وی نوپه تودواوبوغسل کوه اودسهارلمونځ پروخت اداء کړه اوکه له تودواوبوڅخه هم دناروغه کیدوغالب ګمان وی یاتودی اوبه نه وی نوتیمم وهه دسهارلمونځ پروخت اداکړه اووروسته پریوولس بجې له عادت سره سم غسل وکړه (کله چې غسل تاوانی نه وی) نورلمونځونه پخپلووختونوکی اداکړه .(فتاوی دارالعلوم ج۱ص۲۵۸دغنیة ص۶۴په حواله)

مسئله: دغسل اواودی تیمم یودبیوتیمم ددواړولپاره کفایت کوی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۸ج۱وهدایه ص۲۵ج۱، کبیری ص۸۱، کتاب الفقه ص۲۶۳ج۱)

کومه میرمن چې په غسل کولوکې په تکلیف کیږي

پوښتنه : دزیدیوه کوروالاده زیاتره هغه ناروغه وی اوکله چې داغسل وکړی نودکمزوری په وجه کله زکام شی اوکله ئی پرسراوغوږدردوی له همدې ویری دادخپل خاوندخواهش یعنی کوروالی نه غواړی ،چې له دې کبله دزیدپه ګناه کې دواقع کیدوویره ده په دی صورت کي دزیدکوروالاپه تیمم لمونځ اداکولای شی کنه ؟
ځواب :په درمختارکي دی:چې که میرمنی ته دسر مینځل تاوان کوی نو سردی نه پریمنځی اودسرمسح دی وکړی اوزیات احتیاط په همدې کې دی په بل ځای په درمختارکي ئي داواجب لیکلی دی :یعنی که دسر مسح کولای شی اوپه دې کي دناروغۍ ویره نه وی نودسرمسح دی وکړی کنه نوپرسردی پټۍ وتړی مسح دی وربانذی وکړی ،اودغه میرمن دی خاوندله کوروالی نه منع کوی ،اوپه یوه روایت کی داهم رانقل شوی دی :چی که دچاپه سرداسی دردوی چې

مسح هم نشی کولای نوهغه دی تیمم ووهی ،اودشامی په دې اخیرنی عبارت کی ځرګندونه شوی ده چې روغ سړی ته که له غسل کولوڅخه دناروغۍ اندیښنه وه دغالب ګمان یامخکینی تجربې په موافقت وی نودی تیمم وهلای شی .ځکه نوپه دغه صورت کی دی دغه میرمن تیمم ووهی اوخاونددی له کوروالی څخه نه منع کوی ،ددې ناروغۍ ترزائلیدو ددې لپاره تیمم وهل صحیح دی بیاچې کله داویره ورکه شی نوبیادی غسل کوي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱دردالمحتارج۱ص۱۴۲اوباب مسح علی الخفین ج۱ص۲۳۹په حواله)

دبوډاتوب په وجه تیمم وهل ؟

پوښتنه :- که چاته دناتوانی اوناروغی یابوډاتوب په وجه اوبه تاوان کوی یادتاوان ویره ورسره وی یاداوبوکارول وده ته ګران اوسخت وی زغملای ئی نشی نوایادی تیمم وهلای شي ؟
ځواب : دعذرپه حالت کی تیمم لکه څنګه چې داودس پرځای وهل کیږي دغه رنګه دغسل پرځای هم کیږي اوپه دغه تیمم فرض اونفلې لمونځ ،تلاوت اونورټول صحیح دی ،اوهغه عذر چې په وجه دبې اودسی اوجنابت تیمم صحیح دی دادی :چې مریض ته دناروغی دزیاتیدویااوږدیدوویره وی یعنی په اودس یاغسل کولوبه دده مرض زیات شي یابه اوږ دشي یابه دیخ په وجه هلاک شی یاناروغ شی ،یوائې په دې وجه چې سړې اوبه خوندنه ورکوی اوورڅخه په تکلیف کیږي تیمم صحیح نه دی بلکه دمړه کیدویاناروغه کیدوورته اندیښنه وی هغه وخت تیمم صحیح دی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۹ج۱ دردالمحتارج۱ص۲۱۸په حواله)

مسئله:ترڅوچې دناروغی وغیره کوم عذرنه وی دده لپاره تیمم صحیح نه دی اوکه دیخ په موسم کی له سړواوبوڅخه دتاوان رسیدواندیښنه وی نوکه داوبوتودولوقدرت وی نواوبه دی تودی کړی اودس دی په وکړی ،تیمم په داسی حالت کی صحیح نه دی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷ج۱دعالمگیری ج۱ص۳۶په حواله)

په تبه کی تیمم وهل

مسئله: تبه که داسی وی چې له اوبوڅخه تاوان یادناروغۍ دزیاتیدو اندیښنه وی نوپه تیمم لمونځ صحیح دی . (فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷)

دتبې په اندیښنه تیمم وهل

پوښتنه : یوه سړي ته په سړواوبواودس کولوڅخه دتبې اندیښنه ده که دی په تودواودس کول وغواړی نوده ته یادده کوروالاته په اوبوتو دولوکي تکلیف وی نوایادی تیمم وهلای شی ؟

ځواب: کله چې داوبوتودولوااودس کولوتوان شته نودده لپاره تیمم وهل صحیح نه دی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷ج۱دعالمگیری ج۱ص۲۶باب التیمم په حواله)

مسئله:که داوبوپه استعمال دمریض دمرګ یاناروغي زیاتیدواندیښنه‌وي یاداویره وي چي داوبوپه استعمل به ناروغي وړده شي نوپه ټولوصورتوکي تیمم رواکیږي ،که څوک فعلاً روغ دی خوغالب ګمان یې دي چې داوبوپه کارولوبه ناروغ شم نوتیمم جائزدی ،که اودس کولای شي خوغسل ورته تاوان کوي نواودس دی هم وکړي اودغسل پرځاي دی تیمم ووهی،اوکه له سړواوبوڅخه دناروغۍ اونوروانديښنه وی اوتودی اوبه نه پيداکیږي نوتیمم جائزدی ،که دومره زیات یخ وی چې په تودواوبوپه غسل کولوکي

دناروغۍ یامرګ اندیښنه وه نوتیمم جائزدی داصورت که په ځنګل کي ورپیښ شی یاپه کلی کي

یادونه : له دې څخه دڅوک دانه فهموی چي په سخت یخ کي همیشه تیمم جائزشوځکه چي په ډیرزیات یخ کي په تودواوبوله غسل کولو څخه څوک نه ناروغه کیږي ،اونه مری ،خوکه په کوم ځانګړی ځای کي اتفاقاً داسی یخ وی چي تودی اوبه هم زیانمنی وی اوکومه داسی کپړه اونورڅه نه وي چي ترغسل وروسته ئي پرځان واچوي اوځان په تودکړی هلته تیمم رواکیږي . (طهورالمسلمین ص۱۴)

په ریل ګاډي اوبس کي دتیمم شرطونه

مسئله:په اورګاډي اوبس کي په تیمم دلمانځه صحیح کیدولپاره لاندینی شرطونه دی:

(۱)دریل ګاډي په یوه ډبه کي هم اوبه نه وي .

(۲)پرلاره په یوه شرعی میل (۱۸ء ۳کیلومتره) کي دننه داوبودشتون خبرتیاورته نه وي .

(۳)دریل ګاډي یاموټر پرتخته دومره دوره وی چي په اسانی سره پرلاس لګی نوپردی دی تیمم ووهی .

له دغوڅخه که پریوه شرط قدرت نه وي نوڅنګه چې ممکن وی اداي کړي ،خووروسته به قضاراوړی .(احسن الفتاوی ص۵۵ج۲،دردالمحتارج۱ص۲۱۷په حواله)

مسئله:که په ریل ګاډي کي یقین وی چي دلمانځه پروخت اوبه موندلای شی نولمونځ ځنډول مستحب دی ،که اوبه پیداشوي نوپه اوداسه دی لمونځ اداکړی که پیدانشوی اودوخت پای ته رسیدواندیښنه وی نوپه تیمم دی لمونځ اداکړی .

مسئله:دریل ګاډي پراستیشن که اوبه ورکونکی نامسلمان وی نودهغه په اوبواودس کول جائزدی هوکه یقین وی چې لوښی مرداردی نوتیمم وهل جائزدی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۰ج۱،دردالمحتار ص۲۱۴ج اپه حواله)

[پراستیشن چې کومې اوبه ورکول کیږي هغه اکثره پاکي وی اودهغوي لوښی هم ځکه شک نه دی کول په کار. رفعت قاسمي غفرله

دزخمی اوچیچک (کوي) دناروغ لپاره دتیمم حکم

پوښتنه : که پرپښواومخ دخارش دانې وي اواوبه ورته تاوان کوي نوایاداسړی داودس اوغسل لپاره تیمم وهلای شي؟

ځواب ک که داوداسه داندامونو(مخ ،دواړولاسونو،اوپښو) پرزیاتره برخه زخمونه وي نوتیمم دی ووهی ،کنه روغ غړی دي ومنځي اوپر زخمی برخه دی مسح وکړی اودغسل هم همدغه حکم دی ،خوپه هغه کي دغړودشمیرپرځای وټول بدن ته کتل کیږي ،که ترنیمايي زیات بدن باندی ټپونه وی نوتیمم دی ووهی اوکه پرنیم بدن یاترهغه پرکم وی نومسح دی وکړي اوکه پردوغ بدن په اوبوبهیولو دزخمی برخې له اوبوساتل ګران وی نودومره روغه برخه هم دزخم په حکم کي شمیرل کیږي .

(احسن الفتاوی ۵۸ج۲،دردالمحتار ص ۲۳۷ج اپه حواله)

مسئله:که پرټپ یاپټۍ مسح نشی کیدای نوبیاتیمم صحیح دی .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱،دردالمحتارباب المسح علی الخفین ص ۲۵۸ج اپه حواله)

مسئله:که پردواړولاسونودانې وی اواوبه ورته تاوان کوی نوتیمم صحیح دی خوکه کوم بل څوک اودس ورکوونکی وی نودتیمم په جوازکي اختلاف دی راجح اواحوط عدم جوازدی.

(احسن الفتاوی ۵۶ج۲،دردالمحتارج۱ ص۲۳۸په حواله)

مسئله:که پرټول مخ دانې وي چې نوونه اووينې پکښی وی ،داوبوپه لګیدوله دانووینه راوزي ،که په رشتیاهم دومره تکلیف وی اومسح هم نشی کولای نوتیمم جائزدی.

(آپ کی مسائل ص۶۵ج۳،تفصیل مظاهر حق ج اص۴۷۵)

مسئله:که دچاترنیم بدن زیات باندی زخم وی یادکوي دانې وی نولمبیدل واجب نه دی بلکه تیمم دی ووهی . (بهشتی زیور ص۶۷ج۱،دمنیه ص۲۲په حواله)

مسئله:که پربدن ځای پرځای زخمونه وی یادکوي دانې وی نوتیمم جائزدی ،که ځای پرځای نه وی پریوه ځای دبدن ترنیمه برخه زیاتی وی ،بیاهم دغسل پرځای تیمم جائزدی ،اودنوروغړیووپریمنځلوته اړتیانشته که له څلورواندامو صرف یوروغ وي نوداودس پرځای تیمم وهلای شي ددغه اندام ومنځلوته ضرورت نشته مثلاً : مخ روغ وی ،لاس ،پښې اوسرزخمې وی نوتیمم دی وکړی ،ومخ منځلوته اړتیا نشته ،دغه رنګه که لاسونه ،پښې اومخ زخمې وی صرف سر روغ وی نوتیمم جائزدی ،دسرمسح دی نه کوی یعنی سردی نه منځي .

قاعده داده: چې په اودس کي دغړیووشمیرته اعتباردی که یویادوه غړي زخمي وي نواودس کول پکاردی،روغ اندامونه دي پریمنځي اوپرنورودي مسح وکړي اوکه په دریواندامونو کي عذروي نواودس معاف شو،اوس دي تیمم ووهي کومه برخه چې روغه ده هغه دي هم نه پریمنځي اوپه غسل کی ومساحت اوپیمائش ته اعتباردی کله چې ترنیم بدن زیات پریمنځوڅخه معذوروي نوتیمم جائزدی اوکله چې زیاته برخه روغه وي نودهغي پریمنځل پرنوربدن مسح کول ضروري دی. په غسل کي دغړیووشمیرته اعتبارنشته.

وګورئ! که څوک له سيني څخه ترپښنوزخمي وي نوتيمم جائزدی حال دادی چې کوم اندامونه روغ دي هغوئ په شميرکي زيات دي(مثلاً لاسونه،سر، سترګي،پوزه،غوږونه اونور..) که لاسونه داسي زخمي وي چې په اوبوکي ئې نه شي اچولای اونوراندامونه هم نه شي پرېمنځلای نوتيمم جائزدی ،خوغوره دادی چې دکوم بل چاپه مرسته اودس وکړي،که ترنيمايي کم بدن زخمي وي خوپرروزغ ځای داوبو پريوتوپه وجه وزخموته تکليف رسيږي نوتيمم جائزدي .

داوبوزيان رسولواوناروغه کيدوياد ناروغئ زياتيدوانديشنه په همدي حال کي معتبره ده چې په خپله له خپل عادت څخه معلوم وي ياله عامي تجربي اوليدني څخه معلوميږي ياکوم مسلمان باوري طبيب ورته ووائي چې تاوان کوي ياناروغي زياتيږي يابه په ځنډسره ښه شي . (طهورالمسلمين ص:١٥)

دجنازي لمانځه اومؤکدسنتودپاره تيمم وهل

مسئله: قاعده داده چې که دکوم عبادت فوت کيدوخطروي اوهغه قضاء هم نه لري نوسره له دي چې اوبه وي دده دپاره تيمم جائزدي .ځکه که دجنازي دلمانځه ترآخري تکبيرمخته دګډون هيله وي نوتيمم جائزنه دي کني په تيمم کولوبرخه پکي اخيستلاي شي .

داخترلمانځه هم همدغه حکم دي چې دامام دفارغيدوويره وي نوپه تيمم وهلو دي ورګډشي (کله چې بل ځاي هم داخترلمانځه موندلو هيله نه وي) همدارازدمؤکدسنتونوقضاء خونشته ځکه که دهغوئ دفوت کيدوويره وي نوهم سره له دي چې اوبه موجودي وي تيمم دي ووهي سنتونه دي اداء کړي .

(احسن الفتاوی ص: ٥٩ج ٢دردالمحتارج ١ص٢٢٤په حواله اومظاهرحق ص٤٧٩، فتاوی رشيديه ج١ص ٢٨٤)

مسئله: که دجنازي دلمانځه تيريدوويره وي نوپه تيمامه دجنازي لمونځ کولای شي په دي شرط چې دمړي ولي نه وي . (ځکه چې دجنازي لمونځ دمړي دولي پراجازه موقوف دی)

(هدايه ص٤٨ج١ ،شرحی نقايه ص٢٥ ،کبيری ص١٨)

مسئله: کوم مړي ته چې غسل ورکول ممکن نه وی هغه ته دی تيمم ورووهل شي اودفن دي کړل شي .(شامی ص٢٣٦لومړی ټوک)

مسئله: په بيړه تيمم وواهو دجنازي په لمانځه کي شريک شو،(دجنازي لمونځ خوصحيح شواما) په دي تيمم وختی فرض لمونځ نشي کولای .په اودس کولو وختي لمونځ کول په کاردی .

(فتاوی دارالعلوم ص٢٤٥ج١دردالمحتارباب التيمم ج١ص ٢٢٣په حواله)

مسئله: که دجنازي دلمانځه دټولوتکبيرونوتيريدوويره وي نوتيمم وهلای شي که څه هم تيمم وهونکی جنب نارينه اوښځينه وي،خوکه داسي نه وی يعني دتکبيرونوموندلوغالب يقين وي ياورته معلومه وي چې دده انتظاربه لازماً کيږي نوتيمم صحيح نه دي .

مسئله: يودجنازي لمونځ ئي په تيمم کړي ؤچې دوهمه جنازه راوړله شوه که دغه تيمم کونکي ته ددي دواړوجنازوترمنځ اودس کول ممکن شوي ووخوبيادغه امکان يافوت زائل شونوددوهمي جنازي دپاره دي دوهم ځل تيمم ووهي،که ددواړوترمنځ داودس کولوقدرت ونه موندي نودوهم ځل وتيمم ته اړتيانشته ،په اولني تيمم به دجنازي لمونځ کوي . (کشف الاسرار جلد٢صفحه ١٥)

(دلته خودتيمم مسئلې رواني وي ځکه داڅومسئلي مي بيان کړي، نوردمړي دغسل بشپړي مسئلې دغسل مسئلې په نوم کتاب کي

وګورئ،اودعاء کوي په آئنده کي دمړي مسئلي ليکلوخيال مي ددوستانوپه تينګارشته،چې پکي به دمرګ آثار،غسل،کفن،جنازي لمانځه،دفن پرقبردتختي اونورولګولو،ايصال ثواب،روح اونوروپه اړوندتفصيل وي .انشاالله . دعاغوښتونکی محمدرفعت قاسمی غفرله

دتيمم بيلابيلي مسئلې

مسئله: داوبوپه موجوديت کي دقرآن کريم مسح کولودپاره تيمم صحيح نه دي . (فتاوی دارالعلوم ص۲۶۰،ج۱ درد المحتار ج۱ ص ۲۲۵په حواله)

مسئله: که دقرآن کريم مسحه کولودپاره تيمم ووهي نوپه دي سره د جنازی لمونځ کول نه دی صحيح اوکه ديوه لمانځه دپاره تيمم ووهي ددوهم وخت لمونځ هم په دي کول صحيح دی اودقرآن کريم مسحه کول هم په دي تيمم صحيح دي .

مسئله: که څوک ولمبيدلوته اړوي (يعني دغسل اړتياورته پيداشوي وي)او اودس هم نه لري نويوتيمم دي ووهي ددواړودپاره جلاجلاتيمم ته اړتيانشته .

مسئله: چالمونځ په تيمم اداءکړييائي اوبه وموندلي اودلمانځه وخت هم پاتي دي نوودوهم ځل لمونځ کولوته اړتيانشته هم هغه لمونځ په تيمم صحيح کيږي . (بهشتي زيور ص ۷۰ ج۱منيه ص۲۹)

مسئله: که تيمم داوداسه پرځای وي نوداودس په موافق اوبه موندلو تيمم ماتيږي،اوکه تيمم دغسل وي نوکله چي دغسل په موافق اوبه پيداشي نوتيمم ماتيږي که اوبه کمي پيداشي نوتيمم نه ماتيږي .

مسسله : که چادناروغئ له امله تيمم وهلی دی نوکله چي ناروغي ختمه شي چي اودس اوغسل ورته تاوان نه کوي نوتيمم ماتيږي ،اوس اودس کول اوغسل کول واجب دي . (بهشتي زيورج۱ص۷۰)

مسئله: په څومره شيانوچي اودس ماتيږي په هغوئ تيمم هم ماتيږي اوداوبوپه پيداکيدلوسره هم ماتيږي . (بهشتي زيورص۷۰ج۱شامی ج۱ص۲۶۴په حواله)

مسئله: کوم شی چي دعذرپه وجه رواشي،دهغه عذرترزائليدو وروسته هغه باطليږي .(کشف الاسرار ص۲۸ج۲)

مسئله: که پړدبره يومخ دوړه نه وي بياهم تيمم وربانديي صحيح دی،پرلاس دګرځ لګيدل هيڅ ضروري نه دی،همدارازپرپخه خښته هم تيمم صحيح دي دوړه که پروي اوکه نه وي .

مسئله: پرځمکه که دبولواونورومردارئ ولګي اوپه لمروچه شي اوبد بوي ئي ختم شي نوځمکه پاکه شوه لمونځ وربانديي صحيح دي خوپر دغه ځمکه تيمم وهل صحيح نه دي،کله چي معلوم وي چي داځمکه داسي ده اوکه معلوم نه وي نووهم مه کوئ .

مسئله: که وچاته دوربښودلوپه نيت تيمم ووهي اوپه زړه کي دخپل تيمم وهلونيت نه ؤبلکه يوازي په هغه زده کول مقصدؤنودهغه تيمم نه صحيح کيږي يعني دتيمم وربښودونکي ،ځکه چي په تيمم صحيح کيدوکي دتيمم اراده کول ضروري ده،نوکله چي دتيمم وهلواراده نه وي بلکه بل ته وربښودل اووربښکاره کول مقصدوي نوتيمم نه صحيح کيږي . (بهشتي زيورص۶۹ج۱دمنيه ص۲۹په حواله،شرح البدايه ص ۵۴ج)

مسئله: په تيمم کي پرلاسونوڅه خاوري اودوړي لګيدلي وي نويولاس دي پربل لاس ووهي هغه دي وڅنډي،ځکه چي په تيمم کي

دخاورو اودوړومښلو شرط نه دي بلکه (پرخاوره اونورولاس تیرول
فرض دي (خولېږدیره دوړه هم که چیري ولګیږي نوپروانه لري.
(طهور المسلمین ص۲۳)

مسئله: په مرتدکیدوتیمم نه ماتیږي مثلاً یوه مسلمان دمجبوریت په
خاطرتیمم وواهوبیاتردي وروسته ده اسلام پریښودي خدای ناکرده
یعني مرتدشواوبیاالله جل جلاله توفیق ورکړچې مسلمان شونوکه په
دي منځ کي اودس نه شومات نوپه هغه مخته تیمم چې داسلام په
حالت کي ئي وهلی ؤلمونځ کولای شي. (کشف الاسرار ص۲۸ ج۲)

مسئله: وجنب ته له یخ څخه دناروغئ ویره ده اوتودي اوبه نشته یاله
دي څخه هم دضرر رسیدوغالب ګمان دی نوتیمم جائزدی.
(احسن الفتاوی ص۵۶ج۲ دردالمحتارج۱ص۲۱۶ ج۱په حواله)

مسئله: په ځنګل کي وحیوانانوته خطروي که دئ اودس کولوته
لاړشي نو حیوانان به دچاکښت ته ورشي. یادورکیدوویره وي نوپه
دي صورت کي تیمم وهل جائزدي. (فتاوی دارالعلوم ج۱ ص۲۶۵)

مسئله: څوک چي داسي ځای بندي وي چیري چي اوبه نه وي.
اودلمانځه وخت تیریدونکی وي نوهغه وخت دي په تیمم لمونځ
وکړي اووروسته دي راوګرزوي. (امدادالفتاوی ص۷۴ ج۱)

مسئله: یوڅوک په مسجدکي ویده ؤ، که دده احتلام وشونوله مسجد
څخه دوتلودپاره دتیمم ضرورت نشته، خوکه دکوم عارض په وجه هغه
وخت وتل مشکل وي نوتیمم ضروري دي (یعني که په شپه کي
داحتلام په حالت کي له مسجده وتل مشکل دي نوتیمم دي ووهي.
(فتاوی محمودیه ص۵۱۲ ج۱)

مسئله: دلمانځه تروخت مخته تیمم وهل جائزدی اوله یوه څخه تر
زیات فرضودپاره هم صحیح دی اودفرضولمونځودپاره هم تیمم جائز
دی لکه چي دنفل لمانځه دپاره، ځکه چي زمونږپه نزدتیمم داودس
اوغسل مطلقاًبدل دی، ځکه نوپه یوه تیمم چي څومره فرضونه نفلونه
وغواړي کولای شي، لکه څنګه چي په یوه اودس ئي کولای شي.
(کشف الاسرار ص۱۵ ج۲)

مسئله: په تیمم کي درکن اوشرط په پاتیدوتیمم نه صحیح کیږي
اودمسنون اعمالوبیله اړتیاپه قصداً پریښودلودیرسپک اوکله زیات
کراهت راځي خوتیمم بیله شبهې صحیح اوکافي کیږي، نوکه چا
دلاسونوچپه خواپرخاوره ووهله پرتهول مخ اولاسونوئي مسح وکړه
بیاهم تیمم صحیح شو، خودسنت په خلاف اومکروه شو.

مسئله: که ګوتی خلاصي نه پریښولي شي خودبل لاس په ګوتوئي
ددوئ په مینځ کي خلال اومسح وکړه بیاهم صحیح شو.

مسئله: که لاسونه ونه څنډي بنه پرمخ اولاسونوخاوره ومښي بیاهم
تیمم صحیح شوخودافعل مکروه دی.

مسئله: که دلاسونوپرځای کوم دستمال اونورپرځمکه وواهي هغه ئي
پرمخ اولاسونوتیرکړي نوتیمم صحیح شوخوبیله عذره داسي کول
ډیرمکروه دی.

مسئله: که کوم بل چاخپل لاسونه پرځمکه ووهل دکوم بل چاتیمم ئي
وروواهو نوصحیح دی په دي شرط چي دهغه ترلاسووهلومخته ده
تیمم قصداونیت کړی وي.

مسئله: که پرمخ تیمم ووهي پریږدي اودومره وخت وروسته پرلاسو مسح وکړه چې فرضاً که مخ په اوبو پریمنځلای وای نوتراوسه به وچ شوی وای ،بیاهم تیمم صحیح دی .

مسئله: که مخته پرلاسو مسح وکړه بیائي پرمخ وکړه نوهم تیمم صحیح شو ،خود سنت په خلاف اوپه څه اندازه مکروه شو . (طهورالمسلمین ص۲۴)

مسئله: کومې اوبه چې په میدانو (پرلارو دسړکونوپرغاړو)دوقف په توګه ایښول شوي وي نوترڅوچې هغه اوبه په زیاته اندازه نه وي تیمم منع کونکي نه دي،دکم والي په صورت به دااوبه دڅښلو بلل کیږي اوکه په زیاته اندازه وي نود اوداسه دپاره هم بلل کیږي .
(کشف الاسرار ص۲۵ ج۲)

(اوپه اوس وخت کي خوپرعامولاروداستعمال دپاره نلونه اوپائپونه وي ددي داستعمال عامه اجازه وي .محمدرفعت قاسمی)

مسئله: دجمعي دلمانځه دتیریدوپه ویره تیمم نشي کولای،ځکه که جمعه تیره شي نودماپښین لمونځ دي ادا کړي.
(هدایة ص۲۹ ج۱،شرح نقایه ص۲۵ ج۱کتاب الفقه ص۲۴۹ ج۱)

مسئله: دچاچې دواړه لاسونه پرورپرې شوي وي نوکله چې دی په چاتیمم وهي نوپرپرې شوي ځای دي مسح په وکړي . (کبیری ص۶۴)

مسئله: هغه سړی کوم چې تیمم خووهي خوتراوسه ئي لمونځ نه ؤکړی چې اوبه ئي وموندلې نودده تیمم باطلیږي . (مظاهرحق ص۴۷۷ ج۱)

مسئله: ترڅوچې تیمم ماتونکی کوم شی ورپیښ نه شي ترهغو په یوه تیمم ټول وختي اوقضائي فرضونه،نفلونه دنوروو ختونولمنځونه ټول کولای شي . (نمازمسنون ص۱۴۵)

مسئله: په تیمم کي هم تنګه ګوته اوبنګړی ښورول کفایت کوي،ځکه چې ددي په ښورولوتردي لاندي ځای تیمم کیږي،اوفرض صرف مسح کول دی،ددوړو هلته وررسول ضروري نه دی .

مسئله: په اودس کي چې دکوموویښتانوپریمنځل واجب دی په تیمم کي دهغوئ مسحه کول واجب دی اوهغه ویښتان چې په اوڈس کي پریمنځل واجب دی هغوئ هغه دي کوم چې په مخ کي وي ځکه داوږدي راځړیدلي ږیري مسحه کول واجب نه دی . (کتاب الفقه ج۱ص۲۵۷)

مسئله: په تیمم کي مسحه که په لاس سره وشي نودهغه دپاره شرط دادی چې په ټول لاس یادلاس په زیاتره برخي وشي ځکه چې مسحه کول په تیمم کي فرض دی که په لاس وي یادلاس قائم مقام په کوم بل شي وي . (کتاب الفقه ج۱ص۲۵۶)

مسئله: تیمم وهونکی واودس کونکیوته لمونځ ورکولای شي
(نمازمسنون صفحه۱۵۰)

مسئله: احناف وائي چې فاقدالطهورین یعني دچاسره چې پاکونکي دواړه شیان اوبه اوپاکه خاوره اونورنه وي هغه ته پکاردی چې دلمانځه ظاهري صورت عملي کړي په داسي ډول چې قبلي ته مخامخ شي سرپه سجده کړی،نه دی قرأت وائي ،نه دي تسبیح لولي ،نه دی التحیات اونوروائي اونه دي دلمانځه نیت کوي ،که دجنابت په حالت کي وي اوکه صرف اودس نه وي .

یادونه دي وي چې دلمانځه په دغه ظاهري صورت ئي له فرضوغاړي نه خلاصیږي بلکه ددي ادا ینه دانسان پرذمه باقي وي اوفرض پرده پاته وي تردي چې داودس دپاره اوبه یاتیمم دپاره خاوره پیدا کړي .که

په حالت دجنابت کي وي بياهم دلمانځه داظاهري صورت جائزدی .
(کتاب الفقه ج۱ ص۲۶۵)

دمتيازوحکم اوله هغه ځخه دځان نه ساتلووعيد

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولی هم مرداري دي اوفقهاء کرامو داپه مغلظ نجاست کي شميرلی دی . ځکه نوکه ماشوم پرجامو متيازي وکړي دهغه پرينځل ضروري دی،که پربدن لګيدلي وي نو دبدن پاکول هم ضروري دی که بيله جامواوبدن پاکولولمونځ وکړل شي نولمونځ نه صحيح کيږي راګرزول ئي ضروري دی .

مسئله: دکوچني هلک اوانجلئ بولي چي خوراک ئي پيل کړی وي يائي نه وي پيل کړی نجاست غليظه دی .
(فتاوی رحيميه ص۱۳۰ ج۷ ،فتاوی عالمګيري ص۲۸ ج۱باب فی النجاسات)

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولي هم ناپاکي دي ځکه دجامي پرکوم چي ولګي پاکول ضروري دی اودپاکيدودپاره دومره کفايت کوي چي دبولوپرځای دومره اوبه وبهول شي چي په دومره اوبه هغه جامه دري ځله لنديدلای شي . (آپ کی مسائل ج۳ص۸۵)

مسئله:له متيازوځخه دځان ساتلوډيراهتمام کول پکاردی په احاديثو کي ددي ډيرتأکيدراغلی دی اوفرمايل شوي دي چي دقبر عام عذاب له متيازوځان نه بچ کولوپه وجه وي،په يوه حديث شريف کي دي چي نبي اکرم ﷺوفرمايل ،له بولوځان ساتي په قبرکي تر ټولومخته له بنده ځخه دمتيازوپه اړه حساب کيږي .

له حضرت معاذبن جبل رضی الله تعالی عنه ځخه روايت دی چي رسول الله ﷺله بولوځان ساتی اوخپلوصحابوته هم ددي

امرکاوو.حضرت ميمونه بنت سعد رضی الله تعالی عنهماعرض وکړچي ای دالله جل جلاله رسوله مونږته داوښيه چي دقبرعذاب په کوم شي کيږي؟ رسول الله ﷺوفرمايل دمتيازوله اثره (يعني دڅاڅکوله اثره) (مجمع الزوائد ص۸۵ج۱)

رسول ﷺددووقبرونوسره تيرشونوده مبارک ﷺوفرمائل ددغو دواړوقبرونوخلکوته دقبرعذاب ورکول کيږي . اودوئ ته دکوم غټ شي په اړه عذاب نه ورکول کيږي په دوئ کي يوه له بولوځان نه ساتی اودوهم چغل خوري کوله .

(دادواړه شيان داسي نه ووچي ورڅخه ځان ساتل ګران دي په آساني سره ځان ساتلای شو) (ترمذی ص۱۱ج۱باب التشديدفی البول ومشکوة شريف ص۴۲ج۱)

دبولوله څاڅکوځان نه ساتلوباندي دقبرعذاب

دمتيازواوچغلګري په وجه دقبرعذاب ورکول کيږي،په دي کي څه مناسبت دی؟

ددي په اړه په التعليق الصبيح شرح مشکوة المصابيح ص۱۹۳ج۱،کي ليکلی دی چي عالم برزخ دعالم آخرت مقدمه ده .

(دآخرت لومړی منزل دی)اودقيامت په ورځ په حقوق الله کي ترټولو مخته دلمانځه اوپه حقوق العبادکي دويني (ناحقه دڅادويني بهولو) حساب او پريکړه کيږي اودلمانځه کيلي له ناپاکي ځخه (نجاست که حقيقي وي اوکه حکمي)پاکي حاصلول دی (بيله پاکي لمونځ نه صحيح کيږي نوپاکي دلمانځه مقدمه ده) اودناحقه ويني بهولوعام سبب غيبت اودخلکوپه منځ کي چغلګري کول دي (نوغيبت او چغلګري دناحقه ويني بهولومقدمه ده)

په همدي مناسبت قبريعني عالم برزخ کي له دغودواړوشيانوڅخه په ځان نه ساتلو دقبرعذاب ورکول کيږي.

نبی اکرم ﷺ ارشادفرمائي چې په دوزخ کي به څلورډوله خلک وي نوردوزخيان به له دوئ څخه په تکليف وي اويوبل ته به وائي چې مونږپه خپله په تکليف يو،خودوئ په خپلو نعروچغوزمونږپه تکليف کي نورزياتوب کړی دی،له دوئ څخه به يوشخص دسکروټوپه تابوت کي بندوي، اويوسړي به خپلي کلمي راکشوي روان به وي، اود يوه سړي له خولې به وينه اونوونه بهيږي اويوسړی به پخپله خپلې غوښې خوري.

کوم شخص چې به دسکروټوپه تابوت کی بندی وی دهغه دعذاب وجه داده :چې پرده دخلکومالونه وو(اوپه همدې حالت کې دی وفات شو)اوکوم سړی چې به پخپله خپلې ګلمې راکشوی دهغه وجه به داوی، چې پرده به متيازي لګيدلی ده به دهغوپروانه کوله اونه ئي منځلې.

اودچاله خولې څخه چې به وينه اونوونه بهيږي دهغه وجه داده چې هغه دخلکوغوښه (په غيبت کولو) خوړله .(مجمع الزوائدص۸۴ج۱)

دغه ټول احاديث دی په نظرکې ونيول شی اودپاکی،پوره اهتمام دی وشی ،دمتيازولګيدل معمولوی اوسپک ګڼل اودهغوي دپريمنځلو اهتمام نه کول ډيره سخته ګناه ده ،استنجاء دی هم همدارنګه ووهله شي چې داوبوڅاڅکي ونه غورزي اوڅاڅوکی پرجامواوبدن باندی ونه لګيږي ،دڅاڅکودبندولوچې کومې طريقې دی اوپه تجربه کټوری معلومې شی هغه دی غوره کړي ،ترڅوزړه ئی ښه ډاډمن شي

،لنډه داچې په دې اړه ډيراهتمام اوفکروکړی ،دادی هيڅکله سپک نه ګڼي (فتاوی رحيميه ص۱۲۹اترص۱۳۴پوری ج۷)

(دتفصيل لپاره وګورئ دنجاست غليظه اوخفيفه حکم اوتعريف.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۳۳ج۱،درد المحتارص۲۹۳ج۱په حواله ،کتاب الفقه ص۱۴۹ج۱،آپ کی مسائل ص۸۲،ج۳،هدايه ص۵۸ج۱،اوداحقرکتاب دلمانځه مسئلې)

حضرت ابن عباس رضی الله عنهما بيان کوی چې يوه ورځ رسول الله ﷺ له دووقبرونوسره تيريدی نو(ناڅاپه ودريدی) اوئې فرمايل: ددغو دواړوقبروو الوته دقبرعذاب ورکول کيږي ،اودقبرعذاب پرکومه غټه خبره نه ورکول کيږي (چې په دی دنياکی ورڅخه ځان ساتل ګران وی) اصلاً له دغودواړوڅخه يوشخص خوهغه دی چې له متيازوڅخه ئی خپل ځان نه ساتی له بولوئی ځان نه ژغوری ،يعنی داسی احتياط به نه کاووچې دمتيازوڅاڅوکي دی پرده ونه لګيږي ،درواياتونولنډيزدادی :چې دبولوپه اړه ډيراحتياط ته اړتياشته ،دمتيازوکولوپروخت دی څاڅوکی پربدن اوجامووونه لګيږي ،دککړيدودی هيڅ صورت رامنځ ته نشي ،اواستنجاء دی په داسی ډول ووهله شي چې صفائي اوپاکي په پوره توګه راشي ځکه علماء ليکی چې له متيازوځان نه ساتل اونه پاکول کبيره ګناه ده ،دچاچې مزاج قوی وی اودهغه يقين وی چې څاڅوکی نه راغورزي ،بې شکه دداسی سړی لپاره يوائې په اوبو استنجاء کول کافی دی ،خودکوم چاچی ترډيره وخته څاڅکې راځي نو داسی سړی که لوټه ونه کاروی يوائې په اوبواستنجاء ووهی نويقيناً دده پرتوګ جامه اونورڅه به مردار شي اودی به دمتيازوپه اړه په احتياط نه کولوګناهګارشی.

(مظاهرحق جديدص۲۴۴ج۱)

استنجاء څه ده ؟

داودس ماتونکيو شيانو په اړه مخکې ښودل شوي دي چې دغټوبولو ، کوچنيوبولو، ومذي او ودي په وتو اودس ماتيږي په دې کې دټولو امامانو اتفاق دی.

ترمرداری وتلو وروسته دغټو او کوچنيو بولو ځايونه ککړ پريښودل او صرف اودس کول دپاکی دحصول لپاره کفايت نه کوی ،بلکه دالازم دی چې له کوم ځای څخه مرداری راوتلی ده هغه ځای وچ اوپاک کړل شی ،ځکه دامناسب دی چې ددې ځای اړوندمسئلې داودس ماتونکی مسئلو سره سمدستې بيان کړل شی چې داهم دهغې برخه ده.

داستنجاء ارکان څلوردي

مستنجئ (استنجاءوهونکی سړی) مستنجی منه(هغه مرداری) چې ورڅخه دکوچنيو يا غټوبلو ځای ککړوی – مستنجی فيه هغه ځای دی دکوم چې پاکول دی يعنی دکوچنيو اوغټوبولو ځای دی اومستنجی به يعنی اوبه اولوټې داڅلورشيان دی له دوی پرته استنجاء نشی کيدای.

ښکاره ده چې ددې ترون له دووشيانو سره دی استنجاء اوداړتياترسره کول ،په استنجاء کې دوې خبرې ديادونې وړدی: لومړی داستنجاء تعريف ،دوهم دهغې په اړه مسئلې داړتياترسره کول يعنی دمتيازو او غولوټړون ددريوشيانوسره دی ،يوخوددوي حکم دی دوهم هغه ځايونه چيري چې اړتياترسره کول منع وی ،درېيم هغه خبرې چې دهغوی په موجوديت کی دحاجت رفع کول منع دی ،اوس ددې ټولو شيانو بيان په ترتيب سره کيږي.

داستنجاء تعريف

له استنجاء څخه مرادهغه مرداری ده کومه چې دمخ يادشاله لاری يعنی کوچنيو اوغټوبولوله ځايه راوتلی وی له دغوځايونولري کول دی له کومه چې راوتلی ده ،داپه اوبويالوټه اونوروهم ليري کيدای شي ،اوددې نوم استنجاء ځکه دی چې داستنجاء لفظ دعربي ژبې له يوې جملې څخه رااېستل شوی دی ،ونه چې په بيخ کې پريکړله شي نووائي«نجوت الشجرة »يعنی ونه له بيخه پرې کړيده ،داستنجاء مفهوم هم دغه چې پليتی له بيخه پري کړله شي.

داستنجاء يعنی طهارت اصل طريقه خودا ده:چې اوبه وکارول شي ،ځکه له اوسنی امت څخه په مخکينيو امتونو کې شرعاً يوائې په اوبو دپاکې حکم وُ خوداسلام مذهب دمهربانی ،اودعوامودهوسايني په خاطر په لوټه اونوروشيانوچې پکی کوم ضررنه وی دپاکي حاصلولو اجازه وکړه –(نورتفصيل داستنجاء په بيان کې پرمخ راځي)
(کتاب الفقه ص۱۴۶ج۱)

دخلاء معنی :خالی کيدل ،تشيدل ده او اصطلاحاً ددې (الخلاء) لفظ مطلب کيږي هغه ځای چيري چې کوچنيو يا غټوبولو اړتياترسره کيږي چې موږ ورته بيت الخلاء ،فلش،تشناب اونوروايو.

اداب:

آداب اصلاً داادب جمع ده معنی ئې دعقلمندی ،هوښياری ،قاعدې ، طريقې او اندازی ده او په اصطلاح کې ددې مطلب دی کوم شئ داسی په طريقه کول چې غوره اوښه وي اوهغه شئ که دوينا وی اوکه دکولو

، اووهرهغه کارته هم وائي کوم چې په احتیاط اوږده فکر،په ښه طریقه اوغوره اندازوکړل شي . (مظاهر حق ص۳۴۵ج۱)

مسئله:له ګیډي څخه چې له دواړولاروکوم څه وزي هغه ته «نجو» وائي داستنجاء معنی داشوه دمرداري ځای پاکول ،که کوم شئ پرتیرکړی اوکه ئې پریمنځی ذواړه ډوله کیدای شي (په اوبو،لوټه وغیره)استنجاء دنجاست دنجاست له لاري (یعنی دغټو اوکوچنیو بولوله ځایه)لیري کول دی . (کشف الاسرار ص۹۳ج۳)

بیت الخلاوی دشیطانانومرکزونه دی

رسول الله ﷺ فرمایلي دی : ګورئ ودغوبیت الخلاوته پیریان اوشیطا نان ځي راځي له تاسوڅخه چې څوک کله بیت الخلاء ته ورشي نوهغه ته پکار دی چې دادعاولولي «اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الْخُبثِ وَالْخَبَائِث»

پیریانَ اوشیطَانَان ځي راځي یعنی پیریان اوشیطانان بیت الخلاء (ټټي،تشناب) خپلې اډې جوړوی ،چیری چې دوی ځي راځي اوددې خبرې په انتظاروی چې کله به څوک راشي اودوی هغه په تکلیف کړی اوپه فسادکي ئي واچوی ځکه چې بیت الخلاءیوداسی ځای دی چیری چې نه صرف داچې له مرداري پرته نورڅه نه وی ،بلکه انسان خپل سترخلاص کړی کښینی اودالله ذکر نشي کولای ځکه له پیریانو او شیطانانوخوندی کیدولپاره بیت الخلاء ته دورننولوپروخت دغه دعا لوستل پکاردی .

بیت الخلاء ته ورننوتلواوراوتلوپروخت دعا

حضرت عائشه ﵂ بیان کوی : چې رسول الله ﷺ به کله له بیت الخلاء څخه راووتی نوفرمایل به ئي : اَللّٰهُمَّ غُفرَانَکَ – یعنی ای الله ! زه ستاڅخه بخښنه غواړم. (ترمذی)

تشریح : دغه مهال دبخښنی اومعافی غوښتلودوې وجې علماؤلیکلی دی:یوه خوداچې درسول الله ﷺ پرمبارکه ژبه به هروخت دالله یادونه وه ،داړتیاترسره کولوپه څیرحالت څخه پرته په کوم بل حالت کي ده مبارک ﷺ دالله ذکرنه دراوی ،نوپه بیت الخلاء کي دالله دذکرقضاء کیدوته هم رسول الله ﷺ دومره اهمیت ورکاوی چې له هغه ځایه په راوتلوسره به ئي سمدستی له الله جل جلاله څخه مغفرت اومعافی غوښته .

اودوهمه وجه داده :چې دانسان له دغې مرداری خلاصیدل دالله تعالی ډیرلوی انعام دی ،انسان چې هرڅه وخوری اوخپلې ګیډې ته ئي شیوه کړی ،هغه هضم شي اوبیادوینی اونورپه صورت کي دهغه جوهر دجسمانی قوت اوتوان باعث شي اوفضله په آسانی سره بهرته ووزي ،که څوک فکر اوغوروکړي نودادالله دومره سترنعمت دی چې ددې شکرنشی اداکیدلای. نورسول الله ﷺ به له بیت الخلاء څخه دوتلوسره سمدستی مغفرت اومعافی غوښته چې پروردګار ه !تاسوچي په کوم کرم اونعمت ونازولم دهغه شکرنشی اداکیدای ،هغه راته معاف کړي. (مظاهرحق ص۳۶۲ج۱)

مسئله: دغټواوکوچنیوبولوکولوپرمهال دباندی په صحراء کي له جامو پورته کولومخکې اوپه بیت الخلاء کي ترننه کیدومخکې دادعا ولولئ : اللهم انی اعوذبک من الخبث والخبائث.

(بخاری ص۹۳۶ج۱کشف الاسرار ص۹۹ج۳،مظاهر حق ص۳۴۸ج۱)

اوبیاکینه پښنه په بیت الخلاء کې کښیږدئ اوبهرته دراوتلوپروخت لومړی ښئ پښنه بهرته راوباسئ ،اوبهرته دراوتلوپرمهال دادعاووا یاست .

(۱) اللهم غفرانک (۲) الحمدلله الذی اذهب عنی الاذی وعافانی

(نمازمسنون ص۹۳،ترمذی ص۲۷ج۱،ابن ماجه ص۲۶ج۱،مظاهرحق ص۳۶۲ج۱،البحر الرائق ص۲۴۳ج۱)

مسئله:غټوبولوته دتلولپاره چې کومه دعاده دوړوبولولپاره ځان ته کومه دعانشته بلکه دکوچنیواوغټوبولودواړولپاره یوه دعاده.

(امدادالفتاوی ص۱۴۳ج۱)

مسئله: بیت الخلاء ته دتلوپرمهال (اعوذبالله مِن الخبث والخبائث) ویل ځکه مستحب دی چې په دې ځای کې شیطانان راغونډیږي ،ځکه دوئ ته مرداري خوندورکوي ،اودراوتلوپروخت غفرانک وایاست ځکه چې په بیت الخلاء کې دالله یادونه پریښودل کیږي ،اودشیطا نانو سره دیوځای کیدووخت دی ،ځکه له دې څخه مغفرت غوښتل مناسب دی (المصالح العقلیة ص۳۷)

داستنجاء حکم عام دی

مسئله: داحنافوپه نزدپاکی حاصلول یاپه اوبوپاکی حاصلولوپرځای په لوټه پاکول مؤکد سنت دی ،دنرولپاره هم اودمیرمنولپاره هم ،(ځکه نوکه کوم مکلف انسان ئې ونکړي نودراجح قول سره سم داسې کول مکروه دی) په دې شرط چې مرداري دوتلوله ځایه مخته نه وی لګیدلی ،داحنافوپه نزدله مخرج څخه مرادهغه ځای دی له کومه چې مرداری راوزي اوهغه ځای چې په دی کی شامل وی لکه دغټوبولودځای هغه شاوخواکومه چې دولاړیدوپرمهال سره بسته شي اوله هغه څخه هیڅ په نظرنه راځي ،داغه رنګه دنرودځانګړي

غړي (ذکر) هغه حلقه (کړی) کومه چې دسوري پرشاوخواوی اوله کوم ځایه چې متیازي خارجیږي .

(کتاب الفقه ص۱۴۷ج۱،فتاوی محمودیه ص۵۴ج۲)

مسئله: له بدن څخه راوتونکی مرداره ماده هغه که دمعمول سره سم راوتونکي شئ وی (لکه متیازي اونور) یادمعمول په خلاف مثلاً وینه نوونه اونوردغه نجاست دوتوله ځایه پرمخ خورشي اودهغه مقدارتریوه درهم زیات وی نودهغه پاکول فرض دی اوددې لپاره اوبه کارول ضروری دی ،ځکه چې اوس داکاردنجاست لیري کول دی ،استنجاء نه ده ،اودنجاست لیري کولولپاره داوبواستعمال فرض دی اوهمدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چې متیازي دخاص اندام ترسوری تجاوز وکړي دیوه درهم ترمقدارڅخه پرزیاته برخه خوري شي نوپه اوبودې پریمنځل فرض دی ،اوپه لوټه اونوروپاکول په دې صورت کې کفایت نه کوی .

داغه رنګه ناسنته به هم دقلفې ثرمن دبولوله ککړیدوڅخه پاکوي خو که ددرهم ترمقدارزیات ځای ککړشي نودهغه منځل فرض دی ،لوټه اونورپرمښول کفایت نه کوی ،ښکاره خبره ده چې په داسې صورت کې هغه ټول نجاست کوم چې پرمخرج وی په اوبوپریمنځل لازمیږي ،ځکه چې ترمخرج تجاوزکونکی نجاست دمنځلوپرمهال ټول خوریږي ،اود احتیاط تقاضاهم همدغه ده چې ټول ځای په اوبوپریمنځل شي ،اوپه داسې سیمه کې چیرې چې اوبه ډیرې وی هلته خوپه رشتیادزیات احتیاط طریقه همدغه ده چې په اوبو منځلوپاکی حاصله کړل شي ،ځکه چې په دې سره مرداری هم لیري

کیږي.اوبدبوی هم ختمیږي خوپه هغوسیموکې چیري چي اوبه لږوي ،دهغه ځای لپاره دصاحبینو(امام ابویوسف رحمه الله او امام محمد رحمه الله)رأیه په ښکاره توګه زیاته په کار راتلونکي ده.او همدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چي دانسان لپاره داوبو کارول ستونزمن وی.

لنډه داچي که نجاست خاص دمخرج پرسروی نودهغه زائلول مؤکدسنت دی.دانجاست له معمول سره سم وتونکی وی لکه کوچنی اوغټي بولی یادمعمول په خلاف لکه مذی اوودی اووینه اونوردغه په اوبولیری کړل شي یاپه کومه بله طریقه،دی ته استنجاء او استجمار وائي،خوکه مرداری له مخرجه تیري وکړي نودهغه لیري کول فرضیږي،اودي ته استنجاء نه وائي بلکه دنجاست زائلول ورته وائي.
(کتاب الفقه ص١٤٨ج١)

له استنجاء څخه دعاجزحکم

پوښتنه:یوناروغ دی چي یوه پښه ئي ماته شوې ده،داودس کولو پرمهال اوبه په کوم بل چاراتویوي،خوداودس غړی پخپلولاسونو پریمنځلای شی،خوداستنجاء کولوپرمهال ډیرتکلیف ګالی،سم بل ځوک یي له خپل ځایه راپورته کوي بیاپه تکلیف سره مریض پخپله استنجاء وهی یاترچارپایي لاندی ځوک لوښی ورته کښیږدی دی استنجاءوهی نوآیاوداسی ناروغ ته استنجاء معافیږي کنه؟

ځواب:په دی صورت کي استنجاء معاف نه ده،خوکه دواړه لاسونه شل وی یایولاس شل وی مګر ځوک اوبه وراچوونکی هم نه وی اوروانی اوبه هم نه وی چي پکی کښینی په روغ لاس استنجاء ووهی

،اودمیرمنی خاوندیادنارینه کوروالا هم نه وی،چي استنجاء ورووهی نواستنجاء معاف ده.(احسن الفتاوی ص١٠٩ج٢)

مسئله:که په کینږلاس کي عذروی،لکه زخم اونوریاکارنه کوی (فلج وی)نوپه مجبوری کي ښي لاس استعمالولای شی،خوپه ډیراحتیاط سره اوکه په کینږلاس معذوروی اوروانی اوبه هم دی نشي موندلای اونه داسی ځوک وي چي ده ته اوبه ورواچوي نودغی مجبوری په وجه دی استنجاء وهل پریږدی اوکه دده سره روانی اوبه یاټاکي لګیدلی وی یاداسی کوم سړی وی چی اوبه ورواچوي چي ورڅخه شرعاً پرده نه وی نوپه دغوصورتونوکي دی په ښي لاس استنجاء ووهی.

مسئله:که دچادواړه لاسونه فلج وی نوله ده څخه استنجاء وهل یومخ معافیږي کله چي ځوک وروهوونکی نه وی،خوکه دی پرځمکه یادیوال په مښلوکولای شی نوپاک دی کړی.(کشف الاسرار ص٩٧ج١)

مسئله:په ښي لاس بیله کوم عذراستنجاء وهل مکروه دی.
(هدایه ص٤٨ج١،شرح نقایه ج١ص٤٨)

مسئله:که عذروی په ښي لاس دی استنجاء ووهی.
(فتاوی دارالعلوم ص٣٧٩ج١)

تراودس کولووروسته استنجاء وهل

مسئله:تراستنجاء وهلومخکی که اودس وکړل شی،وروسته په یاد ورتلوپرمهال استنجاء ووهی (یعنی مخکی په لوټه استنجاء ووهله اودس ئي وکړاوتراودس کولووروسته ورپه یادیدوپروخت یي بیاپه

اوبو استنجاء ووهله نوکه له مخرجه نجاست تجاوزنه ؤکړی) نومخکې اودس صحیح دی ،دوهم ځل اودس کولوته اړتیانشته.
(احسن الفتاوی ج۲ص۱۰۸)

مسئله: که نجاست له مخرج څخه تجاوزنه وی کړی نو استنجاء په اوبو سنت ده اوکه تیري کړی وی نوکه ددرهم تراندازه نه وی زیات شوی ،نوپریمنځل واجب دی اوکه زیات شوی وی نوپریمنځل فرض دی اوکه په لمانځه کې ورپیادشونوپه اخیرنی صورت کې لمونځ باطلیږي . اوپه دوهم صورت کې مکروه تحریمی ګرزي اوپه لومړی صورت کې تنزیهی مکروه دی. (امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

(نوپه اخیرنی صورت کې دی لمونځ مات کړی اوپه دوهم کې دي پوره کړي لمونځ دی راوګرزوي اوپه اولنی کې راګرزول هم ضروري نه دی.
(رفعت)

چیري چې غټي اووړی بولی کول صحیح نه دی

مسئله: په مسجدیادمسجدپربام غول اومتیازي کول حرام دی ،داسی ځای غټي اوکوچنی بولی کول چیری چې وقبلی ته مخ یاشاوی مکروه دی که ځنګل وی اوکه ابادی.

مسئله: کوچنی ماشومان دکوچنی اوغټوبولولپاره داسی ځای کښینول چیري چې قبلی ته مخ یاشاوی ناجائزدی اوددي ګناه پر کښینوونکی ده .

مسئله: دلمراوسپوږمی پرلوردغټویاکوچنیوبولوپروخت مخ یاشا کول مکروه دی.

مسئله: په ولاړواوبوکې غول اومتیازي کول حرام دی په زیاتوولاړو اوبوکې تحریمی مکروه دی اوپه روانوکې تنزیهی مکروه دی.

مسئله: په لوښي کې غټي یاکوچنی بولی کول په اوبوکې اچول یاداسی ځای غټي اوکوچنی بولی کول چې له هغه ځایه وبهیږي اوبوته ورشی مکروه دی (له مرداری نالی پرته)

مسئله: دویالی ،تالاب اونوروپرغاړه غټي اوکوچنی بولی کول مکروه دی کله چې نجاست په کې ولویږي ،اوداغه رنګه ترداسی ونه لاندی چې په سیوری کې خلګ کښینی اوداغه رنګه دګلونواومیوې ترونه لاندی ،دغه رنګه په ژمی کې چې پرکوم ځای خلګ کښینی ولمرته اود حیوانانوپه منځ کې ،ومسجداوعیدګاه ته دومره نژدی چې له بد بویي څخه لمونځ کوونکي په تکلیف شی ،په هدیره کې یاپرداسی ځای چیري چې خلګ اودس یاغسل کوي ،په لاره کې ،وهواته مخامخ ،په سوري کې ،ولاري ته نژدی اووکاروان یاکومي غونډي ته نژدي تحریمی مکروه دی.

لنډه داچې داسی ځای چیری چې خلګ ناسته پاسته کوي اودوي ته تکلیف وی اوداسی ځای چې ورڅخه راوبهیږي وخپل طرفته راشي مکروه دی. (علم الفقه ص۴۵ج۱،شرح نقایه ص۴۹ج۱،هدایه ص۴۸ج۱،درمختار ص۵۶ج۱)

دغټواوکوچنیوبولوپرمهال چې له کوموشیانوڅخه ځان ساتل پکاردی

مسئله: دمتیازواوغولوکولوپرمهال خبري کول ،بیله اړتیاتوځل ،دکوم ایت یاحدیث یاکوم بل متبرک شي لوستل یاداسی شئ چې ورباندی دالله جل جلاله یانبی ،یاملکي یادکوم عزتمندنوم وی یاکوم ایت یاحدیث یادعاء لیکل شوي وي دځان سره ساتل ،بیله اړتیاپه پروته

یاولاړه غټې اوکوچنې بولې کول ټولې جامې ایستل لوڅ برېنډ غټې اوکوچنې بولې کول ،په ښې لاس استنجاء وهل .

(علم الفقه ص۴۵ج۱،بهشتی زیور ص۱۱ج۱۱،دمنیه ص۱۷اوکبیري ص۵۸په حواله)

په کوموشیانوچې استنجاء صحیح نه ده

مسئله: هډ،دخوراک شیان ،ګوبرخوشایي ،اوپه هر مردارشئ اوهغه لوټه یاډبره چې یوځل استنجاء په وهل شوی وی ،پخه خښته ،ټوکر ښیښه اوسپینه ،سره زر،سپین زر،ګیلټ ،کوله ،چونه ،اوپه داسی شیانو استنجاء وهل چې مرداری نه شی پاکولای لکه سرکه اونور...کوم شیان چې څاروی اونورخوری لکه پرور،واښه اونوراو داسی شیان چې بیعه لري ،که لږ بیه ولري اوکه ډیره لکه کپړه اونور،(کومی کپړې او کاغذونه چې داستنجاء وچولولپاره جوړشو دی په هغوباندئ جائزده .)

مسئله: دانسان اجزاء لکه ویښتان ،هډونه ،غوښه اونوردحیوان هغه جزءچې ورسره متصل وی ،دمسجدچټائي اونور،دونوپه پاڼو،کاغذ که څه هم ورباندی لیکلی وي اوکه ساده وی ،دزمزم اوبه ،داوس پاتی شوی اوبه ،دبل په مال بیله اجازې اوخوښې ،هغه که اوبه وی که رخت یاکوم بل شئ ،پنبه ،اوداسی ټول شیان چې ورڅخه انسان یادهغه حیوانان ګټه اخلی ،په دغوټولوشیانواستنجاء وهل مکروه دی.

(علم الفقه ص۴۶ج۱،شرح وقایه ص۱۲۷ج۱،درمختارص۵۷ج۱،شرح نقایه ص۲۷ج۱،هدایه ص۴۸ج۱)

په کوموشیانوچې بېله کراهته استنجاء صحیح ده

اوبه ،دخاورولوټه ،هرهغه شئ چې پاک وی اونجاست لیري کړي په دی شرط چې مال اومحترم نه وی. (علم الفقه ص۴۶ج۱)

مسئله: له ساده کاغذیاورباندی څه لیکل شوی کاغذڅخه دلوټې کاراخیستل مکروه دی. (احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲)

مسئله: نن سباچې کوم کاغذدلوټې په توګه کاریږي چی ورته کلینک پیپر ویل کیږي[toale tissue]هغه دلیک وړنه وی په هغه کې دجذبولوصلاحیت وی ،په هغه استنجاء کول اوروڅخه دلوټې کار اخیستل بیله کراهته جائزاوصحیح دی.

(احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲،شامی ص۳۴۰ج۱،فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱)

مسئله:که دغه کاغذدخاورودلوټوپه څیرجذب کوونکی وی نوددې هم هغه حکم دی کوم چې دخاورودلوټودی ،که له مخرج (سوری) څخه شاوخوا متیازې نه دی خورې شوی ،یاخورې شوی دی خودددرهم په مقدارکې دننه خورې شوی دی نوددې تراستعمال وروسته یوائې په اودس کولوهم لمونځ کولای شی کنه په اوبوبه هم پاکی حاصلول ضروري وی.(نظام الفتاوی ص۲۳ج۱،امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

مسئله: غوره دادی چې لومړی په لوټه نجاست لیري کړل شی اوترهغه وروسته اوبه وکارول شی ،خونن سباپه ښارونوکی دګټر طریقي (فلش اونور) په وجه دلوټې استعمال ډیرتکلیفجن وی ،په لوټو غورځولو داوبولاره بندیږي چې دبدبویي اوایذاء باعث ګرزي ،بیاددې په پاکولو کی هم ډیري ستونزي رامخته کیږي ځکه په داسی ځای کې دلوټو استعمال هیڅکله نه دی پکار،دلوټې اوډبری استعمال مستحب دی اوخپل ځان اونورخلک په مصیبت کې اچول حرام دی ،دکوم مستحب کارپه خاطر حرام کار کول جائزنه دی

،خودپاکي په غرض چې کوم جذب کونکی کاغذونه په بازارکې ترلاسه کیږي دهغوئ استعمال جائزدی.

(احسن الفتاوی ص۱۰۵ج۲،فتاوی رحیمیه ص۲۷۸ج۴)

دبولودارتیاپه ترسره کولوکې بندیزونه

دارتیادپوره کولویعنی دغټواوکوچنیوبولواونوروکولوپه اړه شارعﷺ څوطریقی مقرري کړی دی چې له ټولګی څخه هغه احکام دی دکوموتراوچې په ځانګړتیاسره دنجاست زائلولوسره دی (دناپاکی لیري کولوسره دی) که نجاست په ابوسره لیری کړل شی هغه ته استنجاء وائي که له اوبوپرته په کوم بل شئ مثلاً په لوټه اونورولیري شي نوهغه ته استجماروائي.

دارتیاترسره کولوپرطریقو(آدابو) ځینی خلک دانیوکه کوي چې دحاجت ترسره کول له فطري اعمالوڅخه دی چې دهغه پرځای کول انسان دخپلوځانګړوحالاتواوماحول سره سم کوي ،پدې شرعي بندیزونه لګول بیله ددې چې ارتیاپیښه شي ،انسان په مشکلاتوکې اچول دی اوپرتکلیف کاللومجبورول دی.

دانیوکه هم دهغوخلکواونورونیوکوته ورته ده کوم چې له شرعی ذمه واریانوآزادی غواړي کني دحیض اوکوروالی اونوروپه اړه چې کوم بندیزونه شارعﷺ لګولی دی اودهغوبندیزونوچې یادونه پرمخ راځي ،اخیرتوپیرڅه دی؟

دغوره والی خبره خوداده چې په اسلامی شریعت کې چې په دې اړه کوم څه راغلی دی هغه ټول اموړداسی دی چې عقل یې تسلموي اوکوم چې دصحت دخوندی کولوله تقاضوسره سم دی ،اودپاکي

کومه طریقه چې لازمه شوي ده دمعاشرتی نظام له ارتیاووڅخه دی حقیقت دادی: چې اسلامی شریعت چې دکوموشیانوامرکړی دی که څه هم دهغه حکم دعلت اومصلحت په اړوند پوښتنه نشي کیدای ،ځکه چې داټول شرعی تکلیفونه کوم چې دانسان لپاره ځانګړی دی هغه ټول دالله جل جلاله په بندګي (عبادت) کې داخل دی ،اوانسان ته داحق نشته چې ترڅوددې پرځای کولوڅخه عاجزنشی نه دی څخه مخ اړونه وکړي ،له دې سره داټول شیان دعقل سره سم دی .اودانسان لپاره چې کوم عبادتونه په شریعت کې مقررشوی دی ،هغوي دروغتیااومعاشرتی تقاضوموافق دی.

اخیر څوک شته چې داوائي چې له مرداري پاکیدل ضرورنه دی اوهغه څوک شته چې داویلای شی چې ددې لپاره کومې طریقی شریعت ښودلی دی هغه دانسان لپاره ګټوري نه دی.

په حقیقت کې داسلامی شریعت احکام ټول دمعاشری دښیګړې اود انسان دخواخوږي لپاره داټول بندیزونه ګټوردی اوچاته پردې دنیوکې کولوتوان نشته ،اوس دارتیاترسره کولوپه اړه احکام واجب ،حرام ،مستحب ،اومکروه په ترتیب سره بیانیږي.-(کتاب الفقه ص۱۵۲ج۱)

داستنجاء واجب شیان

(۱) لومړی هغه شیان چې داستنجاء لپاره واجب دی مثلاً استبراء یعنی دغټواوکوچنیوبولووروسته چې کوم څه پاتی شي دهغه خارجول ،تردې چې داغالب ګمان شي چې اوس هلته هیڅ نشوپاتې ،دځینوګړوپه عادت کې داخل دی چې په تګ راتګ ،ولاړیدو،یاپه داسي حرکت کولوچې دوي یې عادیان وی دمتیازودریدلی څاڅکی

راوزي ،پر داسې خلګو دعادت سره سم پخپله استبراء واجب ده ،ځکه نو که دبولو دقطروپه بنديدو کې شک وی نو اودس کول نه رواکيږي ،که بيله داډمن کيدوپه همدې حالت کي اودس وکړاو دبولو قطره راغله نو اودس به بې کاره شي ـ لنډه داچي واجب دی چي ددريدلی نجاست که شبه وی نو ټول دی وتلو ته پريږدي ،تردې چې ورته داغالب ګمان شي چي اوس هيڅ نه دی پاتی ددې خبرې پر وجوب دټولو اتفاق دی ،په دې کي دچا اختلاف نشته.

(۲) دوهمه دپاملرنې وړخبره هغه ځای دی چيری چي داړتياترسره کول حرام دی پر قبر سربيره (ياورته نژدی) دحاجت پوره کول حرام دی ،ددې سبب ښکاره دی هديره دنصيحت اوعبرت حاصلولوځای دی ،ځکه دا به ډيره بداخلاقی وی چي هلته انسان خپل فرض ښکاره کړی اوهغه په راوتونکي مرداري ککړ کړي ،ځکه چي درسول الله ﷺ په صحيح حديث کي راغلی دی چي نبی ﷺ دقبرونو زيارتونو ته هڅونه کړی ده ترڅو اخيرت په ياد شي ،نوداخوناپوهی او بې عقلی ده چي څوک داسې ځای چيري چي خلګ عبرت حاصلولو او داخرت وړپه يادولو لپاره راځي دغټوبولو او وړوبولوځای وګرزوي داسې کول دنصيحت حاصلولو اود الهی ويري دهغه مقصدضددی کوم چي دقبرو نودزيارت په اړوند دی ،زياته پردی په داسې حرکت دهديروسپکاوی دی (ددې په اړه تفصيلی مسئلې انشاءالله په مسائل ميت کي راځي)

(۳) دريم داچي په هغوځايونو کي چي داړتياترسره کول جائزنه دی ولاړی اوبه دی ،چي پکي داړتياترسره کول ممنوع دی (يعنی غټی

اوکوچنی بولی کول منع دی)اوولاړی اوبه هغه دی چي بهيږي نه ،حضرت جابر ؓ له رسول الله ﷺ څخه ددې حديث روايت کړی دی چي رسول الله ﷺ په ولاړواوبو کې له متيازوکولو څخه منع کړي ده (دمسلم ،ابن ماجه اونوروپه روايت) دکوچنيوبولوپه ممانعت کي غټی بولی کول هم شاملی دی ځکه چي داترهغه هم زياته ناوړتيا ده ،ځکه ددې منع په زياته سختی سره دی .

يادونه دی وی چي دفقهی دغه حکم له هغوغوروحکمونو څخه دی کوم چي دعلم له مخه منل شوی اودسليم عقل په نزدخوښ کړل شوی دی ،ځکه چي هغه اوبه کومې چي دګټي رسولولپاره وي دهغومرداړول په بدوخصلتونو کي ترټولوناوړه خوی دی برسيره پردی په داسې کولو تيری کونکی ناروغي اونورهم پيدا کيږي .

لنډه داچي داسلام دمذهب له ښيګړوڅخه دی چي دهغه څومره عبادتو نه دی هغوی دانسانانودخواخوږۍ له تقاضوسره سم دی .

(۴) څلورم داچي داړتياترسره کول په داسې ځای کي حرام دی له کومه ځايه چي اوبه راباهيږي اوچيري چي دخلګوتګ راتګ وي اوچيري چي دارام لپاره سايه اوسيوری وی ،حضرت معاذبن جبل ؓ روايت کوي چي رسول الله ﷺ وفرمايل : دلعنت له دريو شيانوځان ساتئ : داوبوپرګودرغټي بولی کول ،يادلاري پرسر داړتياترسره کول ،يادهغه سيوري پرځای کوم چي دارام لپاره وی .

(۵) پنځم قبلې ته مخ ياشاکولوپرمهال اړتياپوره کول حرام دی که په کورکي وی که په ډګرکي اوکه په ځنګل کي که په غلطي سره څوک دبولولپاره قبلې ته مخامخ کښيناستی اوبياورپه يادشونواوس که

مخ ګرزول ممکن وو نوسمدستی دی وګرزي ،کنه نوپکاردی چي ترڅو ممکن وی داړتیاترسره کولوپرمهال دی قبلې ته مخ نکړي ،اوداستنجاء وهلواودلوټوکارولوپه اړوندهم هغه حکم دی کوم چي دکوچنیو او غټوبولوډی یعنی دغه دواړه کاره هم (قبلې ته مخامخ کیدوپه حالت کي)تحریمی مکروه دی.

(نن سبادکورنوپه ودانولوکي دهوساینی دشیانوخیال ساتل کیږي آیادغه حدیث شریف عملی کول کوم ګران کاردی؟ رفعت قاسمی غفرله

(۶) شپږم داچي دحاجت ترسره کولوپرمهال هواته مخامخ کښینستل مکروه دی نودمتیازوکولولپاره دهواپرلورکښینستل نه دی پکار، داسی نه چي دبولوڅاڅکی دهواپه څپوکي راوغورزي اوپلیت موکړي ،ښکاره خبره ده چي په دې حکم کی پخپله داړتیاترسره کوونکی ګټه ده ،داشئ دانسان په فطرت کي داخل دی چي دی دخپل بدن اوجامو پلیتیدو څخه ځان ګوري ،شارع ﷺ دهمدې مصلحت په نظرکي نیولو اوددې لپاره چي خلګوته دپاکی حاصلولوهڅونه وي ،دغه کاریي مکروه بللی.

(اونن سباپه ولاړه متیازي کول فیشن دی چي پکي خدای خبرپرجامو اوبدن څومره څاڅکی مښلی کله چي په حدیث شریف کي څرګند راغلی دی چي یوه سړی ته یوائې دمتیازوله څاڅکوځان نه ساتلوپه وجه دقبرعذاب ورکول شوي ؤ ،رسول الله ﷺ ددي خبرورکړی ؤ،ځکه له دغوشیانوځان ساتل پکاردی. محمدرفعت قاسمی غفرله

(۷) اووم داچي دحاجت پوره کولوپروخت خبری کول مکروه دی ،ځکه چي داسی کول پخپله دخبروسپکاوی دی ،اودسړی هیڅ فکرنه

وی ،ډیرممکن دی چي دخبروپه دوران دالله تعالی نوم یادالله درسول نوم یادې ته ورته کوم پاک لفظ پرژبه راشي ،پردي برسیره بیله اړتیاخبري کول داغسی هم مکروه دی ،پرته له دې چي داوبولوښی وغواړی یادستمال ،رخت ،داستنجاء دلوټي اونوروغوښتنی لپاره وی کوم چي دنجاست دځای پاکولویاوچولولپاره کارول کیږي یادضرورت په خاطروخبروته اړشی نومکروه نه دی.

(۸) اتم (په ډګر،ځنګل ،اونوروکي) ولمریاسپوږمی ته مخامخ کښینستل اوحاجت پوره کول مکروه دی ،ځکه چي دادالله دقدرت دنښواودهغه له نعمتونوڅخه دی چي ورڅخه دالله ﷻ ومخلوق ته ګټه رسیږي ،اوداسلامی شریعت له اصولوڅخه دی چي دالله ﷻ د نعمتونو احترام اودهغوئ درناوی وشي.

(۹) نهم داچي استنجاء په کیڼ لاس ووهله شي ،ځکه چي ښي لاس عموماً دډوډی اونورخوراک لپاره دی.

داهم مستحب دی چي داستنجاء پروخت دکیڼ لاس ګوتی ترنجاست لګیدومخکی لندې کړل شی ،ترڅوزیاتی په نجاست ککړي نشی ،داغه رنګه ترفارغیدووروسته کیڼ لاس په کوم پاکوونکی شئ پریمنځل هم مستحب دی.

اودستنجاء پروخت غړی سست پریښودل مستحب دی ترڅوپه آسانی سره نجاستُ زائل کړل شی. (کتاب الفقه ص۱۵۴تر۱۵۸پوري اتوک)

مسئله: داحنافوپه نزدکه روژه نه وی نوداستنجاء پروخت دجسم سست پریښودل مستحب دی ترڅودروژي پرمهال دبدن په سستوالی

روژه ماته نشي ،ځکه په اوبو دننه رسولو کي که له زياتی مبالغې څخه کار واخيستل شي نو روژه ماتيږي.
(کتاب الفقه ص۱۵۸ الومړی ټوک ،مظاهرحق ص۳۵۳ج۱)

په اوبوداستنجاء وهلودوه شرطونه دی

په اوبو داستنجاء وهلودوه شرطونه دی يوخوداچي اوبه طهوريعنی پاکوونکي وی ،دوهم شرط دادي : چي هغه اوبه دمرداری پريمنځلو لپاره کفايت کوونکي وي ،ځکه نو که اوبه لږوي چي نجاست له خپل ځايه نشي ليري کولای چي ترنجاست لګيدومخکی چي کوم حالت ؤ،هغه ځای بياهم همغسی شی نوپه داسی صورت کي دی دغه اوبه ونه کارول شي.(بلکه ددومره کمواوبوپه موجوديت کي دی په لوټه استنجاء وهله شي (ځکه چي دلوټواونورواستعمال داوبودموجوديت سره هم دهغه قائم مقام کيدای شي خوبياهم داوبوکارول غوره دی اوترټولوغوره خودادہ : چي لوټه او اوبه دواړه وکارول شی-په کومو صورتونو کي چي دلوټي استعمال بيله اوبوصحيح دی.
(کتاب الفقه ص۱۶۰ج۱)

مسئله: بيله لوټويوائې په اوبواستنجاء وهلوبشپړه پاکی حاصليږي په دی شرط چي دڅاڅکوناروغی نه وی ،اوکه داناروغي وه نولومړی دخاوری په لوټواستنجاء وهل پکاردی ياکوم بل تدبيرکول پکاردی چي دڅاڅکوراتلواحتمال پاته نشی .(امدادالاحکام ص۴۰۰ج۱)

لومړی دی دمخ خواومينځله شی که دشا؟

يوه پوښتنه داده : چي لومړی دمخ خواپريمنځل پکاردی که دشاخوا؟ په دی اړه مسلکونه تفصيل غوښتونکی دی زموږ دامام ابوحنيفه

رحمة الله عليه په نزدلومړی دی دغټوبولوځای ومينځل شي ،ځکه چي هغه ځای زيات مرداردی اوځکه هم چي دغټوبولودځای اودهغه سره خواکي ځای په مښلودمتيازوڅاڅوکي راوزي ،ځکه نودمخ خواپه لومړی پريمنځلو هيڅ فائده نشته.

مسئله: داستنجاء وهلوپروخت دڅاڅکوخيال اووهم نه دی کول پکار، په خيال اووهم کوم شئ نه مرداريږي ،داسی توهمات رفع کوی اوپه زړه زړه کي اعوذبالله واياست ،هيڅکله وهم مه کوئ (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۳ج۱دالاشباه په حواله) .(که اوبه زياتی وی نودوه ځله پريمنځل هم څه پروانه لري. «رفعت»

په استنجاء کي دلوټي پرځای نورڅه استعمالولای شي

مسئله:داحنافوپه نزد دلوټي په توګه دپاک شي استعمال سنت دی مثلاً خاوره زوړټوکراونوردوچي خاوري ټوټي-

اوپه مکروه شيانواستنجاء وهل تحريمی مکروه دی. مثلاً هډوکی ،ګوبر(خوشائي) ځکه چي رسول الله ﷺ په دغوشيانوله استنجاء وهلوڅخه منع کړيده داغه رنګه دانسان اوحيوان دخوراک څښاک په شيانواوهغه شيان کوم چي شرعاً داحترام وړوي په هغوي سره استنجاء وهل تحريمی مکروه دی اودمال ضائع کول هم منع دی اوهغه شيان کوم چي شرعاً داحترام وړوي په هغوکي دغه شيان دی : دانسان دبدن کومه برخه که دکوم کافروی اوکه دمردار،ليکل شوی کاغذ که څه هم پرهغه نيم توری ليکل شوی وی ،ځکه چي هغه داحترام وړدی (خواکه په هره ژبه ليکل شوی وی) اوداسی کاغذ چي هيڅ نه وی ورباندی ليکل شوی خوپرهغه ليکل کيدای شی ،خوداسی

کاغذچي وربانده نشي ليکل کيداى په هغه استنجاء کول بيله کومه کراهته جائزدى لکه: (toilet tessue) داغه رنګه دداسى شئ دلوتي په توګه کارول مکروه دى چي قيمتى وى اوپه استعمالولو هغه تلف شي يائي بيه کمه شي ،هوکه هغه شئ داسى وي چي تراستعمالولووروسته په پريمنځلويا وچيدلو بياهغه دمخکى په ډول کيداى شي نوددي شئ په استعمال کي کراهت نشته۔

دپخوخښتو،توکرو،ښيښي ،کوئلې اوبنوائي ډبري استعمالول مکروه دى اوکه دهغه کارول تاوانى وى نوتحريمى مکروه کيږي ، ځکه چي دزيانمنوشيانو کارول جائزدى ،داکراهت به تنزيهى وى۔ که ددى استعمال زيانمن نه وى۔

ددې شيانودمکروهوالى سبب دادي: چي ددوي په استعمال هغه ځاى نه پاکيږي اوسنت دادى : چي دغه ځاى پاک کړل شى۔

مسئله: دکوم بل چاله ديواله لوټه راخستل استنجاء په وهل تحريمى مکروه دى ځکه چي دبل مال ته لاس اوږدول جائزنه دى ،هوکه خپل ديوال (اونور) وى نوپه دې کې هيڅ کراهت نشته. (کتاب الفقه ص۱۶۰ج۱)

(دځينو ښاغليوعادت وى : چي په روانه روانه ديوچاله ديواله لوټه راوباسى ،او اودس وچول پيل کړي حال دادى :چي داسى کول جائزنه دى چي دچامال بيله اجازي وکارول شي ،اوځينى خلک پرلاره په روانه روانه خبرى کوى اودس وچوي داغلطه طريقه ده اودبې حيايي خبره ده اوداسلام دبدنامى سبب دى.   محمدرفعت غفرله

استبراء دنرولپاره

مسئله: دطهارت (پاکى) مسئلې دنارينه اوښځينه دواړولپاره يو ډول دى ،خواستبراء پرميرمن واجب نه ده اوله استبراء څخه مراددادى :چي دمتيازوڅاڅکي ياغټي بولى چي تراوسه پرمخرج لګيدلى وى هغه دى په پوره توګه وايستل شي ،تردى چي داغالب ګمان شى چي پردې ځاى هيڅ نه دى پاته پرميرمن داعمل واجب نه دى ،خوداپرواجب دى چي له غټواوکوچنيوبولوفارغيدو وروسته لږ وځنډ يږي (يعنى بيړه دى نه کوي چي څاڅوکي وڅڅيږي) تردى وروسته دى استنجاء (په اوبو) يالوټه يادى دواړه استعمال کړي.
(کتاب الفقه ص۱۴۹ج۱،احسن الفتاوى ص۱۰۴ج۲)

استبراء نوم له بهرڅخه راتوونکوشيانوڅخه دبرأت غوښتل ،په دغو طريقوکي چي هره طريقه وى چي ورڅخه يقين حاصل شي چي دنجاست هيڅ اثرباقى نه دى پاتى شوى ،اودنجاست دزائليدو اطمينان دخلکو دطبيعتونودبيلوالى په وجه بيل بيل وى ،چاته ژرپاکى حاصليږي اوچاته په ځنډ ،اودچااودس په تګ کولووچيږي اودچاپه غاړى تازه کولو .(کشف الاسرارص۱۰۱ج۳)

مسئله:په لوټه داستنجاء وهلوپه اړه دميرمنوحکم دنروپه ډول دى يعنى دميرمنولپاره هم همداسى مستحب دى لکه دنرولپاره.
(فتاوى دارالعلوم ص۳۷۴،دردالمحتارص۳۱۹ج۱په حواله)

دمتيازودناروغ داپريشن حکم

پوښتنه :دزيدمتيازى بندى شوى ،ډاکټرترنوپورته په آپريشن دمسالى پائپ ورولګاوو ،په دغه پائپ کي متيازي راځي اودغه

پائپ همیشه پرګیدہ وی اوله متیازوډک وی ،دپائپ خوله په تارترلې وی نوپه داسی حالت کي داشخص لمونځ کولای شي اوکنه ؟

ځواب : په داسی حالت کي هم لمونځ معاف نه دی ،کول ئی ضروري دی (که) شبه ورته وی نو وروسته دی راوګرزول شی ،په ناسته که نشی کولای نوپه پروته دی په اشاره وکړی خوپرېښېدی دی نه.

(فتاوی رحیمیه ص۳۶۵ج۴)

دمتیازوله لاری دسپینواوبووتلوحکم

مسئله: دمتیازوله لاری چي کومې سپینی اوبه راوزي هغه مرداري دی اونجاست غلیظه دی او اودس ماتوونکی دی ،اوپربدن یاجامه که ولګیږي نوبدن اوجامه مرداریږي خودیوه درهم په اندازه (یعنی دلاس دورغوی دژورتیاپه برابر) معاف دی ،که دمنځلووخت نه وی اودائي اغوستي وي نولمونځ صحیح کیږي ،وروسته دی پریمنځل شي ،

(فتاوی رحیمیه ص۳۶۷ج۴ ددرمختار مع الشامی ج اص۲۹۳په حواله وهدایه ص۵۸ج اباب الانجاس ،مالابدمنه ص۱۹)

په استنجاء کي یوه لوټه دوه ځله کارول

مسئله:په کومه لوټه چي یوځل استنجاء ووهله شي هغه مرداره شوه دوهم ځل دهغې کارول منع دی خوکه ددي بل اړخ نه وی کارول شوی نوددې (هغه بل اړخ) کارول صحیح دی داغه رنګه که ئي وسولوی اومرداره برخه ئي وسولوي بیاهم دهغې کارول صحیح دی .

(فتاوی محمودیه ص۴۸ج۲دشامی ص۲۲۷ج اپه حواله)

مسئله: داستنجاء کارول شوی لوټه په وچیدونه پاکیږي ،ځمکه په وچیدوپاکیږي،لوټي تراستعمال وروسته نه پاکیږي ،ځکه دوهم ځل په دې استنجاء مکروه ده. (احسن الفتاوی ص۹۳ج۲دردالمحتارج اص۲۸۷په حواله)

مسئله:په کومه لوټه چي یوځل استنجاء وهل شوي وي په هغه دوهم ځل استنجاء وهل مکروه دی خوکه اړتیاوي دسفراونورپه وجه نړ رو چیدو وروسته که هغه وسولول شي دوهم ځل درېیم ځل یازیات استنجاء په ووهله شي نوپروانلري .

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۶ج اردالمحتارص۳۱۴ج اباب الاستنجاءپه حواله)

یواځي په لوټه استنجاء وهل

پوښتنه:که دغټویاکوچنیوبولو وروسته په لوټه ځان پاک کړي په او بوئي ونه مینځی ،بې له پریمنځلوئي اودس وکړلمونځ ئي اداکړی نولمونځ صحیح شواوکنه ؟اوداغه رنګه ځینی وګړي صرف لاسونه منځي ډوډی ته کښینی ،حال دادی چي اوبه هم موجودی وی ،شرعاً څه حکم دی ؟

ځواب :که متیازو له مخرجه تجاوزوکړ اودزیات مقدارتریوه درهم (قطر=ا۱۱۔ انچ ۷۵ء ۲ سینټي میټراوټول پیمائش =۹۵ء انچ= ۵۹۴ء۵سینټي میټر) زیات نه شونوبیله پریمنځلویواځي په لوټه کارولولمونځ صحیح کیږي ،اودغټوبولوحکم دادي :چي په لوټه تراستنجاء وهلو وروسته که له مخرجه تجاوزکوونکی نجاست وزن یوه مثقال (۵ماشي= ۸۶ء۴ګرامه) یاتردې کم وي نولمونځ صحیح کیږي که څه هم په خوړیدوکي تریوه درهم زیات وی - یواځي په لاس منځلوډوډی خوړل جائزدی ،خوکه له مخرجه تجاوزکوونکی نجاست ددرهم ترمقدارزیات وی نوبیله عذره هغه نه پریمنځل تحریمی مکروه دی اوکه ددرهم په مقداریاترهغه لږوی نوتنزیهي مکروه دی .

(احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲دردالمحتارص۳۱۴ج۱،ص۳۹۳ج اپه حواله)

مسئله:داستنجاء په اړه غوره طریقه داده : چې لومړی په لوټه استنجاء ووهی بیاپه اوبو،اوکه یوائې په لوټه استنجاء ووهی یایوائې په اوبو استنجاء ووهی نوداهم کفایت کوي اوسنت استنجاء اداکیږي.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۹ج۱ درد المحتار ص۳۱۳ج۱ په حواله)

مسئله:شریعت دعامې ابتلاء په مواقعولږ نجاست معاف کړی دی ،لکه په بیت الخلاء (ټټی) کې دمچانواونورپرمرداری کښېنستو وروسته پربدن اوجامو کښېنستل اودلاري ځاځکي اونورو.

(احسن الفتاوی ص۱۰۵ج۲)

مسئله:دمچ ماشي اونوروغول منع کوونکي نه دی .(کشف الاسرار ص۲۲ج۱)

په ولاړه متیازي کول

پوښتنه :ځینی دنوي رڼاخلک وائي چې په ولاړه بولي کول پکاردی ځکه چې نبی ﷺ داسی کړي دي؟

ځواب : داخبره یومخ غلطه ده چې رسول الله ﷺ داسي کول ،دده مبارک ﷺ همیشه په ناستی بولې کول عادت وو اوداغه رنګه موږته پکاردی ځکه چې په ولاړه بولی کولوځخه ده مبارک منع کړیده ،اوپه ولاړه دمرداري اندیښنه ده ،حال دادی :چې له دی ځخه دبچ کیدو ځانګړی تاکید اوتمهید په حدیث شریف کې راغلی دی ،اوفرمایلي دي :چې دقبرعذاب زیاتره دبولوځخه پروانه کولواوله هغه ځخه دځان نه ساتلوپه وجه وي ،له دي پرته په ولاړه متیازي کول دنبی ﷺ دطریقی اوعادت په خلاف دی له دی ځخه ځان ژغورل پکار دی.

رسول الله ﷺ یوځل دعذر له کبله په ولاړه بولي کړي دي ،ده مبارک په تشریف یوړ یوځوړ ځای وو چې وربانډی خلکود کورونوامبارونه اونور اچول هلته په کښېنستودښوید واندیښنه هم وه داغه رنګه هغه ځای ناپاک اولوند هم وو ،دجامودککړیدو ویره هم وه اودده مبارک په ملاکي درد وُچې دهغه لپاره په ولاړه بولي کول په عربوکي ژرتأثیر کوونکی درملنه بلل کیده ،په دغووجودی مبارک دریدلی وو کنه عادت اوطریقه ئي دانه وه اوس هم که دچاپه رشتیاعذروي نوپه ولاړه بولی کول ورته رواکیږي بیاهم دمیتازوله ځاځوکو احتیاط ضروري دی . بي بي عائشه ﷺ فرمائي :چې څوک په تاسوکي داووائي چې رسول الله ﷺ په ولاړه متیازي کولي دهغه تصدیق مه کوئ (یعنی هیځکله باورمه په کوئ) رسول الله ﷺ همیشه په ناسته بولي کولي.

(الجواب المتین ص۸ واحسن الفتاوی ص۵۱۵ج۱،فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ج۱ ،مشکوة شریف ص۴۳ج۱ ،بخاري ص ۳۶ج۱ ،عمدة القاري ص۱۳۸ج۳)

مسئله:بې له عذره په ولاړه متیازي کول مکروه اوبداخلاقي ده .

(شرح النقایه ص۵۷ج۱،رد المحتار ص۵۷ج۱ ،مظاهر حق ص۳۲۵)

مسئله: په غسل خانه کي بولي کول ،په ښي لاس بیله مجبوریته استنجاء وهل ،دغټواوکوچنیوبولوکولوپرمهال خوراک ځښاک مکروه دی.

مسئله:بیله اړتیاپه پروته یاولاړه متیازي ،غول کول ،یادکولوپرمهال ټولې ج می ایستل ډیره ناوړه خبره ده . (امدادالسائلین ص۱۶)

تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل اودهغه درملنه

پوښتنه :دزیدتربولو وروسته ترنیم ساعت پوري ځاځکی رائې ،دلوټې اواوبو کارولووروسته بیاولوټې ته اړ وي ؟

ځواب: په داسی صورت کي په لوټه اواوبواستنجاء وهلو وروسته دخاص اندام (ذکر) په سوری کي پنبه اونورکښیږدی ،ترڅودلوندوالی راوتلوشبه پاتی نشي ،نوترپینبه ایښودلو وروسته دی اودس وکړي لمونځ دی اداکړي. (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۸ج۱دردالمحتارج۱ص۱۳۹ باب نواقض الوضوء په حواله)

مسئله: دکوم چاچي داناروغی وی چي دبولوکولو وروسته څاڅوکي راځي پرده په اوبواستنجاء وهلومخکي دلوټي یاټشوپیپر استعمال لازم دی ،کله چي داډمن شي بیادی په اوبواستنجاء ووهي.
(آپ کی مسائل ص۸۴ج۳) یادی پورتنی طریقه خپله کړي.

مسئله: داستنجاء پرلوټه لګیدلی لاس که پرپرتاګه (یانورو) ولګیږي نوپرتوګ نه مرداریږي .(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۶ج۱دعالمګیري ص۴۸ج۱باب الاستنجاء په حواله)

مسئله: په استنجاء کي دلوټي ترکارولو وروسته که دنجاست اثرباقي پاتی شواودمرداري دځای خوله پرجامه ولګیده نوجامه نه مرداریږي (که څه هم دهغه مقدارتریوه درهم زیات وي ،ددې په خلاف که داستنجاء لوټه په لږواوبوکي ولویږي نوهغه اوبه مرداریږي . (فتاوی دارالعلوم ص۴۹ج۱)

مسئله: دخاوروپه لوټه اودس وچولو وروسته که پرلاس بالکل نجاست نه وی لګیدلی نوکه لاس په اوبوکي ولویږي نوهغه اوبه نه مرداریږي .(فتاوی دارالعلوم ج۱ص۳۵۶)

مسئله: دبولوداسی نري څاڅکي چي معلومیږي نه ،معاف دی ،په دغوجامی اوبدن نه مرداریږي په داسی جاموکي لمونځ صحیح دی.(خوله دې څخه هم احتیاط کول پکاردی.

مسئله: که پرپرتاګه متیازي راووزي اوپرتوګ لوندشی بیاددې پرتاګه لوندوالی پربدن ولګیږي نوکه ددرهم ترمقدارپرزیات ځای

لګیدلی وی نودبدن پریمنځل ضروري دی ،که بیله بدن پریمنځلو په نوروجاموکي لمونځ وکړي نوددې لمانځه راګرزول ضروري دي .
(فتاوی دارالعلوم ص۳۰۷ج۱ ،دردالمحتارص۲۸۴ج۱باب الانجاس په حواله ،هدایه ص۷۱ج۱)

مسئله: کله چي دناپاکي مقدارتردرهم زیات شي نوترجامومینځلو او پاکولووروسته لمونځ کوئ.(فتاوی دارالعلوم ص۳۱۱ج۱دهدایې ص۷۱ج۱باب الانجاس په حواله)

په پاکي کي دوسوسې ختمولوطریقه

پوښتنه :که څوک په یقیني توګه کوم مردارشئ مینځي خویوشک لاختم شوی نه وی چي بل پیل شي ،په دې وجه هروخت ذهن پریشانه وی ،دقرآن اوحدیث په رڼاکي واضح کړئ ؟

ځواب :ددې شک علاج دادي : چي جامه یاشئ درې ځله مینځی او(جامه اونوردي هم هرځل ونښتیځل شي)نوپاک شو.

تردي وروسته که شک راپیداشي نودهغه هیڅ پروامه کوئ بلکه شیطان په داسی ویلووترټئ چي ای مردوده ! کله چي الله جل جلاله اودهغه رسول ﷺ دې ته پاک وائي نوزه ستادشک اچولوپروا ولي وساتم؟ که تاسوزماداتدبیرعملی کړ نوانشاء الله تاسوبه دشک له ناروغي خلاصون پیداکړئ.(آپ کی مسائل ص۹۰ج۲)

مسئله: دچااودس نه ؤ هغه اودس وکړ،یابولوکولووروسته جنب غسل وکړاوتراودس یاغسل وروسته ده پرخپله شرمګاه لوندوالی ولید خوده ته معلومه نه ده چي دااوبه دی که متیازي ؟ نودده لپاره دوهم ځل اوس کول پکاردی اوکه په لمانځه کي داصورت ورپیښ شوخوپخپله دده دنجاست یقین نه دی نوده ته پکاردی چي لمونځ پسې پوره کړي ،دې لوندوالي ته دی فکر قطعاً نه کوي ،هو! که

دبولويقين وي نوبيله خبره ده اوداسې شخص ته دوسوسي علاج وربنودل شوی دی چي دی دی تراستنجاء وروسته اوبه پرشرمگاه (خاص اندام) وشيندي ترڅوکه لونوالی په نظرورشي نودي دا دمن وی چي داهم هغه اوبه دی کومې چي ده پخپله ورشيندلی وي .(کشف الاسرارص۱۵ج۱،مظاهرحق ص۳۶۴ج۱)

وحضرت تهانوی رحمه الله ته حضرت خواجه رحمه الله عرض وکړ چي ماته په استنجاء کي ډيري وسوسی راځي په ډيروخت کي مي په مشکل اودس وچيږي داستنجاء دعای (ذکر) په مبنلوڅه ناڅه بياهم راوزي ؟

حضرت تهانوی رحمه الله ورته وويل :داسی هيڅکله مه کوه په معمولي توگه له وچولووروسته پريمنځل پکاردی په عوارف المعارف کي ليکلی دی :چي ددي حال دتيوپه څيردی چي ترڅوئي مبني څه ناڅه ځيني راوزي (يعنی لکه شيدي چي ترڅولوشل کيږي نوشيدي دحيوان په تيوکي راځي اوکه لوشل ودروي نوشيدي هم دريږي) که همدغسی ئي پريږدي نوهيڅ نه راوزي ،حضرت خواجه صاحب عرض وکړ:چي وروسته څاڅوکي راوزي ،ورته وئي فرمايل :هيڅ فکر مه کوه که څه هم وروسته لمونځونه راوگرزوي ،خوترڅوچي په زوردوسوسی په خلاف ونکړی داناروغی نه ليري کيږي ،په دی وجه خوتاسوپه دغه تکليف کي ياست .

خواجه صاحب وويل: دلوندوالی په وجه ديوه وخت په اوداسه کي ددوهم وخت په اوداسه کي شک رالويږي ،ددې په وجه دپرتاگه دستمال هم پريمنځل غواړي .

مولاناتهانوي رحمه الله ورته وفرمايل:مه اودس کوه اومه دسمال مينځه ،څوورولځي په زورداسی کولوسوسی ختميږي.

(احسن الفتاوی ص۱۰۷ج۲،دملفوظات کمالات اشرفيه ص۱۹۸ص۸۰۷په حواله)

له دې څخه ثابت شول چي په استبراء کي له زياتی غلوی اوسختی څخه کاراخيستل له شرعی ناوړتياپرته دصحت لپاره هم زيانمن دی ، اوذهنی انتشاراودماغی پريشانيو باعث هم دی .

(احسن الفتاوی ص۱۰۷ج۲،فتاوی عزيزی ص۱۴۰ج۲)

داړتياترسره کولوپرمهال که لمريه وريځ کي وي

پوښتنه :لمرکه په وريځ کي پټ وي اومعلوميږي نه نودهغه پرلوربې له بيت الخلاء په ځنگل اونوروکي) په مخ کولومتيازي وکړوکنه ؟

ځواب : له ردالمحتارص۳۵۴لومړی ټوک باب الاستنجاء څخه معلو ميږي چي هغې خواته دمخ کولوپرمهال متيازي کول صحيح دی .

(امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

(دغتويا کوچنيوبولوپروخت ولمرياسپوږمی ته مخ ياشاگرزول تنزيهی مکروه دی خوورځيني مراد دلمراوسپوږمی وذات (ټکی) ته مخ ياشاکول دی دهغوی وجهت يادهغوی ورڼاته مخ ياشاکول مکروه نه دی ،دغه رنگه که هغوی نه معلوميږي نوهم کراهت نشته اوپه پوښتنه کي خوسپوږمی په وريځ کي پټه ده ځکه کراهت نشته

(حاشيه ازاستاذی حضرت مولانامفتی سعيداحمدصاحب پالن پوري مدظله العالی (محمدرفعت قاسمی غفرله)

په کوټه کي دننه په لوښي کي متيازي کول

په روايت کي دی چي رسول الله ﷺ په کورکي دلرگي يوه پياله درلوده چي دده مبارک ترچارپائي لاندی به پرته وه په دې کې به دشپې رسول

الله ﷺ بولي کولي«بولي به ئي کولي» يعنى ديخ په موسم کي ياپه کومه بله وجه خوپه شپه کي وتل دپريشانئ باعث ؤ،ځکه دشپي ده مبارک دلرګي په پياله کي بولي کولي کومه چي دهمدې کارلپاره دده ترپلنګ لاندى به پرته وه ،نودده مبارک دغه عمل اصلاً وامت ته ددې ښودلولپاره وچي که داسي وکړل شي نودا ړتياپرمهال به ديخ په موسم يادکومي بلې پريشانئ په صورت کي اسانى اوراحت وموندل شى .

په حقيقت کي رسول الله ﷺ پرخپل امت بې پايه شفيق اومهربان ؤ،ځکه په دينى احکامواومسئلوکي چي څومره اسانى اوراحت کيداى شواى هغه ده مبارک هرومرو فرمايل. (مظاهر حق ص۳۶۵ج۱)

په استنجاء کي طاق لوټي پکاردي

پوښتنه:دغټوبولوپه اړه په حديث شريف کي چي دطاقولو ټوکارولو په اړه کوم راغلى دى هغه طاق شمير(درې) دمتيازولپاره همدى که دمتيازولپاره جلالوټي پکاردى ،يعنى دغټواوکوچنيو بولو دواړو لپاره درې لوټې پکاردى که څلور؟

ځواب :هغه طاق (درې) لوټي دغټوبولولپاره دى ،دمتيازولپاره جلاڅلورمه لوټه پکارده .(فتاوى دارالعلوم ص۳۸۰ج۱،مظاهرحق ص۲۵۲ج۱اوص۳۵۸ج۱)

داستنجاء لپاره درې لوټي ځکه مقرري کړى دى چي دپاکى لپاره يوحدټاکل ضرورى ؤ کنه انسان به ټوله ورځ په استنجاء وهلوتيرولە ،سره له دومره سخت تاکيده مونږ ځينى وهميان وينوچي دوي ديوې استنجاء لپاره دلوټوکوړي جوړوي اواوبه هم په ډيرمقدار مصرفوى، اوله دريوڅخه په کمولوټوښه صفائي اوپاکي نه حاصليږي اوپه دريو پاکي حاصليږي اوتردريوزياتوکي دوخت ضائع کول اووهم زياتول

دى ،اوپه ګوبرواوهډوکواستنجاء وهل ځکه منع کړي دي چي په دي کي زياتره زيانمن حيوان مار،لړم اونورځينى چيچونکى چنجان ناست وى.(المصالح العقليه ص۳۸)

مسئله:دغټوبولوترکولووروسته دګرمى په موسم کي دنرولپاره لومړى لوټه له مخ څخه دشاپرلوروړل پکارده ،دوهمه له شاڅخه دمخ طرفته اودرېيمه لوټه بيا له مخ څخه دشاطرفته .

اوکه ميرمن داودس وچولولپاره لوټه وکاروي نوهميشه يعنى په هرموسم کي دى لومړى لوټه له مخ څخه شاته وړي ،دوهمه لوټه له شاڅخه مخته اودرېيمه هم له مخ څخه شاته .بيا(که په اوبوپريمنځل غواړي) په اوبودي استنجاء ووهى ،تردې چي دنجاست اثر زائل شى . (امدادمسائل الصلوة ص۱۵)

مسئله:که کوم ناروغ دومره ناتوان شى چي پخپل لاس پخپله استنجاء نشى وهلاى نوښځه استنجاء وروهلاى شى ،له کوروالاپرته که بل څوک ورکوي نوهغه ته لاس وروړل (بيله کپړواونورو) اوورته کتل صحيح نه دى. (فتاوى محموديه ص۴۶ج۲)

مسئله:دمتيازود څاڅوکودراوتلوله يقين سره که په استنجاء کي لوټه نه ورواخلى نوپه داسي صورت کى دلمانځه کولواجازه نشته په لوټه اونورودى استنجاء ووهي ترڅواډمن کيدووروسته دى اودس وکړي لمونځ دى اداکړى. (فتاوى رحيميه ص۳۵۶ج۴)

مسئله:دعذرپه حالت په ښي لاس استنجاء وهل بيله کراهته جائزدى . (فتاوى رحيميه ص۲۵۸ج۴،دفتاوى خيريه ص۵په حواله)

دغټواوکوچنيوبولودتقاضی پروخت د لمانځه دنه کولووجه

(۱) په نفس کي داوداسه اثرهغه وخت پيداکيدای شی کله چي نفس له نوروکارونوخلاص وی اوخلاصون هم هغه وخت کيدای شی کله چي په ګيډه کی دهوااونوروتردد اواضطراب هم نه وی ،ځکه رسول الله ﷺ فرمايلی دی : چاته چي دغټويا کوچنيوبولوسخته اړتياوی هغه دی لمانځه ته نه حاضريږي په دې کی رسول الله ﷺ خبرداری ورکړی دی چی نفس پرکوم بل لورمشغوليدوکي هم دبې اودسيامعنی موندله کيږي ځکه چي په داسی حالت کی دلمانځه وطرفته دانسان توجه نشی کيدای بلکه هغه دمتيازواوغولوپه دفع کولوبخت وی

(۲) په کوموکوچنيو اوغټوبولوکي چي دزړه تنګی اونه حضوريقينی وی اوکله چي حضورنه وی اوتنګي يقيني وی نولمونځ به نيمګړی شي ځکه دداسی سبب ليري کولوحکم وشوکوم چي په لمانځه کي دفکرونو شيندلواودتوجه دنيستوالی باعث وی.

داغه رنګه تر ډيره متيازی په مثانه کي تينګول هم زيانمنی دی له دې څخه خطري ناروغی پيداکيږي. (المصالح العقليةص۳۹)

داستنجاء په اړه مسئلې

په لوټوداواودس وچولوپرمهال چاته سلام اچول ياوسلام ته ځواب ويل صحيح دی . (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۵ج۱،درد المحتارج۱ص۳۱۹په حواله)

(ځکه چي دادبولووخت نه بلکه دی له هغه فارغ شوی دی ،صرف دزړه اطمينان لپاره لوټه کاروي ،ګواکي افضل همدغه دي چي دغه وخت سلام وانه چول شی اونه ځواب ورکول شي ،ځکه چي په يوه وجه داوخت دغټواوکوچنيوبولوپه حالت کي داخل دی)

(محمدرفعت قاسمی غفرله ولوالديه ولوالدينا امين)

مسئله: جائزخودی مګرداسی ځای اودس وچول چي تيريدوونکی خلګ په مخ ورځي دانسانيت په خلاف دی (امدادالفتاوی ص۱۴۱ج۱)

مسئله:دقطب ستوري (پيرونی) وطرفته په غټواوکوچنيوبولوکي مخ کول صحيح دی ،ځکه چي داحکم دکعبې شريفی لپاره دی چي دهغه پرلوردارتياپروخت مخ اوشامه کوئ.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۷ج۱،دمشکوة ص۲۹۶ج۱په حواله)

مسئله:دقبلې له لورپرته دشمال اوجنوب پرلورپه غټواوکوچنيو بولوکی مخ کول منع نه دی. (فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱،دردالمحتارص۳۱۶ج۱باب الاستنجاء په حواله)

مسئله: په غټويا کوچنيوبولوکي وقبلې ته مخ ياشاکول منع دی ،خود استنجاء وهلوپه اړه کوم دليل نشته ځکه جائزدی.
(امدادالفتاوی ص۱۳۷ج۱)

مسئله: دمړی استنجاء دی په اوبواولوټه دواړو وروهله شی ،داوبو اولوټي جمع کول سنت او افضل دی.
(مفهوم فتاوی دارالعلوم ص۳۸۱ج۱،دردالمحتارص۳۱۳ج۱ فصل فی الاستنجاء په حواله)

مسئله:په اوبواستنجاء وهل سنت دی ،ځکه چي رسول الله ﷺ به داسی کول خوپه لوټه اونوروا استنجاء وهل صحيح دي.
(نمازمسنون ص۸۸،ترمذی ص۲۹،هدايه ص۴۸)

مسئله: په لوټه داستنجاء وهلوکي کومه خاصه طريقه نشته،بس دومره خيال ساتئ چي نجاست شاوخواخپورنشی ،بدن به پاک شی ،داغه رنګه په لوټه استنجاء وهلو وروسته په اوبواستنجاء وهل سنت دي ،خوکه نجاست خورشی نوداسی وخت په اوبوپريمنځل واجب دی ،بيله پريمنځلولمونځ نه صحيح کيږي.(بهشتی زيورص۸ج۲،امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

مسئله: په لوټه او نورو استنجاء وهل صحيح دی او طاق شمير سنت دی او دريو شمير مستحب دی. (درمختار ص۵۶ج۱)

مسئله: دغټو او کوچنيو بولو يا استنجاء وهلو په دوران په ژبه کلمه يا کوم بل ايت يا حديث لوستل مکروه دی. (نمازمسنون ص۹۶)

مسئله: تر استنجاء وهلو وروسته لاسونه په صابون او نورو پاکول پکار دی، کنه په خاورو دی ومښي پاک دی کړي. (نمازمسنون ص۹۷، ابوداؤد ص۷ج۱)

مسئله: په بادپريکيدو يو ائحي اودس ماتيږي استنجاء وهل صحيح نه دی يعنی په اوبو مينځلو ته اړتيا نشته، ځوکه دهوا وتلو سره نجاست وتلی وی نو استنجاء دی و وهله شی.
(آپ کی مسائل ص۸۳ج۳، ص۸۴ج۳، فتاوی دارالعلوم ص۱۴۶ج۱، د ردالمحتار ص۷۹ج۱ په حواله)

مسئله: داسی لاکټ (اميل) چي ورباندی دالله لفظ ليکلی وی وبيت الخلاء ته ترتلو مخکې دی وباسی.

مسئله: که دکوم چاييت الخلاء ته ورتلو مخکی دعاء ويل هيرشی اودننه ورپيادشي نو په خوله دی نه وائي بلکه په زړه زړه کي دی ولولي

مسئله: په بيت الخلاء کي ترېښي ايښودلو مخکی او په ځنګل کي دی تر پرتاګه خلاصولو مخکې دعاء وويله شي. (آپ کی مسائل ص۸۱ج۳)

مسئله: داستنجاء په پاتي شويو اوبو اودس کول صحيح دی او د اودس په پاتی شويو اوبو استنجاء وهل هم صحيح دی خو نه وهل غوره دی.
(بهشتی زيور ص۹ج۲، فتاوی رشيديه ص۲۸۳)

مسئله: تر اودس کولو وروسته ورپه يادشو چي په اوبو استنجاء وهل دی (په لوټه خو استنجاء مخکی وهلی وه) په اوبو تر پاکولو وروسته غوره دا دی چي بيا اودس وکړي تر څو له اختلافه ووزي.
(فتاوی دارالعلوم ص۱۴۲ج۱، درد المحتار ص۱۳۶ج۱ په حواله)

مسئله: که له اوبو پرته يوائحي په لوټه استنجاء ووهی او لمونځ وکړي نو لمونځ صحيح شو (کله چي شاوخوا نجاست خورشوی نه وي.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۸۲ج۱، درد المحتار ص۳۲۴ج۱ کتاب الصلوة په حواله)

مسئله: دمتيازو او غولو کولو پرمهال خبری کول مکروه دی، داغه رنګه په دغو وختونو کي دی دالله ﷻ ذکر هم نه کوي، او که پرچ ورشی نو په دغه وخت کي دی الحمد لله هم په ژبه نه وائي او نه دی يرحمک الله په خوله وائي، نه دی دسلام ځواب ورکوی.

مسئله: بيله اړتيادی وشرمګاه ياغټو او کوچنيو بولو ته نه ګوري او هلته دی بې له اړتيانه توکي نه دی پوزه پاکوي او نه دی غاړی تازه کوی او نه دی راسته او چپه طرفته ګوري او نه دی په خپل بدن لوبې کوی، او نه دی اسمان ته سرپورته کوي او نه دی پرغټو او کوچنيو بولو بې ضرورته تر ډيره وخته کښينی ځکه له دې څخه بواسير او ځګرد رد پيدا کيږي، په داسی ځای کی دی جامی پوره خوندي کوي، چي ککړې نشي، نه په نجاست او نه په کارول شويو اوبو.

مسئله: په لوڅ سر استنجاء مه وهئ ځکه داداب خلاف ده.

مسئله: داستنجاء لپاره چي وناستې ته نژدي شئ بيا ستر خلاص کړئ، په ولاړه ولاړه ځان مه لوڅوئ، او دواړې پښې پراخې کړئ بيا کښينئ، او پر کينه پښه زور وکړئ او کاره شئ، له غټو او وړو بولو چي فارغ شئ دعا ولولئ. (کشف الاسرار ص۹۹ج۳)

مسئله: کوم غړی چي پريمنځل کيږي دهغه دپريمنځلو سره، سره لاس هم پاکيږي تردې وروسته بيا و لاس پريمنځلو ته اړتيا نشته (که پريمنځل شی نو څه پروانه لري) کوم غړی چي منځئ هغه که داستنجاء

ځای وی یاکوم بل ځای وی ،اوپه طهارت (پاکی) کي له لاسه بدبوی لري کول اوله مخرجه دنجاست ليري کول شرط دی ،پرته له هغه صورته چي سړی دهغه له ليري کولو عاجزوی. (کشف الاسرارص۱۰۹ج۳)

اللهم اجعله خالصاً لوجهک الکریم وتقبل منا انک انت السمیع العلیم

محمدرفعت قاسمی

خادم التدریس دارالعلوم دیوبند یوپي (انډیا)

درجب لومړی ۱۴۲۸هج مطابق ۲نومبر۱۹۹۷ع

دعاء غوښتونکی محمدابراهیم «خلیل»

دژباړي پای ته رسیدونیټه ۳ربیع الثانی ۱۴۲۹هج مطابق ۱۱اپریل ۲۰۰۸ع

دجمعې مبارکي ورځ

اللهم اختم لنا بالخیر والسعادة والبشارة والایمان

ابوخالدمحمدعبدالاحد«مجروح»